

Programmabegroting 2023

Inhoudsopgave

1. Algemene beschouwingen	3
2. Het programmaplan	8
Programma 1: Wonen en leven.....	9
Programma 2: Zorg.....	29
Programma 3: Werken	43
Programma 4: Bestuur	54
Programma 5: Financiën en grondexploitaties	64
3. De paragrafen.....	71
3.1 Lokale heffingen	72
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	83
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	92
3.4 Financiering	105
3.5 Bedrijfsvoering.....	116
3.6 Verbonden partijen	122
3.7 Grondbeleid.....	146
4. Het overzicht van baten en lasten.....	149
4.1. Meerjarig overzicht van baten en lasten.....	150
4.2 Toelichting op de wijzigingen	151
4.3 Uitgangspunten	156
4.4 Overzicht van incidentele baten en lasten	159
5. De uiteenzetting van de financiële positie	163
5.1 Meerjarige balans.....	164
5.2 EMU saldo.....	166
5.3 Investerings.....	167
5.4 Reserves.....	172
5.5 Voorzieningen.....	175
5.6 Subsidiestaat	179
6. Bijlagen	181
6.1 Overzicht van taakvelden per programma.....	182
6.2 Toelichting weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	185

1. Algemene beschouwingen

Graag bieden wij u de begroting 'Ambities in onzekere tijden' aan, de eerste begroting van de nieuwe gemeenteraad en het nieuwe college. Deze begroting is vormgegeven aan de hand van het coalitieakkoord 'Hilversum Koesteren' en de financiële randvoorwaarden zoals opgenomen in de Voorjaarsnota.

Ondanks de vele ambities voor Hilversum die in deze begroting zijn opgenomen en de gunstige meerjarige financiële uitgangspositie die uit de cijfers spreekt, is dit vooral een begroting van gemengde gevoelens. Na ruim twee jaar de grote gevolgen van Corona te hebben gedragen, leek dit voorjaar eindelijk wat lucht te ontstaan. Mensen konden elkaar weer ontmoeten, terrassen konden weer open, er ontstond weer ruimte om op een meer ontspannen manier te leven. En toen begon met de inval van Rusland in Oekraïne die andere crisis. Dit heeft ook een grote weerslag gehad op onze samenleving. Direct en indirect. In Hilversum zijn aan de Heuvellaan honderden Oekraïense vluchtelingen opgevangen, met heel veel steun en gastvrijheid vanuit de Hilversummers. Maar, daarnaast heeft deze crisis ook geleid tot enorme prijsstijgingen. Energierekeningen zijn voor veel mensen en ondernemers nauwelijks nog betaalbaar. Boodschappen zijn veel duurder geworden, bouwmaterialen zijn slecht leverbaar en eveneens enorm in prijs gestegen. Kortom: waar iedereen hoopte een tijd van onbezorgdheid tegemoet te gaan, is het voor veel Hilversummers en Hilversumse ondernemers ineens knokken om rond te komen.

Om in zo'n moeilijke, onzekere tijd toch een begroting met ambitie en grote investeringen in de stad te maken, voelt dus heel dubbel. En toch is het nodig. Want de plannen en investeringen die we in deze begroting voorstellen, maken Hilversum beter. In de toekomst, maar ook op de korte termijn. Zo investeren we aan de ene kant in grote projecten zoals het stationsgebied. Projecten waar én veel nieuwe woningen én veel voorzieningen voor Hilversum (zoals een fietsenstalling) worden gerealiseerd. We investeren om de minima-regelingen én de dienstverlening binnen het sociaal domein snel te verbeteren en we maken Hilversum groener en klaar voor de gevolgen van klimaatveranderingen. Daarnaast blijven we investeren in goede scholen voor onze kinderen. Want we willen de problemen van vandaag én van morgen aanpakken. Omdat we de inwoners en ondernemers van Hilversum ook nu waar mogelijk willen ondersteunen, hebben we de stijging van de woonlasten kunnen beperken tot 1,5% (de verwachte inflatie is volgend jaar bijna 3%).

Ook de gemeente Hilversum zelf wordt geconfronteerd met stijgende kosten. Bouwprojecten, investeringen in wegen en riolering, de gasrekening van de zwembaden: alles wordt duurder. In de begroting hebben we geprobeerd zo goed mogelijk op de stijgende kosten in te spelen, om straks zo min mogelijk met verrassingen geconfronteerd te worden. Zoals al aangegeven, is de financiële uitgangspositie van Hilversum gelukkig erg gunstig. Dat is afgelopen jaren wel eens anders geweest. Omdat we in tijden van grote onzekerheid leven, hebben we er wel bewust voor gekozen zorgvuldig om te gaan met de financiële ruimte die er is. We houden daarom elk jaar bewust een miljoen euro over onderaan de streep, handhaven de corona reserve en voegen de komende 4 jaar zo'n 33

miljoen euro toe aan de algemene reserve. Dan hebben we meer spek op de botten en kunnen we blijven investeren in het Hilversum van morgen.

Inwoners die moeilijk rondkomen ondersteunen

De stijgende energiekosten is een landelijk, zo niet een mondiaal, probleem. We willen er zijn voor onze inwoners, maar kijken ook naar de landelijke oplossingen. De energietoeslag van het Rijk verstrekken we op dit moment aan inwoners met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum. Hoe het Rijk deze groep blijft ondersteunen, is nog onduidelijk. Daarom reserveren we € 1 miljoen extra in zowel 2023 als 2024. Daarmee willen we inwoners ondersteunen vanuit onze eigen rol. We breiden het budget uit voor alle minimaregelingen en stellen extra middelen en menskracht beschikbaar voor schuldhelpverlening. Dit extra budget is nog niet helemaal concreet ingevuld. Daardoor houden we de ruimte om in te springen op signalen uit de samenleving en om samen met de stad te zorgen voor hen die het nodig (gaan) hebben.

Zeer beperkte stijging woonlasten

In het coalitieakkoord hebben we gesteld dat de woonlasten niet meer groeien dan de inflatie. Het Centraal Plan Bureau berekent dat de inflatie 2,9% wordt in 2023. Voor volgend jaar hebben we besloten terughoudend te zijn. Wij laten de woonlasten met slechts de helft van de verwachte inflatie stijgen, dus met 1,5%. De afvalstoffenheffing en de rioolheffing gaan iets omhoog en de OZB gaat een piepklein beetje naar beneden. De OZB niet-woningen stijgt met 1,5%. Op deze wijze gaan de woonlasten voor zowel huurders, huiseigenaren en ondernemers met 1,5% omhoog. Hiermee willen we de toch al oplopende kosten voor inwoners en ondernemers niet verder verzwaren. Daarnaast schaffen we de ook de hondenbelasting af met ingang van 2023.

Speerpunten

Hieronder geven we per hoofdstuk van het coalitieakkoord aan wat de speerpunten voor 2023 zijn.

Groen en duurzaam Hilversum

Samen met de Hilversumse inwoners, organisaties en bedrijven blijven we investeren in een duurzaam en groen Hilversum. We blijven onze bijdrage doen aan de klimaatadaptatie en richten ons daarbij op de stappen die het meeste effect sorteren.

Speerpunten voor 2023

- **Programma Groen.** We gaan dit jaar de uitvoering van dit programma Groen in gang zetten. Daarmee willen we, samen met inwoners en ondernemers, meer groen aanbrengen in de wijken. We zetten in op biodiversiteit en natuur inclusief bouwen. Niet alleen om de wijken te verfraaien. Groene gebieden gaan oververhitting tegen en nodigen mensen uit om elkaar te ontmoeten en om meer te bewegen.
- **Transitievisie warmte.** We zetten in op wijkgericht onder de aandacht brengen van de verduurzamingsmogelijkheden bij inwoners, instellingen en bedrijven. We willen, zonder dwang, verleiden om zelf aan de slag te gaan met verduurzaming van woningen en bedrijven. Zo is te denken aan isolatie en zonnepalen. De gemeente zal de maatregelen zoveel mogelijk ondersteunen.
- **Uitvoeren Regionale Energie Strategie (RES).**

Mooi en betaalbaar wonen

De druk op de woningmarkt is groot en blijft toenemen. In alle segmenten is de vraag groter dan het aanbod en stikt de doorstroming. We blijven de ambities uit de in 2021 vastgestelde Woonvisie

nastreven. We bouwen voor doorstroming en willen bestaande stenen zo goed mogelijk benutten. Het belang van voldoende betaalbare en kwalitatief goede woningen staat buiten kijf. Het evenwicht tussen koopwoningen en sociale huurwoningen moet bewaakt worden.

Speerpunten voor 2023

- **Prestatie afspraken met woningbouwverenigingen.** Hierin spreken we af hoeveel nieuwe sociale huurwoningen er komen. Ook het behoud van sociale huurwoningen is onderdeel van de afspraken. We willen voorkomen dat het aantal sociale huurwoningen afneemt.
- **Aanpassing huisvestingsverordening.** We willen de wettelijke mogelijkheden benutten om te sturen op de woningvoorraad en het toewijzen van woonruimte.
- **In gang zetten project Circusterrein.** Volgend jaar starten we met het leegruimen van het terrein. In aanvulling op de reguliere woningbouw willen we hier inzetten op tijdelijke en flexibele woonconcepten om de woningnood onder jongeren en specifieke doelgroepen tegen te gaan.
- **Uitvoering project Stationsgebied.** Het bestemmingsplan is vastgesteld. Volgend jaar start de uitvoering en kunnen gronden uitgegeven worden.

Een zorgzaam Hilversum

In Hilversum zorgen we voor elkaar en krijgt iedereen de zorg die hij of zij nodig heeft. Vanuit die gedachte blijven we de komende jaren in het zorg- en welzijnsdomein aan de slag. De beheersbaarheid van de kosten en de tekorten op de arbeidsmarkt in het sociaal domein blijft een belangrijk aandachtspunt.

We zetten in op een wijkgerichte aanpak, dicht bij de inwoners. Pijlers daarin zijn verbinden, ontmoeten en bewegen. Belangrijk voor het welzijn van mensen en steeds belangrijker in de (preventieve) aanpak van maatschappelijke opgaven. We koesteren het brede onderwijsaanbod en blijven hierin investeren.

Speerpunten voor 2023

- **Herijken kadernota Sociaal Domein.** In samenwerking met de raad gaan we de kadernota herijken. Uitgangspunt is dat we inwoners met vertrouwen tegemoet treden en dienstverlening verbeteren.
- **Agenda Jeugd en agenda WMO.** Opstellen van een nieuwe agenda's voor Jeugd en WMO- Welzijn.
- **Verbeteren en vereenvoudigen minimaregelingen.** We brengen de minimaregelingen naar de 130% grens, zodat meer inwoners die steun nodig hebben er gebruik van kunnen maken
- **Multifunctionele accommodatie Zuid de nieuwe Lelie.** Het plan gaat aanbesteed worden.
- **Educatieve agenda.** Uitwerken van de speerpunten en implementeren van die actiepunten.
- **Integraal Huisvestingsplan onderwijs.** We investeren in het verbeteren van onderwijshuisvesting voor het groeiend aantal kinderen in Hilversum.

Bereikbaarheid en parkeren

De bereikbaarheid van Hilversum staat onder druk. De verkeersveiligheid voor bijvoorbeeld fietsers en voetgangers blijft aandachtspunt. Voor parkeren geldt dat we streven naar een goede verhouding tussen parkeervraag en parkeeraanbod en beleid om af te wijken van de parkeernormen te verruimen.

Speerpunten voor 2023

- **Vaststellen uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2040.** Met fasering van de maatregelen.
- **Actualiseren parkeerbeleid.** Om de parkeerdruk te verlagen en wonen boven winkels mogelijk te maken, willen we betaald parkeren tot aan de buitenring invoeren en de huidige beleidsregels en normeringen herzien.
- **Uitwerking fietsmaatregelen.** Waaronder het realiseren van een snelfietsnetwerk met de regio en het verhogen van fietsveiligheid.

Een bloeiende economie

Hilversum in balans: Mediastad én tuindorp, waar het prettig wonen, werken en verblijven is. We zetten in op voldoende ruimte voor wonen én werken, en op een goed vestigingsklimaat voor bedrijven. In nauwe samenwerking met ondernemers en vastgoedeigenaren werken we de komende jaren aan toekomstbestendige winkelgebieden en werklocaties.

Speerpunten voor 2023

- **Project Arenapark.** We ontwikkelen een nieuwe stedenbouwkundige visie, met dezelfde ambities maar een beperktere schaal. De verhouding wonen versus werken blijft op hoofdlijnen in stand; het Arenapark wordt zo een levendig gebied met een goede mix van werken, sporten, studeren en wonen. Ook zien we mogelijkheden voor meer zorgfuncties. We zetten in op een goede ruimtelijke kwaliteit met veel groen en behoud van de zichtlijnen.
- **Gebiedsagenda's Centrum en Zuidwest.** We gaan de gebiedsagenda's op- en vaststellen voor het centrum en bedrijventerrein Zuidwest. Dit doen we in nauwe samenspraak met ondernemers en inwoners.
- **Herinrichting Gijsbrecht van Amstelstraat.** Samen met inwoners, ondernemers en de gemeenteraad gaan we het uitvoeringsplan voorbereiden.

Een aantrekkelijke stad

Hilversum is een aantrekkelijke stad met al haar voorzieningen op het gebied van sport, onderwijs, cultuur en evenementen. Een aantrekkelijke stad maken we met elkaar. En iedereen moet kunnen meedoen.

Speerpunten voor 2023

- **Nieuw cultuurbeleid.** Hiermee willen we het aanbod kunst en cultuur versterken. Een aantrekkelijke stad beschikt over levendige kunst en cultuur die mensen en bedrijven uitdaagt en aantrekt.
- **Hilversum 600 jaar.** Dit bijzondere jubileum willen we in 2024 groots en eigentijds vieren met de stad. Het komende jaar gaan we initiatieven van inwoners en ondernemers ophalen, waardoor het een gezamenlijk feest wordt.
- **Sport.** We zetten ons in om sport in de stad (verenigingen) te versterken, verenigingen te ondersteunen en sport breed in de wijken toegankelijk maken. In samenwerking met onder andere NOC*NSF en de sportbonden.

Een veilig Hilversum

We werken aan een leefbare en veilige stad met betrokken inwoners en ondernemers. Een veilig Hilversum is ook een voorwaarde voor een levendig Hilversum. We zetten in op het aanpakken van

problemen en preventie. De samenwerking tussen het veiligheids-, sociale- en fysieke domein is daarbij essentieel.

Speerpunten voor 2023

- **Integraal veiligheidsplan.** Opstellen en uitvoeren van een nieuw integraal veiligheidsplan 2023-2026.
- **Actieplan ondermijning.** Opstellen en uitvoering geven aan dit actieplan. We willen meer inzetten op het bestrijden van ondermijning. We volgen de landelijke ontwikkelingen die het mogelijk maken om innovatieve methodes in te zetten.
- **Keten aanpak jeugd en veiligheid.** Continueren werkwijze in samenwerking met jongerenwerkers, buurtsportcoaches, jeugdboa's en reguliere boa's. Met focus op preventie.

Betrouwbaar bestuur en gezonde financiën

De plannen uit deze begroting zijn vertaald in een meerjarig financieel beeld. Hierbij is het vertrekpunt de Voorjaarsnota die de gemeenteraad voor de zomer heeft vastgesteld en de plannen opgenomen in het coalitieakkoord.

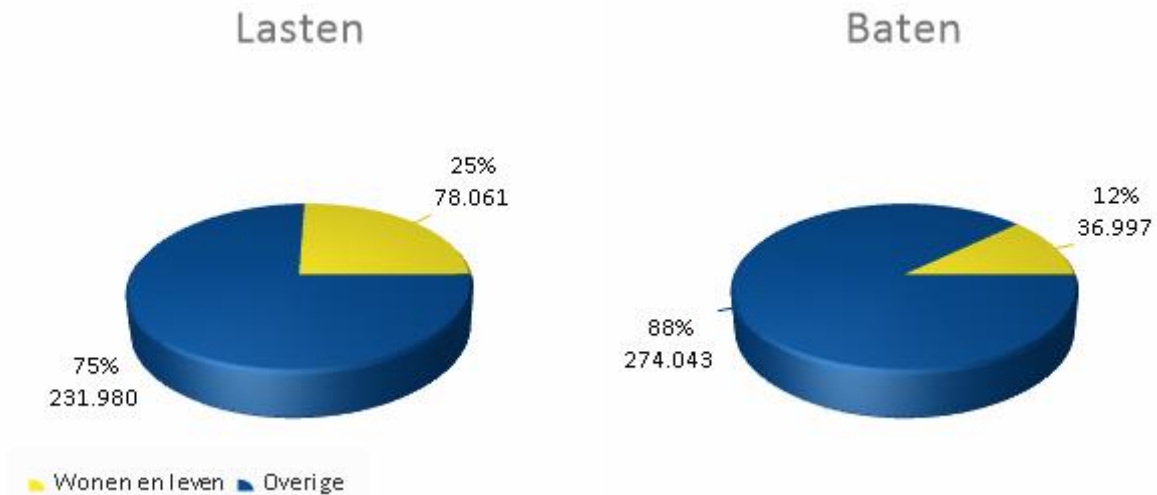
Ondanks de zeer onzekere tijden kan er een positief begrotingssaldo gepresenteerd worden. Omdat die onzekerheid over de begroting toeneemt naarmate de jaren voortschrijden, vinden wij het getuigen van voorzichtig financieel beleid om niet alle begrotingsruimte in de toekomst in te vullen. Daarom bieden wij u een begroting aan met een structureel positief saldo van € 1.000.000. Het meerdere, in totaal zo'n 33 miljoen, voegen wij nu toe aan de algemene reserve. Hiermee willen we voor de toekomst reserves tot onze beschikking hebben en vet op de botten houden. We voeren een prudent financieel beleid om nu en in de toekomst in de stad te kunnen blijven investeren, waaronder de plannen in het MPG, maar daarnaast blijven ook de kengetallen binnen onze norm.

Het financieel beeld (voor amendementen) ziet er als volgt uit:

Omschrijving	Bedragen x € 1.000					
	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
Oorspronkelijke begroting 2022 - 2025	282.431	-283.183	-753	-521	-128	-185
Voorjaarsnota 2022	7.514	-9.232	-1.718	-7.973	-12.934	-9.781
Saldo na voorjaarsnota	289.945	-292.415	-2.470	-8.495	-13.062	-9.967
Coalitieakkoord 2022 - 2026	2.725	510	3.235	8.395	10.330	10.030
Autonome ontwikkelingen	4.983	-11.929	-6.946	-10.223	-11.974	-2.021
Actualisatie bestaand beleid	12.388	-7.206	5.181	9.322	13.706	958
Wijziging begroting 2023 - 2026	20.096	-18.626	1.470	7.495	12.062	8.967
Totaal begroting 2023 - 2026	310.040	-311.040	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000

2. Het programmaplan

Programma 1: Wonen en leven

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Wonen en leven zijn:

- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Grondstoffen- en Afvalstoffen Dienst Gooi en Vechtstreek (verbonden partij)
- Goois Natuur Reservaat (GNR) (verbonden partij)
- Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek (OFGV) (verbonden partij)
- Provincie Noord-Holland
- Erfgoedorganisaties
- Woningcorporaties
- Culturele organisaties
- Sportverenigingen
- Sportservice Noord-Holland
- Stichting Centrum Hilversum
- Uitvaartstichting Hilversum
- (Commerciële) vastgoedpartijen
- Huurdersorganisaties
- Provincie Utrecht
- (Bus)vervoerders (Transdev, Syntus, NS)
- ProRail
- Rijkswaterstaat
- Metropoolregio Amsterdam (MRA)

Kaderstellende nota's

Bodem, water, riolering

- Gemeentelijk Watermanagement Plan 2021-2026 (2020)
- Keur AGV 2011, inclusief bijbehorende en/of later vastgestelde Vrijstellingen en Beleidsregels
- Verordening havengelden 2022 (2021)
- Verordening rioolheffing 2022 (2021)

Milieu en duurzaamheid

- Regionale Energiestrategie (RES) Noord-Holland Zuid 1.0 (2021)
- Transitievisie Warmte Hilversum (2021)
- Dierenwelzijnsbeleid Hilversum (2016)
- Regionaal Uitvoeringsplan Huishoudelijk afval 2015-2020 (2016)
- Verordening afvalstoffenheffing 2022 (2021)
- Actieplan Geluid (2013)
- Provinciale Milieuverordening (tranche 10a)
- Regionale Energie Strategie Noord-Holland Zuid (2021)

Bereikbaarheid

- Structuurvisie Hilversum 2030 (2013)
- Parkeerverordening Hilversum (2018)
- Structuurvisie Verkeer en Vervoer 2030 (2016)
- Herziening laadpalenbeleid (2015)
- Verordening parkeerbelastingen 2022 (2021)
- Verordening Mobiliteitsfonds Hilversum (2009)
- Wijziging verordening Mobiliteitsfonds Hilversum 2009 (2019)
- Mobiliteitsvisie Hilversum 2040 (2021)

Groen en begraafplaatsen

- Nota Impuls voor extra groen in Hilversum (2016)
- Groenbeleidsplan 2030 (2013)
- Structuurvisie Hilversum 2030 (2013)

Wonen

- Lokale Woonvisie Hilversum 2021-2030 (2021)
- Regionale Huisvestingsverordening Gooi en Vechtstreek (2019)
- Regionaal Woonakkoord (2021)

Openbare ruimte

- Visie Hilversum Buiten (2004)
- Handboek Beheer Hilversum Buiten (2009)
- Handboek Inrichting Hilversum Buiten (2009)
- Beeldkwaliteitsplan plus 1221 (2020)

Sport

- Nota Sport en Bewegen 2016 t/m 2020

Mooie stad

(Lasten: € 8.151 Baten: € -4.082)

Opgave van de stad

Hilversum is een aantrekkelijke stad. De mooie woonwijken, goede voorzieningen, centrale ligging en groene omgeving maken het hier prettig wonen. Het belang van voldoende betaalbare en kwalitatief goede woningen staat buiten kijf. De belangrijkste uitgangspunten uit de Woonvisie zijn bouwen voor doorstroming en bestaande stenen optimaal benutten. De groene contouren van Hilversum zijn ons dierbaar, evenals het illusielandschap. Om in 2040 een toegankelijke, diverse en duurzame stad te zijn, is het nodig dat Hilversum blijft groeien. Dat doen we vanuit het motto 'reële groei'. De Omgevingsvisie is hiervoor het instrument, als onderdeel van de Omgevingswet. In het coalitieakkoord is opgenomen dat we tot aan 2030 ruwweg 3.000 nieuwe woningen realiseren.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Waardering van het onderhoud van de openbare ruimte	7,2 (2020)	7,2	Hilversum Monitor
	Nee	Aandeel van het per jaar opgeleverde sociale huurwoningen	58% (174 opgeleverd) (2021)	1/3 van totaal aantal opgeleverde woningen	Woonmonitor
	Nee	Aantal nieuw opgeleverde woningen per jaar	248 (2021)	350	BAG
	Nee	Aandeel sociale huurwoningen	11.507 (2021)	27% van totale woningvoorraad	Woonmonitor
035	Ja	Gemiddelde WOZ-waarde (maal duizend euro)	359 (2021)	Geen streefwaarde	CBS
036	Ja	Nieuw gebouwde woningen, aantal per 1.000 bestaande woningen	6,0 (2021)	6,5	Gemeente Hilversum

Ambitie met activiteiten

1.1.1. Ruimtelijke ordening

We bouwen verder aan een toekomstbestendig Hilversum. Met gevarieerde woonmilieus, passend werk en een prettig leefklimaat (groen, duurzaam, veilig, bereikbaar en met goede voorzieningen) voor alle Hilversummers. Hilversum heeft in de afgelopen jaren een aantal grote projecten voorbereid en uitgevoerd. Bij deze planontwikkeling maken we goed gebruik van (big-)data en verrijken we de plannen via inspraak en participatie. Tegelijkertijd zijn er in Hilversum veel kleinere

(particuliere) initiatieven om de stad mooier en beter te maken. Het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkelingen (MPG) geeft jaarlijks een beeld welke ontwikkelingen er in de stad plaatsvinden en wat er nodig is om dit financieel verantwoord uit te voeren. Hiermee kan de raad in ieder afzonderlijk project een afweging maken binnen de context van het MPG.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Vaststellen van de Omgevingsvisie 2040, die samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere experts tot stand is gekomen.
- Versterken van de informatiepositie van het bestuur en de inwoners door het ontwikkelen van een omgevingsmonitor die beschikbaar komt via Open Hilversum.
- Voorbereidingen treffen voor het omzetten van het tijdelijk omgevingsplan naar een omgevingsplan zoals de Omgevingswet het bedoelt, waarbij de Omgevingsvisie een belangrijk kader is.
- Vaststellen van een Nota Kostenverhaal om gemeentelijke kosten bij ruimtelijke ontwikkelingen in rekening te kunnen brengen bij de initiatiefnemer.
- Verdere stappen in de ontwikkeling van de grote (perspectief)gebieden zoals Stationsgebied, Centrum, Arenapark en 1221 (ontwikkellocatie).
- Faciliteren van initiatieven van eigenaren, corporaties, of gebruikers die in Hilversum willen ontwikkelen ('facilitaire projecten'): bijvoorbeeld Werf35, Philipslocatie, Heuvellaan 50, van Riebeeckgalerij, Zonnestraal en andere private initiatieven.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Verder tot uitvoer brengen van de gebiedsontwikkeling Crailo ('samenwerkingsproject') in samenwerking met de gemeenten Laren en Gooise Meren. Met als doel een buurtschap dat bestaat uit circa 590 woningen en circa 5 hectare bedrijvigheid.
- Voortzetten van de lobby bij regio, provincies, MRA ('bereikbare steden) en Rijk waarin bestaande Hilversumse plannen (de perspectiefgebieden) worden ingebracht voor (co-) financiering, subsidie door één van deze netwerkpartners en/of het realiseren van gezamenlijke doelen.
- Jaarlijks actualiseren van het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkelingen.

1.1.2. Wonen en bouwen

Samen met marktpartijen en woningcorporaties werken we aan mooi en betaalbaar wonen. We bouwen voor doorstroming. Bestaande stenen en onbenutte grond wordt optimaal benut. We bouwen 33% sociale huur en 50% middelduur. We kiezen een zakelijke opstelling richting de vele private initiatieven. We blijven de wooncrisis bestrijden. De woonvisie is basis van de uitvoering van plannen en activiteiten.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Tot 2030 het realiseren van 3000 nieuwe woningen, waarvan 33% sociaal en 50% middelduur (waarvan de helft in het lage middenhuur).

- Faciliteren van woningbouwmogelijkheden binnen projecten door waar mogelijk transformatie en flexwonen, passend bij de kansen in de wijken ten behoeve van doorstroming voor jongeren/specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld het Circusterrein).
- Afsluiten en uitvoeren van prestatieafspraken met woningcorporaties en huurders, alsmede de instandhouding van sociale nieuwbouwwoningen.
- Opstellen van een woonzorgvisie, gericht op hoe zorg die geleverd gaat worden past binnen huidige woonruimtes.
- Faciliteren van doorstroming door per wijk/project te kijken welke invulling past in die wijk en de inzet van de senioren woon- en energiecoaches.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- De informatiepositie versterken van het bestuur en de inwoners door het ontwikkelen van een woonmonitor die beschikbaar komt via Open Hilversum.
- Een goede en actuele monitoring van de ontwikkelingen van de woningvoorraad.
- Regie voeren op het woningbouwprogramma, onder andere door de Taskforce betaalbare woningbouw.
- Ruimte bieden aan nieuwe woon- en verblijfsvormen voor starters, internationale kenniswerkers, studenten, ouderen en beschermd wonen.
- Toezicht houden op bouwen en wonen.
- Behandelen van aanvragen omgevingsvergunningen.
- Aanpassen van de werkprocessen rondom omgevingsvergunningen in lijn met de Omgevingswet (o.a. aansluiten op het DSO (landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet)).

1.1.3. Begraafplaatsen en crematorium

De verbonden partij Uitvaartstichting Hilversum exploiteert alle gemeentelijke begraafplaatsen en het crematorium in Hilversum. De gemeente stuurt op een hoog kwaliteitsniveau van het begraven en cremëren, het betaalbaar houden van de begraaf- en crematietarieven en het behoud van de monumentale uitstraling van de begraafplaatsen. Sturingsmogelijkheden heeft de gemeente via de Raad van Toezicht en de begroting en jaarrekening van de Uitvaartstichting.

Activiteiten

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Onderhouden van de gebouwen op de begraafplaatsen volgens de meerjarenonderhoudsplanung.
- Verdere stappen om de toekomst van de Joodse Begraafplaats veilig te stellen.

Levendige stad

(Lasten: € 12.557 Baten: € -2.048)

Opgave van de stad

Een levendig en divers Hilversum maakt de stad aantrekkelijk. Een hoge kwaliteit van de culturele en sportieve voorzieningen, het cultureel erfgoed en de evenementen zorgen voor een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat. Toekomstbestendige lokale media en een moderne bibliotheek sluiten aan bij het profiel Hilversum Mediastad.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over de sportvoorzieningen en/sportmogelijkheden	60% (2021)	65%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat vindt dat er voldoende mogelijkheden zijn voor sport en recreatie	67% (2021)	70%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over de culturele voorzieningen	43% (2021)	50%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over het evenementen aanbod	34%	50%	Hilversum Monitor
	Nee	Bezoekersaantallen van de grotere culturele instellingen (o.a. Museum, Vorstin, Filmtheater, en Bibliotheek)	i.v.m. coronaperiode geen referentiewaarde	Filmtheater 143.000 Museum 36.000 Vorstin 78.000 Bibliotheek 226.000	Jaarverslagen culturele instellingen
	Nee	Bezoekersaantallen evenementen in de openbare ruimte	55.000 (2021)	75.000	Gemeente Hilversum
020	Ja	Aandeel niet sporters in de gemeente	48,1% (2021)	40%	RIVM

Ambitie met activiteiten

1.2.1. Sportbeleid en activering

We stimuleren inwoners om gezond en vitaal te zijn en te blijven. Het is daarvoor belangrijk dat er voor alle inwoners voldoende toegang tot laagdrempelige sportvoorzieningen is. We zetten ons in voor alle Hilversummers door het faciliteren van vitale sportverenigingen, buurtsport en beweegprogramma's, waar nodig richten we ons op specifieke doelgroepen. Sportevenementen brengen

levendigheid, binden bedrijven aan de stad en dragen bij aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Verder brengen van de ontwikkeling van sport op het Arenapark binnen het profiel 'work, learn, sport en bewegen'
- Inzetten van buurtsportcoaches om Hilversummers in beweging en vitaal te krijgen en te houden, in samenwerking met verschillende maatschappelijke organisaties.
- Investeren in en het uitvoeren van het Sportakkoord samen met betrokken partners.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Actief ondersteunen van sportverenigingen bij het verbeteren van de organisatiekracht en de openclubgedachte, onder andere via de samenwerking met NOC*NSF en sportbonden.
- Verder ontwikkelen van het sportnetwerk. Bijvoorbeeld door de organisatie van Sportontmoeting Hilversum en het sportoverleg met besturen van grote sportverenigingen.
- Ondersteunen van sportevenementen, zoals de Hilversum City Run.

1.2.2. Sportaccommodaties

Sportaccommodaties dienen goed onderhouden en in voldoende mate aanwezig te zijn. Bij de sportaccommodaties waarvoor de gemeente verantwoordelijk is stemmen we het beheer en onderhoud af met de sportverenigingen. Voor niet-gemeentelijke sportaccommodaties kunnen sportverenigingen zich aansluiten bij de Stichting Sportinvesteringsfonds Hilversum. De gemeente staat voor de stichting garant.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Voorbereiden van de realisatie van het Evert Kroon-bad, de Multi-use sporthal.
- Onderzoek doen naar de haalbaarheid van indoor atletiekbaan en nieuwe sporthal op het Arenapark.
- Actualiseren van het meerjarenonderhoudsplan, met betrekking tot al het gemeentelijk vastgoed waaronder sportaccommodaties.
- Ondersteunen van nieuwe initiatieven voor bewegen in de openbare ruimte.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Onderhouden van sportvelden van de gemeente volgens het vastgestelde meerjarenonderhoudsplan.
- Onderhouden van sportveldjes zoals de Cruyff Courts.
- Het optimaal inzetten van de beschikbare sportaccommodaties, waardoor zoveel mogelijk mensen kunnen sporten.

1.2.3. Culturele activiteiten, instellingen en educatie

Culturele activiteiten zijn gericht op het vergroten van de levendigheid en het versterken van de economische identiteit van Hilversum als stad van media, muziek en architectuur. De gemeente biedt cultuur aan alle Hilversummers en in alle wijken. Culturele instellingen op professioneel en amateurniveau zijn essentieel voor culturele activiteiten. We ondersteunen culturele instellingen, initiatieven en activiteiten en vragen als tegenprestatie een duidelijke bijdrage aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Vaststellen van het nieuwe cultuurbeleid waaronder het versterken en uitbreiden van het cultuuraanbod.
- Versterken van cultuureducatie en mediawijsheid door samenwerking met scholen en culturele instellingen, mede met behulp van cultuureducatie coördinatiepunt Proloog en cultuurcoaches.
- Voorbereiden van evenementen t.b.v. 600 jaar Hilversum.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Ondersteunen van amateurverenigingen onder meer door het verstrekken van subsidies.
- Ondersteunen van onze belangrijke subsidie instellingen met langjarige afspraken. Dit betreft instellingen zoals het Filmtheater en De Vorstin.
- Doorgaan met de stadsdichter en de kinderdichter.

1.2.4. Musea

De gemeente heeft een initiërende en faciliterende rol in het verbinden van media en cultuur in de stad, passend bij de identiteit van Hilversum als Mediastad. Het omvormen van de Kerkbrink tot Mediaplein zorgt voor een levendiger plein in het centrum van de stad. Met het streekarchief en de regionale fusie wordt gebouwd aan een toekomstgerichte organisatie.

Activiteiten

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Ondersteunen van Museum Hilversum ter bevordering van het mediacultuurprofiel en verbinding met andere instellingen, zoals Beeld & Geluid, de bibliotheek en de Zilveren Camera.
- Opbouwen van een toekomstgericht streekarchief, mede door middel van een regionale fusie.

1.2.5. Cultureel erfgoed

Cultureel erfgoed heeft een verbindende werking in Hilversum vanuit ruimtelijk, sociaal en maatschappelijk perspectief. Als één van de identiteitsdragende van de stad draagt het bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. De gemeente heeft een regierol bij het beschermen, behouden en versterken van het cultureel erfgoed. We trekken

samen met de eigenaren van monumenten op. Toekomstbestendig betekent dat er ruimte is voor transformatie van monumenten. Het doel hierbij is dat cultureel erfgoed zichtbaar en beleefbaar blijft, een verbindende kracht heeft en actief onderdeel is van een veranderende leefomgeving.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Positioneren van de identiteit van Hilversum, mede in samenhang met de Omgevingsvisie, gebiedsagenda's en ruimtelijke opgaven.
- Het toegankelijk, zichtbaar en beleefbaar maken van het cultureel erfgoed in Hilversum.
- Ondersteunen bij de uitvoering van het convenant Zonnestraal.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Adviseren van eigenaren over restaureren, transformeren en verduurzamen van monumenten en beschermde stadsgezichten.
- Ondersteunen van eigenaren van monumenten met financiële instrumenten.
- Benutten van de inventarisatie routekaart religieus erfgoed.
- Onderhouden van de samenwerking en relatie met erfgoedorganisaties en andere overheden.
- Beschermen en behouden van het cultureel erfgoed van Hilversum en voor de Hilversummers.

1.2.6. Lokale media en bibliotheek

Lokale media en de bibliotheek zijn voor de Mediastad van groot belang. De gemeente ondersteunt daarom de bibliotheek en innovatie van de lokale media en journalistiek.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Voorbereiden van de verhuizing van de bibliotheek naar de Gooische Brink
- Oprichten van de Stichting Mediafonds.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Ondersteunen van de bibliotheek ten behoeve van een aansprekend aanbod voor alle inwoners.
- Subsidiëren van de bibliotheek, die invulling geeft aan de vijf kernfuncties: Kennis en informatie ter beschikking stellen, ontwikkeling en educatie bieden, lezen bevorderen en het laten kennismaken met literatuur, ontmoeting en debat organiseren, kennis laten maken met kunst en cultuur.
- Ondersteunen van nieuwe initiatieven van lokale media & journalistiek.

Bereikbare stad

(Lasten: € 22.182 Baten: € -8.098)

Opgave van de stad

De bereikbaarheid van Hilversum staat onder druk. Er is veel woon-werkverkeer, drukte door o.a. mensen die van buiten Hilversum in ons centrum komen winkelen en talloze bedrijven vervoeren goederen naar en door Hilversum. We merken dat de grens van wat onze ringwegen aankunnen nu al is bereikt. Tel daar de benodigde groei van Hilversum bij op en structurele overbelasting ligt op de loer. De verkeersveiligheid voor bijvoorbeeld fietsers en voetgangers kan hierdoor ook een probleem worden.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over infrastructuur voor fiets	78% (2021)	80%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over verplaatsing met auto	30% (2021)	40%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage achterstallig onderhoud op wegen	19% (2021)	≤ 19%	Gemeente Hilversum
	Nee	Waardering van de bereikbaarheid van het centrum per auto	5,4 (2021)	6,0	Hilversum Monitor
	Nee	Waardering van de bereikbaarheid van het centrum per fiets	8,4 (2021)	8,5	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat wekelijks of vaker gebruik maakt van (elektrische) fiets	58% (2021)	60%	Hilversum Monitor
	Nee	Aantal elektrische laadpunten en tankpunten voor biobrandstoffen/(groen)gas, per 10.000 inwoners	57 (2021)	60	Rijksdienst voor het Wegverkeer
	Nee	Aantal geregistreerde verkeersongevallen, per 1.000 inwoners	4,2 (2021)	≤ voorgaand jaar	Water, Verkeer en Leefomgeving
	Nee	Aantal verkeersslachtoffers, per 1.000 inwoners	0,64 (2021)	≤ voorgaand jaar	Water, Verkeer en Leefomgeving

Ambitie met activiteiten

1.3.1. Verkeer en vervoer

We willen de komende jaren concrete stappen zetten om de verkeersveiligheid en doorstroming van alle vormen van verkeer te verbeteren. In het vast te stellen Uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2040 van de Mobiliteitsvisie 2040 wordt hiervoor een groot aantal concrete acties en maatregelen benoemd. Onze inspanningen voor fietsers vanuit dit Uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2040 bundelen we samen met onze inzet voor het vergroten van de fietsveiligheid en de realisatie van snelfietspaden in een Fietsplan Hilversum. Asociaal gedrag in het verkeer wordt aangepakt en deelmobiliteit wordt bevorderd én gereguleerd door hiervoor beleid vast te stellen.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Vaststellen van het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2040 conform op de vastgestelde Mobiliteitsvisie 2040. Fasering en financiële dekking aangeven voor alle maatregelen uit het uitvoeringsprogramma c.q. het coalitieakkoord, te weten :
 - Autoluw centrum inclusief 30km/h-regime binnen en op de centrumring (daar waar mogelijk);
 - Reguleringsbeleid deelmobiliteit (scooters, deelfietsen, deelauto's);
 - Reconstructie v. Amstelstraat t.b.v. verkeersveiligheid & winkelklimaat;
 - Quick wins bereikbaarheid Media Park na evaluatie van overige maatregelen middels uitdiepen viaduct Lage Naarderweg en het aanleggen van een fietsbrug over het spoor bij de J. Geradtsweg;
 - Monitoren verkeersbewegingen door inzet technologie;
 - Realiseren gratis busvervoer voor 75+-ers;
 - In samenwerking met provincie NH onderzoeken lagere snelheid provinciale N201 teneinde verkeersintensiteit Diependaalselaan te verlagen;
 - Door ontwikkelen OV knooppunten en ketenmobiliteit;
 - Verkleinen verkeersbewegingen d.m.v. stimuleren hybride werken bij werkgevers;
 - Realiseren HUB voor o.a. goederenvervoer op strategische locaties o.a. Arena Park e.o.;
 - Zero-emissiezones voor vrachtverkeer onderzoeken m.m.v. ondernemers;
 - Middels de inzet van (big-)data, bijvoorbeeld door de effecten van maatregelen grafisch weer te geven op een interactieve kaart, de participatie stimuleren.
- Vaststellen het uitvoeringsprogramma regionale plan Hoogwaardig fietsnetwerk Gooi & Vechtstreek (incl. benodigde budgetten, ondersteund door subsidies van de provincies Noord-Holland en Utrecht).
- Starten met de tweejarige pilot nachttrein Amsterdam-Hilversum-Utrecht in samenwerking met de NS. Middels lobby het behouden van de intercity status (of vergelijkbare status).
- In gebruik name van de HOV in 't Gooi.
- Aanpakken asociaal verkeersgedrag door bv. het plaatsen van geluidsflitspalen (indien juridisch mogelijk gemaakt door rijk) en meer handhaving.
- Aanpakken van verkeersonveilige situaties met blijvende aandacht voor fietsers, voetgangers en mindervaliden conform de jaarlijkse 'top 10'.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Opstarten en uitvoeren 3e fase van de werkzaamheden die alle bushaltes toegankelijk maken voor mindervaliden en aanleggen van nieuwe bushaltes voor de tweede fase van de OV-concessie Gooi en Vechtstreek 2021-2030.
- Stimuleren van de uitbreiding van het aantal elektrische laadpalen, met name op locaties die veel publiek trekken, in samenwerking met MRA-Elektrisch. Naast vraagvolgend ook programmatisch de hoeveelheid elektrische laadpalen vergroten.
- Uitvoeren van kleine maatregelen inzake de variant 'Overweg dicht voor gemotoriseerd verkeer' bij de Kleine Spoorbomen.
- Ontwerpen en vaststellen van verplichte verkeersbesluiten voor bijvoorbeeld de snelheid op wegen, voorrang op kruispunten en de reservering van een gehandicaptenparkeerplaats.
- Beheren en onderhouden van de verkeersinfrastructuur:
 - Beheren van verkeersregelinstallaties (VRI's) en vervangen van bestaande naar intelligente VRI's (iVRI's) bij het einde van de levensduur of als een project eerder om vervanging vraagt;
 - Onderhouden van de openbare verlichting en deze gefaseerd vervangen door LED-verlichting;
 - Gefaseerd vervangen door geluid reducerend asfalt op de Buitenring;
 - Beheren en zo nodig vervangen van objecten ten behoeve van verkeersmaatregelen. (verkeersborden, bewegwijzering en straatmeubilair ten behoeve van verkeersregulering);
 - Beheren en zo nodig vervangen van wegen (verhardingen);
 - Beheren en zo nodig vervangen van de civieltechnische kunstwerken (bruggen en tunnels);
 - Uitvoeren van de gladheidsbestrijding;
 - Uitvoeren van de straatreiniging.

1.3.2. Parkeren

We streven naar goede verhouding tussen de parkeervraag en het parkeeraanbod en een effectief gebruik van parkeervoorzieningen ter bevordering van de bereikbaarheid en leefbaarheid van het centrum, werklocaties en buurten. Hiertoe wordt actief gestuurd op parkeerdruk middels parkeerregulering. In 2023 gaan we nieuw, integraal parkeerbeleid opstellen, in samenhang met het Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsvisie 2040. Onderdeel hiervan zijn in elk geval de parkeernormen en uitbreiding van betaald parkeren tot aan de buitenring. Vooruitlopend hierop stellen we nieuw beleid vast om af te kunnen wijken van de vastgestelde parkeernormen.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Het nieuwe parkeerbeleid en de nieuwe parkeernormen zijn verder uitgewerkt als onderdeel van het uitvoeringsprogramma mobiliteitsvisie. Wonen boven winkels wordt gestimuleerd door een lagere parkeernorm in combinatie met uitsluiting van de mogelijkheid een (maaiveld-) parkeervergunning bij dit pand/deze woning te krijgen.
- Het gereguleerde parkeergebied wordt uitgebreid tot aan de buitenring van Hilversum.
- Aanpassen van parkeerautomaten op straat naar kentekeninvoer.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Doorontwikkeling naar data-gestuurd parkeertoezicht door verdere digitaliseren van de handhaving.
- Uitvoeren van de jaarlijkse stadsbrede parkeertelling waarbij is aangesloten op de digitalisering van de handhaving (scan technologie).
- Begeleiden en monitoren van het uitbestede werk aan de verbonden partij ParkeerService voor de handhaving van parkeren.
- Verlenen van parkeervergunningen en ontheffingen.

Duurzame stad

(Lasten: € 27.878 Baten: € -22.047)

Opgave van de stad

De afgelopen vier jaar is veel gebeurd op het gebied van het verduurzamen en vergroenen van Hilversum. De eerste stappen op het gebied van klimaatadaptatie zijn gezet. Dit hebben we als gemeente niet alleen gedaan, maar samen met Hilversumse energiecoöperaties en met de inwoners, organisaties en bedrijven van de stad. We gaan verder op deze ingeslagen weg. Middels het intensiveren van concrete acties werken we een duurzamer Hilversum. We richten ons op maatregelen die het meeste effect sorteren. We ondersteunen onze inwoners en bedrijven bij het realiseren van energiebesparende maatregelen. We willen inwoners, organisaties en bedrijven – zonder dwang – verleiden om ook zelf aan de slag te gaan. Het gemeentebestuur en de inwoners koesteren onze groene tuinstad. We willen meer groen aanbrengen in de wijken, in het bijzonder in het centrum. We ondersteunen het vergroenen en verduurzamen van werklocaties.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat vindt dat in zijn/haar buurt voldoende groen is	75% (2021)	≥ 75%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage gescheiden afval t.o.v. de totale hoeveelheid ingezameld afval	70% (2020)	75%	GAD Meter
	Nee	Percentage circulaire aanbestedingen t.o.v. het totaal aantal lopende contracten	31% (2021)	35%	Gemeente Hilversum
	Nee	Percentage woningen (voorlopig) energielabel B of beter	34,2% (2021)	40%	Klimaatmonitor
	Nee	Duurzaamheidscore ecologisch kapitaal (0-100)	57,5 (2021)	60	Telos (Duurzaamheid sbalans)
033	Ja	Aantal kg huishoudelijk restafval per inwoner	169 kg (2021)	160 kg	CBS
034	Ja	Percentage hernieuwbare elektriciteit	3,1% (2019)	3,5% (2022)	RWS

Ambitie met activiteiten

1.4.1. Duurzaamheid en milieubeheer

De urgentie van de energietransitie is groter dan ooit, nu we naast klimaatverandering ook blijvend hoge energieprijzen het hoofd moeten bieden. Voor de gemeente noopt dit tot intensivering en versnelling van onze inspanningen. Het van het Rijk te ontvangen uitvoeringsbudget Klimaatakkoord maakt dit ook financieel mogelijk.

We gaan in 2023 samen met onze partners (energiecoöperatie, Energiedienstenbedrijf en Duurzaam Bouwloket) de wijken in, om onze inwoners kant-en-klaar verduurzamingspakketten aan te bieden. We ondersteunen onze inwoners daarnaast via (verbeterde) financieringsmogelijkheden (Duurzaam Wonen lening), onafhankelijke individuele advisering door een energiecoach, en voor minima de vergoeding van energiezuinig witgoed. Vanuit onze regierol zijn we actief betrokken bij pilots met collectieve warmtevoorzieningen in de wijken Kerkelanden en Oost (RWZI) en zijn we trekker van het PAW-project om in de Hilversumse Meent met subsidie van het Rijk 624 woningen volledig van het gas af te halen.

We werken door aan onze ambitie om in 2030 alle geschikte grote daken voorzien te hebben van zonnepanelen. Dat doen we door de inzet van stimulerend toezicht, door actief informatie en ondersteuning te bieden via onze greendeal coach bedrijven en door intensief samen te werken met ondernemers- en bedrijvenverenigingen. Bestaande samenwerkingen worden waar mogelijk geïntensiveerd en dienen als voorbeeld voor nieuwe. Ook blijven we actief betrokken bij de realisatie van twee concrete zon-boven-parkeren projecten en een zonneweide op het terrein van Vliegveld Hilversum.

Als publieke organisatie geven we het goede voorbeeld door onze gebouwen en bedrijfsvoering verder te verduurzamen, o.a. door inzet van de CO2 Prestatieladder.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Uitvoeren van de Transitie Visie Warmte, met name door wijk-voor-wijk actief kant-en-klaar pakketten voor verduurzaming van woningen aan te bieden (van isolatie tot, waar mogelijk, volledig van het gas af en/of zonnepanelen).
- Intensiveren en uitbouwen van de samenwerking met onze (keten)partners: energiecoöperatie, energiedienstenbedrijf, woningcorporaties, ondernemersverenigingen, Duurzaam Bouw Loket.
- Ontwikkelen strategie met betrekking tot geothermie.
- Uitvoering geven aan de RES door inzet greendeal coach, intensivering samenwerking ondernemersverenigingen en realisatie twee zon-boven-parkeren projecten en zonneweide Vliegveld Hilversum.
- Uitvoeren van het Energiebesparingsakkoord Noord-Hollandse Bedrijven 2022-2025 (stimulerend toezicht).

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Uitvoeren PAW-project Hilversumse Meent.
- Ondersteunen pilots in Kerkelanden en Oost (RWZI).
- Verder verduurzamen gemeentelijk vastgoed en bedrijfsvoering, onder andere door continuering van de inzet CO2-Prestatieladder.
- Bevorderen circulaire economie (GAD, inkoop en aanbestedingen, (regionale) verkenning).
- Beheer bodeminformatiesysteem, afronding A-lijst Wet geluidhinder en vaststelling Actieplan Geluid en Geluidsbeleid 2023-2024.

1.4.2. Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Hilversum is een groene stad, omringd door prachtige natuur- en recreatiegebieden. De gemeente heeft als doel de hoeveelheid binnenstedelijk groen te vergroten en waar mogelijk te verbinden met de omringende natuurgebieden. Er ligt ook een sterke nadruk op het vergroten van de biodiversiteit en het klimaat adaptief maken van de stad. Samen met inwoners en bedrijven gaan we Hilversum groener maken, zodat een groene omgeving voor iedereen, mens en dier, bereikbaar en beleefbaar is. Het onderhoud van de groene omgeving vinden wij belangrijk. Groeninitiatieven uit de buurten worden door de gemeente gestimuleerd en waar nodig begeleid. Het Goois Natuurreservaat (GNR) en Natuurmonumenten, blijven zorg dragen voor de omliggende natuurgebieden.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Start met Uitvoeringsprogramma Groen, te weten:
 - Maatregelen ten behoeve vergroten biodiversiteit;
 - Vaststellen evaluatie natuur inclusief bouwen;
 - Uitvoeren maatregelen natuur inclusief bouwen;
 - Maatregelen ten behoeve klimaatadaptatie, waar mogelijk gelijktijdig/gecombineerd met rioleringswerkzaamheden;
 - Monitoren van de biodiversiteit in de wijken.
- Vergroening als vast onderdeel in projecten op te nemen, o.a.:
 - Centrum i.r.t. gebiedsagenda centrum;
 - Kerkbrink i.r.t. herinrichting Kerkbrink in 2024;
 - 1221 met o.a. Groene Loper;
 - Stationsgebied;
 - Speelterreinen;
 - Kwaliteitsimpuls oude Haven;
 - Ecologische verbinding Laapersveld;
 - Stimuleren groene initiatieven vanuit buurten.
- Afronden van de handboeken Hilversum Buiten inclusief een visie op de Openbare Ruimte (aansluitend op vaststellen omgevingsvisie) en deze aanbieden ter besluitvorming.
- Beweegvriendelijkheid als kans zien bij herinrichting van de openbare ruimte.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Participeren in het GNR om:
 - Ook in de toekomst de natuur en recreatiewaarden in natuurgebieden te vergroten en te ontwikkelen;
 - Het toekomstbestendig maken van het GNR middels een stabiele financiële positie voor de langere termijn.
- Onderhouden van openbaar groen en daarbij participatie door bewoners in groenbeheer en groenonderhoud in buurten stimuleren en ondersteunen.

1.4.3. Riolering

Het beheren en onderhouden van het riool is een omvangrijke gemeentelijke taak. Zeker nu klimaatverandering zorgt voor heftige buien en overstromingen en

daarmee voor meer druk op het rioolstelsel. Een optimaal functionerend rioolstelsel met speciale aandacht voor klimaatadaptatie en duurzaamheid is het uitgangspunt. Dit is meegenomen in het gemeentelijk Watermanagement Plan 2021-2026.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Uitvoeren van het Gemeentelijk Watermanagement Plan 2021-2026:
De locatie voor een waterbergingskelder verder uitwerken en daar waar mogelijk ten uitvoer brengen;
De aanleg van wadi's (opslag en afvoer van hemelwater);
Afkoppelen en infiltreren van hemelwater (in 1221 maar ook de rest van Hilversum).

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Vervangen van 6,5 kilometer in het rioolstelsel op jaarbasis, als onderdeel van de vervanging van 65 kilometer tussen 2015 en 2026.
- Beheren en onderhouden van het rioolstelsel. Binnen de bestaande mogelijkheden wordt klimaatadaptatie tegelijkertijd gerealiseerd.
- Afronden Infiltratieveld Hilversum-Noord (4 meter diep, 35 meter lang) om het rioolstelsel minder te belasten.
- Monitoren en bestrijden van overlast door grond- en regenwater.

1.4.4. Afval

De Grondstoffen en Afvalstoffendienst (GAD) Gooi & Vechtstreek voert namens de gemeente de afvalinzameling en –verwerking uit bij de huishoudens. De gemeente houdt via de begroting van de GAD toezicht op een effectieve en efficiënte afvalinzameling, waarbij milieurendement, kosten, bewustwording en praktische haalbaarheid aandachtspunten zijn.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Meewerken aan het nieuwe, circulaire grondstoffenbeleid in regionaal verband en hierbij het Hilversumse belang in ogenschouw nemen.
- Binnen de mogelijkheden van de gezamenlijke regeling onze invloed uitoefenen op een goede en efficiënte afvalinzameling- en verwerking door de GAD:
 - Beleid afvalscheiding onder de loep nemen, om in 2023 een besluit te nemen over manier van afvalscheiding van verpakkingen van plastic, metaal en drankenkarton (PMD) vanaf 2026. Looptijd huidig contract is t/m juni 2026, besluit over vervolg is nodig in 2023;
 - Benutten van lokale kansen voor duurzaamheid en sociale werkgelegenheid bij afvalinzameling- en verwerking;
 - Gezamenlijk lobbyen voor landelijke uitbreiding van producentenverantwoordelijkheid voor circulaire producten en verpakkingen;
 - Verenigingen een alternatief bieden voor hun inkomsten uit inzameling van oud papier.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Uitwerken vaststellingsovereenkomst met het Waterschap met betrekking tot beheer van het oppervlaktewater.
- Realiseren van de ondergrondse afvalinzameling in de wijken.

1.4.5. Economische havens en waterwegen

Beheren en onderhouden van de huidige havens, waterwegen en de sluis 't Hemeltje.

Activiteiten

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Uitvoeren van regulier onderhoud van waterkeringen en afwatering, waarbij bij de vervanging van waterkeringen rekening wordt gehouden met natuurvriendelijke oevers.
- Uitvoeren van de jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden, met name baggerwerkzaamheden, conform het onderhoudsplan.
- Onderhouden en bereikbaar houden van de binnenhavens en doorgaande waterwegen.
- Beheren en onderhouden van sluis 't Hemeltje.

Middelen

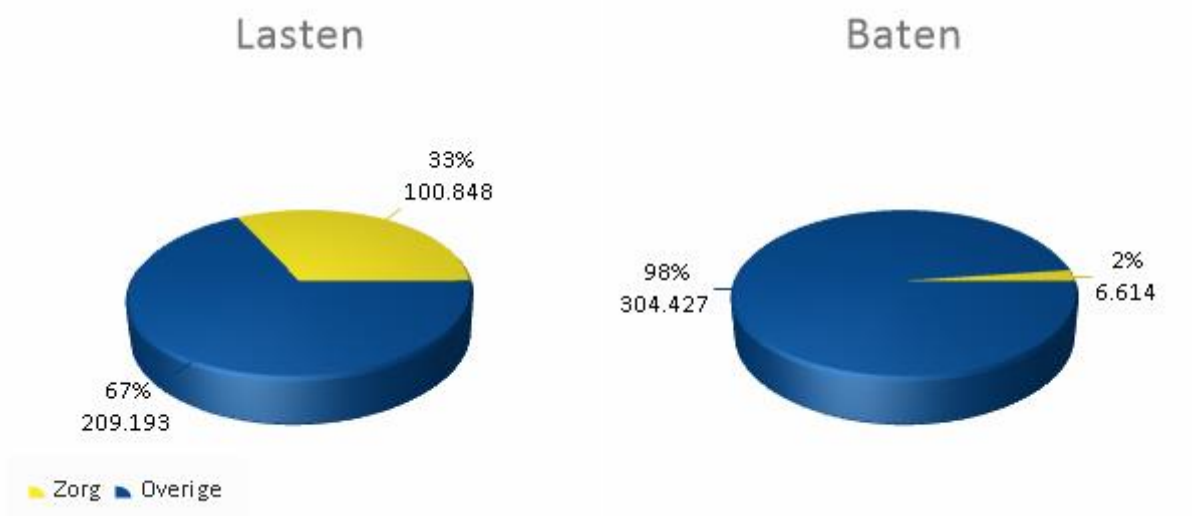
begrotingsprogramma

bedragen x € 1.000

Programma 1. Wonen en leven	2023	2024	2025	2026
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	442	439	435	432
8.1 Ruimtelijke ordening	3.182	3.088	3.060	2.756
8.3 Wonen en bouwen	4.527	4.832	4.750	4.592
Lasten thema Mooie stad	8.151	8.359	8.245	7.781
5.1 Sportbeleid en activering	1.213	1.413	1.587	1.537
5.2 Sportaccommodaties	2.826	2.785	2.756	2.732
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	4.506	4.522	4.764	4.759
5.4 Musea	1.288	1.285	1.284	1.283
5.5 Cultureel erfgoed	883	930	876	874
5.6 Media	1.842	2.596	2.872	2.801
Lasten thema Levendige stad	12.557	13.531	14.140	13.985
2.1 Verkeer en vervoer	17.711	16.145	15.577	15.540
2.2 Parkeren	4.472	4.540	4.390	4.298
Lasten thema Bereikbare stad	22.182	20.685	19.968	19.838
2.4 Economische havens en waterwegen	452	450	439	429
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.944	7.047	7.295	7.247
7.2 Riolering	6.620	6.785	7.035	6.960
7.3 Afval	10.447	10.423	10.312	10.315
7.4 Milieubeheer	3.413	3.479	4.200	3.845
Lasten thema Duurzame stad	27.878	28.184	29.282	28.797
Totaal Lasten	70.768	70.759	71.635	70.401
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-338	-338	-330	-330
8.1 Ruimtelijke ordening	-457	-532	-632	-332
8.3 Wonen en bouwen	-3.287	-3.167	-3.167	-3.167
Baten thema Mooie stad	-4.082	-4.037	-4.129	-3.829
5.1 Sportbeleid en activering	-9	-9	-9	-9
5.2 Sportaccommodaties	-1.215	-1.045	-1.042	-1.042
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-479	-479	-479	-479
5.4 Musea	-338	-338	-338	-338

5.5 Cultureel erfgoed	-5	-5	-5	-5
5.6 Media	-2	-2	-2	-2
Baten thema Levendige stad	-2.048	-1.879	-1.875	-1.875
0.63 Parkeerbelasting	-4.650	-4.650	-4.611	-4.611
2.1 Verkeer en vervoer	-2.004	-721	-686	-676
2.2 Parkeren	-1.444	-1.444	-1.444	-1.444
Baten thema Bereikbare stad	-8.098	-6.815	-6.741	-6.731
2.4 Economische havens en waterwegen	-67	-67	-67	-67
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-384	-384	-381	-381
7.2 Riolering	-8.895	-9.045	-9.298	-9.209
7.3 Afval	-12.684	-13.093	-13.534	-13.961
7.4 Milieubeheer	-16	-16	-16	-16
Baten thema Duurzame stad	-22.047	-22.605	-23.296	-23.634
Totaal Baten	-36.275	-35.336	-36.042	-36.069
Saldo van baten en lasten	34.493	35.422	35.593	34.331
Mutatie reserves	6.570	1.263	1.187	1.258
Resultaat	41.063	36.686	36.780	35.589

Programma 2: Zorg

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Zorg zijn:

- Inwoners en ondernemers
- Mantelzorgers en vrijwilligers
- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Gecontracteerde zorgaanbieders
- Diverse medische en zorgpartijen zoals huisartsen, ziekenhuis Tergooi en zorgverzekeraar
- Gecertificeerde instellingen
- Raad voor Kinderbescherming
- Onderwijsinstellingen (zowel regulier als speciaal onderwijs)
- Kinderopvangorganisaties (peuterspeelzalen)
- Woningcorporaties
- Netwerken in de stad: zoals kerken en verenigingen voor ontspanning, sport, welzijn en cultuur
- Versa
- Welzijnsinstellingen

Kaderstellende nota's

- Kadernota Sociaal Domein (2017)
- Hilversumse Educatieve Agenda 2021-2024 (2021)
- Regionale onderwijsagenda 2020-2022
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2035 (2020)
- Uitvoeringsnotitie buurten 3.0 (2020)
- Beleidsplan bescherming en opvang
- Beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2020-2024 (2019)
- Agenda Wmo-Welzijn in de wijk 2019 - 2021 (2019)
- Visie en Agenda Jeugdhulp 2019-2021 (2019)

- Transformatieplan “Zorg voor de Jeugd” Gooi en Vechtstreek (regionaal; 2019)
- Naar een financieel gezond domein (2021)
- Beleidsplan LHBTI 2019-2022 (2019)
- Agenda Lokale Inclusie (2020)
- Actieplan tegen eenzaamheid “Samen is het leuker” (2020)
- Raadsonderzoek Wmo en Welzijn (2022)

Verbindende stad

(Lasten: € 15.371 Baten: € -441)

Opgave van de stad

Hilversum draagt bij aan een gezonde en sociale samenleving voor alle inwoners. Wijkgericht werken richt zich op werken aan sterke sociale buurten en het vergroten van het zelfsturend vermogen van onze inwoners. Dit doen we samen met de inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties en informele netwerken. Mensen voelen zich meer verbonden met hun wijk en leefomgeving. Door onder andere de inzet van de wijkregisseur en welzijnswerk richten we ons op het versterken van de verbondenheid, met name voor mensen die het nodig hebben. We werken vanuit het principe van positieve gezondheid. We organiseren ondersteuning dicht bij de inwoners en bestrijden waar mogelijk de eenzaamheid van mensen. Wijkcentra hebben een brede functie met gelegenheid voor ontmoeting en daarnaast kan men hier terecht voor ondersteuning. De buurt bepaalt de programmering en daar waar nodig faciliteert de gemeente de buurt hierin. We bieden mantelzorgers ondersteuning en waar nodig verwijzen we naar specialistische hulp. We investeren in voorzieningen in de wijk, waardoor zwaardere ondersteuning en zorg voorkomen wordt.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat zich de afgelopen 12 maanden heeft ingezet met vrijwilligerswerk	28% (2021)	35%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage volwassenen dat zich soms tot vaak eenzaam voelt	31,8% (2021)	30%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat zich verbonden voelt met de buurt	87% (2021)	90%	Hilversum Monitor
	Nee	Waardering van de inwoners over de buurt	8,0 (2021)	8,0	Hilversum Monitor
	Nee	Waardering van inwoners over sociaal vangnet; mate waarin buurtgenoten elkaar ondersteunen	57% (2021)	60%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage volwassenen dat mantelzorg geeft	35% (2021)	40%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat zich de afgelopen 12 maanden heeft ingezet met aandacht voor burens in een zorgwekkende situatie	39% (2021)	40%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat (helemaal) mee eens is dat gemeente inwoners en organisaties betreft bij de totstandkoming en uitvoering van beleid	32% (2021)	40%	Hilversum Monitor

	Nee	Percentage inwoners dat zegt bereid te zijn zich te willen inzetten voor de leefbaarheid van de buurt	53% (2021)	55%	Burgerpeiling waarstaatje-gemeente
	Nee	Percentage jongeren (2e en 4e klas middelbare school) dat minimaal 5 dagen per week voldoende beweegt volgens de NNGB	40% (2021)	50%	GGD (EMOVO)
	Nee	Percentage inwoners dat het afgelopen jaar gediscrimineerd is	9,7% (2021)	8%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat geen problemen ervaart bij het in het openbaar uiten van iemands seksuele geaardheid	78,5% (2021)	85%	Hilversum Monitor

Ambitie met activiteiten

2.1.1. Samenkracht en burgerparticipatie

Versterken van het zelfsturend vermogen van bewoners via veerkrachtige (informele) netwerken, waarin maatschappelijke organisaties, bewoners, vrijwilligers en andere partners in de wijk samenwerken. Door de afstand van de netwerken tot de bewoner te verkleinen kunnen problemen voorkomen worden waardoor er een verschuiving van zwaardere naar lichtere ondersteuning ontstaat.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Stimuleren van samenwerkingen in de stad door middel van participatie en co-creatie met inwoners, ondernemers en partners van de stad.
- Signaleren en agenderen van kansen, wensen en problemen op het gebied van sociaal, fysiek en veilig in de wijken.
- Ophalen en vaststellen van en uitvoering geven aan de prioritaire thema's in de wijken samen met de inwoners, ondernemers en partners in de wijk.
- Het ontwikkelen van multifunctionele accommodaties, waaronder Zuid, de nieuwe Lelie en een nieuwe multifunctionele accommodatie in het Van Riebeeckkwartier.
- In samenwerking met de stad het vrijwilligerswerkbeleid intensiveren.
- Verder ontwikkelen van de agenda Wmo Welzijn. Waarbij wordt voortgebouwd op het beleid dat afgelopen jaren is neergezet.
- Opstellen van het beleidsplan Mantelzorg. Dit plan is gericht op preventie, bewustwording en waardering en op het verbeteren van de toegang tot mantelzorgondersteuning.
- Intensiveren van maatregelen tegen eenzaamheid.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Onderhouden van het digitaal platform en uitvoeren van bewonersactiviteiten en -initiatieven.
- Uitvoeren van het projectplan Lokale Inclusie. Hierbij is aandacht voor de fysieke toegankelijkheid van mensen met een beperking.
- Faciliteren van het diversiteitsnetwerk.
- Uitvoeren van het beleidsplan LHBTI.
- Ontwikkelen van een digitale voorziening (website) wat professionals en inwoners informatie verschaft over formele en informele activiteiten en voorzieningen die op wijkniveau beschikbaar zijn.

- Voortzetten van suïcide preventie met maatschappelijke partners.
- Faciliteren van de buurtspelen

2.1.2. Volksgezondheid

Het beleid rondom volksgezondheid is belegd bij de regio G&V. De gemeente zet in op het bevorderen van gezondheid. Inwoners van onze regio leven gemiddeld gezonder in vergelijking met inwoners in de rest van Nederland. Onze inzet is om deze gezondere levensstijl de komende jaren te handhaven. Nadruk ligt op het gezond opgroeien van de jeugd.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Met partners uitvoering geven aan de landelijke nota Gezondheidsbeleid 2020—2024, waaronder:
 - Stimuleren en faciliteren van een gezonde omgeving voor sport en bewegen bij de inrichting van de openbare ruimte;
 - Stimuleren van sport en beweging door de inzet van buurtsportcoaches in samenwerking met onder andere de huisartsen;
 - Continueren van de aanpak Jongeren op gezond gewicht (JOGG);
 - Wijkgerichte aanpak op het verkleinen van gezondheidsachterstanden.
- Het gebruik van lachgas als recreatieve drugs te beperken via voorlichting en waar mogelijk verbod en handhaving.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Faciliteren van de GGD en andere partijen om hun wettelijke basistaken op grond van de Wet publieke gezondheid uit te voeren.
- Lokaal en waar mogelijk wijkgericht, met partners uitvoering geven aan het Nationaal Preventieakkoord gericht op 'aandacht voor een gelukkige en gezonde jeugd' en een gezonde leefstijl voor iedereen.
- Uitvoering geven aan het convenant tussen gemeenten, huisartsen en het zorgkantoor Zilveren Kruis, gericht op (preventieve) gezondheid bevorderende programma's voor inwoners van 0-100.

Kansrijke stad

(Lasten: € 17.053 Baten: € -5.062)

Opgave van de stad

Hilversum wil bijdragen aan gelijke ontwikkelkansen voor ieder kind. Onderwijs en de samenwerkingsverbanden tezamen leveren een belangrijke bijdrage aan een goede start en de ontwikkeling van een kind. Daar waar de basisvoorzieningen zoals peuterspeelzalen, onderwijs, sport, cultuur en gezondheidszorg niet voldoende bijdragen aan deze kansen, bieden we aanvullende maatregelen. Door het voortzetten en versterken van de samenwerking met partners zoals besturen van scholen, peuterspeelzalen en kinderopvang bieden we ondersteuning en geven wij kinderen en hun ouders een steuntje in de rug. We investeren in het verbeteren en vernieuwen van onderwijshuisvesting om deze verder toekomstbestendig te maken.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
017	Ja	Absoluut verzuim, aantal per 1000 leerlingen	0,5 (2017)	0,5	DUO, Ingrado
018	Ja	Relatief verzuim, aantal per 1000 leerlingen	28 (2021)	26	DUO, Ingrado
019	Ja	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie, percentage deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,9% (2021)	1,5%	DUO, Ingrado
023	Ja	Kinderen in uitkeringsgezin, percentage kinderen tot 18 jaar	5% (2021)	5%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

Ambitie met activiteiten

2.2.1. Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Alle kinderen hebben recht op gelijke ontwikkelkansen, ongeacht hun achtergrond of wijk waarin ze opgroeien. Daarom streven we in Hilversum naar een goede start in het onderwijs, een passende plek voor ieder kind en jongere en zetten we ons in om een geslaagde door- en uitstroom van leerlingen te realiseren, zowel naar het vervolgonderwijs als naar de arbeidsmarkt.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Actualiseren en uitwerken van de speerpunten van de Hilversumse Educatieve Agenda 2021 – 2024 en periodiek rapporteren over de voortgang.
- Evalueren van het Actieplan Nationaal Programma Onderwijs.
- Implementeren en vertalen in beleid en activiteiten van de gemeentelijke visie op het kind.
- Evalueren van verordening leerlingenvervoer 2015.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Deelnemen aan de Coalitie Kansrijke Start.
- Uitvoeren, evalueren en waar mogelijk uitbreiden van passende buitenschoolse opvang (BSOintensief)
- Ondersteunen van peuterspeelzalen en kinderopvang bij het uitvoeren van activiteiten voor de voor- en/of vroegschoolse educatie (VVE) om achterstanden te voorkomen.
- Ondersteunen van ouders bij positief ouderschap. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van de programma's Instapje, Voor jou en je kind, Voorleesexpres en preventieve programma's van Jeugd en Gezin.
- Faciliteren van maatwerkplannen voor kinderen in groep 1 en 2 ter voorkoming en bestrijding van achterstanden in samenwerking met onderwijs, kinderopvang en Jeugd en Gezin.
- Faciliteren van een goede overdracht tussen peuterspeelzalen, kinderopvang en het basisonderwijs.
- Blijven versterken van de verbinding tussen passend onderwijs en de jeugdwet. Ontwikkelen van regionaal beleid op onderwijs jeugd arrangementen.
- Versterken van de aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt, met name gericht op jongeren in een kwetsbare positie, voor wie een startkwalificatie niet haalbaar is. Door middel van het stimuleren van leerwerkplekken en stages, en het voortzetten van maatschappelijke stages.
- Voortzetten en versterken van de samenwerking met de onderwijspartners, door het faciliteren van reguliere overleggen met de onderwijsbestuurders.
- Uitvoeren van de wettelijke taak met betrekking tot leerlingenvervoer.
- Bieden van extra taalonderwijs voor volwassenen (18+) die niet (voldoende) kunnen lezen en schrijven.
- Uitvoeren van de wettelijke taak ten aanzien van de leerplicht en het voorkomen van schooluitval.

2.2.2. Onderwijshuisvesting

Het bieden van en het blijven investeren in voldoende duurzame en kwalitatief op orde zijnde huisvesting voor leerlingen in het primair, voorgezet, speciaal en internationaal onderwijs.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Uitvoeren van het Integraal Huisvestingsplan (IHP), met afspraken over monumentale gebouwen, goede ventilatie (frisse scholen), stimuleren van het verduurzamen van schoolgebouwen, bewegingsonderwijs en afspraken over onderhoud, financiering en multifunctioneel gebruik van gymnastieklokalen.

- Stevig sturen op uitvoeren en financiële beheersbaarheid van het Integraal Huisvestingsplan (IHP)

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Uitvoeren van het Onderwijshuisvestingsprogramma 2023.
- Onderzoeken van de mogelijke uitbreiding van internationaal onderwijs.
- Voortzetten en versterken van de samenwerking met de schoolbesturen.

2.2.3. Openbaar (basis)onderwijs

Uitvoeren van de wettelijke taak door het toezicht houden op het openbaar (basis)onderwijs.

Activiteiten

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Informeren van de gemeenteraad over de werkzaamheden en de financiële stand van zaken van STIP Hilversum en Talent primair.
- Beoordelen van de continuïteit van het openbaar onderwijs in Hilversum door middel van bestuurlijk overleg met STIP Hilversum en Talent primair.
- Voorbereiding van de goedkeuring van de begroting en jaarrekening van Gemeentelijk Gymnasium Hilversum.
- Voeren van bestuurlijk overleg met het Gemeentelijk Gymnasium Hilversum.

Ondersteunende stad

(Lasten: € 68.439 Baten: € -1.111)

Opgave van de stad

In Hilversum zorgen we voor elkaar en krijgt iedereen de zorg die hij of zij nodig heeft. Inwoners hebben zoveel mogelijk zelf de regie in handen. Hiervoor is de beschikbaarheid van e-diensten op een gebruiksvriendelijke website en voldoende persoonlijk contact van groot belang. We versterken de onderlinge betrokkenheid van inwoners in onze stad en we stimuleren informele netwerken van vrijwilligers en maatschappelijke organisaties. Wij geven invulling aan het raadsonderzoek WMO en Welzijn. De beheersbaarheid van uitgaven in het sociaal domein blijft een belangrijk aandachtspunt. We blijven zoeken naar mogelijkheden om kosten te besparen. Dit mag niet ten koste gaan van de kwaliteit van de zorg. Het blijft belangrijk om met het Rijk in gesprek te blijven over meer kostendekkende financiering voor de uitvoering van taken in het sociaal domein.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat vindt dat er voldoende welzijnsvoorzieningen, zoals maatschappelijk werk en andere hulpverlenende instanties in de buurt zijn	48% (2021)	50%	Hilversum Monitor
	Nee	Algehele tevredenheid dienstverlening Sociaal Plein	7,0 (2021)	7,5	Burgerpanel onderzoek
	Nee	Clientervaring Wmo, kwaliteit ondersteuning	93% (2021)	95%	GMSD
	Nee	Aantal cliënten met een voorziening, per 1.000 inwoners	107 (2021)	97	CBS
022	Ja	Jongeren met een delict voor de rechter, percentage 12 t/m 21- jarigen	1% (2020)	1%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
029	Ja	Jongeren met jeugdhulp, percentage van de jongeren tot 18 jaar	10% (2021)	9%	CBS
030	Ja	Jongeren met jeugdbescherming, percentage van alle jongeren tot 18 jaar	0,9% (2021)	0,7%	CBS
031	Ja	Jongeren met jeugdreclassering, percentage van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3% (2021)	0,3%	CBS
032	Ja	Cliënten met maatwerkarrangement WMO, aantal per 10.000 inwoners	740 (2021)	650	GMSD, CBS

Ambitie met activiteiten

2.3.1. Toegang

Bieden van dienstverlening om ondersteuning zo vroeg mogelijk en zo dicht mogelijk in de wijk bij de inwoners te organiseren, in aansluiting op de behoefte van de inwoners. Waar het kan, bieden we ondersteuning aan in de vorm van algemene voorzieningen, waarvoor geen toets vooraf van de gemeente nodig is.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Vaststellen van de visienota Sociaal domein.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Vraaggericht werken en daarbij de vraag van de inwoner in breed perspectief bekijken
Hiermee krijgen we zicht op informele en formele passende oplossingen met oog voor de eigen kracht van de inwoner.

2.3.2. Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

Zorgdragen voor woningaanpassingen en hulpmiddelen met als doel inwoners zo goed en lang als mogelijk zelfstandig te laten functioneren in de eigen woonomgeving.

Activiteiten

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Treffen van individuele voorzieningen op basis van een indicatie.

2.3.3. Maatwerkdienstverlening volwassenen

Bieden van geïndiceerde hulp en ondersteuning om de zelfredzaamheid van inwoners te stimuleren en daardoor zo lang mogelijk zelfstandig thuis te blijven wonen en deel te nemen aan de samenleving.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Doorontwikkelen van een algemene voorziening dagbesteding, daar waar mogelijk.
- Doorontwikkelen van het dashboard Wmo.
- Opstellen van een nieuwe Agenda Wmo – welzijn.
- Doorontwikkelen van de teams 'Begeleiding in de Wijk'.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Bieden van individuele begeleiding en vervoer, huishoudelijke verzorging en tijdelijke vervangende zorg, zoals dagbesteding en logeerszorg.
- Verstrekken van persoonsgebonden budgetten (pgb's), waarmee inwoners zelf ondersteuning kunnen inkopen.

2.3.4. Geëscaleerde zorg volwassenen

Bieden van een veilige en beschermende woonomgeving, in samenwerking met onze partners in een sociaal domein. De focus ligt hierbij op de inzet van begeleiding om de zelfredzaamheid en deelname aan de samenleving van inwoners met psychische of psychosociale problemen te stimuleren. In het regionale beleidsplan Bescherming & Opvang is aandacht voor voorzieningen in de wijk die ambulante ondersteuning mogelijk moeten maken.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Versterken van de samenwerking tussen zorg en veiligheid m.b.t. kwetsbare doelgroepen, zoals personen met verward gedrag en ex-gedetineerden: uitvoering geven aan de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz).
- Implementeren van het beleidsplan Bescherming & Opvang.
- Verbeteren van de nazorg van personen met verward gedrag.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Bieden van opvang en ondersteuning aan slachtoffers en het treffen van maatregelen om herhaling in de toekomst te voorkomen en het terugdringen van huiselijk geweld met Veilig Thuis.
- Bieden van beschermd wonen voor personen met psychische of psychosociale problemen, daar waar mogelijk met de inzet van ambulante ondersteuning.
- Bieden van een inlooppunt voor de GGZ-doelgroep, in samenwerking met de GGZ-instelling.
- Bieden van maatschappelijke opvang en begeleiding aan inwoners met meervoudige problematiek, waaronder inwoners met een verslaving en dak- en thuislozen.

2.3.5. Geïndiceerde jeugdzorg, vrijwillig en gedwongen

Wij dragen er zorg voor dat jeugdigen (tot 23 jaar) in Hilversum de ondersteuning en zorg krijgen die zij nodig hebben zodat zij in veiligheid opgroeien, zich kunnen ontwikkelen en kunnen leren zelfstandig te worden. Wij beschermen kwetsbare jeugdigen waarvan de ontwikkeling gevaar loopt

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Opstellen en vaststellen van de Agenda Jeugd.
- Versterken van een gezond opvoedklimaat door preventie, vroegsignalering, advisering en laagdrempelige begeleiding, zoals extra inzet van steungezinnen, opvoedcoaches, jongerencoaches, Jeugd en Gezin en jeugdwerkers.
- Versteven van zorg rondom onderwijs mede door het transformeren van scholen als plaats waar problematiek wordt gesignaleerd naar plaats van een oplossingsgerichte aanpak. Er wordt hierbij gebruik gemaakt van onder andere jongerencoaches
- Onderzoeken van de uitstroom van zorg naar welzijn.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Indiceren en monitoren van jeugdhulp (o.a. begeleiding, dagbesteding, pleegzorg, verblijf, jeugdhulp en GGZ-behandeling).
- Regie voeren op casussen waarbij er sprake is van onveiligheid, met behulp van onder andere de landelijke voorgeschreven multidisciplinaire aanpak, in samenwerking met Veilig Thuis.
- Blijvend inzetten op het versterken van de toegang van het Sociaal Plein.
- Blijvend inzetten op beter gebruik maken van algemene voorzieningen in de wijk, zoals kinder- en jongerenwerk.
- Blijvend inzetten op samenwerking met de huisartsen, met als doel passende ondersteuning voor jeugdigen en ook het voorkomen van verwijzing naar relatief zware zorg. Er wordt hierbij gebruik gemaakt van de praktijkondersteuners Jeugd GGZ.
- Terugdringen van overlastgevende jeugd, onder andere door een persoonsgerichte aanpak, waarbij we streven naar meer verbinding tussen jeugd en veiligheid.

Middelen

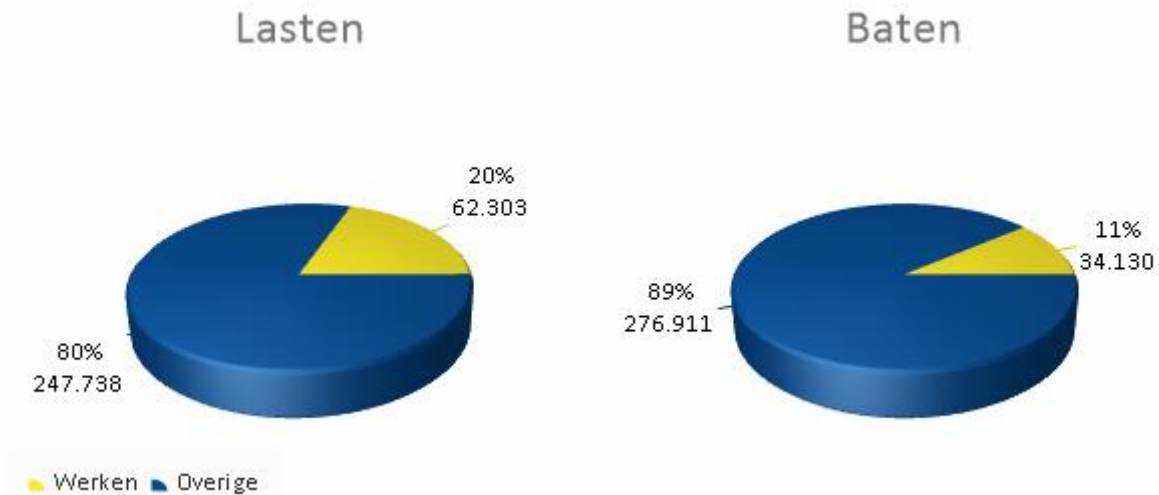
begrotingsprogramma

bedragen x € 1.000

Programma 2. Zorg	2023	2024	2025	2026
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	12.054	12.402	13.148	13.223
7.1 Volksgezondheid	3.317	3.282	3.285	3.270
Lasten thema Verbindende stad	15.371	15.684	16.433	16.492
4.2 Onderwijshuisvesting	9.504	9.425	8.524	8.345
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	7.549	6.862	6.364	6.361
Lasten thema Kansrijke stad	17.053	16.287	14.889	14.706
6.2 Toegang	1.960	2.007	2.006	1.999
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	5.137	5.182	5.177	5.175
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	10.798	10.679	10.624	10.618
6.71B Begeleiding (WMO)	6.391	6.268	6.266	6.260
6.71C Dagbesteding (WMO)	1.100	1.150	250	250
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	25	25	25	25
6.72A Jeugdhulp begeleiding	9.149	9.000	8.996	8.992
6.72B Jeugdhulp behandeling	10.231	10.232	10.239	10.239
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	1.545	1.545	1.545	1.545
6.73A Pleegzorg	800	950	950	950
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	140	140	140	140
6.74A Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	231	233	236	240
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	1.038	1.038	1.038	1.038
6.74C Gesloten plaatsing	230	230	230	230
6.81A Beschermd wonen (WMO)	12.602	12.604	12.609	12.607
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang	5.155	5.155	5.155	4.900
6.82A Jeugdbescherming	1.758	1.754	1.753	1.752
6.82B Jeugdreclassering	150	150	150	150
Lasten thema Ondersteunende stad	68.439	68.342	67.389	67.110
Totaal Lasten	100.863	100.312	98.711	98.308
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-360	-310	-310	-310
7.1 Volksgezondheid	-81	-81	-81	-81
Baten thema Verbindende stad	-441	-391	-391	-391

4.2 Onderwijshuisvesting	-199	-199	-199	-199
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-4.863	-4.163	-3.821	-3.821
Baten thema Kansrijke stad	-5.062	-4.362	-4.020	-4.020
6.2 Toegang	-4	-4	-4	-4
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-745	-745	-1.170	-1.183
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-36	-36	-36	-36
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-16	-16	-16	-16
6.81A Beschermd wonen (WMO)	-303	-303	-303	-303
6.82A Jeugdbescherming	-6	-6	-6	-6
Baten thema Ondersteunende stad	-1.111	-1.111	-1.536	-1.549
Totaal Baten	-6.614	-5.864	-5.947	-5.960
Saldo van baten en lasten	94.249	94.448	92.764	92.348
Mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	94.249	94.448	92.764	92.348

Programma 3: Werken

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Werken zijn:

- Ondernemers(organisaties)
- Media Perspectives en Hilversum Marketing
- Stadsfonds
- Onderwijsinstellingen; vooral MBO, HBO en universiteiten
- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Samenwerkingsverbanden als de Metropoolregio Amsterdam (MRA), Amsterdam Economic Board (AEB), de Economic Board Utrecht (EBU) en G40
- Tomin (verbonden partij)

Kaderstellende nota's

Ondernemende stad

- Agenda Economie & Media (2020)
- Winkeltijdenverordening (2018)
- Horecakader (2017)
- Detailhandelskader (2017)
- Evenementenkader (2017)
- Mediavisie (2016)
- Centrumvisie (2015)
- Programma Kerkelanden (2014)
- Programma Havenkwartier (2013)
- Programma Aanpak Leegstand (2012)
- Uitwerkingsnota Zorg, Economische kansen voor de zorg (2009)

- Uitwerkingsnota Arbeidsmarkt en Werkgelegenheid, Handen uit de mouwen (2008)
- Uitwerkingsnota Toerisme en Recreatie, Binnenpret en Buitenkans (2008)
- Kenniscentrum Hilversum, Economische Visie (2007)
- Economisch perspectief 2040 (2021)
- Verordening marktgelden 2023 (2022)

Werkende stad, sociale stad

- Beleidsplan minimabeleid 2020
- Regionaal arbeidsmarktbewerkingsplan "Werken aan werk" (2019)
- Focus op werk: 25% meer mensen aan het werk vanuit de Participatiewet (2019)
- Kindpakket (2017)
- Beleidsregels Verhaal en Terugvordering (2021)
- Beleidsregels woonkosten en schoolverlaters (2015)
- Meerjarenbeleidsplan Participatie (2015-2018)
- Verzamelverordening inkomensvoorzieningen Participatiewet (2021)
- Verordening cliëntenparticipatie WSW gemeenschappelijke regeling Tomingroep (2008)
- Beleidsregels re-integratie en tegenprestatie (2021)
- Beleidsregels boete bij schending inlichtingenplicht (2016)
- Beleidsregels Inkeerregeling (2017)
- Beleidsregels terugvordering WWB, loaw en loaz, (2013)
- Beleidsregels Schuldhulpverlening (2012)
- Beleidsnota Schuldhulpverlening aan (ex)-ondernemers (2009)
- Regeling Meedoen Hilversum (2016)
- Beleidsregel vergoeding eigen bijdrage kinderopvang (2013)
- Regeling parttime ondernemen (2020)
- Beleidsregels bbz (2020)

Ondernemende stad

(Lasten: € 4.313 Baten: € -719)

Opgave van de stad

Hilversum is een aantrekkelijke stad om in te wonen en te werken. De balans tussen wonen, werken en voorzieningen zorgt voor een goed leef- en vestigingsklimaat. Onze bedrijven en organisaties zorgen voor werkgelegenheid en dragen bij aan de ontwikkeling van talent en innovatie. De Hilversumse bedrijven spelen ook een belangrijke rol bij vraagstukken als de energietransitie, duurzame mobiliteit en een inclusieve arbeidsmarkt. Hiermee dragen ze bij aan levendigheid, horeca, cultuur en andere voorzieningen. De beschikbaarheid van ruimte blijft een belangrijk aandachtspunt voor uitbreiding van bestaande en vestiging van nieuwe bedrijven op zowel de formele werklocaties als in de gemengde gebieden. Dit geldt ook voor het opleiden van talent, waarbij een leven lang ontwikkelen centraal staat.

Het aantal banen is het afgelopen jaar licht gestegen. Onzeker is hoe zich dat ontwikkelt in een periode met een onzekere mondiale economie en een opeenstapeling van meerdere crises. Onze inzet is daarin het weerbaar en flexibel houden van onze economie.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Percentage banen in de creatieve bedrijfstakken t.o.v. totaal aantal banen	28% (2021)	28%	Atlas voor gemeenten, LISA
	Nee	Werkgelegenheidsgroei (index=2017)	1,1% (2021)	2,5%	CBS, LISA
	Nee	Aantal studenten dat hbo onderwijs volgt in Hilversum	n.v.t.	100	Gemeente Hilversum
	Nee	Leegstand kantoren, percentage van totale verhuurbare kantoorvloeroppervlakte	5,9% (2021)	5%	Gemeente Hilversum
	Nee	Leegstand winkels, percentage van totale winkelvloeroppervlakte	6,3% (2021)	6%	Gemeente Hilversum
014	Ja	Percentage functiemenging (verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken)). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen)	53,4% (2019)	53%	LISA
016	Ja	Vestigingen van bedrijven, aantal per 1000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	178,9 (2020)	180	LISA
021	Ja	Banen, aantal per 1000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	839,7 (2020)	850	LISA

Ambitie met activiteiten

3.1.1. Economische ontwikkelingen

We versterken de Hilversumse en regionale economie door het verbeteren van de samenwerking met de (ondernemers)organisaties, bedrijven en kennisinstellingen. We verbinden economische kansen aan maatschappelijke vraagstukken zoals mobiliteit, duurzaamheid en een inclusieve arbeidsmarkt. We zetten in op de versterking van de sectoren media en ICT en de zorg economie en hebben aandacht voor het midden- en kleinbedrijf en zelfstandigen. Ook hebben we aandacht voor het huisvesten en stimuleren van bedrijven die banen bieden voor praktijkgeschoolden.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Verrijken van de nieuwe Agenda Economie & Media 2022-2023 met nieuwe ambities coalitieakkoord.
- Versterken van de samenwerking tussen (ondernemers)organisaties en het Stadsfonds via het Platform Economie op basis van de Agenda Economie & Media 2022-2023.
- Stimuleren en faciliteren van bedrijvigheid circulaire economie.
- Verkennen nieuwe samenwerkingsverbanden met andere onderwijsinstellingen

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Uitwerken van mogelijke ontwikkelingen uit het Economisch perspectief 2040 gericht op media en ICT en de zorg economie.
- Ondersteunen van de mediasector bij het ontwikkelen van innovaties en indien kansrijk deze ook toe te passen in andere sectoren.
- Versterken van de positie van Hilversum in samenwerkingsverbanden die bijdragen aan economische ontwikkeling, waaronder Metropoolregio Amsterdam, Economic Board Utrecht, Regionale ontwikkelingsmaatschappij regio Utrecht en stedennetwerk G40.
- Herijken van de ambities uit de samenwerkingsagenda's met MBO College en Hogeschool van Amsterdam.

3.1.2. Werklocaties

De ruimte voor bedrijven en bedrijvigheid in Hilversum is schaars. Inzet is het behoud, uitbreiding en ontwikkeling van aantrekkelijke formele en informele werklocaties. Dit geldt voor kantoorlocaties en bedrijventerreinen (o.a. Arenapark, Media Park en bedrijventerreinen ZuidWest) en voor gemengde gebieden. We voegen functies toe op plekken waar dit passend is en bijdraagt aan een levendig en divers gebied. Het centrum, stationsgebied en de Gijsbrecht van Amstelstraat zijn belangrijke informele werklocaties voor de stad.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Vaststellen en uitvoeren van de gebiedsagenda Centrum.
- Op- en vaststellen van de gebiedsagenda Media Park en ZuidWest

- Ontwikkelen van het Arenapark inclusief Laapersveld richting een levendige campus met een herkenbaar sportprofiel.
- Uitvoering geven aan de plannen voor de Kerkbrink, waaronder verplaatsing van de bibliotheek en LAB Hilversum. Tot definitieve realisatie gaan we door met de (tijdelijke) activiteiten op en rond de Kerkbrink.
- Ondersteunen van de voorbereiding en uitvoering van de herinrichting van de Gijsbrecht
- Starten met de verkenning naar de toekomst van de aanloopstraten.
- Onderzoeken van mogelijkheden voor horecalocaties in de wijken.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Faciliteren van de verduurzaming en verlevendiging van het Media Park tot een bruisende mediacampus. Dit mede door het ondersteunen van een collectief van gebruikers en eigenaren.
- Creëren van ruimte voor werken passend bij de plannen voor het stationsgebied en het centrum.
- Ondersteunen van de Gem Crailo van het in de markt zetten van het duurzame bedrijventerrein Crailo, dit voor zowel doorgroeierende als nieuwe bedrijven die bij het profiel passen.
- Benutten van kansen voor (her)ontwikkeling van locaties voor kantoren, (flex)werk en ontmoetingsplekken, met name in en rond het centrum, in het stationsgebied en in postcodegebied 1221. Dit betreffen zowel permanente wijzigingen als tijdelijk gebruik, waaronder creatieve broedplaatsen.
- Versterken van professionalisering van ondernemersorganisaties voor de werklocaties en winkelgebieden.

3.1.3. Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Het ondersteunen van bestaande en nieuwe bedrijven in hun ambities, gericht op groei van de werkgelegenheid en bijdrage aan maatschappelijke opgaven. Inzet is een goede dienstverlening aan alle bedrijven (groot, mkb en zzp) in alle sectoren.

Activiteiten

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Voortzetten van strategisch accountmanagement om ondernemers zo goed mogelijk van dienst te zijn.
- Optimaliseren van ondernemersdienstverlening door middel van e-dienstverlening.
- Uitvoeren van de jaarlijkse Monitor Economie Hilversum.
- Voortzetten van de online ondernemersnieuwsbrief.
- Inzetten van ROM regio Utrecht voor dienstverlening aan ons bedrijfsleven.

3.1.4. Economische promotie

We zijn trots op onze stad en positioneren Hilversum als aantrekkelijke plek voor bewoners, bezoekers, bedrijven en (internationaal) talent. Een sterke identiteit verstevigt de economische positie en de aantrekkingskracht van Hilversum. We hebben aandacht voor de verschillende profielen van de deelgebieden. Hilversum Marketing en strategisch accountmanagement hebben hierin een sleutelpositie.

Activiteiten

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Ondersteunen van Hilversum Marketing bij het versterken van de positionering van Hilversum voor ondernemers.
- Inzetten van strategisch accountmanagement voor de profilering van onze stad als aantrekkelijke vestigingslocatie.
- Ondersteunen van evenementen passend bij de Mediastad, zoals de Dutch Media Week en de Top2000.
- Samenwerken met belanghebbenden om organisaties te interesseren voor Hilversum als locatie voor congressen en evenementen.

Werkende stad

(Lasten: € 11.126 Baten: € -30)

Opgave van de stad

Hilversum streeft naar een samenleving waarin zoveel mogelijk inwoners naar eigen vermogen deelnemen aan de arbeidsmarkt. Niet iedereen kan op eigen kracht passende arbeid vinden om in eigen inkomen te voorzien. Daar waar nodig ondersteunen we mensen in hun ontwikkeling door scholing en het bemiddelen naar passende arbeid. Daarvoor investeren wij in de samenwerking met werkgevers, werknemersorganisaties, onderwijsinstellingen, de regio en het UWV. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt met een wettelijke indicatie krijgen extra begeleiding. Daarvoor regelt onze verbonden partij Tomin passende arbeidsplaatsen, ook binnen de gemeentelijke organisatie.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Aantal personen met een bijstandsuitkering dat uitstroomt naar werk	319 (2021)	300	Gemeente Hilversum
024	Ja	Netto arbeidsparticipatie, percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	68,9% (2020)	70%	CBS
026	Ja	Werkloze jongeren, percentage 16 t/m 22 jarigen	2% (2020)	1%	Verweij Jonker Instituut - Kinderen in Tel
028	Ja	Lopende re-integratievoorzieningen, aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	222,8 (2020)	220	CBS

Ambitie met activiteiten

3.2.1. Begeleide participatie

We verbeteren de kansen op werk door inwoners met een wettelijke indicatie te begeleiden naar werk naar eigen vermogen. Ook begeleiden we werkgevers hierbij. We bieden een vangnet zodat iedereen kan meedoen in de samenleving. We zijn bezig om inwoners met een zorgbehoefte zo veel mogelijk via begeleide participatie te bedienen.

Activiteiten

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening door Tomin.

- Uitvoeren van ‘nieuw beschut werk’ volgens de Participatiewet door Tomin.

3.2.2. Arbeidsparticipatie

We leggen de focus op de begeleiding van onze inwoners naar werk, zodat iedereen kan meedoen in de samenleving. Wanneer werk niet direct binnen de mogelijkheden ligt, bieden we mensen mogelijkheden voor bijscholing of door werkervaring op te doen via vrijwilligerswerk.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Begeleiden van inwoners vanuit de bijstand naar betaald werk (voltijd en deeltijd).
- Uitvoeren van de regionale arbeidsmarktbewerkingsplannen ‘Werken aan werk’ en ‘Perspectief op werk’ waarmee extra banen en opleidingstrajecten worden gerealiseerd.
- Creëren van nieuwe initiatieven om mensen te laten doorstromen naar een vaste baan, bijvoorbeeld door de mogelijkheid van basisbanen te onderzoeken.
- Begeleiding geven aan uitstromers om terugval in de bijstand te voorkomen.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Stimuleren van (deeltijd) ondernemerschap om hiermee uitstroom uit de bijstand te bevorderen.
- Stimuleren van inwoners om mee te doen in de Hilversumse samenleving, bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk, indien betaald werk niet haalbaar blijkt.
- Omscholen, herscholen en bijscholen van inwoners (ook zzp'ers) via het Regionaal Mobiliteitsteam samen met onderwijsinstellingen, UWV, werkgevers- en werknemersorganisaties.
- Adviseren van werkzoekenden, werknemers en werkgevers over opleidingstrajecten en financiering daarvan via het Leerwerkloket Gooi en Vechtstreek.
- Bieden van werkgeversdienstverlening samen met het UWV via het Werkgeversservicepunt Gooi en Vechtstreek.
- Uitvoeren van de aanpak voor (kwetsbare) jongeren en statushouders richting deelname aan het arbeidsproces.
- Uitvoeren van de regionale aanpak jeugdwerkloosheid.
- Doorontwikkelen van de regionale samenwerking met arbeidsmarktpartners.
- Begeleiden van mensen met een blijvende arbeidsbeperking naar een arbeidsplaats, op basis van de banenafspraken, zowel bij werkgevers als binnen de gemeentelijke organisatie.
- Uitvoeren van de nieuwe Wet Inburgering 2022, dit betreft onder andere het opstellen van persoonlijk inburgeringsplannen, aanbieden van leerroutes en het monitoren van de voortgang.

Sociale stad

(Lasten: € 46.864 Baten: € -33.031)

Opgave van de stad

Hilversum biedt inwoners die het nodig hebben een (tijdelijk) financieel vangnet. We kijken naar wat inwoners nodig hebben om mee te doen in de samenleving en te voorkomen dat ze erbuiten vallen. Op deze manier streven we ernaar dat kwaliteit van leven verbetert en het beroep op sociale voorzieningen afneemt. De voorzieningen die wij bieden zorgen ervoor dat werk moet lonen.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Aantal huishoudens met ondersteuningstraject schuldhulpverlening vanuit de gemeente	342 (2021)	n.v.t.	Gemeente Hilversum
	Nee	Saldo aantal personen in-en uitstroom in een uitkering	- 57 (2021)	-70	Gemeente Hilversum
027	Ja	Personen met een bijstandsuitkering, aantal per 10.000 inwoners	394,6 (2021)	370	CBS

Ambitie met activiteiten

3.3.1. Inkomensregelingen

Daar waar nodig bieden wij een vangnet, zodat iedereen kan meedoen in de samenleving. We verstrekken een inkomen wanneer men hier recht op heeft en bieden daar waar nodig aanvullende inkomensondersteuning. Nu de bestaanszekerheid door de hoge inflatie voor steeds meer mensen onder druk staat, zoeken we hierbij meer dan in het verleden de grenzen op van onze mogelijkheden. Volgend op de nieuwe visienota Sociaal Domein, stellen we een nieuw Minimabeleid 2024-2027 op. Samen met de inwoner gaan we op zoek naar oplossingen gericht op de eigen kracht. Alle kinderen die het nodig hebben worden geholpen, zodat Hilversumse kinderen gelijke kansen krijgen.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Gelijkstellen van de gemeentelijke minimaregelingen (met uitzondering van de individuele inkomenstoeslag) op 130% van het wettelijk sociaal minimum.
- Voorbereiden nieuw Minimabeleid 2024-2027.
- Uitvoering geven aan de aanpak bestrijding van energiearmoede.

- Ondersteunen van gedupeerde ouders toeslagenaffaire, mede door uitvoering van de verzamelwet hersteloperatie toeslagen waarmee publieke schulden worden kwijtgescholden.
- Voorbereiden beleidsplan Schuldhulpverlening 2024-2027.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Doorontwikkelen van het dashboard minima met daarin actuele informatie over minimahuishoudens en het gebruik en bereik van diverse regelingen voor deze doelgroep.
- Uitvoeren van Minimabeleid op maat, waarbij het aanbod van e-diensten verder wordt ontwikkeld, met eenduidige regels wordt vereenvoudigd en de bekendheid wordt vergroot.
- Uitvoeren van wetswijzigingen Participatiewet (kostendelersnorm).
- Bestrijden van kinderarmoede.
- Bekijken van de vraag van de inwoner in breed perspectief, met behulp van de brede uitvraag.
- Beperken van de instroom in de bijstand door inzet op preventie.
- Verstrekken van uitkeringen in het kader van de Participatiewet voor oudere werklozen en Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz).
- Uitvoeren van landelijke regelingen waaronder de studietoelage, inkomenstoeslag en bijzondere bijstand.
- Professionaliseren en innoveren van de uitvoering van de Bbz met behulp van digitalisering.
- Bieden van een passend aanbod voor de schuldhulpverlening (preventie, vroegsignalering, oplossing en nazorg), zowel voor particulieren als zelfstandigen.
- Convenant sluiten met bewindvoerders om de samenwerking te verbeteren.

Middelen

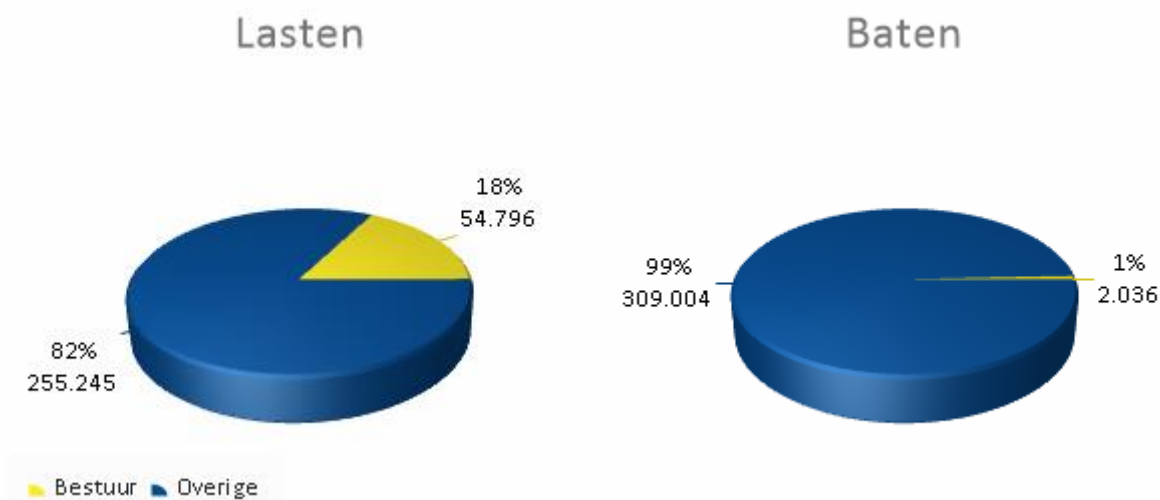
begrotingsprogramma

bedragen x € 1.000

Programma 3. Werken	2023	2024	2025	2026
3.1 Economische ontwikkeling	3.138	3.503	3.475	3.302
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	121	171	245	245
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	339	338	337	337
3.4 Economische promotie	716	715	715	715
Lasten thema Ondernemende stad	4.313	4.727	4.772	4.599
6.4 Begeleide participatie	6.411	6.123	5.990	5.937
6.5 Arbeidsparticipatie	4.715	4.948	5.143	5.131
Lasten thema Werkende stad	11.126	11.071	11.133	11.068
6.3 Inkomensregelingen	46.864	46.610	45.645	45.489
Lasten thema Sociale stad	46.864	46.610	45.645	45.489
Totaal Lasten	62.303	62.409	61.550	61.156
3.1 Economische ontwikkeling	-77	-77	-77	-77
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-642	-665	-665	-665
3.4 Economische promotie	-1	-1	-1	-1
Baten thema Ondernemende stad	-719	-742	-742	-742
6.4 Begeleide participatie	-1	-1	-1	-1
6.5 Arbeidsparticipatie	-29	-29	-29	-29
Baten thema Werkende stad	-30	-30	-30	-30
6.3 Inkomensregelingen	-33.031	-33.031	-33.031	-33.031
Baten thema Sociale stad	-33.031	-33.031	-33.031	-33.031
Totaal Baten	-33.780	-33.803	-33.803	-33.803
Saldo van baten en lasten	28.523	28.606	27.748	27.354
Mutatie reserves	-350	-300	-300	-150
Resultaat	28.173	28.306	27.448	27.204

Programma 4:

Bestuur

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Bestuur zijn:

- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij)
- Politie en Openbaar Ministerie
- Zorg en Veiligheidshuis
- Metropoolregio Amsterdam (MRA)
- Economic Board Utrecht (EBU)

Kaderstellende nota's

- Integraal veiligheidsplan 2018-2022
- Sluiting drugspannen Hilversum, artikel 13B Opiumwet, Damoclesbeleid
- Programmabegroting 2022 Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek
- Regionaal Beleidsplan 2019 – 2022 van de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek
- Landelijk Programma Digitale Overheid (Digitale Overheid)
- Ontwikkelingsvisie Noordvleugel Utrecht (2015-2030)
- Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam (2020)
- Regionale Samenwerkingsagenda RSA 2019 - 2022
- Uitvoeringsprogramma 2019-2022 Regionale Samenwerkingsagenda
- Beleidsregel toepassing wet Bibob 2020 gemeente Hilversum
- Plan van aanpak ondermijning (2020)

Veilige stad

(Lasten: € 13.681 Baten: € -256)

Opgave van de stad

We werken aan een leefbare en veilige stad met betrokken inwoners en ondernemers. Een veilig Hilversum is ook een voorwaarde voor een levendig Hilversum. Deze opgave wordt steeds complexer. Dit vraagt een integrale aanpak met betrekking tot openbare orde, criminaliteit, overlast, ondermijning en onveilige situaties. Hiervoor zetten we in op preventie, signalering, interventie en handhaving. We sturen aan op voldoende inzet vanuit de eigen organisatie en op een goede samenwerking met de veiligheidspartners.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat zich 's avonds veilig voelt op straat in het centrum tijdens het uitgaan	81% (2021)	≥ 80%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat zich veilig voelt in eigen buurt	89% (2021)	≥ 90%	Hilversum Monitor
006	Ja	Verwijzingen Halt, aantal per 10.000 jongeren	40 (2021)	50	Bureau Halt
008	Ja	Winkeldiefstallen, aantal per 1.000 inwoners	1,5 (2021)	1,5	CBS
009	Ja	Geweldsmisdrijven, aantal per 1.000 inwoners	4,2 (2021)	4,0	CBS
010	Ja	Diefstallen uit woning, aantal per 1.000 inwoners	1,6 (2021)	1,5	CBS
011	Ja	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte), aantal per 1.000 inwoners	7,2 (2021)	7,0	CBS

Ambitie met activiteiten

4.1.1. Openbare orde en veiligheid

We werken aan een leefbare en veilige stad. We zijn zichtbaar, herkenbaar en aanspreekbaar. Wij zetten in op een verbeterd veiligheidsgevoel door middel van preventie en het aanpakken van problemen. Waar nodig treden we handhavend op. We werken integraal, in de zin dat ons beleid zich richt op het sociale-, fysieke- en het veiligheidsdomein. De gemeente werkt hiervoor intensief samen met politie, Openbaar Ministerie, brandweer, Versa, woningcorporaties en vele andere partners. We handelen samenlevingsgericht en participeren in wijkteams, zorgnetwerken en buurtoverleggen.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Opstellen van en uitvoering geven aan het nieuwe Integrale veiligheidsplan 2023 – 2026.
- Opstellen van en uitvoering geven aan het Actieplan Ondernijning 2023.
- Intensiveren van en uitvoering geven aan de persoonsgerichte aanpak voor personen met onbegrepen gedrag in samenwerking binnen het zorg- en veiligheidsdomein.
- Actualiseren van het convenant Veilig Uitgaan voor het vergroten van de veiligheid van het centrum.
- Opstellen van een Handhavings- en uitvoeringsprogramma om richting te geven aan de prioriteiten.
- Uitvoering geven aan het lachgasverbod via de Algemene Plaatselijke Verordening en de Opiumwet.
- Ontwikkelen van een Veiligheids Informatie Knooppunt.
- Het intensiveren van het voorlichtingsprogramma dat zich specifiek richt op het weerbaar maken van jongeren tegen ondernijning.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Aansluiten bij en invulling geven aan de prioriteiten van de Regionale Veiligheidsstrategie.
- Continueren van de integrale aanpak overlastgevende groepen met focus op preventie en de aanpak van overlast op straat.
- Continueren van de ketenaanpak van jeugd en veiligheid met focus op preventie van de problematiek.
- Uitvoering geven aan het coffeeshopbeleid en keurmerk voor Hilversumse coffeeshops.
- Verbinden van zorg en veiligheid om preventie, proactie, repressie en nazorg op een juiste manier in te zetten.
- Aanpakken van zware woonoverlast op grond van de Wet aanpak woonoverlast door middel van het toepassen van bestuursdwang via de Algemene Plaatselijke Verordening en Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg.
- Uitvoering geven aan het sekswerkbeleid.
- Uitvoering geven aan de lokale en regionale aanpak van digitale veiligheid.

4.1.2. Crisisbeheersing en de veiligheidsregio

We zetten in op het vergroten van bewustzijn en de zelfredzaamheid van inwoners en bedrijven. De Veiligheidsregio levert snelle en goede hulpverlening en brandweezorg bij incidenten, rampen en crises conform de wettelijke taken. De gemeente draagt daaraan bij met een professionele organisatie voor gemeentelijke crisisbeheersing.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Faciliteren en ondersteunen van de tijdige realisatie van de gemeenschappelijke meldkamer Midden Nederland van de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek in Hilversum.
- Doorontwikkeling van de interregionale crisisorganisatie in samenwerking met Veiligheidsregio's Flevoland.
- Regie voeren op de opvang en begeleiding van ontheemden en daarmee bijdragen aan de opgelegde taakstellingen.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Sturen op de prestaties van de verbonden partij Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek.
- Uitvoering geven aan de intergemeentelijke samenwerking op het vlak van crisisbeheersing.
- Bijdragen aan de regionale opgave Toekomst Bevolkingszorg bij rampen en crises.
- Intensiveren van de inzet van de wijkbrandweerman in het geven van voorlichting en advies over brandpreventie aan inwoners en bedrijven in samenwerking met de Veiligheidsregio.
- Uitvoering geven aan de veiligheid van onder andere portiekflats in samenwerking met woningcorporaties en brandweer.
- Vergroten van de bewustwording van de veiligheidsrisico's onder minder zelfredzame inwoners in samenwerking met de Veiligheidsregio en andere gemeenten.

Dienstverlening aan de stad

(Lasten: € 2.180 Baten: € -1.280)

Opgave van de stad

De dienstverlening is het visitekaartje van de gemeente. In onze informatievoorziening, processen taalgebruik en producten stellen wij de inwoners centraal. We richten ons op: innovatie, het verder digitaliseren van de dienstverlening en het verbeteren van de efficiëntie. Om dit te realiseren ligt de focus op een drietal aspecten. Ten eerste het gemak voor de gebruiker: wij houden rekening met de digitaliserende samenleving, de gemeentelijke producten zijn vindbaar en toegankelijk en wij zijn voor iedereen bereikbaar. Ten tweede richten wij ons op betrokkenheid: onze medewerkers zijn klantgericht, gaan op zoek naar de vraag achter de vraag en durven af te wijken van de gebaande paden wanneer nodig. Ten derde werken we open en transparant.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Waardering van inwoners over de dienstverlening van de gemeente	7,2 (2021)	7,5	Hilversum Monitor
	Nee	Waardering van bezoekers over de dienstverlening van het Sociaal Plein	7,0 (2021)	7,5	Hilversum Monitor
	Nee	Waardering van inwoners over de digitale dienstverlening van de gemeente	7,0 (2021)	7,5	Hilversum Monitor
	Nee	Aantal vergunningen dat van rechtswege verleend wordt	14 (2021)	0	Hilversum Monitor

Ambitie met activiteiten

4.2.1. Burgerzaken (gemeentelijke dienstverlening)

Naast het uitvoeren van de wettelijke taken op het gebied van Burgerzaken, verbeteren wij de dienstverlening van de hele gemeente, waarbij inclusiviteit een vanzelfsprekendheid is. Een verbetering die noodzakelijk is door een veranderende en meer complexere dienstverlening. Onder andere veroorzaakt door de coronacrisis, de verdergaande digitalisering en de toename van het aantal aanvragen reisdocumenten. De dienstverlening op het gebied van Burgerzaken bieden we op verschillende kanalen aan: fysiek, digitaal en telefonisch. Hierbij worden de landelijke ontwikkelingen nauwlettend gevolgd. We hebben daarbij aandacht voor de wensen en verwachtingen van inwoners en ondernemers.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening met aandacht voor:
 - Continu monitoren en verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening.
 - Verder aansluiten op MijnOverheid voor zowel inwoners als ondernemers om de dienstverlening te verbeteren.
 - Aansluiten op de Wet open overheid (Woo), om overheidsinformatie meer openbaar toegankelijk te maken.
- Toevoegen van een digitaal geboorteloket, oftewel een 'e-dienst Geboorte' in verband met de verplaatsing van de kraamafdeling van Tergooi Blaricum naar Hilversum.
- Organiseren van de verkiezingen van Provinciale Staten en de Waterschappen op 15 maart 2023 (mogelijk meerdaags).

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Opstellen en monitoren van de strategie om via diverse kanalen (internet, social media, live chat, telefonie, post en het loket) een eenduidige en consequente dienstverlening aan te bieden.
- Waarborgen van de kwaliteit van de Basisregistratie Personen zodat het mogelijk is om op een goede wijze uitvoering te geven aan wettelijk voorgeschreven taken, zoals het verstrekken van identiteitsdocumenten, uittreksels en bijhouden van de registers van Burgerlijke Stand.
- Verder digitaliseren van onze producten met oog voor inclusieve dienstverlening aan groepen die minder digitaal vaardig zijn.
- Continueren en doorlopend verbeteren van de eerste-lijns-dienstverlening, zoals telefonie, balies en e-formulieren.
- Verstrekken van producten, zoals reisdocumenten, uittreksels en verklaringen omtrent gedrag.
- Continueren deelname aan de LAA (Landelijke Aanpak Adresfraude).

Effectief en efficiënt bestuurd stad

(Lasten: € 38.898 Baten: € -500)

Opgave van de stad

Wij willen als gemeente een transparante, volwaardige en betrouwbare partner zijn voor inwoners, organisaties en andere overheden. De opgaves in de stad worden gezamenlijk met de partners vastgesteld en uitgevoerd. Hilversum kent veel verschillende samenwerkingsverbanden. Samenwerking en participatie zijn nodig om de integrale vraagstukken aan te kunnen pakken, kennis uit te wisselen en taken te laten uitvoeren. Bij samenwerkingsverbanden hoort een duidelijke omschrijving van rollen, taken en democratische verantwoording.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd	31% (2021)	35%	Hilversum Monitor
001	Ja	Formatie, aantal fte per 1000 inwoners	7,4 (2021)	7,5	Eigen begroting /jaarrekening
002	Ja	Bezetting, aantal fte per 1000 inwoners	7,1 (2021)	7,5	Eigen begroting /jaarrekening
003	Ja	Apparaatskosten, kosten per inwoner	758 (2021)	786	Eigen begroting /jaarrekening
004	Ja	Externe inhuur, kosten als percentage van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	19,9% (2021)	n.v.t.	Eigen begroting /jaarrekening
005	Ja	Overhead, percentage van totale lasten	11,2% (2021)	11,6%	Eigen begroting /jaarrekening

Ambitie met activiteiten

4.3.1. Bestuur

We zijn een netwerkende overheid en we passen ons flexibel aan de maatschappelijke vraagstukken die voorliggen. Door inzet van laagdrempelige communicatie en participatie op maat krijgt de interactie met de stad beter vorm. We houden bestaande samenwerkingsverbanden regelmatig tegen het licht en zorgen voor democratische verantwoording. In iedere samenwerking handelen we volgens de integriteitscodes voor volksvertegenwoordigers en burgemeester en wethouders. We kiezen voor een open bestuurscultuur, waar het besef centraal staat dat breed gedragen resultaten de beste resultaten zijn.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Invulling geven aan de open bestuurscultuur die van nature investeert in draagvlak, ruimte biedt voor dialoog en bouwt aan vertrouwen.
- Bestuurlijk behandelen van de visie op Samenwerking en Governance.
- Implementeren van de Wet Open Overheid.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Betrekken van inwoners, bedrijven, instellingen en medeoverheden bij het ontwikkelen van verschillende visies en beleidstrajecten met behulp van de Participatieleidraad.
- Het verkennen van nieuwe mogelijkheden van de bestuurlijke communicatie buiten de eigen communicatiekanalen zoals de gemeentelijke pagina's in de Gooi en Eembode (Raadhuis aan Huis) en social media.
- Zorgdragen dat Hilversumse statushouders zo snel mogelijk mee kunnen doen in de samenleving.

4.3.2. Ondersteunende afdelingen (overhead)

De ondersteunende afdelingen binnen de organisatie helpen bij het zo effectief mogelijk uitvoeren van de gemeentelijke taken. Hierbij is er constante aandacht voor het behouden en aantrekken van specialisten om onze ambities te blijven realiseren.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Verder invoeren van het hybride werken binnen de gemeentelijke organisatie en het bestuur.
- Uitvoeren van het Programma Data Gedreven Werken 2022 – 2025.
- Intensiveren van de invulling van strategische personeelsplanning.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Verbeteren van interne werkprocessen en externe dienstverlening aan inwoners en organisaties door digitalisering.

Overzicht van overhead

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2023 Saldo	Begroting 2024 Saldo	Begroting 2025 Saldo	Begroting 2026 Saldo
1. Personeel	23.868	23.633	23.561	23.529
2. Huisvesting & facilitair	4.955	4.685	4.672	4.598
3. ICT	3.637	3.308	3.023	2.841
4. Overig	2.125	2.274	1.850	1.844
Totaal	34.585	33.900	33.106	32.812

Toelichting bij: Overzicht van overhead

De bedragen in het overzicht hierboven zijn het **saldo** van overheadkosten en -opbrengsten, gesplitst naar onderwerp. In het overzicht van taakvelden per programma (financiële begroting) is een uitsplitsing naar opbrengsten en kosten te vinden. Onder de overhead vallen onder meer de kosten van leidinggevenden, planning & control, personeel & organisatie etc.

Hoe de kosten van overhead worden meegenomen in tarieven als afvalstoffenheffing en rioolheffing, wordt toegelicht in de paragraaf lokale heffingen.

Middelen

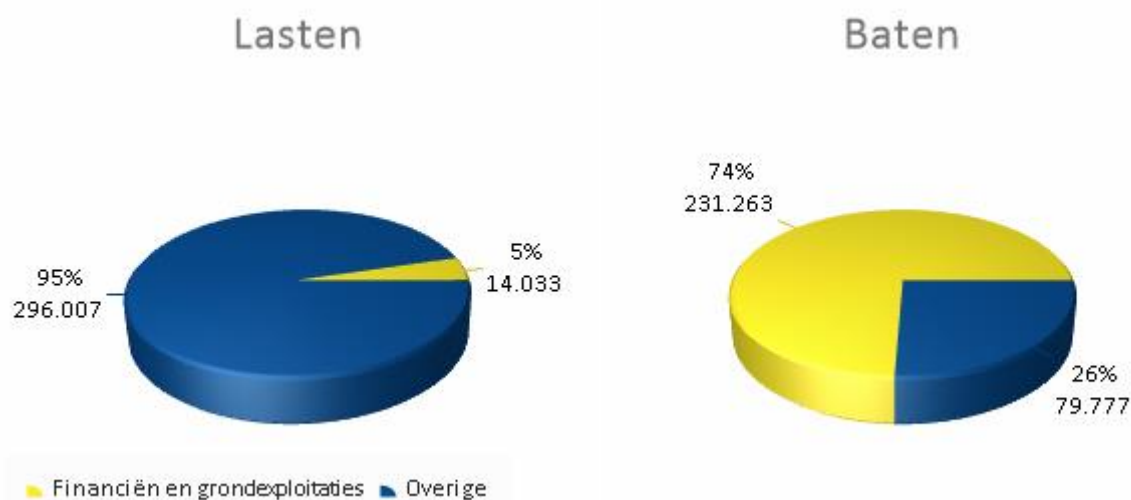
begrotingsprogramma

bedragen x € 1.000

Programma 4. Bestuur	2023	2024	2025	2026
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	9.041	9.144	9.213	9.213
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.640	4.850	5.069	5.013
Lasten thema Veilige stad	13.681	13.994	14.282	14.226
0.2 Burgerzaken	2.180	2.653	2.647	2.748
Lasten thema Dienstverlening aan de stad	2.180	2.653	2.647	2.748
0.1 Bestuur	3.815	3.813	3.812	3.812
0.4 Overhead	35.083	34.397	33.603	33.310
Lasten thema Effectief en efficiënt bestuurd stad	38.898	38.210	37.416	37.122
Totaal Lasten	54.758	54.858	54.344	54.096
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-14	-14	-14	-14
1.2 Openbare orde en veiligheid	-242	-242	-167	-167
Baten thema Veilige stad	-256	-256	-181	-181
0.2 Burgerzaken	-1.280	-2.176	-2.186	-2.369
Baten thema Dienstverlening aan de stad	-1.280	-2.176	-2.186	-2.369
0.1 Bestuur	-3	-3	-3	-3
0.4 Overhead	-497	-497	-497	-497
Baten thema Effectief en efficiënt bestuurd stad	-500	-500	-500	-500
Totaal Baten	-2.036	-2.931	-2.867	-3.050
Saldo van baten en lasten	52.722	51.926	51.477	51.046
Mutatie reserves	38	38	38	38
Resultaat	52.760	51.964	51.515	51.084

Programma 5:

Financiën en grondexploitaties

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Financiën en grondexploitaties zijn:

- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) (verbonden partij)
- Vitens (verbonden partij)
- GEM Crailo

Kaderstellende nota's

- Financiële verordening gemeente Hilversum 2022 (2021)
- Nota grond- en vastgoedbeleid (2019)
- Uitvoeringsnota grondprijzen (2021)
- Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkelingen (2022)
- Meerjarige onderhoudsplanning 2020-2034 (2020)
- Verordening onroerendezaakbelasting 2023 (2022)
- Verordening precariobelasting 2023 (2022)
- Verordening hondenbelasting 2023 (2022)
- Legesverordening 2023 (2022)

Financieel gezonde stad

(Lasten: € 4.232 Baten: € -222.068)

Opgave van de stad

De komende jaren blijven we werken aan investeringen die Hilversum en haar inwoners ten goede komen. Gezonde gemeentefinanciën blijven het uitgangspunt. Gezonde gemeentefinanciën zijn namelijk noodzakelijk om ook in de toekomst in de stad te kunnen blijven investeren en de begroting structureel in evenwicht te houden.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
037	Ja	Demografische druk (Verhouding tussen de productieve leeftijdsgroep (20-64) en de niet-productieve leeftijdsgroepen (-20 en 65+))	71,1% (2021)	n.v.t.	CBS
038	Ja	Gemeentelijke woonlasten 1-persoons-huishoudens, in euro's	€ 679 (2022)	€ 690	COELO
039	Ja	Gemeentelijke woonlasten meer-persoons-huishoudens, in euro's	€ 828 (2022)	€ 841	COELO

Ambitie met activiteiten

5.1.1. Financiële huishouding

Wij hebben als uitgangspunt dat inkomsten en uitgaven in evenwicht zijn en dat er een gezonde verhouding is tussen inkomsten, uitgaven, vermogen en schulden. Structurele uitgaven worden in de regel niet gedekt met incidentele inkomsten. Om te kunnen blijven investeren in de stad is een financiële strategie van groot belang. Als gemeente willen wij een buffer in stand houden en de reserves te versterken om in slechte tijden op te kunnen terugvallen en daarbij het in stand houden van gezonde kengetallen.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Inzetten op het verkrijgen van subsidies vanuit Europa, het Rijk, provincie en overige partijen.
- Voorbereiden en implementeren van de rechtmatigheidsverantwoording (verschuiving verantwoording van accountant naar college) over de jaarstukken 2023.
- Uitbreiden van het in-control statement met de onderdelen informatieveiligheid en privacy.

- Opstarten van het aanbestedingstraject voor de accountant.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Monitoren van de financiële verordening 2022 en het financieel beleid.
- Monitoren van de investeringen in relatie tot de financiële verordening en een beheersbare schuldquote en solvabiliteit.
- Uitvoeren van de houdbaarheidstest gemeentefinanciën.
- Deelnemen aan samenwerkingsverbanden die de financiële kwetsbaarheden helpen beheersen. Daarbij is er blijvende aandacht voor en deelname aan de lobby richting het Rijk.
- Behouden van een reëel en structureel evenwicht van inkomsten en uitgaven.
- Inzetten op het behoud van een wendbare en weerbare begroting.
- Verder ontwikkelen van de financiële strategie in relatie tot het Meerjarenperspectief gebiedsontwikkelingen.

5.1.2. Innen lokale belastingen en heffingen

Vanuit het beginsel 'de gebruiker betaalt' is het uitgangspunt dat gemeentelijke belastingen en heffingen niet meer stijgen dan de inflatie en zoveel als mogelijk kostendekkend zijn.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Uitvoeren van de afspraken uit het plan van aanpak van de waarderingskamer.
- Onderzoeken van de huidige leges- en belastingtarieven en toekomstige ontwikkelingen daarin.
- Afschaffen van de hondenbelasting.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Gefaseerd aanpassen van de gemeentelijke belastingen en heffingen naar een kostendekkend niveau.
- Monitoren van de effecten van kwijtscheldingen en de afgelopen pandemie en de daaruit voortkomende oninbaarheid.
- Evalueren van werkzaamheden en inzet van het gastheerschap voor de Gemeente Wijdmeren.
- Invorderen van de gemeentelijke belastingen en heffingen.
- Monitoren van de voorziening dubieuze belastingdebiteuren.

Grondexploitatie en vastgoed

(Lasten: € 4.515 Baten: € -8.558)

Opgave van de stad

Ons grond- en vastgoedbezit is een instrument om onze maatschappelijke doelen te realiseren. Wij beheren en verduurzamen het vastgoed in eigendom. Wij toetsen onze vastgoedportefeuille aan het grond- en vastgoedbeleid. Het MPG geeft inzicht in het cumulatieve effect van alle grote gebiedsontwikkelingen op de gemeentelijke begroting. Het MPG is hiermee een instrument dat de discussie over de sturing van de individuele gebiedsontwikkelingen faciliteert.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Geen indicatoren			

Ambitie met activiteiten

5.2.1. Beheer gebouwen en gronden

Eigendom van vastgoed is geen kerntaak van de gemeente. Vastgoed kan echter een belangrijke bijdrage leveren aan het verwezenlijken van de gemeentelijke ambities.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Actualiseren van de meerjaren onderhoudsplanung met betrekking tot al het gemeentelijk vastgoed
- Uitvoeren van de plannen voor de verduurzaming van het Raadhuis.
- In kaart brengen van de mogelijkheden voor het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed dat in eigendom blijft en onderzoeken van mogelijkheden van externe (co)financiering of subsidie.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Beheren en onderhouden van het gemeentelijk vastgoed.
- Verkopen van vastgoed en gronden die niet binnen de strategische portefeuille passen.
- Aankopen en beheren van panden in gebieden waarop een voorkeursrecht is gevestigd op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten.
- Aankopen en huren van vastgoed ondersteunend aan het gemeentelijk beleid.

5.2.2. Strategische gronden actief inzetten om de stad te versterken

We zetten strategische gronden actief in om de stad te versterken.

Activiteiten

Concreet gaan we aan de slag met :

- Actualiseren en verder ontwikkelen van het Meerjarenperspectief gebiedsontwikkelingen als kader voor lopende en toekomstige projecten.
- Stationsgebied: Voortzetten van het verwerven van panden en gronden aan de Koninginneweg. Voorbereiding van uitgifte van het eerste bouwblok.
- Postcodegebied 1221: Opstellen stedenbouwkundig plan Bruisend Hart. Verwerven van panden aan de Larenseweg, Kleine Drift en Zuiderweg.
- Arenapark: Vaststellen stedenbouwkundig plan en voorbereiden van het openen van een grondexploitatie.
- Circusterrein: Inzetten op tijdelijke en flexibele woonconcepten in aanvulling op reguliere woningbouw.

Reguliere activiteiten die we blijven uitvoeren :

- Anna's Hoeve: Alle gronden zijn verkocht, laatste bouwprojecten zijn in uitvoering.
- Crailo: GEM Crailo geeft uitvoering aan de eigen grondexploitatie met de overgedragen gronden. Bestuurlijke aansturing samen met Gooise Meren en Laren.
- Verder inzetten op de financiële beheersbaarheid van projecten, zoals portfolio- en projectmanagement.

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2023 Saldo	Begroting 2024 Saldo	Begroting 2025 Saldo	Begroting 2026 Saldo
Dividend	-250	-250	-250	-250
Financieringsfunctie	-90	186	425	446
Gemeentefonds	-196.897	-207.316	-215.008	-204.959
Lokale heffingen	-24.533	-24.991	-25.808	-26.390
Totaal	-221.770	-232.371	-240.642	-231.152

Toelichting bij: Overzicht van algemene dekkingsmiddelen**Gemeentefonds**

De ramingen van de uitkeringen uit het Gemeentefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2022. Het gaat om de algemene uitkering, de uitkeringen voor het sociaal domein, en een aantal aparte uitkeringen.

Financieringsfunctie

Niet alle investeringen worden volgens planning uitgevoerd. Dat betekent dat de rente- en afschrijvingslasten meestal ook lager uitvallen. Wij houden hier altijd rekening mee door het opnemen van een stelpost en komen zo tot een reëlere benadering van de werkelijkheid.

Lokale heffingen

De opbrengsten uit Lokale heffingen bestaan uit de onroerende zaakbelasting, de precariobelasting en de hondenbelasting. Dit zijn algemene belastingen die naar vrije keuze van de gemeente kunnen worden ingezet. In de paragraaf Lokale heffingen wordt uitgebreid stilgestaan bij deze inkomstenposten.

Dividend

Het geraamde dividend is afkomstig van een tweetal verbonden partijen: De Bank Nederlandse Gemeenten en het waterleidingbedrijf Vitens. Hilversum is aandeelhouder in beide vennootschappen.

Middelen

begrotingsprogramma

bedragen x € 1.000

Programma 5. Financiën en grondexploitaties	2023	2024	2025	2026
0.5 Treasury	0	274	511	598
0.61 OZB woningen	1.084	1.081	1.087	1.091
0.62 OZB niet-woningen	823	627	611	610
0.64 Belastingen overig	1.353	1.197	1.195	1.194
0.8 Overige baten en lasten	947	4.869	9.877	14.753
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	25	29	43	37
Lasten thema Financieel gezonde stad	4.232	8.078	13.323	18.284
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.886	1.701	1.723	1.721
8.2 Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	2.629	2.635	11.808	3.716
Lasten thema Grondexploitatie en vastgoed	4.515	4.336	13.531	5.438
Totaal Lasten	8.747	12.414	26.854	23.721
0.5 Treasury	-340	-338	-336	-402
0.61 OZB woningen	-12.469	-12.695	-13.275	-13.615
0.62 OZB niet-woningen	-11.617	-11.849	-12.086	-12.327
0.64 Belastingen overig	-745	-745	-745	-745
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-196.897	-207.316	-215.008	-204.959
Baten thema Financieel gezonde stad	-222.068	-232.943	-241.450	-232.048
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-7.575	-1.331	-1.251	-1.251
8.2 Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	-982	-1.461	-10.678	-2.231
Baten thema Grondexploitatie en vastgoed	-8.558	-2.792	-11.929	-3.482
Totaal Baten	-230.625	-235.735	-253.378	-235.530
Saldo van baten en lasten	-221.878	-223.321	-226.524	-211.808
Mutatie reserves	4.648	10.916	17.018	4.583
Resultaat	-217.230	-212.404	-209.506	-207.225

3. De paragrafen

3.1 Lokale heffingen

3.1.1 Inleiding

De lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke inkomsten, maar gemeenten zijn wel beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Daarbij wordt tevens onderscheidt gemaakt in twee type belastingen namelijk ongebonden en gebonden belastingen.

Ongebonden belastingen: dit zijn algemene dekkingsmiddelen. Hier staat geen aanwijsbare tegenprestatie tegenover. De inkomende middelen kunnen door Hilversum voor verschillende doeleinden worden ingezet. Voorbeelden hiervan zijn onroerendezaakbelasting en precariobelasting.

Gebonden belastingen: dit zijn geen algemene dekkingsmiddelen. Hier staat een aanwijsbare tegenprestatie tegenover. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de leges die betaald worden voor paspoorten en rijbewijzen, de afvalstoffenheffing en rioolheffing. Hilversum moet een specifieke tegenprestatie leveren.

Deze paragraaf geeft informatie over het beleid en de ontwikkeling van de tarieven van zowel de gebonden als ongebonden belastingen.

3.1.2 Lokale heffingen

Bepalen overhead uurtarief

Overheadkosten omvatten alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten/taken/producten. De BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) schrijft voor dat de overheadkosten aan de taakvelden moeten worden toegerekend. De overheadkosten vormen een daarmee een belangrijk onderdeel van de lokale heffingen. De toerekening van de overheadkosten aan de taakvelden geschied op basis van een algemeen geldende verdeelsleutel namelijk de verhouding van de som van de loonkosten en de kosten inhuur derden per taakveld. In Hilversum wordt de overhead uitgedrukt in een overhead uurtarief per Fte, waarbij uitgegaan wordt van 1.332 productieve uren per Fte op jaarbasis. Het overhead uurtarief wordt jaarlijks vastgesteld. Het overhead uurtarief bedraagt in 2023 € 53,86 per uur en is daarmee gedaald ten opzichte van het gehanteerde uurtarief bij het opstellen van de begroting 2022.

Opslag overhead	Begroting 2022	Begroting 2023
Geraamde overhead	€ 32.880.345	€ 33.860.304
Geraamde formatie	452	472
Productieve uren per persoon	1.332	1.332
Totaal productieve uren	602.064	628.704
Berekende overhead per uur	€ 54,61	€ 53,86

De woonlasten

De onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing bepalen de gemeentelijke woonlasten voor een huishouden. De tarieven voor de woonlasten worden jaarlijks vastgesteld door de gemeenteraad. Bij het bepalen van de tarieven 2023 zijn een drietal algemene uitgangspunten gehanteerd, te weten:

1. **De totale woonlasten mogen niet meer stijgen dan de inflatie:** De verwachte inflatie voor 2023 is 2,9% en is op basis van de laatste bekende Centraal Planbureau (CPB)-publicatie. Bij het hanteren van dit uitgangspunt wordt ook gekeken naar de verschillende categorieën

(huurders, eigenaren en 1, 2 of meerpersoonshuishoudens). Voor de periode 2024-2026 houden we een inflatiepercentage van 2% aan.

2. **We streven naar volledige kostendekkendheid:** De kostendekking mag maximaal 100% zijn. In Hilversum wordt gestreefd naar een dekkingspercentage van 99%. Deze marge van 1% wordt aangehouden om een het risico, bij een eventuele juridische procedure over de kostendekking van de verordening, te minimaliseren. De kostendekking van de rioolheffing is 99%, de kostendekking van de afvalstoffenheffing bedraagt in 2023 89%. In verband met evenwichtige spreiding van de woonlasten is gekozen om het afvaltarief in de meerjarenbegroting gefaseerd te laten stijgen om in 2026 en verder jaren uit te komen op een kostendekking van 99%.
3. **Meerjarige areaalontwikkeling:** In het coalitieakkoord "Hilversum Koesteren" is vastgelegd dat Hilversum ruwweg 3.000 nieuwe woningen tot aan 2030 wil realiseren. Bij de tariefberekening van de rioolheffing, afvalstoffenheffing en de onroerendzaakbelasting 2023-2026 wordt daarom uitgegaan van een areaalontwikkeling van 350 woningen per jaar

Bij het bepalen van de woonlastentarieven 2023 zijn, met inachtneming van bovengenoemde uitgangspunten, keuzes gemaakt die van invloed zijn op de woonlastenontwikkeling. Deze keuzes zijn gemaakt om de sterk stijgende kosten voor energie en boodschappen niet teveel te verzwaren: de woonlastenontwikkeling is bewust laag gehouden. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de begroting 2022 zijn:

- Er wordt in 2023 rekening gehouden met een waarde ontwikkeling woningen van 14,1% en voor niet woningen van 1,5%;
- De kostendekking van de afvalstoffenheffing stijgt in 2026 naar 99% in plaats van in 2025;
- De onttrekking aan de egalisatievoorziening rioolheffing bedraagt in 2023 € 425.000 in plaats van € 170.000 zoals opgenomen in de begroting 2022.

In onderstaande tabel staat de ontwikkeling van de verschillende tarieven. Ook is aangegeven wat het totaal aan woonlasten is per soort huishouden.

Lokale woonlastendruk	2022	2023	2024	2025	2026
Onroerendzaakbelasting eigenaren	270,22	269,68	273,05	283,98	289,66
Rioolheffing	182,51	189,85	191,64	195,59	192,26
Afvalstoffenheffing (meerpersoonshuish.)	375,67	381,36	390,45	400,25	409,48
Totaal	828,40	840,89	855,14	879,82	891,40
Procentuele wijziging voor woningeigenaren:					
* Eenpersoonshuishouden	-1,09%	1,52%	1,53%	2,97%	1,10%
* Tweepersoonshuishouden	-0,22%	1,51%	1,62%	2,92%	1,22%
* Meerpersoonshuishouden	0,53%	1,51%	1,69%	2,89%	1,32%
Gemiddelde stijging woningeigenaren	-0,21%	1,51%	1,62%	2,92%	1,22%
Procentuele wijziging voor huurders van woningen					
* Eenpersoonshuishouden	-42,06%	1,56%	2,34%	2,51%	2,31%
* Tweepersoonshuishouden	-34,47%	1,53%	2,37%	2,51%	2,31%
* Meerpersoonshuishouden	-28,87%	1,52%	2,38%	2,51%	2,31%

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Om tot een stijging van 1,5% te komen bij de woonlasten daalt het tarief voor de onroerende zaakbelastingen voor woningen met 0,2%. De tarieven voor niet-woningen (gebruikers) en niet-woningen (eigenaren) stijgen met 1,5%. Voor de periode 2024-2026 houden we het

inflatiepercentage van 2% aan. De waardeontwikkeling voor woningen en niet-woningen is verwerkt in het tarief.

In de begroting 2023 wordt voor dubieuze debiteuren 1,5% ten laste van de opbrengst OZB meegenomen: dit betreft circa € 240.000.

Ontwikkeling onroerende zaakbelasting:

Omschrijving	2022	2023	Vershil	%
Woningen				
Gemiddelde woningwaarde	375.000	427.875	52.875	14,10%
Onroerendezaakbelasting eigenaren	270,22	269,68	-0,54	-0,20%
Niet - woningen gebruikers				
Gemiddelde waarde	800.541	812.549	12.008	1,50%
Onroerendezaakbelasting gebruiker	1.513,26	1.535,96	22,70	1,50%
Niet -woningen eigenaren				
Gemiddelde waarde	800.541	812.549	12.008	1,50%
Onroerendezaakbelasting eigenaren	2.265,53	2.299,51	33,98	1,50%

Ten tijde van het opstellen van deze begroting zijn de WOZ-waarden voor het nieuwe jaar nog niet bekend. Bij het berekenen van de tarieven wordt daarom een inschatting gemaakt van de verwachte waardeontwikkeling ten opzichte van de reeds bekende WOZ-waarden. Als in het nieuwe jaar de aanslagen worden opgelegd, gebeurt dat op basis van de op dat moment bekende WOZ-waarden. Deze kan afwijken van de waarde waarvan in deze begroting is uitgegaan.

Rioolheffing

De rioolheffing is een gebonden belasting die wordt geheven om beheer en onderhoud van de riolering te bekostigen. Ook maatregelen die worden genomen in verband met het verwerken van hemelwater en het reguleren van het grondwater vallen hieronder.

De rioolheffing mag maximaal 100% kostendekkend zijn. In Hilversum wordt gestreefd naar een dekkingspercentage van 99%. Aan het eind van ieder jaar worden de daadwerkelijke baten en lasten in kaart gebracht. Het kan zijn dat de baten hoger liggen dan de lasten. Eventuele overschotten vloeien altijd terug naar de burger. Dit doen wij door de overschotten toe te voegen aan de egaliseringsreserve. Deze reserve kan in de daarop volgende jaren worden ingezet om eventuele tariefswijzigingen te beperken en de woonlasten zoveel mogelijk te beperken voor alle Hilversummers.

Bij de tarief bepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- In totaliteit stijgt het bedrag van de spaarvoorziening met € 777.000. De stijging kan enerzijds worden verklaard door het toepassen van een indexatie van 9,44% (bron: CBS) ten aanzien van de vervangingsinvesteringen. Deze indexatie wordt (deels) doorbelast in het tarief.

Anderzijds neemt de spaarvoorziening met € 491.000 toe door het, in 2023 en verdere jaren, toerekenen van directe personeelslasten aan de investeringen. De directe personeel -en organisatiekosten nemen af met ongeveer € 491.000, omdat de uren die toegerekend kunnen worden aan de projecten onderdeel worden van de investeringen. Deze mutatie heeft geen effect op het tarief voor de rioolheffing in 2023.

- De interne lasten voor heffing en inning bedragen in 2023 ongeveer € 113.000. De rekenmethodiek is gelijk aan de rekenmethodiek van voorgaande jaren.
- De lasten met betrekking tot de waterwegen bedragen in 2023 € 267.000.
- De gemeentelijke lasten als gevolg van straatreiniging zijn voor 33% betrokken in de berekening van de afvalstoffen (€ 426.000 per jaar). Daarnaast zijn de lasten voor zwerfafval ook voor 33% betrokken in de berekening (€ 89.000 in 2023).
- De overheadlasten bedragen in 2023 € 990.000 en zijn vastgesteld op basis van 13,8 FTE. Voor de berekening van de overheadlasten is gerekend met een uurtarief van € 53,86.

- In de berekening is, in lijn met voorgaand jaar, rekening gehouden met een dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren. Deze dotatie bedraagt afgerond 2%, ongeveer € 150.000, van de te ontvangen baten.
- In de berekening is rekening gehouden met een onttrekking aan de egalisatievoorziening rioolheffing in 2023 (425.000) en 2024 (275.000). Vanaf 2025 is het saldo in de egalisatievoorziening vrijwel nihil.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de rioolheffingstarieven 2023.

Kostendekkendheid rioolheffing	2022	2023	2024	2025	2026
- kosten exploitatie	€ 1.363	€ 1.424	€ 1.394	€ 1.434	€ 1.394
- kapitaallasten	€ 1.041	€ 944	€ 998	€ 936	€ 903
- investering ideaalcomplex	€ 3.029	€ 3.806	€ 3.806	€ 3.806	€ 3.806
- directe personeels- en organisatiekosten	€ 1.021	€ 676	€ 676	€ 676	€ 676
Netto kosten taakveld	€ 6.454	€ 6.850	€ 6.874	€ 6.852	€ 6.779
<i>Toe te rekenen kosten via andere taakvelden</i>					
- dubieuze debiteuren	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150	€ 150
- kwijtscheldingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
- heffing en inning	€ 103	€ 113	€ 98	€ 98	€ 98
- straatreiniging en zwerfafval	€ 362	€ 515	€ 515	€ 515	€ 515
- waterwegen	€ 388	€ 267	€ 266	€ 257	€ 249
- overhead	€ 908	€ 990	€ 990	€ 990	€ 990
- BTW	€ 406	€ 404	€ 395	€ 403	€ 395
Totale kosten	€ 8.771	€ 9.289	€ 9.288	€ 9.266	€ 9.176
Dekkingspercentage	99%	99%	99%	99%	99%
Toe te rekenen kosten	€ 8.683	€ 9.196	€ 9.195	€ 9.173	€ 9.084
Totale opbrengst	€ 8.683	€ 9.196	€ 9.195	€ 9.173	€ 9.084
Opbrengst mutatie egalisatievoorziening	-€ 611	-€ 425	-€ 275	€ 0	€ 0
Opbrengst heffingen	€ 8.072	€ 8.771	€ 8.920	€ 9.173	€ 9.084
Stand van voorziening 31 december	707	282	7	7	7

Tarief	€ 182,52	€ 189,85	€ 191,64	€ 195,59	€ 192,26
% verandering (t-1)	0,00%	4,02%	0,94%	2,06%	-1,70%

Afvalstoffenheffing

Het verwijderen van ons afval is uitbesteed aan de Regio Gooi en Vechtstreek (GAD). De begroting van de GAD is daarom grotendeels bepalend voor de tarieven afvalstoffenheffing. Hilversum houdt toezicht op de begroting van de GAD met als doel een efficiënte en effectieve wijze van afvalinzameling, om daarmee de tarieven afvalstoffenheffing voor de burger zo stabiel en laag mogelijk te houden.

Afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing. De gemeente mag de kosten voor afvalinzameling doorbelasten aan haar inwoners. Deze doorbelasting vindt plaats op basis van het aantal huishoudens. De afvalstoffenheffing mag maximaal 100% kostendekkend zijn. In Hilversum wordt gestreefd naar een dekkingspercentage van 99%.

Aan het eind van ieder jaar worden de daadwerkelijke baten en lasten in kaart gebracht. Het kan zijn dat de baten hoger liggen dan de lasten. Eventuele overschotten vloeien altijd terug naar de burger.

Dit doen wij door de overschotten toe te voegen aan de egalisatiereserve. Deze reserve kan in de daarop volgende jaren worden ingezet om eventuele tariefswijzigingen te beperken en de woonlasten zoveel mogelijk te beperken voor alle Hilversummers.

Bij de berekening van de afvalstoffenheffing zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De bijdrage van Hilversum voor de GAD stijgt op basis van de begroting 2023 van de Regio naar € 10,2 mln. in 2022: € 9,9 mln.
- Voor Afval is in 2022 gekozen voor een lagere kostendekking van 89%. De kosten van afval zijn fors gestegen door met name de verhoogde bijdrage aan de Regio. In verband met evenwichtige meerjarige spreiding van de woonlasten is gekozen om het afvaltarief in de meerjarenbegroting gefaseerd te laten stijgen om in 2026 uit te komen op een kostendekking van 99%.
- Op basis van de realisatie van de afgelopen jaren en rekening houdend met de tariefontwikkelingen wordt de post kwijschelding vastgesteld op € 835.000.
- Elk jaar wordt rekening gehouden met een toename van 350 huishoudens. In het coalitieakkoord "Hilversum Koesteren" is vastgelegd dat Hilversum ruwweg 3.000 nieuwe woningen tot aan 2030 wil realiseren. Bij de tariefberekening van de rioolheffing is daarom, uitgegaan van een areaalontwikkeling van 350 woningen per jaar.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de afvalstoffenheffing tarieven 2023.

bedragen x 1.000

Berekening heffingspercentage Afval	2022	2023	2024	2025	2026
- bijdrage GAD (Regio G&V)	10.080	10.210	10.211	10.100	10.104
- verwachte teruggave GAD (jaarresultaat)	-50	-	-	-	-
- dubieuze debiteuren	200	200	200	200	200
Netto kosten taakveld	10.230	10.410	10.411	10.300	10.304
Toe te rekenen kosten via andere taakvelden					
- kwijscheldingen	825	835	835	835	835
- heffing en inning	156	168	150	150	150
- straatreiniging	362	426	426	426	426
- overhead	146	144	144	144	144
- BTW	2.189	2.269	2.265	2.242	2.243
Totale kosten	13.908	14.252	14.231	14.097	14.102
Dekkingspercentage	92%	89%	92%	96%	99%
Toe te rekenen kosten	12.739	12.684	13.093	13.534	13.961
Totale opbrengst	12.739	12.684	13.093	13.534	13.961
Opbrengst mutatie egalisatiereserve	-359	-	-	-	-

Tarief 1 persoons huishouden	€226,38	€229,92	€235,29	€241,20	€246,76
Tarief 2 persoons huishouden	€301,26	€305,88	€313,12	€320,98	€328,38
Tarief meer persoons huishouden	€375,67	€381,36	€390,45	€400,25	€409,48
% verandering (t-1)	8,70%	1,54%	2,36%	2,51%	2,31%

Overige ongebonden lokale heffingen

Hondenbelasting

In het Coalitieakkoord 2022-2026 “Hilversum Koesteren” is besloten de hondenbelasting af te schaffen. Per 1 januari 2023 wordt er geen hondenbelasting meer geheven in Hilversum.

Precariobelasting

In het tarief van de precariobelasting is rekening gehouden met een inflatiepercentage van 2,9% voor 2023. De geraamde opbrengst bedraagt voor het jaar 2023 € 321.000.

Marktgelden

Marktgelden is een gebonden belasting die moet worden betaald voor een standplaats op de markt in Hilversum. Jaarlijks worden de marktgeldtarieven vastgesteld door de gemeenteraad.

De heffing van marktgelden mag maximaal 100% kostendekkend zijn. Voor 2023 wordt voorgesteld een dekkingspercentage van 92% te hanteren, was 85% in 2022. Dit houdt in dat niet alle aan de markt gerelateerde lasten doorbelast worden aan de vergunninghouder of degene die een standwerkersplaats inneemt op de markt.

In onderstaande tabel is aangegeven welke kosten wij toerekenen aan de markt, welk bedrag daar bij hoort en voor welk percentage wij deze doorbelasten in het tarief. Onder de tabel treft u een toelichting op een aantal kostensoorten.

Soort kosten	Bedrag	%	2023	2024	2025	2026
Kapitaallasten herinrichting Marktpllein (1)	51	29%	15	15	15	15
Personeels- en organisatiekosten	165	100%	165	165	165	165
Schoonmaak na afloop markt	101 incl. BTW	100%	104	104	104	104
Schoonspuiten Marktpllein (2)	21 incl. BTW	29%	6	6	6	6
Divers kleine uitgaven (water, netbeheer etc.)	3 incl. BTW	100%	3	3	3	3
Subtotaal kosten			293	293	293	293
Dekkingspercentage			92%	100%	100%	100%
Subtotaal kosten in tarief			270	293	293	293
Wijziging bouwfasering (3)	160	50% (verdeeld over 5 jaar)	0	0	0	0
Totaal kosten in tarief			293	293	293	293
Promotie (4)	Apart tarief		17	17	17	17
Energie (5)	O.b.v. verbruik		17	17	17	17

(1) = Kapitaallasten gebaseerd op herinrichting o.b.v. een doelmatig plein, investering zou dan €1,5 miljoen bedragen. De markt maakt 2 van de 7 dagen per week gebruik van het plein en daarom zijn de kapitaallasten voor 2/7e deel (29%) doorbelast. De omvang van de markt beslaat niet het gehele plein maar wegens doorlooppaden en aanlooproutes, parkeergelegenheid wordt wel het gehele plein gebruikt ten behoeve van de markt.

(2) = Schoonspuiten gebeurt maandelijks maar is niet specifiek voor de markt, ook andere evenementen vervuilen het marktpllein. De markt maakt 2 van de 7 dagen per week gebruik van het plein en daarom zijn de kosten voor 2/7e deel (29%) doorbelast.

(3) = Kosten van €160.000 zijn gemaakt n.a.v. vraag van de markt. Met de marktcommissie afgesproken dat deze kosten in 5 jaar worden doorbelast aan de markt. Om de markt tegemoet te komen draagt de gemeente 50% van de kosten en wordt 50% over 5 jaar verdeeld. Vanaf 2023 zijn deze 5 jaar voorbij.

(4) = Promotiekosten kent een apart tarief van €0,05 per M2 per dag, het bedrag dat hiermee door de gemeente wordt ontvangen wordt niet door de gemeente besteed maar door de markt zelf.

(5) = Dit betreft een inschatting van de energielasten. De werkelijk gemaakte energielasten worden doorbelast op basis van verbruik.

TARIEVEN	2023	2024	2025	2026
ZATERDAG				
Basis tarief	0,88	0,95	0,95	0,95
Opslag Wijziging Bouwfasering	-	-	-	-
Promotie tarief	0,88 0,05	0,95 0,05	0,95 0,05	0,95 0,05
WOENSDAG				
Basis tarief	0,77	0,83	0,83	0,83
Opslag Wijziging Bouwfasering	-	-	-	-
Promotie tarief	0,77 0,05	0,83 0,05	0,83 0,05	0,83 0,05

Parkeerbelastingen

Er is sprake van een tweetal parkeertarieven. De tarieven voor straat-parkeren en voor vergunningen. Deze kunnen los van de kosten van de parkeerexploitatie worden bepaald. Daarnaast kennen wij de naheffingsaanslag parkeerbelastingen, die wordt opgelegd als iemand niet of niet genoeg heeft betaald voor straat-parkeren of een vergunning.

Het tarief voor de naheffingsaanslag is wettelijk gemaximeerd. Het kostentarief dat gemeenten in rekening mogen brengen bij de naheffingsaanslag parkeerbelasting is voor 2023 vastgesteld op € 72,90. De gemeente mag dit bedrag alleen naheffen als de kosten die de gemeente moet maken voor de handhaving hoger zijn dan de opbrengst van de naheffingsaanslagen. De gemeente mag dus geen winst maken op de naheffingsaanslagen. Het dekkingspercentage ligt ruim onder de 100%, voorgesteld wordt om voor 2023 net als in het huidige jaar het maximum tarief te hanteren.

bedragen x 1.000

Kostendeckendheid naheffingsaanslag parkeren	2023	2024	2025	2026
Kosten taakveld, incl omslagrente	953	953	953	953
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen	-	-	-	-
Netto kosten taakveld	953	953	953	953
Toe te rekenen kosten via andere taakvelden				
- overige toe te rekenen kosten	42	42	42	42
- BTW	209	209	209	209
Totale kosten	1.204	1.204	1.204	1.204
Opbrengst heffingen	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Dekkingspercentage	83,1%	83,1%	83,1%	83,1%
Wettelijk maximum tarief naheffingsaanslag parkeren 2023	72,90	72,90	72,90	72,90

Leges

De legesverordening bevat de tarieven voor een groot aantal gemeentelijke producten en diensten. Het gaat hierbij altijd om diensten waar mensen zelf om gevraagd hebben bij de gemeente. Voor de

door de gemeente geleverde diensten kunnen leges in rekening worden gebracht. Bij de legesheffing worden de kosten die de gemeente maakt, verhaald op de aanvrager.

Invoering Omgevingswet

Voor de legesverordening 2023 spelen er een aantal mogelijke veranderingen dit jaar. Deze veranderingen zijn afhankelijk van het wel of niet invoeren van de Omgevingswet per 1 januari 2023. Een definitief besluit over invoering wordt pas half november verwacht.

Voorgesteld wordt om in de raad van november de legesverordening 2023 vast te stellen. Deze verordening is gelijk aan de huidige verordening met actualisatie van tarieven en tekstuele wijzigingen. Voor de raad van december wordt de legesverordening 2023 (op basis van de Omgevingswet) voorgelegd. Mocht er half november bekend worden dat de invoering van de Omgevingswet opnieuw uitgesteld wordt, dan wordt het voorstel van december ingetrokken. Op die manier is er dan al wel in november een juiste verordening vastgesteld.

Omschrijving	Lasten	Baten	Kosten-dekkendheid %
Algemene dienstverlening	€ 1.513.814	€ 1.196.788	79,1%
Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	€ 2.982.686	€ 3.362.000	112,7%
Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	€ 152.186	€ 60.784	39,9%
Totaal	€ 4.648.686	€ 4.619.572	99,4%

Bij de kostendekkendheid van de legesverordening wordt gekeken naar de verordening als geheel. Kruissubsidiering binnen de afzonderlijke onderdelen is toegestaan. De kostendekkendheid van de gehele verordening komt voor 2023 uit op afgerond 99%.

Havengelden

Havengeld is een gebonden belasting die wordt betaald voor het gebruik van het gebruik van de Hilversumse haven. De havengelden bestaan uit liggelden van woonboten en kadegelden voor vracht- en recreatievaart. Het grootste deel van de belastinginkomst is afkomstig van woonschepen. De havengelden mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. In Hilversum is het niet realistisch om de lasten volledig door te belasten en tegelijkertijd realistische tarieven aan te bieden. De in Hilversum gehanteerde tarieven liggen op dit moment in lijn met of hoger dan de commerciële tarieven die de particuliere havens in de omgeving rekenen. De tarieven stijgen in 2023 ten opzichte van 2022 met 2,9% (inflatie).

In verband met de grote hoeveelheid verschillende tarieven verwijzen wij hiervoor naar de verordening havengelden.

Kostendekkendheid havengelden	2023	2024	2025	2026
Kosten taakveld, incl omslagrente	56	56	54	53
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	-10	-10	-10	-10
Netto kosten taakveld	46	46	44	43
Toe te rekenen kosten via andere taakvelden				
- overige toe te rekenen kosten	0	0	0	0
- overhead	13	13	13	13
- BTW	6	6	6	6
Totale kosten	65	65	63	61
Opbrengst heffingen	19	19	19	19
Dekkingspercentage	29,4%	29,4%	30,2%	30,9%

Inkomsten uit lokale heffingen

	2022	2023	2024	2025	2026
Ongebonden heffingen					
Onroerendezaakbelastingen woningen	12.198	12.458	12.683	13.264	13.603
Onroerendezaakbelastingen niet woningen	10.269	11.610	11.842	12.079	12.321
Hondenbelasting		-	-	-	-
Precariobelasting	312	321	321	321	321
Totaal niet gebonden heffingen	22.779	24.389	24.846	25.664	26.245
Gebonden Heffingen					
Rioolheffing	8.359	8.771	8.920	9.173	9.084
Afvalstoffenheffing	12.380	12.684	13.093	13.534	13.961
Marktgeden	247	270	293	293	293
Opbrengsten parkeermeters en vergunningen	3.585	3.650	3.650	3.611	3.611
Opbrengsten fiscale parkeerheffingen	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Leges omgevingsvergunningen	3.137	3.180	3.060	3.060	3.060
Leges burgerlijke stand	203	203	203	203	203
Leges rijbewijzen/paspoorten/identiteitskaart	754	896	1.791	1.802	1.985
Leges gemeentelijke basisregistratie	52	32	32	32	32
Overige leges en heffingen	259	259	259	259	259
Totaal gebonden heffingen	29.976	30.945	32.301	32.967	33.488
Totaal	52.755	55.334	57.147	58.631	59.733

3.1.3 Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente Hilversum biedt inwoners de gelegenheid kwijtschelding aan te vragen, als zij niet of met grote moeite in staat zijn om de lokale belastingen te betalen. Een inwoner komt niet zomaar in aanmerking voor kwijtschelding. Hiervoor geldt een aantal voorwaarden dat de gemeente toetst bij de behandeling van de aanvraag. De kwijtscheldingsverzoeken worden behandeld aan de hand van normen van de rijksoverheid en de relevante wet- en regelgeving voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. De door kwijtschelding misgelopen opbrengsten zijn verrekend in de tarieven.

De gemeente Hilversum verleent kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing. De begrote bedragen voor kwijtscheldingen zijn opnieuw beoordeeld. Voor afvalstoffenheffing is de stijging voor 2023 € 10.000. Per 2022 is rioolheffing een eigenarenheffing. Kwijtschelding is voor rioolheffing daarom vanaf het belastingjaar 2022 niet meer mogelijk. Voor het belastingjaar 2023 wordt hondenbelasting afgeschaft en is ook voor de hondenbelasting geen kwijtschelding meer van toepassing. Hilversum behandelt ook de kwijtscheldingsverzoeken voor de (waterschaps) heffingen van Waternet, wanneer het om inwoners van Hilversum gaat. Waternet vergoedt de kosten die de gemeente Hilversum hiervoor maakt. Ook de kwijtscheldingsverzoeken van Wijdmeren worden door Hilversum behandeld.

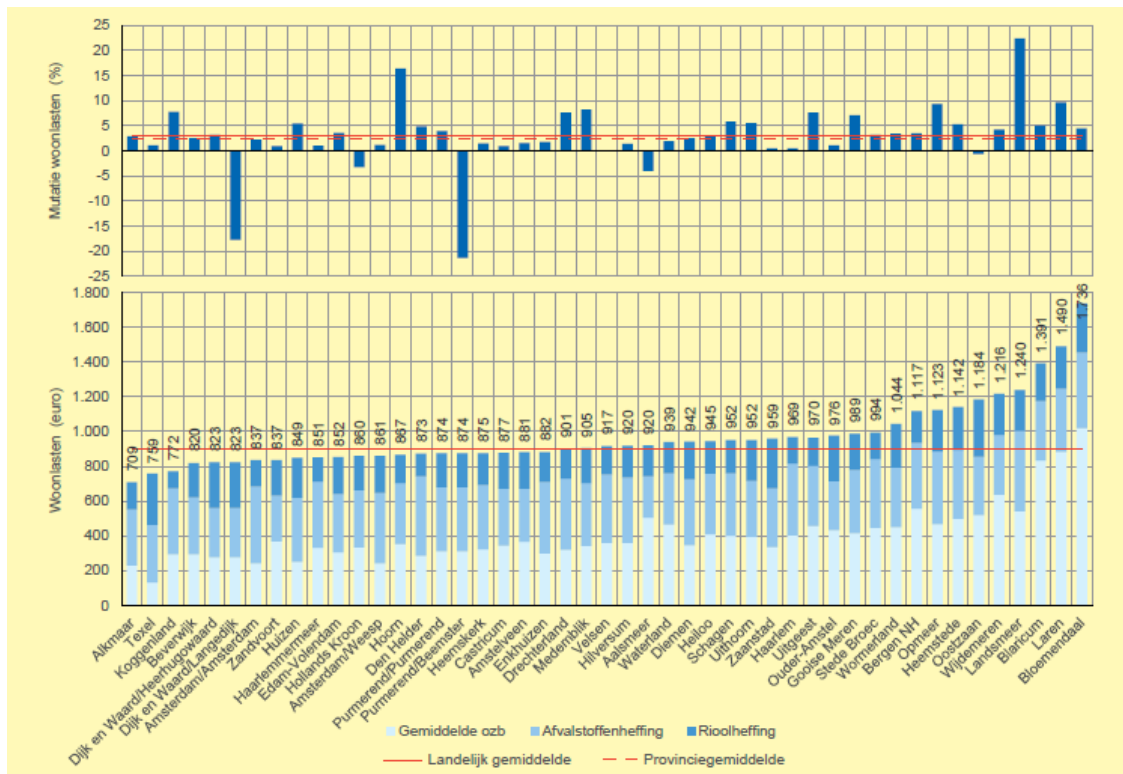
Voor administratieve beroepen wordt ingeschat dat 95% daarvan ongegrond is. Dit in de verwachting dat de beoordeling van de kwijtscheldingsverzoeken correct heeft plaatsgevonden en dat het administratief beroep daarom kan worden afgewezen (ongegrond verklaard).

Mochten er na een afwijzing van een kwijtscheldingsverzoek alsnog stukken worden ingediend dan wordt er een herziening ingeboekt. Daardoor ligt bij herzieningen het aantal ongegrond verklaringen een stuk lager.

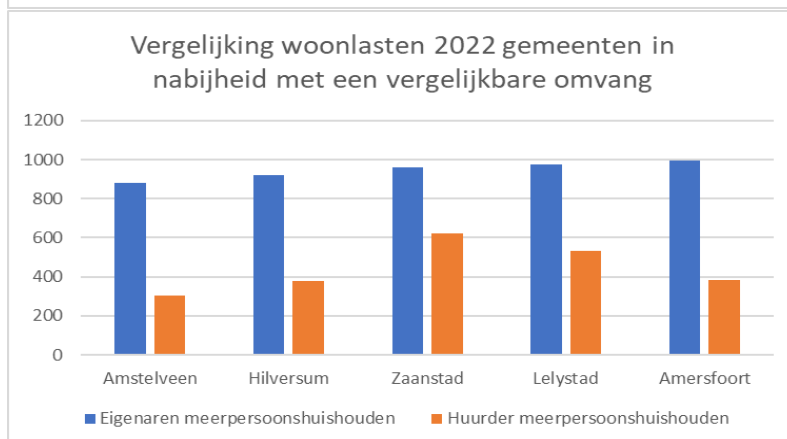
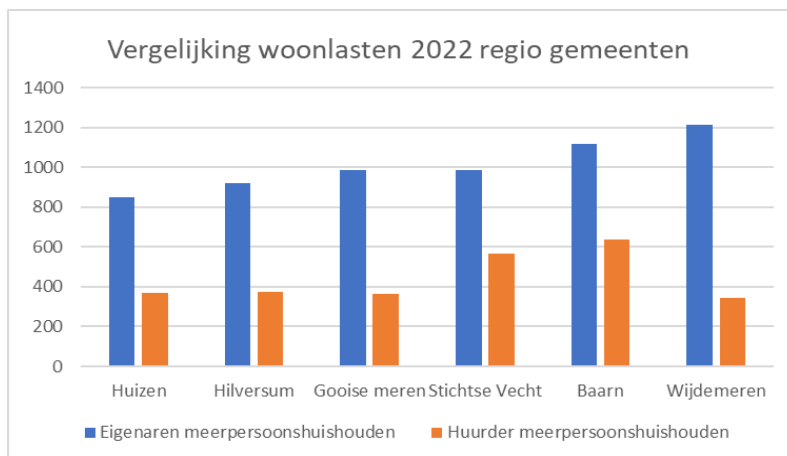
Omschrijving	JS 2021	B 2022	B 2023
Aantal kwijtscheldingsverzoeken	3.797	3.600	3.700
(inclusief Waternet) waarvan:			
Geheel toegekend	2.597	2.500	2.550
Gedeeltelijk toegekend	31	100	50
Afgewezen	666	1.000	1.100
Ingetrokken	179	-	-
Per 31 december in behandeling	324	-	-
Verzoeken afgehandeld binnen 6 mnd		100%	95%
Totaalbedrag kwijtschelding	€ 1.177.000	€ 859.000	€ 835.000
Aantal beroepschriften	-	25	25
% ongegronde beroepschriften		95%	95%
% afgehandelde beroepschriften binnen wettelijke termijn van 8 weken		100%	100%
Aantal herzieningen	138	175	175
% ongegronde herzieningen	23%	30%	30%
% herzieningen afgehandeld <6 maanden		100%	100%

3.1.4 Landelijke woonlastenvergelijking

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) is een onafhankelijk onderzoeksinstituut verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen dat zich onder andere bezig houdt met het in kaart brengen van de ontwikkeling van de belangrijkste lokale tarieven van alle gemeenten, provincies en waterschappen in Nederland. Het COELO brengt ieder jaar de 'Atlas van lokale lasten' uit. De Atlas van de lokale lasten is een jaarlijks overzicht van de heffingen van gemeenten, provincies en waterschappen inclusief een vergelijk tussen verschillende gemeenten, provincies en waterschappen. Iedere inwoner van Hilversum kan op deze wijze haar woonlasten vergelijken met de geldende woonlasten in omliggende gemeenten. In onderstaande tabellen is een overzicht weergegeven van de woonlasten in de provincie Noord-Holland, van regio gemeenten en gemeenten met een vergelijkbare omvang. De vergelijking is gemaakt op basis van de tarieven voor het belastingjaar 2022.

De doorgetrokken rode lijn geeft het landelijk gemiddelde weer en de onderbroken rode lijn geeft het provinciale gemiddelde weer. De gemiddelde woonlasten in Hilversum zijn in lijn met zowel de landelijke als provinciaal gemeten gemiddelde woonlasten.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.1 Inleiding

Deze paragraaf bestaat uit een toets van het huidige weerstandsvermogen van de gemeente en een beschrijving van de wettelijk verplichte financiële kengetallen. Het weerstandsvermogen van de gemeente geeft aan in hoeverre de gemeente in staat is om de financiële gevolgen van eventuele optredende risico's op te vangen zonder dat het vastgestelde beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de *beschikbare* weerstandscapaciteit (de beschikbare middelen) en de *benodigde* weerstandscapaciteit (het risicoprofiel).

Door het weerstandsvermogen te toetsen kan worden geborgd dat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de gemeente. De focus hierin ligt op hoevéél er opgevangen kan worden, niet hoofdzakelijk op wát er mogelijk opgevangen moet worden (de individuele risico's). Inzicht in het weerstandsvermogen draagt bij aan de overwegingen in het kader van mogelijke toekomstige plannen en ontwikkelingen. Het dient de discussie over risicobereidheid, de afweging in hoeverre mogelijk toekomstige risico's als aanvaardbaar worden beoordeeld. In die afweging wordt de financiële- en vermogenspositie van de gemeente gezien in het licht van de maatschappelijke opgave van de stad.

Doorontwikkeling

Het inventariseren en beheersen van risico's is een continue opgave, welke wordt vormgegeven door de inrichting van het risicomanagement binnen de organisatie. Het doel is om risicomanagement als integraal onderdeel in de gemeente in te bedden. Zo wordt het mogelijk om bij besluitvorming eventuele risico's tijdig te signaleren en op een juiste wijze te wegen. De doorontwikkeling van het risicomanagement is een continu proces.

Actualiteit

De berekening van het weerstandsvermogen is een momentopname gebaseerd op én afhankelijk van de omstandigheden en feiten zoals bekend op het moment van berekenen. Om een weerstandsvermogen toets te kunnen doen, moet er een concreet meetmoment worden geprikt. De inhoud van de paragraaf kan daarin achterlopen op eventuele nieuwe feiten die zich tussen de peildatum en publicatie van deze stukken hebben voorgedaan.

3.2.2 Weerstandsvermogen en risicomanagement

Risicomanagement omvat het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met én het beheersen van risico's. Een risico is een onzekere gebeurtenis met mogelijke (positieve of negatieve) gevolgen voor de gemeente. De gevolgen kunnen van diverse aard zijn, bijvoorbeeld: beleidsmatig, imago-gerelateerd of financieel. Met betrekking tot het weerstandsvermogen ligt de focus op de financiële gevolgen van risico's. Het weerstandsvermogen is een indicator voor de mate waarin de gemeente in staat is om de financiële gevolgen van risico's op te vangen zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt.

Beleidskader

Het beleidskader bestaat uit de door de Raad vastgestelde Financiële verordening gemeente Hilversum 2022. Deze is verder uitgewerkt in de Nota financieel beleid 2022. De vastgestelde norm is dat het weerstandsvermogen minimaal 1,0 moet zijn. Doel van de gemeente Hilversum op het gebied van risico's is om te voorkomen dat elke tegenvaller invloed heeft op de voortzetting van

vastgesteld beleid. Omdat tegenvallers leiden tot hogere lasten of lagere baten dan waarmee vooraf rekening is gehouden, rust het beleid op twee pijlers:

1. Uitgaven die onvermijdelijk op de gemeente afkomen worden in de begroting opgenomen. In dit kader worden jaarlijks gemeentebreed autonome ontwikkelingen geïnventariseerd en beoordeeld op 'vermijdelijkheid'. Met algemene kostenontwikkelingen zoals loon- en prijsstijgingen wordt – in relatie tot de verwachte ontwikkeling van de algemene uitkering – in de meerjarenraming rekening gehouden via stelposten. Zo wordt voorkomen dat voorspelbare ontwikkelingen leiden tot overschrijdingen van de begroting.
2. Risico's – onzekere gebeurtenissen met gevolgen voor de gemeente – worden in beeld gebracht en gekwantificeerd. Het risicoprofiel wordt opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen & risicobeheersing van de begroting of de jaarrekening. Risico's die worden opgenomen in het gemeente brede risicoprofiel (weerstandsvermogen risico's) voldoen aan de volgende criteria (conform Nota financieel beleid 2022):
 - a) Risico's met een kans percentage van tussen de 20% en 80% in combinatie met een onzekere maar mogelijke financiële impact van € 100.000 en hoger;
 - b) Risico's met een kans percentage van 80% en hoger worden als zekerheden beschouwd en moeten, mits de financiële impact redelijkerwijs en onderbouwd te schatten is, niet als risico worden opgenomen maar worden verwerkt in de begroting. Als het echter een onzekere en sterk uiteenlopende of variabele financiële impact heeft, die mogelijk € 100.000 en hoger uit kan vallen, wordt het opgenomen als weerstandsvermogen risico.

Risicomanagement is geen exacte wetenschap, maar draait om beredenering en inschatting. Risico's zijn alom aanwezig en verbonden met alles dat we doen, maar niet alle risico's zijn ook wezenlijk van invloed op het weerstandsvermogen. Voor de weerstandsvermogen toets worden alleen risico's met substantiële financiële gevolgen opgenomen in het risicoprofiel (gespecificeerd in de Nota financieel beleid 2022 artikel 39).

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit twee componenten:

- de *beschikbare* weerstandscapaciteit – hoeveel middelen zijn er *beschikbaar* om risico's op te vangen én
- de *benodigde* weerstandscapaciteit – hoeveel middelen zijn er *nodig* om de geïdentificeerde risico's op te kunnen vangen

De weerstandsfactor zoals berekend voor de begroting 2023 is als volgt:

bedragen x 1.000				
Weerstandsvermogen is	Beschikbare weerstandscapaciteit	is	62.628	is 14,3
	Benodigde weerstandscapaciteit		4.384	

Zoals verwoord in de Nota financieel beleid moet het weerstandsvermogen minimaal 1,0 zijn. Op het moment van opstellen van deze paragraaf is de weerstandsfactor 14,3 en krijgt daarmee de classificatie "uitstekend". In de jaarstukken 2021 kwam de weerstandsfactor uit op 18,5.

De *beschikbare* en *benodigde* weerstandscapaciteit worden hierna individueel toegelicht.

Per 1 januari 2022 is de Nota financieel beleid in werking getreden. Met de invoering van dit beleid is de berekening van zowel de beschikbare als de benodigde weerstandscapaciteit aangescherpt. Het historische verloop van de verschillende onderdelen van het weerstandsvermogen zal daarom een

vertekend beeld geven. Dit is toegelicht in de vorige paragraaf weerstandsvormogen en risicobeheersing (jaarstukken 2021).

3.2.3 Beschikbare weerstandscapaciteit

De *beschikbare* weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel middelen er beschikbaar zijn om eventuele risico's op te kunnen vangen. De huidige beschikbare weerstandscapaciteit, inclusief het verloop vanaf begroting 2022 ziet er als volgt uit:

bedragen x 1.000			
Beschikbare weerstandscapaciteit	begroting 2022	jaarstukken 2021	begroting 2023
Totaal reserves	69.523	n.v.t.	n.v.t.
Uitgezonderd: reserve Covid-19*	-1.200	n.v.t.	n.v.t.
Onbenutte belastingcapaciteit	15.689	n.v.t.	n.v.t.
Algemene reserve	n.v.t.	62.632	61.535
Onvoorzien	100	100	100
Prognose jaarrekeningresultaat (t.t.v. jaarstukken)	n.v.t.	1.587	-
Prognose saldo lopend begrotingsjaar (t.t.v. begroting)	n.v.t.	-	993
Totaal	84.112	64.319	62.628

Ten opzichte van het vorige meetmoment (de jaarstukken 2021) is de totale beschikbare weerstandscapaciteit zo'n € 1,7 miljoen afgenomen.

Het jaarrekeningresultaat is van invloed op de algemene reserve: het komt, afhankelijk van het resultaat, ofwel ten laste ofwel ten gunste van de algemene reserve. Omdat de beschikbare weerstandscapaciteit nagenoeg volledig uit de algemene reserve bestaat, heeft een schommeling in die algemene reserve een directe invloed op het weerstandsvormogen. Om zo betrouwbaar mogelijk het weerstandsvormogen te toetsen, is het daarom noodzakelijk waar mogelijk rekening te houden met invloeden op de algemene reserve. Bij het opstellen van de begroting wordt om die reden de prognose van het saldo van het lopend begrotingsjaar (stand Voorjaarsnota) opgenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Potentiële weerstandscapaciteit

De *potentiële* weerstandscapaciteit is niet direct beschikbaar maar geeft aan welke ruimte er is om de beschikbare weerstandscapaciteit te verhogen. Het verhogen van de beschikbare weerstandscapaciteit is 'één van de knoppen' waar, onder andere voor grote opgaven, aan gedraaid zou kunnen worden om het weerstandsvormogen te verhogen.

bedragen x 1.000			
Potentiële weerstandscapaciteit	Begroting 2022	jaarstukken 2021	begroting 2023
Beschikbare weerstandscapaciteit		64.319	62.628
Onbenutte belastingcapaciteit		15.579	18.499
Incidentele begrotingsruimte (t.t.v. begroting)		-	1.000
Totaal	n.v.t.*	79.898	82.127

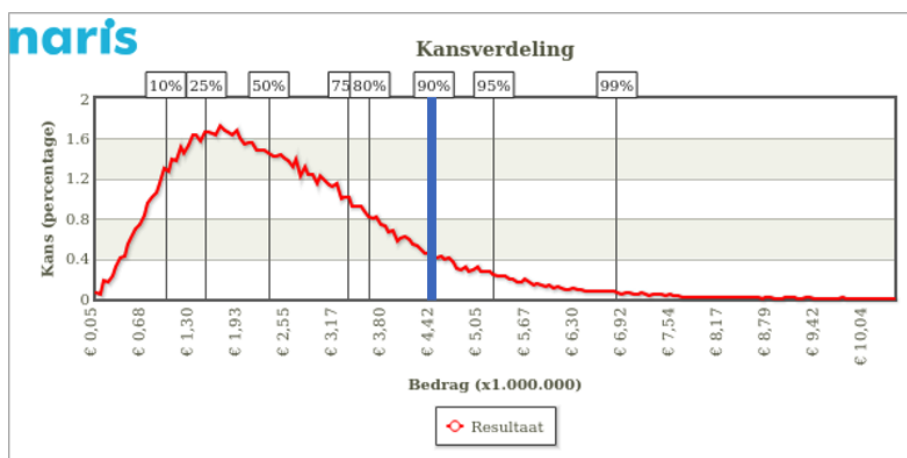
* De potentiële weerstandscapaciteit is in de jaarstukken 2021 voor het eerst opgenomen, conform de Nota financieel beleid 2022.

3.2.4 Benodigde weerstandscapaciteit - risicoprofiel

De *benodigde* weerstandscapaciteit heeft betrekking op het bedrag dat nodig is om de geïdentificeerde risico's financieel af te dekken. Aan de hand van de individuele kwantificering van de

risico's die uit de risicogesprekken zijn voortgekomen, zijn de risico's gesimuleerd. De simulatie is gebaseerd op de Monte-Carlomethode en wordt softwarematig uitgevoerd. Om het bedrag voor de benodigde weerstandscapaciteit op basis van het risicoprofiel vast te stellen, houden we de in Nederland gebruikelijke norm aan van het in 90% van de scenario's kunnen afdekken van de risico's. In het huidige risicoprofiel komt dat neer op afgerond € 4,4 miljoen:

Zekerheidspercentage	Bedrag
10%	€ 906.152
25%	€ 1.431.501
50%	€ 2.242.355
75%	€ 3.272.984
80%	€ 3.552.538
90%	€ 4.383.607
95%	€ 5.162.948
99%	€ 6.758.375

bedragen x 1.000			
Benodigde weerstandscapaciteit	begroting 2022	Jaarstukken 2021	begroting 2023
Totaal	3.928	3.483	4.384

In bovenstaande tabel wordt het verloop van de benodigde weerstandscapaciteit geschetst. Ten opzichte van het vorige risicoprofiel is de benodigde weerstandscapaciteit met ongeveer € 900.000 toegenomen tot een saldo van afgerond € 4.384.000. Deze toename van de *benodigde* weerstandscapaciteit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een drietal nieuwe risico's die in de top 10 staan en de gezette stappen in de vertaling van projectrisico's naar weerstandsvermogen risico's:

- De Continue doorontwikkeling van integraal risicomanagement en de economische en maatschappelijke onzekerheden, zoals de loon -en prijsontwikkelingen en de krapte op de arbeidsmarkt, leiden tot een drietal nieuwe risico's die in de top 10 staan, te weten: R261 Verhoging energielasten gemeente Hilversum, R262 Mogelijke prijsstijgingen inzake aanbestedingen archief -en parkeersysteem, R218 Projectenkalender informatiemanagement staat onder druk.
- De ontwikkelingen die in verband staan met de gemeentelijke grondexploitatie (GREX) zijn de afgelopen periode nader uitgewerkt en projectrisico's zijn vertaald naar weerstandsvermogen risico's. met een financiële verzwaring van dit risico als gevolg. Zie risico R206 Ontwikkelingen GREX.

Een volledig overzicht van de risico's die betrokken zijn bij het bepalen van de *benodigde* weerstandscapaciteit is terug te vinden in bijlage 6.2 "Benodigde weerstandscapaciteit - risicoprofiel".

3.2.5 Top 10 risico's

De afzonderlijke risico's maken ieder een specifiek deel uit van de totaal *benodigde* weerstandscapaciteit: het ene risico heeft een grotere invloed dan het andere. Het onderstaande overzicht toont de tien grootste risico's van het huidige risicoprofiel met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit (van grootste naar kleinste invloed).

Veranderingen in de top 10 ten opzichte van het vorige risicoprofiel kunnen zowel het gevolg zijn van een gewijzigde individuele risico kwantificering, als van de veranderde totaal samenstelling van het risicoprofiel.

Naast de in onderstaande top 10 opgenomen risico's is het van belang om bewust te blijven van de onzekere tijden waar we ons in bewegen. In deze begroting zijn, daar waar mogelijk, de budgetten opgenomen naar de meest recente inzichten en prijsontwikkelingen. Echter is de onzekerheid groot en zijn niet alle risico's nu te kwantificeren.

Top	Risico Nr.	Invloed (%)	Risico
1	R100	17,7%	BUIG - Negatief saldo inkomsten-uitgaven bijstand
2	R206	13,4%	Ontwikkelingen in de Grex (geconsolideerd risico)
3	R261	11,7%	Verhoging energielasten gemeente Hilversum
4	R103	9,2%	Tegenvallende uitkering gemeentefonds (AU)
5	R184	8,2%	Het niet halen van taakstellende bezuinigingen Welzijn en Zorg
6	R99	8,1%	Meer gebruik van voorzieningen WMO
7	R98	6%	Meer gebruik van voorziening Jeugdzorg
8	R262	4,2%	Mogelijke prijsstijgingen aanbestedingen archief -en parkeersysteem
9	R257	4,2%	Minder inkomsten lokale belastingen - uitstel betaaltermijnen en faillissementen
10	R218	2,8%	Projectenkalender informatiemanagement staat onder druk
Overige		14,5%	Diverse

3.2.6 Toelichting risicoprofiel

Zoals eerder genoemd is risicomanagement geen exacte wetenschap maar draait om beredenering en inschatting. Een risicoprofiel is altijd een momentopname en aan verandering onderhevig. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2023 en het voorliggende risico profiel, is er sprake van diverse economische en maatschappelijke onzekerheden die op termijn mogelijk van invloed kunnen zijn op de uitvoering van het gemeentelijk beleid. Deze onzekerheden zijn op dit moment nog niet als concrete risico's te vatten en zijn om deze reden niet betrokken bij de berekening van de *benodigde* weerstandscapaciteit. Het huidige weerstandsvermogen van 14,3 biedt echter een ruime buffer waardoor eventuele aanvullende tegenvallers naar verwachting grotendeels binnen de huidige *beschikbare* weerstandscapaciteit kunnen worden opgevangen.

Onderstaand een korte toelichting op de belangrijkste economische en maatschappelijke ontwikkelingen op dit moment die op termijn mogelijk een direct of indirect van invloed kunnen zijn op de uitvoering van ons beleid.

- **Covid-19** – Covid-19 is niet weg, maar de coronamaatregelen zijn op dit moment niet meer van kracht en het gewone leven kan weer worden opgepakt. Hilversum heeft een aparte reserve ingesteld om de risico's als gevolg van Covid-19 op te kunnen vangen en er wordt

regelmatig getoetst of de hoogte van deze reserve toereikend is. Naar verwachting wordt deze reserve, gezien de huidige ontwikkelingen, per 31 december 2022 opgeheven.

- **Inflatieontwikkeling** – De inflatie is de afgelopen maanden fors toegenomen en daarmee ook de loon-, prijsindexaties en bouwkosten. De inflatieontwikkeling is op dit moment een onzekere factor. De mogelijke (financiële) risico's zijn daarom slechts ten dele opgenomen in deze risicoparaagraaf.
- **Arbeidsmarkt** – Het is in de huidige arbeidsmarkt moeilijker om invulling te vinden voor openstaande vacatures, zowel voor vaste functies als tijdelijke inhuur. Dit brengt het risico met zich mee dat problemen kunnen ontstaan bij de werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden om onze ambities te realiseren.
- **Oorlog in Oekraïne** - Het aantal vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland stijgt al meerdere maanden en ook Hilversum vangt ook vluchtelingen uit Oekraïne op. Tot op heden is het uitgangspunt dat het kabinet de kosten die gemaakt worden door gemeenten integraal vergoedt. Om deze reden is de opvang van Oekraïense vluchtelingen nu niet als financieel risico gedefinieerd in de risicoparaagraaf.
- **Opvangcapaciteit vluchtelingen** - Naast de opvangcapaciteit voor vluchtelingen uit Oekraïne, staat ook de reguliere asielopvang flinke druk. De huidige opvangcapaciteit die het het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) biedt om deze mensen te kunnen blijven opvangen is niet altijd voldoende. De staatssecretaris heeft daarom een beroep gedaan op alle gemeenten om te helpen met een betere spreiding van asielzoekers. Tot op heden worden de door Hilversum gemaakte kosten 1 op 1 verrekend met het COA en leidt de opvang niet tot directe extra kosten voor Hilversum. Om deze reden is de opvang van vluchtelingen, bij het opstellen van deze begroting, niet als financieel risico gedefinieerd in deze risicoparaagraaf.

3.2.7 Financiële Kengetallen

Het BBV schrijft sinds 2015 voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen zes kengetallen worden opgenomen. De kengetallen zullen in samenhang worden beoordeeld, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente. De financiële positie is geen doel op zich maar moet altijd worden bekeken in samenhang met de totale maatschappelijke opgave van de stad. Het te bereiken maatschappelijke rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te kunnen maken voor de (middel)lange termijn.

Van de Provincie Noord-Holland is een handreiking ontvangen om de kengetallen te kwalificeren aan de hand van signaleringswaarden die afkomstig zijn van de stresstest voor 100.000+ gemeenten. De signaleringswaarden hebben de volgende indeling:

Ref.	Kengetal	Categorieën		
		A	B	C
1	netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
2	netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen	<90%	90-130%	>130%
3	solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
4	grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
5	structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
6	belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf dient plaats te vinden, wordt aan de categorieën door de provincie geen normering gegeven. Wel meldt de provincie dat over het algemeen kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Voor de gemeente Hilversum zien de kengetallen er als volgt uit:

Ref.	Kengetal	Verloop van de kengetallen					
		JS2021	B2022	B2023	B2024	B2025	B2026
1	netto schuldquote	74%	89%	73%	79%	75%	89%
2	netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen	67%	81%	66%	72%	69%	83%
3	solvabiliteitsratio	22%	19%	23%	24%	27%	27%
4	grondexploitatie	2%	-1%	1%	2%	-1%	0%
5	structurele exploitatieruimte	0,8%	1,3%	3,4%	5,4%	6,3%	2,5%
6	belastingcapaciteit	102%	100%	93%	95%	97%	99%

1. Netto schuldquote

Betekenis. De netto schuldquote geeft inzicht in de mate waarin de schuldenlast drukt op de exploitatie. De netto schuldquote is het percentage van de netto schuld ten opzichte van de jaarlijkse inkomsten van de gemeente. Het percentage dat hieruit voortkomt, geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Voor dit kengetal geldt: hoe lager, hoe beter.

Beoordeling. Het percentage bedraagt 73% in 2023 en valt daarmee in de categorie ‘minst risicovol’. In de jaren 2024-2026 is een wisselende reeks te zien. In de komende jaren valt dit kengetal nog steeds in de categorie ‘minst risicovol’, maar verschuift in 2026 richting de grens van categorie B. Dit wordt veroorzaakt doordat de inkomsten in de jaarschijf 2026, waartegen in dit kengetal de schuldenlast wordt afgezet, veel lager uitvallen dan de jaren ervoor. Dit betreft de terugval van de algemene uitkering in 2026, ook wel bekend als het ‘Ravijn 2026’. Tussen het Rijk en de VNG wordt overleg gevoerd om het geschil over dit financiële ravijn te beslechten. Bij de beoordeling laat het college daarom het jaar 2026 buiten beschouwing en beoordeelt dit kengetal als goed.

2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Betekenis. Dit kengetal verschilt maar op één punt van het vorige: in dit kengetal worden uitgeleende gelden buiten beschouwing gelaten. Die komen immers normaal gesproken weer terug naar de gemeente. Bij een groot bedrag aan uitgeleende gelden zal het percentage lager (lees: gunstiger) uitvallen dan het percentage onder 1 hierboven. Hilversum heeft een bedrag van € 20,1 miljoen aan leningen uitstaan, waarvan de uitstaande vordering op GEM Crailo B.V. van € 16,1 miljoen de grootste is. Daarnaast heeft de gemeente leningen verstrekt aan onder andere Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (€ 3,6 miljoen voor diverse fondsen), en het restauratiefonds (€ 1 miljoen). Ook voor dit kengetal geldt: hoe lager, hoe beter.

Beoordeling. Dit kengetal valt met 66% logischerwijs lager uit dan het vorige en bevindt zich in dezelfde ‘minst risicovol’ categorie. De ontwikkeling van dit kengetal laat hetzelfde verloop zien als de netto schuldquote.

3. Solvabiliteitsratio

Betekenis. De solvabiliteitsratio geeft aan in welke mate het bezit van de gemeente is gefinancierd met eigen vermogen, of, anders gezegd, in welke mate het bezit is afbetaald. Het kengetal geeft aan of de gemeente, als de nood aan de man komt, met de opbrengst van de bezittingen haar schulden kan aflossen. Voor dit kengetal geldt: hoe hoger, hoe beter.

Solvabiliteit is in de private sector van groter belang dan in de publieke sector. Dit komt omdat het voor de private sector een basis is waarop o.a. de leencapaciteit wordt bepaald. Bij publieke organisaties is dat niet het geval. Het college hecht daarom meer waarde aan het kengetal netto schuldquote. Dat kengetal geeft aan in hoeverre de rentelasten en aflossingen binnen de exploitatie kunnen worden opgevangen. Om die reden beschouwen we de solvabiliteitsratio van minder belang en kijken we vooral naar het kengetal netto schuldquote.

Beoordeling. Het percentage in deze begroting is 23% en het kengetal valt daarmee in categorie B. Daarbij geldt dat dit kengetal enigszins geflatteerd is doordat Hilversum haar balans relatief

conservatief gewaardeerd heeft. De activa (het bezit) op de balans is op basis van de historische kostprijs gewaardeerd en daardoor lager gewaardeerd dan de waarde die het nu vertegenwoordigt. Doordat veel activa (het bezit) te laag gewaardeerd is, valt ook automatisch het eigen vermogen te laag uit. Aangezien dit de basis is voor het kengetal, valt dit kengetal altijd te laag (ongunstiger) uit. De solvabiliteit, het minder representatieve kengetal voor een gezonde financiële huishouding van gemeenten, wordt daarom in combinatie met de ratio weerstandsvermogen beoordeeld. Het streven is om categorie B als minimale norm te stellen voor beide individuele ratio's maar hierbij vooral te kijken naar de onderliggende verhouding. Als de solvabiliteitsratio bijvoorbeeld onvoldoende is en de ratio weerstandsvermogen matig, dan zal de normering van het kengetal financiële verplichtingen onvoldoende zijn. Als de solvabiliteitsratio onvoldoende is en de ratio weerstandsvermogen ruim voldoende, dan zal de normering van het kengetal financiële verplichtingen toch voldoende kunnen zijn. De solvabiliteitsratio is voor de jaren 2023 tot en met 2026 boven de 20%, valt daarmee in categorie B en wordt daarmee beoordeeld als goed. Aangezien de weerstandsratio als "uitstekend" te kwalificeren valt, beoordeelt het college de uitkomst van de solvabiliteitsratio in samenhang met de weerstandsratio samenhang als goed.

4. Kengetal grondexploitatie

Betekenis. Dit percentage is de uitkomst van de vergelijking van de waarde van onze grondexploitaties met de jaarlijkse inkomsten van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Hoe lager dit percentage is, hoe minder risico de gemeente loopt. Een negatief kengetal betekent dat er op dat moment geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door verkoop van grond en dat de gemeente volgens de actuele kaders geen risico loopt op de voorraden grond.

Beoordeling. De hoogte van dit kengetal voor Hilversum bedraagt 1% en ligt ruim onder het percentage van 20%, die in de handreiking van de provincie als meest gunstige wordt beoordeeld. Ook in de jaren 2024-2026 toont het kengetal een nagenoeg zelfde verloop. In 2025 is het kengetal negatief omdat er eind 2025 naar verwachting meer opbrengsten zijn verantwoord dan kosten.

5. Structurele exploitatieruimte

Betekenis. De structurele exploitatieruimte geeft aan in hoeverre de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van leningen) te dekken. Anders gezegd, een percentage van 0 of hoger geeft aan dat Hilversum geen structurele kosten dekt met incidentele inkomsten.

Beoordeling. Het kengetal schommelt in 2023-2025 tussen de 3% en 6%, maar zakt in 2026 terug naar 2,5%. Het kengetal is goed zolang het niet negatief is. Een negatief getal betekent immers dat structurele lasten ten dele met incidentele baten worden gedekt. Het gevaar daarvan is dat, als die incidentele inkomsten wegvallen, er een gat in de begroting en jaarrekening kan ontstaan. De terugval in 2026 wordt weer veroorzaakt door de lagere algemene uitkering in dat jaar.

6. Belastingcapaciteit

Betekenis. Dit kengetal geeft aan hoe de gemiddelde woonlasten in Hilversum zich verhouden tot de landelijk gemiddelde woonlasten. Tot de woonlasten worden gerekend de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Beoordeling. Voor 2023 ligt de uitkomst op 93%. Dat betekent dat de gemiddelde lasten in Hilversum onder het landelijk gemiddelde liggen. Dit is mede het gevolg van een wijziging in de berekening van de gemiddelde landelijke woonlasten door COELO, die nog niet is doorgevoerd in de berekening van de gemiddelde woonlasten voor onze gemeente. Tot voorheen werden de gemiddelde woonlasten

berekend op basis van zowel huur- als koopwoningen. De gemiddelde WOZ-waarde van koopwoningen geeft echter een beter beeld van de gemiddeld betaalde OZB. Het COELO gaat voor het landelijke gemiddelde voortaan daarom alleen uit van deze waarde. De berekening van de gemiddelde lasten in Hilversum is echter nog niet aangepast aan die nieuwe methode. De over het algemeen lagere WOZ-waarde van huurwoningen drukt de berekende gemiddelde woonlasten voor onze gemeente daarom omlaag ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De berekening van de gemiddelde woonlasten in Hilversum zal vanaf de eerstvolgende begroting (begroting 2024) worden aangepast aan de methode van het landelijke gemiddelde.

Aan het verloop in de jaren 2024 tot en met 2026 kan nu nog weinig betekenis ontleend worden. In dit kengetal worden het OZB-tarief, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing vergeleken met het landelijk gemiddelde. Naast het eerder genoemde verschil in berekeningsmethodiek voor beide gemiddelden, wordt voor het landelijk gemiddelde voor alle jaren het gemiddelde tarief uit 2022 aangehouden. De ontwikkeling van het landelijke gemiddelde kan namelijk niet vooraf voorspeld worden.

Bij de beoordeling gaat het college uit van het begrotingsjaar 2023 en kwalificeren de uitkomst als goed.

Algeheel oordeel

Het BBV schrijft voor: “een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie”. Volgens de nota van toelichting bij het wijzigingsbesluit is het aan het college van burgemeester en wethouders om die beoordeling te geven. Alle kengetallen worden beoordeeld als goed. In combinatie met het weerstandsvermogen, dat als uitstekend wordt beoordeeld, laat dit zien dat de gemeente Hilversum een degelijke financiële positie heeft. De gemeente Hilversum wil haar financiële positie op orde hebben. Hiertoe stelt het college als randvoorwaarden een sluitende begroting, gedegen risicomanagement en een robuuste algemene reserve, waarbij de lasten voor de burger zo min mogelijk stijgen.

Op basis van de in deze begroting opgenomen cijfers beoordeelt het college de “onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie” als *goed*.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Inleiding

In deze paragraaf beschrijven we het beheer en onderhoud van onze gemeentelijke kapitaalgoederen. Deze paragraaf “onderhoud kapitaalgoederen” dient conform het Besluit Begroting en Verantwoording, artikel 12, lid 2 informatie te geven over het actuele beleidskader, het kwaliteitsniveau en de maatregelen waarmee een kapitaalgoed gedurende de levensduur op een bepaald kwaliteitsniveau wordt gehouden. De uitgaven voor onderhoud worden in de begroting opgenomen en/of er wordt voor onderhoud via de begroting een onderhoudsvoorziening opgebouwd. Om te zorgen voor een compleet beeld over de stand van zaken rondom kapitaalgoederen, gaan wij in deze paragraaf ook in op de maatregelen die gaan over het investeren in kapitaalgoederen.

Met het beheer en onderhoud van - en de investeringen in - de kapitaalgoederen is een groot bedrag gemoeid. Ooit nieuw aangelegd, verdienen kapitaalgoederen goed onderhoud. Op deze wijze kunnen we de in het verleden gedane investeringen optimaal laten renderen.

Kapitaalgoederen zijn meer dan alleen een statisch object. Met bruggen, tunnels wegen en fietspaden leveren we onder meer een bijdrage aan het thema bereikbaarheid. Zo leveren parken en speeltoestellen een bijdrage aan thema's als recreatie, biodiversiteit, sport en ontspanning. Met riolering en oppervlaktewater voldoen we niet alleen aan onze zorgplicht, zorgen voor droge voeten, maar leveren we ook een bijdrage aan volksgezondheid. Middels vastgoed faciliteren we onze dienstverlening, maar doen we ook een bijdrage aan de sociale cohesie van de stad. Uiteindelijk zorgt het gehele ensemble aan kapitaalgoederen voor een leefbare stad en, wanneer goed uitgevoerd, een prettig en uitnodigend verblijfsklimaat.

Bepalend voor de omvang van de budgetten is het met de raad afgesproken kwaliteitsniveau. Deze zijn onder meer geborgd in de beleidsnota's Visie Hilversum Buiten (2004) en Hilversum Buiten handboek (2009). De actualisatie van deze nota's is in het 4^e kwartaal van 2021 opgestart en loopt parallel op met het traject van de omgevingsvisie dat als input wordt gebruikt om te komen tot een geactualiseerde visie voor de openbare ruimte.

Per kapitaalgoed hebben we dit kwaliteitsniveau naar passende onderhoudsmaatregelen vertaald en vastgelegd in een meerjarig onderhoudsprogramma (MOP). Op basis van die onderhoudsprogramma's zijn de benodigde middelen in deze paragraaf begroot. In het begrotingsjaar zelf beoordelen we of de geplande werkzaamheden uit het MOP ook echt noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld aan de hand van uitgevoerde inspecties. Omgekeerd kan het voorkomen dat in een later jaar gepland onderhoud eerder moet plaatsvinden.

We zijn gestart met het opstellen van beheerplannen voor de openbare ruimte. In een beheerplan maken we inzichtelijk wat de staat is van het areaal en wat er nodig is aan beheer- en onderhoudsmaatregelen voor de komende periode. De beheerplannen krijgen hun beslag in het vierde kwartaal van 2022 en worden, wanneer integraal gereed, aangeboden aan de gemeenteraad.

3.3.2 Wegen

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van de wegen behoren de openbare voorzieningen voor wegverharding, trottoirs, fietspaden, civiele kunstwerken (bruggen, viaducten, dam- en keerwanden), straatmeubilair (zoals bebording) en openbare verlichting.

In Hilversum zijn de volgende voorzieningen aanwezig:

- Wegen: 350 km
- Fietspaden (vrijliggend): 150 km
- Voetpaden (vrijliggend): 25 km
- Openbare verlichting: 16000 armaturen
- Kunstwerken: 30 stuks (tunnels, bruggen en viaducten)

(In orde van grootte. Per jaar kan de omvang wat verschillen door ontwikkelingen in de stad.)

Het ambitieniveau van het programma onderhoud wegen van Hilversum is gebaseerd op een landelijk gehanteerd normenstelsel voor rationeel wegonderhoud. Voor de investeringen in wegen in 2022 houden wij rekening met een goede balans tussen het investeringsniveau en het kwaliteitsbeheer van de openbare ruimte. Het is van belang dat in het kader van veiligheid en leefbaarheid de kwaliteit van de openbare ruimte voor de korte en lange termijn gewaarborgd blijft.

Uitvoering onderhoud

De reguliere wegininspecties laten zien dat de achterstand in het onderhoud van elementen verharde wegen elk jaar oplopen met 1%. Anno 2022 is deze achterstand opgelopen tot 20%. In de voorjaarsnota zijn structureel middelen beschikbaar gesteld waarmee de toename in de achterstand moet worden gestopt.

De meldingen van klachten over het actuele onderhoudsniveau van wegen binnen de gemeente Hilversum lopen via de Meldingen Openbare Ruimte.

Voor 2023 zullen wij naast het lopende klein onderhoud op een aantal locaties ook groot onderhoud uitvoeren. De specifieke locaties voor 2023 worden momenteel nog bepaald.

Uitvoering investeringen

In 2023 gaan wij op diverse locaties in Hilversum de wegen vernieuwen. Hierbij is zoveel mogelijk gekozen voor een integrale aanpak, door verhardingswerkzaamheden te combineren met rioleringswerken en investeringen in openbaar groen.

De volgende wegen worden in 2023 vernieuwd:

- Noord fase 7
- Kastanjebuurt fase 2
- Boomberg fase 6
- Zeehelden fase 2
- Gnoelaan
- Witte Kruislaan tussen Doodweg en Mies Bouwman-boulevard
- Christiaan de Wetlaan
- Parkeerterrein Melkpad

Sinds 2013 werkt de gemeente Hilversum met een vervangingsprogramma voor de openbare verlichting in de vorm van duurzame LED-verlichting voor de armaturen. Dit programma loopt tot en met 2027. Daarna is het volledige areaal uitgerust met LED verlichting. De verwachting is, dat binnen de genoemde periode, dit ook gerealiseerd gaat worden.

Voor 2023 ligt de nadruk op het vervangen van de armaturen in de Hilversumse Meent.

Voor de uitvoering van de investering van de infrastructurele maatregelen wordt in 2023 een start gemaakt met de planvorming rondom drie straten, te weten de Kloosterlaan, de Lorentzweg en de Koningsstraat.

bedragen x € 1.000

prgr	Wegen	jaarrekening 2021	begroting 2022	begroting 2023
1	Onderhoudslasten	3.920	3.733	4.480
1	Vervangingsinvesteringen wegen	3.320	3.776	4.159
1	Investeringen infrastructurele maatregelen	269	183	750
1	Vervangingsinvesteringen verlichting	492	464	506
1	Vervangingsinvesteringen verkeersregelininstallaties	121		553
	Totaal	8.121	8.156	10.448

Relevante beleidsnota's

1. Visie Hilversum Buiten, (2004)
2. Hilversum Buiten handboek Beheer (2009)
3. Duurzaam Hilversum 2016-2020 (2016)

Ondersteunende documenten

1. Meerjarenprogramma onderhoud Civiele Kunstwerken (2019)
2. Meerjarenprogramma onderhoud Wegen (2019)

3.3.3 Riolering

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van de riolering behoren alle openbare voorzieningen die aanwezig zijn voor de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het gaat om riolen, rioolgemaal, bufferbassins en bijkomende voorzieningen.

Het Gemeentelijk Watermanagementplan (GWP) 2021-2026 bevat de beleidsuitgangspunten voor de exploitatie van het riool en de financiële consequenties daarvan.

In Hilversum zijn de volgende voorzieningen hiervoor aanwezig:

- 488 km rioolleiding, waaronder:
 - 205 km vuilwater (incl. klein deel verbeterd gescheiden)
 - 204 km regenwater (incl. klein deel verbeterd gescheiden)
 - 6 km infiltratieriool
 - 62 km gemengd riool
 - 11 km persleiding en daarnaast drainageleidingen (bij de Loswal)
- 13.410 inspectieputten
- 91 uitlaten van (verbeterd) gescheiden hemelwaterstelsels
- 60 gemalen voor vuilwater, hemelwater, sportparken, tunnels, randvoorzieningen en opvoergemalen
- en 1 externe overstort van gemengd rioolstelsel.

(gegevens uit Gemeentelijk Watermanagementplan 2021-2026)

Uitvoering onderhoud

Het onderhoud van het gemeentelijke rioolstelsel omvat onder meer het reinigen, ontstoppen en repareren van riolen en kolken, dagelijks beheer van rioolgemaal en het vegen van straten. Per jaar reinigen wij ongeveer 15% van het totale areaal aan riolen. Alle kolken worden twee keer per jaar geleegd. Jaarlijks vinden inspecties plaats in het riool ten behoeve van prioritering van de vervanging.

Uitvoering investeringen

Jaarlijks wordt aan het gemeentebestuur een uitvoeringsprogramma voorgelegd waarin de vervangingsinvesteringen zijn opgenomen. Gemiddeld wordt, conform beleid, vervanging van 6,5 kilometer riool opgenomen. Vervanging van riool vindt zoveel mogelijk plaats samen met vervanging van de weg. Integraal vervangen levert de hoogste kwaliteit tegen de laagste maatschappelijke kosten.

In het in 2020 vastgestelde watermanagementplan zijn voor de uitvoeringsperiode 2021-2031 extra investeringen opgenomen voor klimaatadaptatie en duurzaamheid. Met afkoppelen van hemelwater, zowel in de openbare ruimte als op particuliere terreinen, en het creëren van extra waterberging wordt wateroverlast teruggedrongen en duurzaam omgegaan met hemelwater.

Voor de ondergrondse aanleg van extra waterberging in centrum/ postcodegebied 1221 is in het GWP de optie opgenomen om grond te verwerven voor € 3.500.000. De extra openbare ruimte kan op maaiveld worden ingezet voor meer groen, recreatie, parkeren etc. Naar de exacte locatie en technische uitvoering van de waterberging loopt een nader onderzoek. In het najaar worden de resultaten van dit onderzoek verwacht.

Voor 2023 worden de volgende wegen renovatieprojecten voor de riolering aangevraagd:

- Noord fase 7
- Kastanje buurt fase 2
- Boomberg fase 6
- Zeehelden fase 2

Relinen:

- Hemelwatertoevoer Berlagevijver Graaf Wichmanlaan

Gemalen:

- Oosterspoorplein
- Schapenkamp
- Kerkelanden vijzel 3 besturing
- Sportpark Crailoo Befair
- Sportpark Crailoo DosV
- Sportpark Crailoo Kameleon
- Camping Licht en Lucht

bedragen x € 1.000

progr	Riolering	jaarrekening 2021	begroting 2022	begroting 2023
1	Onderhoudslasten	949	1.071	1.145
1	GWP vervangingsinvesteringen	3.134	2.914	3.667
1	GWP afkoppelen en infiltreren grote daken postcode 1221 fase 1	92		
1	GWP grondaankoop waterbergingskelder Centrum/Oost			3.500
1	Vervanging hemelwaterriool Oude Loosdrechtseweg		500	
1	Toevoeging spaarvoorziening riolering (afboeken vervangingsinvesteringen)	3.029	3.029	3.806
	Totaal	7.204	7.514	12.118

Relevante beleidsnota's

1. Gemeentelijk Watermanagementplan 2021-2026

3.3.4 Water

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van water behoren de waterbodems en oeverbeschermingen van alle openbare oppervlaktewateren en vijvers in de stad. Daarnaast is de gemeente Hilversum eigenaar van het Hilversums Kanaal.

Baggeren is nodig om vaarwegen op diepte te houden voor de recreatievaart (met name het Hilversums Kanaal).

Uitvoering onderhoud (waterbodems en beschoeiingen)

Onderhoud van beschoeiingen bestaat vooral uit het opheffen van calamiteiten. Baggeren vindt plaats daar waar vuil zich ophoopt en de doorstroming wordt belemmerd.

Uitvoering investeringen (beschoeiingen en sluizen)

Het vervangen van beschoeiingen en onderhoud van sluizen verloopt via het investeringsprogramma. Voor 2023 is de investering voor vervanging van de beschoeiing Hilversumse Meent, groengordel, fase 3 aangevraagd.

bedragen x € 1.000

progr	Water	jaarrekening 2021	begroting 2022	begroting 2023
1	Onderhoudslasten	159	108	115
1	Vervangingsinvesteringen sluizen	401		
1	Vervangingsinvesteringen beschoeiing	209	334	303
	Totaal	769	442	418

Ondersteunende documenten

1. Meerjarenprogramma onderhoud beschoeiingen/oeveren (2019)

3.3.5 Groen

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van groen behoren de plantsoenen, bomen, muren, hekken, bankjes en speeltoestellen in de openbare ruimte.

In Hilversum beheren we:

- Groen (gras, plantvakken en bospercelen): ruim 200 hectare
- Bomen: 35.000
- Prullenbakken: 1000
- Bankjes: 650
- Speelplekken: 175
- Speeltoestellen: 750

(In orde van grootte. De precieze aantallen variëren op basis van ontwikkelingen in de stad.)

In het Handboek Beheer Hilversum Buiten (vastgesteld in 2009) en in het Groenbeleidsplan 2030 (vastgesteld in 2013) is het beleid voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen en de bomen vastgesteld. In 2010 is in het kader van de bezuinigingen het kwaliteitsniveau van de plusgebieden in het handboek Beheer Hilversum Buiten teruggebracht naar het basisniveau, met uitzondering van het groen rondom het Raadhuis. De programma's omvatten zowel het beleid over

het onderhoud als de investeringen voor (het inrichten) van het openbaar groen. De gemeente zoekt aansluiting bij de zonering-niveaus van het Handboek Beheer Hilversum Buiten.

Het beleid met betrekking tot bomen is vastgelegd in het Groenbeleidsplan en in het Handboek Beheer Hilversum Buiten. De ambitie van de gemeente Hilversum is een structureel gezond, divers bomenbestand. Om dit te bereiken, voert de gemeente jaarlijks een VTA (Visual Tree Assessment) inspectie uit. De resultaten neemt zij mee in het programma Boomverzorging. De afgelopen jaren kenmerken een behoorlijke toename van de Eiken Processie Rupsplaag en de Kastanjabloedingsziekte. In het beheerplan dat wordt opgesteld, zal ook in beeld worden gebracht wat structureel benodigd is om het bomenbestand op niveau te houden.

Uitvoering onderhoud

Tot juli 2023 voert SBS, net zoals in de voorgaande jaren vanaf 2007, de onderhoudswerkzaamheden aan groen en bomen uit conform het onderhoudsbestek groen. Voor sommige werkzaamheden is een bepaalde frequentie voor het onderhoud vastgesteld. Andere werkzaamheden worden getoetst op een vooraf overeengekomen beeldkwaliteit.

Uitvoering investeringen

Bij het uitvoeren van investeringen wordt zoveel mogelijk gekozen voor een integrale benadering. Waar mogelijk stemt de gemeente de werkzaamheden aan het groen af met gelijktijdige werkzaamheden aan infrastructurele werken zoals het vervangen afgeschreven wegen, rioleringswerkzaamheden en andere projecten. Het kan ook voorkomen dat grotere renovatiewerkzaamheden aan groen apart worden uitgevoerd, omdat de levensduur van het groen niet altijd dezelfde is als die van riolen en andere infrastructurele voorzieningen.

De kastanjabomen binnen het gemeentelijk bomenbestand kampen al enige tijd met de kastanjabloedingsziekte. Uit inventarisatie is gebleken dat ruim 300 bomen zijn aangetast. Vanaf 2023 willen we in een periode van vijf jaar de aangetaste bomen vervangen.

In 2023 worden onder meer de volgende locaties in het openbaar groen gerenoveerd:

- Nimrodpark fase II
- Lange Heul
- Linschotenlaan (Oostereng- Amersfoortseweg)
- Groen voor Dubbeldekker (Oostereng - Amersfoortseweg)
- Kloosterlaan / Gomarushof
- Kloosterlaan / Spinozahof

Speelvoorzieningen:

De gemeente kiest voor goede en veilige speeltoestellen volgens het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen en zorgt dat de speelvoorzieningen voldoen aan de Europese normen. De speelvoorzieningen worden periodiek gekeurd en gerepareerd zodat op geen enkele wijze risico's worden genomen met de veiligheid van de gebruikers van de speelvoorzieningen.

In 2023 worden op de volgende locaties speelvoorzieningen gerenoveerd:

- Klavermeent
- Ruitersweg
- Zevenbergen
- Hoviusstraat
- Lutherhof
- Mossenmeent

- Grasmeent
- Resedastraat
- Oudehaven

bedragen x € 1.000

progr	Groen	jaarrekening 2021	begroting 2022	begroting 2023
1	Onderhoudslasten	4.249	4.096	4.294
1	Vervangingsinvesteringen speelvoorzieningen	170	164	351
1	Vervangingsinvesteringen groenvoorzieningen	265	188	230
1	Instandhouding bomen		171	209
1	Vervanging kastanjabomen		72	
1	Investeringen aanpak kastanjabloedingsziekte			218
	Totaal	4.684	4.691	5.302

Relevante beleidsnota's

1. Visie Hilversum Buiten (2004)
2. Hilversum Buiten handboek Beheer (2009)
3. Groenbeleidsplan 2030 (2013)
4. Duurzaam Hilversum 2016-2020 (2016)
5. Impuls voor extra groen (2016)
6. Speeltuinbeleid van Hilversum 2008 - 2015

3.3.6 Kantoorgebouwen

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van de kantoorgebouwen behoren de panden voor de huisvesting van de gemeente zelf. Het betreft de kantoorgebouwen: Raadhuis, Stads kantoor Oude Enghweg en de villa Oude Enghweg en de gemeentewerf op de 1^e Loswal. Het pand voor het Sociaal plein aan de Wilhelminastraat wordt gehuurd.

Voor de gebouwen in eigendom zijn door externe bureaus meerjarige onderhoudsplannen opgesteld, de zogenoemde MOP's. De gemeente actualiseert de MOP's tenminste eens in de vier jaar. Jaarlijks wordt voor de MOP's een vast bedrag aan een voorziening gedoteerd waaruit alle toekomstige onderhoudslasten kunnen worden betaald.

In het najaar van 2020 heeft de raad de meerjarige onderhoudsplannen (MOP) 2020-2034 en bijbehorende onderhoudsvoorzieningen vastgesteld. De financiële effecten daarvan zijn verwerkt in de begroting 2021 en verder. De onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken. Hiermee geven we een realistisch en actueel beeld van de lasten voor het onderhoud. Bij de Voorjaarsnota 2022 zijn de benodigde dotaties aan de voorzieningen MOP geactualiseerd voor de werkelijke prijsstijgingen 2020 en 2021.

Het verduurzamen van het eigen vastgoed waar de kantoorgebouwen deel van uitmaken, is een belangrijke opgave in ons duurzaamheidsbeleid. De maatregelen zijn uitgewerkt in de uitvoeringsprogramma's 2012-2015 en 2016-2020 en voeren wij momenteel uit. Verder heeft de raad begin 2020 besloten om het Raadhuis en de Gemeentewerf te gaan verduurzamen (CO₂ neutraal maken en het binnenklimaat verbeteren van het gemeentelijk vastgoed voor eigen gebruik). In 2022 en 2023 wordt aan dit raadsbesluit verdere invulling gegeven. Inmiddels zijn de verduurzamingsmaatregelen aan de gemeentewerf afgerond.

Uitvoering eigenaarsonderhoud/gebruikersonderhoud (dagelijks onderhoud)

Gebruikersonderhoud:

Uit het exploitatiebudget van het gebruikersonderhoud wordt het volgende dagelijkse onderhoud voor de kantoorgebouwen betaald:

- Elektrotechnische installaties (lichtinstallatie en gebouwbeheersysteem)
- Werktuigbouwkundige installaties (verwarmingsinstallaties, luchtbehandeling- en ventilatie, koelinstallaties)
- Sanitaire installaties (hemelwaterafvoer, riolering, waterinstallaties en sanitair)
- Overige installaties (lift-, de beveiligings- en de brandmeldinstallaties van de gebouwen).
- Binnen schilderwerk.

Voor het dagelijkse-/gebruikersonderhoud is voor de kantoorgebouwen een budget in de exploitatie beschikbaar van € 417.000 en voor de locaties 1^e Loswal en Wilhelminastraat is resp. € 49.000 en € 27.000 opgenomen voor het gebruikersonderhoud.

Eigenaarsonderhoud:

Het eigenaarsonderhoud wordt bekostigd uit de voorziening onderhoud ambtenarenhuisvesting. In 2023 wordt daarvoor € 307.000 aan de voorziening voor het onderhoud aan de kantoorgebouwen toegevoegd.

Raadhuis Dudokpark 1

In het voorjaar van 2020 is het MOP Raadhuis geactualiseerd. Het geactualiseerde MOP heeft een looptijd van veertig jaar (periode 2020-2059). Het MOP is een dynamisch document. Jaarlijks wordt aan de hand van een schouw bepaald wat wij dat jaar gaan uitvoeren en wat wij eventueel door kunnen schuiven naar latere jaren. Ook het naar voren halen van later geplande werkzaamheden komt voor, bijvoorbeeld vanuit het oogpunt van efficiëntie. Het geplande eigenaarsonderhoud voor 2023 bestaat voornamelijk uit de vervanging van de keukenblokken, deuren, onderdelen van de lift en raamdorpels. Daarnaast is een gedeelte voor eigenaarsonderhoud voorzien voor klachten en het actualiseren van de MOP en de monumentenwachtrapportage.

Voor het verduurzamen van het raadhuis is in deze programmabegroting, bovenop de reeds beschikbare gestelde krediet van € 2.529.000, een extra krediet van € 1.420.000 inclusief door te belasten uren aangekondigd. Vanwege grote prijsstijgingen van materialen is het beschikbaar gestelde budget niet meer voldoende. Om het werk geheel uit te voeren is een budget nodig van € 4.312.000. Het resterende gedeelte van € 363.000 wordt als dekking aan de voorziening MOP onttrokken.

Stadskantoor Oude Enghweg 23

Op basis van het in 2020 geactualiseerde MOP bestaat het geplande eigenaarsonderhoud voor 2023 uit het vervangen van de koelmachine en het reviseren en vervangen van de luchtbehandelingskast. Deze onderhoudswerkzaamheden worden in combinatie met de wettelijk verplichte energiebesparende maatregelen conform de Erkende Maatregelenlijst energiebesparing (EML) uitgevoerd. De uitvoering van de energiebesparende maatregelen zijn gekoppeld aan vervangingswerkzaamheden conform het MOP, zodat ze op natuurlijke momenten worden uitgevoerd. Daarmee worden kosten gereduceerd, ontstaat synergie in begroting, planning en realisatie. Om de verplichte energiebesparende maatregelen te kunnen uitvoeren is in de programmabegroting 2023 een krediet van € 870.000 inclusief door te belasten uren aangevraagd. Door het uitvoeren van de deze maatregelen valt een bedrag van € 232.000 vrij uit de voorziening MOP. De extra investering wordt terugverdiend met de verwachte energiebesparing.

Kantoorvilla Oude Enghweg 21

Op basis van het in 2020 geactualiseerde MOP bestaat het geplande eigenaarsonderhoud voor 2023 uit het herstellen van het monumentale glas en het vervangen van de toegangscontrole.

Huisvesting 1^e Loswal

Op basis van het in 2020 geactualiseerde MOP is het geplande eigenaarsonderhoud voor 2023 nagenoeg nihil.

Huisvesting afdeling Werk, Inkomen en Zorg

Voor de huisvesting van de afdeling Sociaal Plein wordt een pand gehuurd aan de Wilhelminastraat. Het geplande dagelijkse onderhoud bestaat uit diverse kleine onderhoudswerkzaamheden en wordt gedekt uit het beschikbare budget voor de huisvestingslasten (incl. huur) van € 357.000.

Uitvoering investeringen

Totaal is er € 840.000 opgenomen in het IP 2023, voor:

- € 240.000 vervanging vloeren/wandafwerking Raadhuis
- € 175.000 herinrichting kantoren ten behoeven van versneld invoeren hybride werken.
- € 225.000 aanpassing receptiebalies stadskantoor incl. nieuwe koffiebar
- € 60.000 renovatie van een toiletgroep Raadhuis
- € 50.000 aanpassing van de pantry's
- € 90.000 vervanging van de zonwering

bedragen x € 1.000

progr	Kantoorgebouwen	jaarrekening 2021	begroting 2022	begroting 2023
4	Onderhoudslasten (raadhuys, stadskantoor, kantoorvilla)	381	438	417
4	Onderhoudslasten (locatie Loswal, Wilhelminastraat)	56	76	76
4	Investeringen	193	360	840
4	Investeringen duurzaamheid	147		2.290
4	Toevoeging voorziening onderhoud ambtenarenhuisvesting	307	307	307
	Totaal	1.084	1.181	3.930

Relevante beleidsnota's

1. Meerjarenonderhoudsplan 2020-2029 kantoorpanden
2. Uitvoeringsprogramma duurzaam Hilversum 2012-2015
3. Duurzaam Hilversum 2016-2020

3.3.7 Onderwijshuisvesting**Beleid**

Tot de kapitaalgoederen van de onderwijshuisvesting behoren de schoolgebouwen en gymzalen. Het dagelijks onderhoud van de schoolgebouwen valt niet onder de gemeente, maar onder de schoolbesturen. De gemeente onderhoudt 29 onderwijsgebouwen; 28 gymnastieklokalen en 1 schoolgebouw in eigendom.

Onderwijshuisvesting is een wettelijke taak voor de gemeente. Voor (ver)nieuwbouw en het uitbreiden van de onderwijshuisvesting stelt de gemeente investeringsbudgetten beschikbaar. Via het investeringsprogramma legt de gemeente vast welke investeringsbudgetten er in de komende vier jaar voor onderwijshuisvesting beschikbaar zijn. In mei 2020 heeft de raad ingestemd met het Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor onderwijshuisvesting. Daarin zijn de investeringen gepland voor de onderwijshuisvesting voor de komende 16 jaar. Alle plannen in deze periode voor (ver)nieuwbouw en uitbreiding van reguliere schoolgebouwen en gymzalen en renovatie van monumentale schoolgebouwen zijn daarin opgenomen. Het plan is tot stand gekomen in

samenwerking met alle Hilversumse schoolbesturen. De raad wordt periodiek geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van de plannen in het lopende jaar en over de plannen, planning en kosten van het volgende jaar. Uiterlijk in december worden de kredieten voor het onderwijshuisvestingsprogramma voor 2023 door het college vrijgegeven.

Het dagelijkse onderhoud en het levensduur verlengend onderhoud van de scholen zijn taken van de schoolbesturen. In het IHP is afgesproken dat de schoolbesturen een duurzaam meerjarig onderhoudsplan (MOP) voor hun schoolgebouwen zullen opstellen. De schoolbesturen hebben de mogelijkheid om te investeren in het verduurzamen van de schoolgebouwen mits de terugverdientijd redelijk is. De kosten voor het verduurzamen van de schoolgebouwen zijn voor het schoolbestuur. Incidenteel kan daarvoor aanspraak worden gedaan op rijks- en provinciale subsidies.

Voor het onderhoud van de gymlokalen in het primair onderwijs (gemeentelijke taak) is een onderhoudsvoorziening ingesteld om de kosten van het geplande levensduur verlengende onderhoud gelijkmatig over tien jaren te spreiden. Aan deze voorziening wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd om de gymzalen op het vereiste niveau te houden/krijgen. Het beschikbare budget voor onderhoud is gebaseerd op het MOP 2020-2034 dat in het najaar 2020 door de raad is goedgekeurd. De financiële effecten daarvan zijn verwerkt in de begroting 2021 en verder. Hiermee geven we een realistisch en actueel beeld van de lasten voor het onderhoud. Bij de Voorjaarsnota 2022 zijn de benodigde dotaties aan de voorzieningen MOP geactualiseerd voor de werkelijke prijsstijgingen 2020 en 2021.

Uitvoering onderhoud

In het meerjarig onderhoudsplan zijn in 2023 voor de volgende gymzalen werkzaamheden gepland:

- Jan Blankenlaan 8: dakafwerking en inspectie van de valbeveiliging.
- Buisweg 9: inspectie van de valbeveiliging.
- Lopes Diaslaan 2: inspectie van de valbeveiliging.
- Lopes Diaslaan 85: inspectie van de valbeveiliging.
- Oude Amersfoortseweg 196a: inspectie van de valbeveiliging.

Uitvoering investeringen

In het investeringsprogramma staan voor 2023 o.a. onderstaande investeringen geraamd:

- Nieuwbouw Montessorischool Centrum (inclusief gymzaal)
- Uitbreiding De Wilge
- Uitbreiding Alberdingk Thijm College (deel)

bedragen x € 1.000

progr	Onderwijshuisvesting	jaarrekening 2021	begroting 2022	begroting 2023
2	Investeringen	570	15.937	12.231
2	Toevoeging voorziening onderhoud onderwijshuisvesting	167	167	167
	Totaal	737	16.104	12.398

Relevante beleidsnota's

1. Onderwijshuisvestingsbeleid (OHVB) en –meerjarenplanning 2017-2024
2. Integraal Huisvesting Plan (IHP) 2020-2035
3. Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Hilversum 2022
4. Onderwijs huisvestingsprogramma 2022
5. Meerjarige onderhoudsplanning 2020-2034
6. Duurzaam Hilversum 2016-2020

3.3.8 Overig maatschappelijk vastgoed

Beleid

Tot de kapitaalgoederen van het maatschappelijk vastgoed behoren de buitensportaccommodaties, de panden voor sociale, culturele en welzijnsdoeleinden, kinderopvang, sporthallen, het zwembad, begraafplaatsen, parkeergarages en overige panden.

Aantal objecten/gebouwdelen met voorzieningen groot onderhoud:

- 5 parkeergarages
- 7 begraafplaatsen
- 4 gebouwen cultureel vastgoed
- 44 sportaccommodaties/sportvelden
- 33 gebouwen overig vastgoed
- 11 buurt- en clubhuizen/kinderopvang

Het bezit van maatschappelijk vastgoed is een kerntaak van de gemeente. Op basis van strategische, juridische en financiële overwegingen heeft het college bepaald welke objecten de komende jaren verkocht kunnen worden.

Voor de gebouwen in eigendom zijn door externe bureaus meerjarige onderhoudsplannen opgesteld, de zogenoemde MOP's. De gemeente laat de MOP's tenminste eens in de vier jaar actualiseren. Jaarlijks wordt voor uitvoering van de MOP's een vast bedrag aan een voorziening gedoteerd waaruit alle toekomstige onderhoudslasten kunnen worden betaald.

In het najaar van 2020 heeft de raad de meerjarige onderhoudsplannen (MOP) 2020-2034 en bijbehorende onderhoudsvoorzieningen vastgesteld. De financiële effecten daarvan zijn verwerkt in de begroting 2021 en verder. De onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken. Hiermee geven we een realistisch en actueel beeld van de lasten voor het onderhoud. Bij de Voorjaarsnota 2022 zijn de benodigde dotaties aan de voorzieningen MOP geactualiseerd voor de werkelijke prijsstijgingen 2020 en 2021.

Het verduurzamen van het eigen vastgoed is een belangrijke opgave in het duurzaamheidsbeleid. De maatregelen zijn uitgewerkt in de twee uitvoeringsprogramma's 2012-2015 en 2016-2020. Deze plannen worden momenteel door de gemeente uitgevoerd.

Uitvoering onderhoud

Met de meerjarige onderhoudsplannen richt de gemeente zich op het sober en doelmatig in stand houden van het maatschappelijk vastgoed. Om de onderhoudslasten gelijkmatig over de jaren te verdelen zijn onderhoudsvoorzieningen ingesteld. Hieraan voegen we in 2023 bedragen toe van in totaal € 1.437.000.

In de meerjarige onderhoudsplannen zijn voor 2023 onder andere voor de volgende panden werkzaamheden gepland:

Parkeergarages

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening onderhoud parkeergarages. In 2023 wordt € 331.000 aan deze voorziening toegevoegd. In 2023 worden o.a. de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Gooiland, Koningshof 1, vervangen van axiaalventilator en schakelkasten;
- Leeuwenhoek/Goudriaan, Huygenstraat 43, vervangen brandmeldinstallaties en
- Gooische Brink, Brinkweg 1, herstellen van de buitenwanden.

Begraafplaatsen

Met ingang van 1 augustus 2016 is de exploitatie en het beheer van de begraafplaatsen/crematorium overgedragen aan de Stichting Begraafplaatsen en Crematorium Hilversum. De gemeente blijft echter eigenaar van de panden en daarmee verantwoordelijk voor het eigenaarsonderhoud. De panden worden verhuurd aan de Uitvaartstichting.

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening onderhoud gebouwen begraafplaatsen. In 2023 wordt € 33.000 aan deze voorziening toegevoegd. In 2023 worden o.a. de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Kolhornseweg 15, terreinafwerking en vervangen hekwerken en
- Laan 1940-1945, dakafwerkingen.

Cultureel vastgoed

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening onderhoud cultureel vastgoed. In 2023 wordt € 262.000 aan deze voorziening toegevoegd. In 2023 worden o.a. de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Koninginneweg 44, De Vorstin, vervangen luchtbehandelingskasten en onderdelen lift;
- Kerkbrink 6, Museum, onderhoud lift en
- Noorderweg 96b, vervangen leidingen en renoveren toiletruimte.

Sporthallen en sportparken

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening onderhoud sportaccommodaties. In 2023 wordt € 457.000 aan deze voorziening toegevoegd. In 2023 worden o.a. de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Jan van der Heijdenstraat/Sporthal de Lieberg, vervangen mengkranen, douchekoppen en de weersafhankelijke regeling van de CV;
- Arena 303, vervangen deuren;
- Arena 101, Dudoktribune, schilderwerk;
- De Meent 6, vervangen van de ketel en de regelkasten;
- Sportpark Anna's Hoeve, vervangen velden;
- Sportpark Berestein, vervangen ballenvanger en
- Sportpark Loosdrecht, vervangen velden, doelen en leunhekken.

Overige panden

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening onderhoud overig vastgoed. In 2023 wordt € 139.000 aan deze voorziening toegevoegd. In 2023 worden o.a. de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Noorderweg 96a/c vervangen leidingen en renoveren toiletruimte.
- Diependaalselaan 341, vervangen isolatieglas.
- Diependaalselaan 343, vervangen isolatieglas.

Buurt- en clubhuizen en kinderopvang (jeugd)

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening onderhoud jeugd. In 2023 wordt € 187.000 aan deze voorziening toegevoegd. In 2023 worden o.a. de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Orchideestraat 10, vervangen van de klimaatregeling en
- Goudenregenlaan 3, vervangen dakventilator

Uitvoering investeringen

Buitensportaccommodaties staan opgenomen in het investeringsprogramma. Vanaf 2020 zijn de vervangingen van (kunst)grasvelden opgenomen in het MOP. Voor 2023 zijn geen investeringen in Overig maatschappelijk vastgoed voorzien.

bedragen x € 1.000

progr	Overig maatschappelijk vastgoed	jaarrekening 2021	begroting 2022	begroting 2023
1	Investeringen ov maatschappelijk vastgoed (sport)	451		
1	Investering aanpassing begraafplaats/crematorium Zuiderhof	7		
1	Investering interne verbouwing Bosdrift	518		
1	Toevoeging groot onderhoud parkeergarages	331	331	331
1	Toevoeging onderhoud kinderdagopvang/wijkcentra (jeugd)	187	187	187
1	Toevoeging voorziening onderhoud sportaccommodaties	457	457	457
1	Toevoeging voorziening onderhoud cultureel vastgoed	262	262	262
1	Toevoeging voorziening sluizen, gemalen en recreatie	28	28	28
1	Toevoeging voorziening onderhoud overig vastgoed	139	139	139
1	Toevoeging voorziening groot onderhoud begraafplaatsen	30	33	33
	Totaal	2.410	1.437	1.437

Relevante beleidsnota's:

1. Meerjarenonderhoudsplan maatschappelijk gemeentelijke gebouwen 2020-2034 (panden sociaal, cultureel, welzijn, sporthallen (incl. zwembad), kinderopvang, begraafplaatsen, parkeergarages en panden van de voormalige afdeling grondzaken)
2. Meerjarenonderhoudsplan buitensportaccommodaties 202-2029

3.4 Financiering

3.4.1 Inleiding

Naast het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt ook de wet Financiering Decentrale Overheden (wet FIDO) een financieringsparagraaf verplicht. Tevens is in artikel 212 van de gemeentewet voorgeschreven dat de raad een financiële verordening vaststelt. In de "Financiële verordening gemeente Hilversum 2022" zijn regels opgenomen inzake de doelstellingen en de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie.

De hoofduitgangspunten daarbij zijn dat de risico's worden geminimaliseerd en dat de kosten zo laag mogelijk gehouden worden. In de financieringsparagraaf in begroting en jaarrekening wordt ingegaan op de actuele situatie rond de dekking van de financieringsbehoefte in het betreffende jaar.

3.4.2 Beleid

De gemeente hanteert het systeem van totaal financiering. Dit houdt in dat voor de gemeentelijke organisatie als geheel de financieringsbehoefte c.q. het financieringstekort bepaald wordt.

Er wordt dus niet voor iedere investering of grondexploitatie apart geleend.

Alle rentebaten en -lasten worden verzameld op het taakveld Treasury en daarna toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de zogenoemde omslagrente.

De omslagrente wordt berekend door de berekende rentelasten voor 2023 te delen door de geprognosticeerde boekwaarde van alle activa op 1 januari 2023.

De uitkomst van deze berekening komt uit op een percentage van 1,24%.

Omdat een afronding binnen 0,5% is toegestaan is er, gezien vanuit een bestendige gedragslijn, voor gekozen om het rente omslagpercentage voor 2023 op 1,4 % te houden (2022: 1,4%).

3.4.3 Dekking financieringstekort

De financieringsbehoefte wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen: de kasstromen vanuit de exploitatie, het investeringsplan, de grondexploitaties en de kasstromen m.b.t. de financiering. Deze kasstromen lopen niet altijd synchroon. Daarom is het nodig om de ontwikkeling van de liquiditeit in de gaten te houden, en wanneer nodig, geld te lenen.

Op basis van de reguliere begroting 2023, het investeringsprogramma voor 2023, de uitgaven ten behoeve van openstaande kredieten (kredieten die in het verleden zijn verleend maar nog niet volledig zijn besteed), de uitvoering van de grondexploitaties in 2023 (op basis van de actualisatie 2022), en de aflossingen op langlopende leningen in 2023 is de financieringsbehoefte voor 2023 berekend op € 27 miljoen.

Met een geprognosticeerde beginstand per 1 januari 2023 van € 194,9 miljoen, aflossingen van € 9,3 miljoen in 2023 en een bedrag van nieuw aan te trekken leningen ad € 27 miljoen komt daarmee de stand van de langlopende leningen eind 2023 uit op afgerond € 212,7 miljoen.

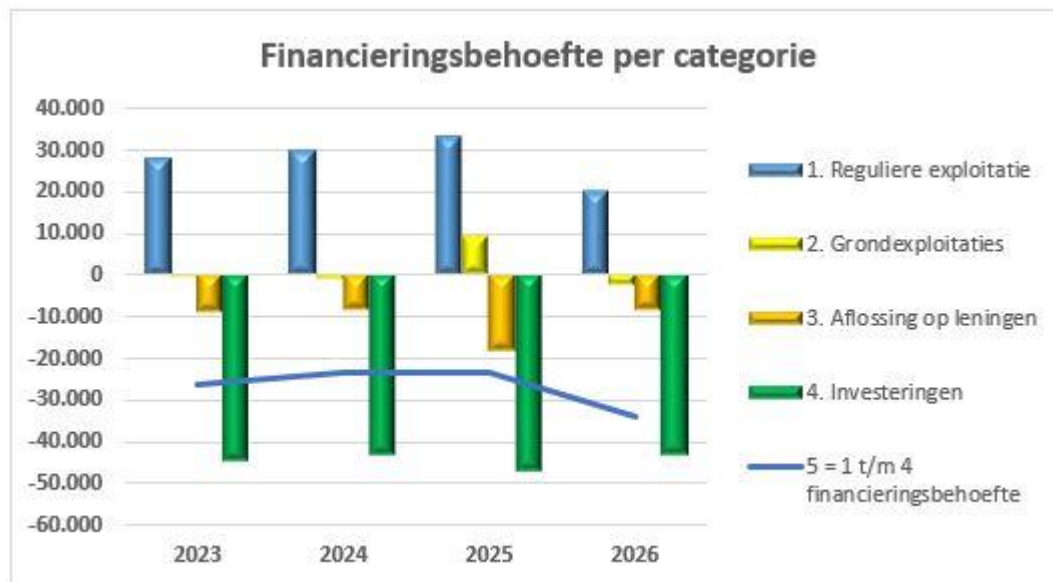
(zie ook de staat van langlopende geldleningen zoals opgenomen in de uiteenzetting van de financiële positie § 3.4.12).

De financieringsbehoefte voor de komende 4 jaar is weergegeven in figuur 3.1 hieronder.

Een onderscheid wordt gemaakt in;

1. Het saldo van inkomsten en uitgaven van de reguliere exploitatie
2. De uitgaven ten behoeve van de aflossingen op langlopende leningen

3. De uitgaven ten behoeve van de investeringen, inclusief de uitgaven t.b.v. openstaande kredieten
4. Het saldo van uitgaven en ontvangsten van de grondexploitatie
5. Het saldo van alle kasstromen (inkomsten en uitgaven) samen geeft de prognose weer van het financieringstekort; het bedrag waarvoor langlopende leningen zullen worden aangetrokken.

Figuur 3.1. Financieringsbehoefte 2023-2026. Bedragen maal € 1.000

Uit de figuur valt af te leiden dat;

- De reguliere exploitatie meer inkomsten heeft dan uitgaven.
- De aflossingen (uitgaven) op langlopende leningen verminderen van € 9,3 miljoen in 2023 tot € 8,5 miljoen in 2024, 2025 en 2026.
- De investeringen verantwoordelijk zijn voor het financieringstekort.
- De grondexploitatie Stationsplein draagt in 2025 bij aan de financiering door een geplande verkoop in dat jaar.
- Het saldo van de categorieën is weergegeven met de blauwe lijn en vormt het financieringstekort. Voor dit tekort worden langlopende leningen aangetrokken.

Over de ramingen van de investeringsbedragen voor de komende jaren wordt het volgende opgemerkt:

1. De realisatie van investeringen blijft de afgelopen jaren achter bij de in de begroting genoemde bedragen.
2. De bedragen genoemd in de jaarschijven van het IP worden niet altijd in het genoemde jaar uitgegeven als gevolg van fasering in de uitgaven.

Voor wat betreft de raming van de financieringsbehoefte ten behoeve van de investeringen houden we rekening met de twee hierboven genoemde opmerkingen. De voorgenomen investeringen voor 2023 bestaan daarbij uit: de openstaande kredieten van de jaarrekening 2021, de jaarschijf 2022 van het IP van de begroting 2022 en het meerjarig IP van de begroting 2023.

De gemeentelijke liquiditeitsprognose wordt constant gevolgd en bijgesteld op basis van de actualiteiten en voortschrijdend inzicht. Op deze manier wordt de liquiditeitsprognose gebruikt om op het juiste moment de benodigde financiering te bepalen en aan te trekken. Financiering kan in de vorm van een langlopende lening maar ook in de vorm van een kasgeldlening.

- Indien uit de liquiditeitsprognose blijkt dat de kasgeldlimiet voor langere tijd (> 3 kwartalen) overschreden zal worden zal een langlopende lening (looptijd langer dan 1 jaar) worden aangetrokken.
- Indien uit de liquiditeitsprognose blijkt dat de kasgeldlimiet voor kortere tijd (< 3 kwartalen) overschreden zal worden zal een kasgeldlening worden aangetrokken.

Op basis van de meerjarenraming is tevens een prognose van de langlopende schuldpositie opgesteld, zie § 3.4.11.

3.4.4 Renterisico's, kasgeldlimiet en renterisiconorm

Bij het risicobeheer op de gemeentelijke financiering wordt onderscheid gemaakt in kortlopende financiering en langlopende financiering. Kortlopende financiering (ook wel vlottende schuld genoemd) heeft betrekking op leningen met een looptijd korter dan één jaar. Leningen met een looptijd langer dan één jaar vallen onder de langlopende financiering.

Renterisico's op korte financiering (kasgeldlimiet)

De kasgeldlimiet bepaalt dat gemeenten hun financieringsbehoefte voor slechts een beperkt bedrag met kort geld (looptijd < 1 jaar) mogen financieren. Hierdoor worden de renterisico's op korte termijn beperkt.

De kasgeldlimiet is, conform de Wet Fido, gelimiteerd tot 8,5% van het begrotingstotaal van een gemeente.

Kortlopende financiering kent een relatief groot renterisico. Bij korte looptijden moeten bestaande leningen vaker worden vervangen met steeds opnieuw de onzekerheid over het actuele rentepercentage op het moment van aantrekken van de nieuwe lening. Voor het jaar 2023 bedraagt de kasgeldlimiet € 26,3 miljoen (= 8,5% x € 310 miljoen).

Zolang het rentetarief voor kortlopende financiering lager is dan het actuele, of zich naar verwachting ontwikkelende, rentetarief voor langlopende financiering wordt de kasgeldlimiet in beginsel maximaal benut. Afhankelijk van de ontwikkeling van de financieringsbehoefte wordt de kortlopende financiering omgezet in langlopende financiering (zie § 3.4.3)

Financieringsgemiddelde < 1 jaar vs. Kasgeldlimiet		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Begrotingstotaal 1 januari 2023		310.040	310.040	310.040	310.040
Kasgeldlimiet 2023 (=8,5% begrotingstotaal)	a	26.353	26.353	26.353	26.353
Gemiddelde kwartaalschuld < 1 jaar	b	15.699	17.721	11.270	10.796
Overschrijding limiet (is +) Onderschrijding (is -)	c = b-a	-10.654	-8.633	-15.084	-15.557

Tabel 3.1 (bedragen maal € 1.000) raming gemiddelde kwartaalschulden.

In de loop van het jaar toont de stand van de korte schuldpositie een wisselend beeld en is afhankelijk van het tempo van inkomsten en uitgaven gedurende het jaar.

De kredietlimiet bij de BNG Bank is contractueel overeengekomen tot € 20 miljoen met een mogelijkheid tot overschrijding met € 5 miljoen tot een totaal van € 25 miljoen.

Renterisico's op langlopende financiering (renterisiconorm)

Langlopende financiering wordt aangetrokken als het wettelijk maximum voor de kortlopende schuld (kasgeldlimiet) is bereikt, zoals hierboven beschreven.

De wettelijke renterisiconorm bepaalt dat jaarlijks maximaal 20% van het begrotingstotaal onderhevig mag zijn aan renteherziening en herfinanciering. Hiermee is een maximum gesteld aan het renterisico op de langlopende leningenportefeuille

De renterisiconorm bevordert de spreiding van de aflossingen van de langlopende leningen en daarmee de renterisico's over de jaren.

Voor het jaar 2023 bedraagt de renterisiconorm € 60,7 miljoen (=20% maal € 303,6 miljoen). Bij het aantrekken van langlopende financieringsmiddelen wordt de looptijd en het aflossingsritme zodanig gekozen, dat het toekomstige renterisico onder de daarvoor voorgeschreven norm blijft. Naast de renterisiconorm wordt er gekeken naar de meerjarige financieringsbehoefte. De looptijd van nieuwe leningen wordt hierop afgestemd.

	Renterisiconorm en renterisico's van de langlopende schuld 2023 t/m 2026 op basis van de geprognosticeerde leningportefeuille per 31 december 2022	2023	2024	2025	2026
1	Begrotingstotaal 1 januari 2023	310.040	310.040	310.040	310.040
2	Vastgesteld percentage (Wet Fido)	20%	20%	20%	20%
3	Renterisiconorm (= 1 x 2)	62.008	62.008	62.008	62.008
4	Risico vaste schuld herfinanciering	9.303	8.503	8.503	8.503
5	Ruimte onder risiconorm (= 3 - 4)	52.705	53.505	53.505	53.505
6	Risico als percentage (= 4/1)	3,0%	2,7%	2,7%	2,7%

Tabel 3.2 (bedragen maal € 1.000)

De bedragen genoemd onder 4 zijn de bedragen die in de jaren 2023 t/m 2026 moeten worden afgelost op de lening portefeuille zoals die bestaat per 1 januari 2023.

Uit bovenstaande tabel 3.2 blijkt dat de risiconorm in 2023 niet overschreden gaat worden. Tevens blijkt dat ook de komende jaren geen overschrijding van de renterisiconorm wordt verwacht. Het huidige renterisico, 3,0% in 2023, is aan te merken als laag ten opzichte van de wettelijke norm van 20%.

Figuur 3.4 in § 3.4.5 geeft aan hoe het renterisico van de huidige leningenportefeuille tot het einde van de looptijd van de huidige leningen er uit ziet.

3.4.5 Profiel huidige leningenportefeuille

Het totaalbedrag aan langlopende leningen per 1 januari 2023 is geprognosticeerd op € 194,9 miljoen, verdeeld over 25 leningen. De rentepercentages variëren tussen de -/- 0,3% en 4,295%. In de vorige paragraaf is uitgelegd dat Hilversum ruim binnen de wettelijke rente risiconorm blijft. Dit komt omdat het aflossingspatroon van de bestaande leningenportefeuille voldoende gespreid is over de jaren.

In onderstaande figuren wordt de samenstelling van onze leningenportefeuille samengevat voor wat betreft oorspronkelijke looptijden en rentepercentages per 1 januari 2023.

Figuren 3.2 & 3.3 (bedragen maal € 1.000)

Uit figuur 3.2 blijkt dat het grootste deel van de geprognosticeerde lening schuld per 1 januari 2023 (€ 104,2 mln.) gebaseerd is op een oorspronkelijke looptijd 25 jaar.

Uit figuur 3.3 blijkt dat het grootste deel van de geprognosticeerde lening schuld per 1 januari 2023 (€ 83,5 mln.) gefinancierd is tegen een rentepercentage tussen de 0% en 1%.

Het gewogen gemiddelde rentepercentage van de lening schuld per 1 januari 2023 is 1,72%. Deze is als volgt berekend; te betalen rente in 2023 gedeeld door de totale lening schuld per 1 januari 2023.

In figuur 3.4 worden de aflossingsverplichtingen voor de komende jaren weergegeven op basis van de geprognosticeerde lening portefeuille per 1 januari 2023.

Figuur 3.4 Aflossingen (bedragen x € 1.000)

Uit de grafiek blijkt dat de aflossingsverplichting in 2023 € 9,3 miljoen is. Na 2023 dalen de aflossingsverplichting naar € 8,5 miljoen in 2024. In 2029 is er een aflossingsverplichting van € 24,3 miljoen. Deze wordt voornamelijk veroorzaakt door de aflossing van de lening aan de provincie Noord-Holland ad € 16 miljoen. Het betreft de uitgestelde betaling van de koopsom Crailo aan de Provincie Noord-Holland. In 2042, 2043, 2044 en 2045 zijn de aflossingsverplichtingen hoger dan die van 2023. Dit wordt veroorzaakt door de leningen die in 2020, 2021 en 2022 zijn afgesloten en die in de jaren 2042, 2043, 2044, 2045, 2051 en in 2052 in één keer worden afgelost.

Vanzelfsprekend zullen er ook in, en na, 2023 nieuwe leningen worden aangetrokken. Deze leningen leiden tot nieuwe aflossingsverplichtingen, deze zijn in de bovenstaande grafieken nog **niet** opgenomen. De looptijden en aflossingen van de nieuw af te sluiten leningen zijn afgestemd en worden ingepast in het aflossingsprofiel zoals weergegeven in figuur 3.4.

Gevoeligheidsanalyse

Bij de berekening van de rentelasten wordt uitgegaan van indicatieve tarieven.

In tabel 3.3 wordt een indicatie gegeven van de gevoeligheid van de rentelasten voor stijging van de rentetarieven.

In de tabel wordt weergegeven wat de financiële gevolgen zijn als het rentepercentage waartegen financiering plaatsvindt 1% hoger wordt dan het geraamde percentage voor het betreffende jaar zoals vermeld in paragraaf 3.4.7. (Deze bedragen verdubbelen bij een 2% hoger rentepercentage dan geraamd en worden drie keer zo hoog bij een 3% hoger rentepercentage dan geraamd.)

Rentegevoeligheid	Geraamde financiering	hogere rentelasten per 1% rentestijging			
		2023	2024	2025	2026
Financiering 2023 tegen 1% hoger rentetarief dan geraamd	27.000	270	270	270	270
Financiering 2024 tegen 1% hoger rentetarief dan geraamd	24.000		240	240	240
Financiering 2025 tegen 1% hoger rentetarief dan geraamd	14.000			140	140
Financiering 2026 tegen 1% hoger rentetarief dan geraamd	34.000				340
Totale extra rentelasten (indicatief) bij een rentestijging van 1% ten opzichte van het geraamde rentetarief 2023.		270	510	650	990

Tabel 3.3 Extra rentelasten bij hoger dan geraamd rentetarief (bedragen x € 1.000)

Indien de stijging van de rentetarieven zich ook daadwerkelijk voordoet zullen de extra rentelasten beslag leggen op de begroting.

3.4.6 Rente

De rentelasten worden zowel bepaald door de omvang van de schuld als door de rentetarieven van deze schulden. Het doen van betrouwbare voorspellingen over de renteontwikkeling is niet eenvoudig. Een groot aantal factoren is hierop van invloed, zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van de economische groei en de inflatie.

3.4.7 Renteontwikkeling

De BNG Bank geeft dagelijks een indicatie van rentetarieven voor langlopende leningen met verschillende looptijden. De indicaties van de BNG Bank zijn voor langlopende leningen als volgt in beeld gebracht.

Figuur 3.5 Historische Renteontwikkeling 2012-2022.

Ten opzichte van de jaren 2020 en 2021 zijn de rentetarieven in het jaar 2022 gestegen.

Figuur 3.6 Historische renteontwikkeling gedurende 2022.

Uit figuur 3.6 is af te lezen dat de tarieven ten opzichte van het begin van het jaar 2022 zijn gestegen.

De raming van onze toekomstige rentelasten bestaat uit twee componenten;

- Rentelasten over reeds afgesloten langlopende leningen. De renteverplichtingen voor deze leningen ligt tot en met het einde van de looptijd van de leningen vast.
- Rentelasten over de nog af te sluiten langlopende leningen. De renteverplichtingen voor deze leningen ligt nog niet vast en is afhankelijk van de omvang van de af te sluiten leningen en de rentetarieven voor deze nieuw af te sluiten leningen.

De rentetarieven zijn op dit moment erg volatiel en lastig in te schatten vanwege de huidige inflatie- en de economische groeiverwachtingen.

Als vertrekpunt voor de inschatting van de toekomstige rentetarieven gaan we uit van de 10 jaars rente met een forward tarief van 1 jaar. Dit is het rentetarief voor een lening met een looptijd van 10 jaar die je nu afsluit maar pas over 1 jaar tot je beschikking krijgt.

Daarnaast wordt voorzichtigheidshalve rekening gehouden met een oplopend rentetarief van 0,25% per jaar voor de komende jaren.

Half augustus 2022 was het forward tarief van 1 jaar voor een lening met een looptijd van 10 jaar 2,15%.

In de begroting is dan ook gerekend met de volgende rentetarieven voor nieuw aan te trekken langlopende leningen.

Rentetarieven begroting 2023	2023	2024	2025	2026
Rentetarief lang geld > 1 jaar	2,15%	2,40%	2,65%	2,90%

Tabel 3.4 Raming rentetarieven lange financiering

Voor 2023 gaan we ervan uit dat de gemeente kort geld met een looptijd < 1 jaar zal kunnen aantrekken tegen een tarief van 0,2 % (begroting 2022: -0,35%).

Het tarief van de Rekening Courant Faciliteit bij de BNG bank is namelijk gebaseerd op de 1 maands Euribor rente (dit is het rente tarief waartegen de banken elkaar leningen in Euro's verstrekken met een looptijd van 1 maand) met een opslag van 15 basispunten (0,15%).

In augustus 2022 beweegt het 1 maands Euribor rentetarief zich rond de 0,05%. Dit maakt dat het tarief voor de Rekening Courant Faciliteit bij de BNG Bank voor 2023 wordt ingeschat op 0,2%. (0,05% + 0,15%)

In de begroting is dan ook gerekend met de volgende rentetarieven voor het gebruik van kortlopende financiering.

Rentetarieven begroting 2023	2023	2024	2025	2026
Rentetarief kort geld < 1 jaar	0,20%	0,25%	0,30%	0,35%

Tabel 3.5 Raming rentetarieven kortlopende financiering

Uitgangspunt bij korte financiering is dat eerst de volledige kredietfaciliteit bij de BNG wordt benut.

Rentetarieven begroting 2023	2023	2024	2025	2026
Rentetarief kasgeldlening 6 maanden	0,70%	0,75%	0,80%	0,85%

Tabel 3.6 Raming rentetarieven kasgeldlening 6 maanden.

Als de kredietfaciliteit van de BNG Bank (tijdelijk) niet voldoende is kan eventueel ook gebruik worden gemaakt van kasgeldleningen, dit zijn leningen met een looptijd van bijvoorbeeld 3 of 6 maanden.

Voor de wijze waarop het financieringstekort wordt gedekt wordt u verwezen naar § 3.4.3.

3.4.8 Rentelasten

Voor 2023 gaan we ervan uit dat de gemeente lang geld zal kunnen aantrekken tegen een tarief van 2,15 % (begroting 2022; 1,0%) uitgaande van een looptijd van 10 jaar en gebruik kan maken van de Rekening Courant faciliteiten van de BNG Bank tegen een rentetarief van 0,2%.

Op grond van bovenstaande aannames geeft de onderstaande tabel een overzicht van de te verwachten rentelasten in 2023.

De rentelasten in 2023 bedragen afgerond € 3,9 miljoen. De rentelasten worden via een rente omslagpercentage verdeeld over de programma's. Het rente omslagpercentage komt voor 2023 uit op 1,4% (2022: 1,4%).

Rentelasten	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Rente gespecificeerd naar:			
- Rente van bestaande langlopende leningen	3.501	3.231	3.290
- Rente van nieuw aan te trekken leningen	46	360	581
- Rente van kortlopende financieringsmiddelen	-30	-10	24
Totaal	3.517	3.581	3.895

Tabel 3.7 Lasten financieringsfunctie (bedragen x € 1.000)

De rentelasten van de langlopende leningen stijgen;

1. Door de groei van het investeringsvolume neemt ook de omvang van de leningschuld toe. (zie ook § 3.4.11) Een toenemende schuldpositie brengt een stijging van de rentelasten met zich mee.
2. De prognose is nu dat nieuwe leningen zullen worden aangetrokken tegen een rentetarief van 2,15%. Dat is een hoger rentetarief dan het gewogen gemiddelde rentepercentage van de huidige leningen, 1,72%. Dit veroorzaakt een stijging van de rentelasten.

Ook de rentetarieven voor kortlopende financieringsmiddelen stijgen waardoor ook voor dit onderdeel de rentelasten stijgen.

3.4.9 Rentebaten

De gemeente Hilversum heeft ook middelen uitgezet. Het betreft voornamelijk middelen die via SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland) ter beschikking zijn gesteld ten behoeve van; starters op de woningmarkt, particuliere woningverbetering en duurzaamheid. Ook zijn er middelen via het Restauratiefonds t.b.v. de financiering van het restaureren van monumenten uitgezet. Een deel van deze uitgezette middelen levert rente baten op.

Voor 2023 zijn de totale rentebaten begroot op € 100.000.

Het saldo van rentelasten en rentebaten wordt via een omslagpercentage doorberekend naar de programma's. De verdeelsleutel is het totaal aan activa dat dienstbaar is aan de betreffende programma's.

Rentetoerekening 2023		
a	Externe rentelasten over korte en lange financiering	3.895
b	Externe rentebaten	-100
c = a + b	Totaal door te rekenen externe rente	3.795
d1	Rente die toegerekend moet worden aan grondexploitaties	8
d2	Rente projectfinanciering die aan betreffend taakveld moet worden toegerekend	0
e = c + d1 + d2	Saldo, door te rekenen externe rente	3.803
f1	Rente eigen vermogen	0
f2	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
g = e + f1 + f2	De aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toe te rekenen rente	3.803
h	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-4.260
i = g + h	Renteresultaat op het taakveld treasury	-457

Tabel 3.8 Doorbelasting rente aan taakvelden (bedragen x € 1.000)

Conform de aanbeveling van het BBV wordt er geen rente over het eigen vermogen berekend. Het rentepercentage van de aan de taakvelden toe te rekenen rente is naar boven afgerond op 1,4%.

Het werkelijke omslagpercentage is hoger dan het berekende omslagpercentage. Er wordt meer rente toegerekend aan de taakvelden dan de werkelijke externe rentelasten. Hierdoor ontstaat er op het taakveld Treasury een voordelig renteresultaat voor 2023 van € 457.000 zoals genoemd op regel i van tabel 3.8.

Rente grondexploitaties en disconteringsvoet

De commissie BBV stelt dat de rente die toegerekend mag worden aan de grondexploitaties moet worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen.

De doorberekening aan de grondexploitaties geschiedt dan in de verhouding tussen het vreemde vermogen en het totale vermogen. Deze berekening op basis van de door de commissie BBV voorgeschreven formule leidt tot een afgerond rentepercentage van 1,5%.

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde wordt voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de eurozone. Op dit moment bedraagt dit percentage 2%.

3.4.10 Dividend

De gemeente Hilversum is aandeelhouder van de BNG Bank N.V. en Vitens N.V. Als aandeelhouder ontvangt de gemeente jaarlijks dividend. In de begroting 2023 is een totaal te ontvangen bedrag aan dividend opgenomen van € 250.000. Dit bedrag is het te verwachten dividend van de BNG Bank. Vitens heeft aangegeven voorlopig geen dividend uit te keren. Dit heeft te maken met de hoge omvang van de investeringen voor de komende jaren. Conform de continuïteitsdoelstelling zoals opgenomen in het Financieel beleid van Vitens laat dit geen ruimte om dividend uit te keren.

3.4.11 Prognose langlopende schuld

De prognose van de langlopende schuld voor de jaren 2023 t/m 2026 is opgesteld op basis van de meerjarenraming van de begroting 2023, de openstaande investeringskredieten, het Investeringsprogramma 2023-2026, de prognose van het verloop van de grondexploitaties in de jaren 2023-2026 (conform actualisatie grondexploitaties 2022) en de kasstromen met betrekking tot de mutaties in de lening portefeuille.

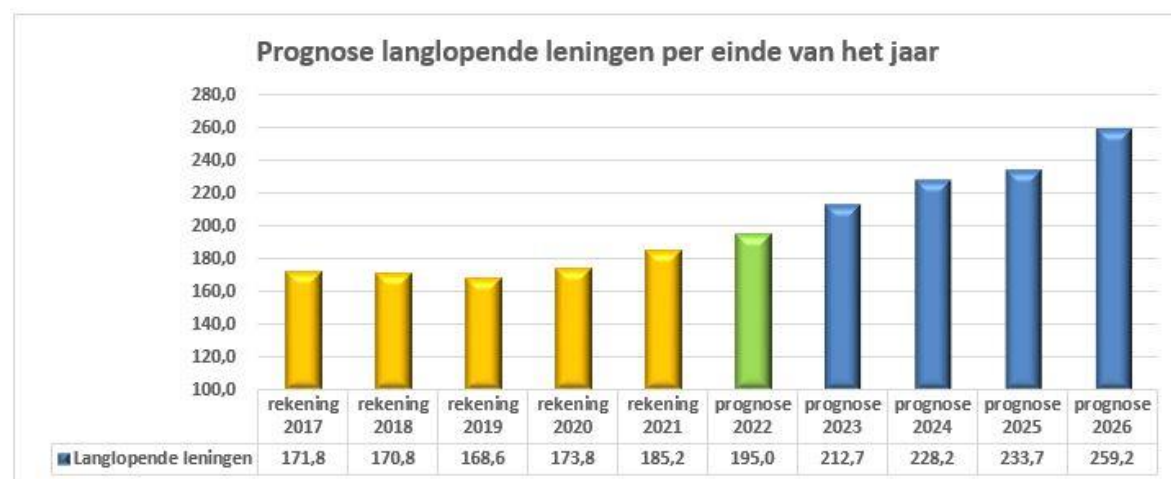
Het verloop van de langlopende schuld is daarbij als volgt weergegeven;

Prognose langlopende schulden	2023	2024	2025	2026
Schuld per 1 januari van het jaar	194.997	212.694	228.191	233.687
Aflossingen gedurende het jaar	9.303	8.503	8.503	8.503
Nieuwe leningen in het jaar	27.000	24.000	14.000	34.000
Schuld per 31 december van het jaar	212.694	228.191	233.687	259.184

Tabel 3.9 Ontwikkeling langlopende schuld (bedragen x € 1.000)

Deze tabel sluit aan bij figuur 3.1 in § 3.4.3 en de meerjarige balans zoals opgenomen in § 5.1 bij de uiteenzetting van de financiële positie.

In de meerjarige balans is het opgenomen bedrag € 0,3 miljoen hoger. Dit wordt veroorzaakt door de balanspost waarborgsommen die ook aangemerkt wordt als een vaste schuld met een rente typische looptijd > 1 jaar.

Figuur 3.7 Prognose langlopende schuld (bedragen x € 1 miljoen)

De oranje gekleurde balken geven de werkelijke standen conform de jaarrekeningen 2017 t/m 2021 weer.

De groene balk geeft de prognose van de eindstand van het jaar 2022 weer en de blauwe balken geven de prognose weer van de eindstanden van de jaren 2023 t/m 2026.

De prognose van de langlopende schulden laat een stijgende lijn zien.

Deze stijging is het gevolg van een stijging van het investeringsvolume in de jaren 2023 t/m 2026.

Deze investeringen worden gefinancierd met langlopende leningen.

De toename van de lening schuld heeft invloed op de ontwikkeling van de schuldquote.

Voor een toelichting op dit financiële kengetal wordt verwezen naar § 3.2.7 Financiële kengetallen.

3.4.12 Langlopende leningen

Langlopende leningen	Stand leningen per 1-1-2023	Aflossingen 2023	Nieuwe leningen 2023	Stand leningen per 31-12-2023
Bank Nederlandse gemeenten	105.197	6.223		98.973
Nederlandse Waterschapsbank	16.960	1.160		15.800
Aegon	18.880	1.040		17.840
Nationale Nederlanden	6.800	400		6.400
Provincie Noord Holland	16.081	0		16.081
Provincie Noord-Brabant	25.080	480		24.600
Nog af te sluiten in 2022	6.000			6.000
Nieuwe leningen af te sluiten in 2023			27.000	27.000
Totaal	194.997	9.303	27.000	212.694

Tabel 3.10 leningen 2023 (bedragen x € 1.000)

De staat van langlopende leningen geeft een beeld van;

1. de langlopende schulden (leningen met een looptijd > 1 jaar) per 1 januari 2023
2. de aflossingen op de bestaande leningen in 2023
3. de naar verwachting nog af te sluiten langlopende lening(en) in 2022 en 2023 en de geraamde eindstand van de langlopende schulden per 31 december 2023.

De prognose van het te lenen bedrag is gebaseerd op het berekende financieringstekort voor 2023 op basis van de begroting 2023, het investeringsprogramma 2023, de geactualiseerde grondexploitaties 2022 en de uitgaven ten behoeve openstaande kredieten (kredieten die in het verleden zijn verleend maar nog niet volledig zijn besteed).

De gemeentelijke liquiditeitsprognose wordt constant gevolgd en bijgesteld op basis van de actualiteiten en voortschrijdend inzicht. Op deze manier wordt de liquiditeitsprognose gebruikt om op het juiste moment de benodigde financiering te bepalen en aan te trekken.

3.5 Bedrijfsvoering

3.5.1 Inleiding

Het bieden van een goede dienstverlening en het realiseren van de doelstellingen van de gemeente Hilversum start bij een gezonde bedrijfsvoering. Het doel van de bedrijfsvoering is om het primaire proces optimaal te ondersteunen in het uitvoeren van haar opgaven van de stad behorende bij het coalitieakkoord Hilversum Koesteren.

We komen voor steeds meer complexe opgaven te staan. Verduurzamen, klimaat-adaptatie, versnellen van woningbouw, IHP, vormgeven van de transformatie sociaal domein, bestrijden van ondermijnende criminaliteit, de digitalisering van de samenleving, het oplossen van bereikbaarheidsvraagstukken en het behouden van werkgelegenheid, het zijn de opgaven en thema's die spelen in Hilversum. Om deze opgave te kunnen realiseren is een stabiele en wendbare organisatie noodzakelijk. Kortom een organisatie die haar basisprocessen op orde heeft, investeert in de samenwerking met ketenpartners en kan omgaan met en inspelen op veranderingen in de samenleving en daarover adequaat en integraal kan adviseren.

Stimulansen om de kwaliteit van onze organisatie verder te ontwikkelen of versnellen zijn essentieel om te kunnen blijven voldoen aan onze gemeentelijke opgaven. De komende jaren richten wij ons op het versterken van ons netwerk, strategisch HRM, het vergroten van de data gedreven sturing en het verbeteren van de informatiehuishouding en technologieën en ook de bijbehorende informatiebeveiliging.

Doelstellingen op het gebied van bedrijfsvoering

3.5.2 Versterken van ons netwerk

Versterken van ons netwerk

Het belang van zowel landelijke als regionale samenwerking is groot en dit zal ook zo blijven. Enkele belangrijke netwerken waarin wij participeren zijn: Metropoolregio Amsterdam (MRA), G40- stedennetwerk, Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG) en de ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht.

Metropoolregio Amsterdam (MRA)

De MRA is een samenwerkingsverband van 32 gemeenten, 2 provincies en 1 vervoerregio. Voor de regio Gooi en Vechtstreek, waar ook Hilversum onderdeel van is, is de MRA een logische schaal van samenwerking op ruimtelijk-economische opgaven en biedt het de mogelijkheid direct of indirect te kunnen lobbyen voor een sterke regio. De komende periode willen we met de gemeenten in de regio in gesprek over het versterken van de positie van Hilversum in de Metropoolregio Amsterdam (MRA).

G40

Het G40-stedennetwerk is het netwerk van 40 (middel)grote steden in ons land. Het belangrijkste doel van het G40-stedennetwerk is het behartigen van de gezamenlijke belangen van de G40-steden op diverse beleidsterreinen richting kabinet, Eerste en Tweede Kamer en ministeries. Daarnaast zoekt het stedennetwerk zowel in de belangenbehartiging als in de kennisuitwisseling samenwerking met andere partijen, zoals de VNG, de G4, het IPO en Platform31.

Regio ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht

Samenwerking met de regio Utrecht is noodzakelijk. De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht is een uitkomst van deze samenwerking.

Deze organisatie heeft drie kerntaken: ondersteunen van bedrijven op het vlak van business development, trade & invest en kent een investeringsfonds. De gemeente Hilversum is volwaardig lid van de Economic Board Utrecht, bestuurlijk betrokken bij de Human Capital Agenda Regio Utrecht en partner van de Data en Kennishub Gezond Stedelijk Leven.

Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG)

De VNG is de koepelorganisaties van de gemeenten in Nederland. De VNG ondersteunt de gemeenten bij de uitvoering van hun beleid. De vereniging informeert en adviseert gemeenten over actuele ontwikkelingen.

3.5.3 Extra inzetten op aantrekkelijk werkgeverschap

We zijn een moderne en aantrekkelijke werkgever. We waarderen onze medewerkers.

De werving van nieuwe collega's is, met de steeds krapper wordende arbeidsmarkt, een uitdaging. Snelheid van handelen, persoonlijke aandacht voor kandidaten en het onderstrepen van de aantrekkelijkheid van Hilversum als gemeente om voor te werken, zijn hierbij de sleutels waar we invloed op hebben. Hilversum is aantrekkelijk als werkgever gezien de omvang van de organisatie. Groot genoeg voor een diversiteit aan opgaven en functies, klein genoeg om alle betrokkenen in een project of opgave daadwerkelijk te kennen. Om de zichtbaarheid naar buiten van onze vacatures te versterken wordt een aparte landingspagina op de vernieuwde website gerealiseerd.

Het aantal vacatures op jaarbasis ligt tussen de 120 en 140. Verwachting is dat dit stijgt. Dat vraagt meer inspanning en creativiteit van zowel recruitment als het management. Onze eigen recruiter werft zelf actief via de online media, indien nodig wordt gebruik gemaakt van recruitment bureaus. Ook vernieuwen we onze procedures door speeddates, meet & greets etc. Op dit moment vervullen we nog voor het overgrote merendeel onze vacatures. Echter, de markt wordt krapper en er zijn vakgebieden waar de krapte wel merkbaar is. Voor de moeilijk vervulbare functies wordt noodzakelijkerwijs een beroep gedaan op tijdelijke inhuur en/of detacheringsbureaus om de continuïteit van de bedrijfsvoering te borgen. Vooralsnog zijn de moeilijk vervulbare functies vooral op het gebied van de civiele techniek, toezichthouders wegen/civil, op juridisch vlak, financiën en IT.

Hybride werken

De coronacrisis met een lange periode van (voor vele medewerkers) thuiswerken, heeft de manier waarop we naar ons werk kijken en de (digitale) mogelijkheden flink veranderd. Thuis én op kantoor werken, het hybride werken, dat blijven we combineren. Hybride werken gaat ook over veilige apparatuur en op een andere manier – meer op afstand - met elkaar samenwerken. Het kantoor wordt een plek om te ontmoeten en samen te werken. Daarmee worden er andere eisen gesteld aan huisvesting en digitale hulpmiddelen. Kortom, hoe we omgaan met het hybride werken is een groeipad dat wij de komende jaren verder vorm gaan geven. Ook vanuit het perspectief van aantrekkelijk werkgeverschap is het kunnen werken in autonomie en flexibiliteit maar ook op een werkplek kunnen werken met collega's van groot belang.

Investeren in ontwikkeling

Investeren in de ontwikkeling van medewerkers en management is belangrijk en voor veel medewerkers een voorwaarde zich aan een organisatie te binden. Individuele opleidingen, concern brede opleidingen en managementontwikkeling dragen hieraan bij. Net als het leren van de ervaring in de praktijk en het reflecteren hierop. Via het online leerplatform de Hilversum Academie wordt een uitgebreid aanbod gedaan aan medewerkers, met verplichte onderdelen daar waar het gaat om het inwerken als nieuwe collega, omgaan met privacy en het vergroten van integriteitsbewustzijn

voor iedereen. Naast het aanbod op de academie kunnen medewerkers ook individuele opleidingen volgen en worden er ook in-company trajecten georganiseerd.

Aan de hand van de strategische personeelsplanning bepalen wij op team of individueel niveau welke ontwikkelingen er nodig zijn om het werk en de opgaven die voor liggen op de beste wijze te kunnen realiseren.

Investeren in de vitaliteit

Naast de professionele ontwikkeling, op individueel en teamniveau, blijft Hilversum ook investeren in de vitaliteit van medewerkers. Medewerkers worden hoe dan ook geïnspireerd om meer te bewegen en aan hun gezondheid te werken. Dit doen we door jaarlijks een Vitaliteitsweek te organiseren en tussentijds met diverse aansprekende activiteiten.

Investeren in diversiteit en inclusiviteit

In Hilversum vinden we het belangrijk dat iedereen optimaal kan deelnemen, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, gender, inkomen, talent en beperking in de samenleving. Dit geldt vanzelfsprekend ook voor Hilversum als inclusieve werkgever, waar de samenwerking loopt met Diversiteit in Bedrijf, kenniscentrum van de Stichting van de Arbeid. Veranderingen volgend op het wetsvoorstel “Wet toezicht gelijke kansen bij werving en selectie” worden gevolgd. Daarnaast neemt Hilversum ook deel aan de Nederlandse Inclusiviteit Monitor (NIM). De NIM bestaat uit twee onderdelen: de Beleidsscan Inclusiviteit en de Medewerkersscans Inclusiviteit. Aan de hand van de resultaten van de beleids- en medewerkersscans worden aanbevelingen gegeven in de vorm van een rapport om het diversiteitsbeleid verder te optimaliseren (<https://www.nederlandseinclusiviteitsmonitor.nl/de-monitor>).

3.5.4 Vergroten data gedreven werken

Data gedreven werken is het verzamelen, analyseren en inzetten van data om keuzes te kunnen baseren op feiten. Data moet worden omgezet in informatie en deze informatie helpt ons bij het verkrijgen van specifieke kennis. Data gedreven werken is een ontwikkelproces en een data gedreven organisatie realiseren kost tijd. De organisatiecultuur moet hier klaar voor zijn (wendbaar) en datakennis en applicaties moeten hiervoor opgebouwd worden. Hilversum heeft inmiddels stappen gezet om het data gedreven werken te introduceren en daarmee ook het opgavengericht werken. De data geven immers inzicht in onze opgaven in de stad, beleidsvorming en onderliggende processen met een goede centrale datastrategie. De komende periode gaat Hilversum stapsgewijs verder bouwen aan de basis benodigheden om het data gedreven werken mogelijk te maken. Denk hierbij aan het vastleggen en uniformiseren van werkwijzen, architectuur en toegang. Daarnaast worden er inspiratiesessies met de stad en bestuur georganiseerd om ideeën op te doen. De open databeweging krijgt meer vorm en innovatieve oplossingen worden omarmd. Het borgen van privacy en informatiebeveiliging zijn hierbij essentieel. Dit laatste wordt gedaan in co creatie met een stadspanel en andere stakeholders in de stad.

3.5.5 Verbeteren informatiehuishouding

We leven immers in een wereld waarin de technologische ontwikkelingen razendsnel gaan. De I-visie geeft hierin richting en helpt ons om te zorgen dat wij een meerwaarde leveren voor onze samenleving en een optimale dienstverlening aan inwoners en bedrijven leveren. De informatievoorziening moet modern, wendbaar, solide en breed toegankelijk zijn. Dat realiseren wij in samenwerking en co-creatie met inwoners maar ook in netwerken(G-40) en met externe partners. De komende periode staat in het teken van het verder realiseren van deze I-visie, waarbij het een aantal noodzakelijk is om kernapplicaties te vervangen. De komende jaren worden onder andere het financieel systeem, onderdelen van het belastingsysteem en het parkeersysteem aanbesteed. De realisatie van de I-visie vraagt om investeringen in kennis, kunde, tijd en geld.

3.5.6 Vergroten focus op privacy en informatiebeveiliging

De beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van informatiesystemen en de betrouwbaarheid van informatie (privacy en controleerbaarheid) zijn van groot belang; informatiebeheer, informatiebeveiliging en privacy staan hierbij centraal. Aandacht voor informatiebeveiliging en privacy is continue en in toenemende mate nodig omdat de wereld om ons heen verandert waarbij het noodzakelijk is om die veranderingen bij te houden. Voorbeelden hiervan zijn het hybride werken (deels op kantoor en deels elders) en de opkomst van Software as a Service (SaaS) waarbij data en applicaties op externe locaties bij clouddienstverleners staan. Hilversum verwerkt veel privacygevoelige persoonsgegevens. Om de veiligheid van deze gegevens te borgen moet worden voldaan aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Daarnaast richten wij ons de komende jaren op het verder toepassen en naleven van de normen uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). We auditen jaarlijks, op basis van de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) onze informatievoorziening om de kwaliteit van de informatiebeveiliging te verantwoorden. Verder rapporteert de Functionaris Gegevensbescherming jaarlijks over de toepassing en naleving volgens de AVG van gemeente Hilversum. Ook willen wij de aanbevelingen van de provincie Noord-Holland en de archiefinspecteur Gooi- en Vechtstreek in 2023 verder oppakken en daarmee compliant te worden aan de Archiefwet.

3.5.7 Verbeteren informatietechnologie

Dat IT een noodzakelijk onderdeel is in de bedrijfsvoering is een feit. Zeker in een tijdperk waarin hybride werken de norm is, is de digitale werkplek niet meer weg te denken. Het hybride werken staat of valt dus met goede IT. In Hilversum zijn de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet, denk hierbij aan de levering van telefoons, laptops het introduceren van samenwerken in Teams en het uitwisselen van informatie via SharePoint. Maar IT is aan innovatie onderhevig en daarom gaan wij de komende jaren inzetten op het verder vernieuwen van het applicatielandschap én het opleiden van onze mensen om de digitale vaardigheden te vergroten.

3.5.8 Optimaliseren van het belastingproces

Ieder jaar ontvangen alle huishoudens en bedrijven in Hilversum een aanslagbiljet voor de gemeentelijke belastingen. Een groot deel van de gemeentelijke inkomsten komt uit belastingen. Het belastingproces is dan ook een belangrijk proces voor Hilversum. Het proces bestaat onder andere uit een wettelijke taak ten aanzien van de Basis Adresgegevens Gegevens (BAG) en de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). Deze basisgegevens van alle gebouwen, percelen etc. vormen de basis voor de aanslagoplegging gemeentelijke belastingen en moeten ten alle tijden goed en volledig te zijn. Vervolgens worden de aanslagen opgelegd, moeten de openstaande saldi worden geïnd en is Hilversum verantwoordelijk voor een tijdige, correcte en volledige afhandelingen van eventuele vragen, bezwaren en beroepen.

In 2022 heeft zowel het onderzoek van de Waarderingskamer als de interne controle uitgewezen dat kwaliteitsverbeteringen in het belastingproces noodzakelijk zijn. De gegevens moeten worden gecontroleerd, vervolledigd en het proces moet structureel worden verbeterd. Dit is nodig om de kwaliteit op lange termijn te kunnen (blijven) borgen. Hilversum heeft daarom in augustus 2022 een meerjarig plan van aanpak opgesteld welke voorziet in het oplossen van de geconstateerde knelpunten. Met deze optimalisatiewerkzaamheden is een start gemaakt in 2022 en krijgen een vervolg in 2023 en 2024. Dit leidt eveneens tot een aanvullende incidentele financiële impuls in 2023 en 2024.

3.5.9 Doorontwikkelen Interne beheersing

Door wetswijziging moet het college van B&W vanaf het boekjaar 2022 zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeven in de jaarrekening. Voorheen verstrekte de externe accountant een controleverklaring met een oordeel inzake getrouwheid en rechtmatigheid, maar vanaf heden geven zij alleen nog een controleverklaring af met alleen een oordeel inzake de getrouwheid van de jaarrekening, aangevuld met de door het college van B&W afgegeven rechtmatigheidsverantwoording.

Rechtmatigheid is daarmee ook een belangrijk onderdeel geworden in de bedrijfsvoering. De rechtmatigheidsaspecten monitoren we door audits en het uitvoeren van verbijzonderde interne controles (VIC's). Een VIC behelst een controle op de opzet, bestaan en werking van de interne controle (IC) die medewerkers zelf uitvoeren als onderdeel van hun reguliere werkprocessen. Het doel is het tijdig opsporen en corrigeren van onvolkomenheden in de uitvoering van processen en deze vervolgens te verbeteren. Hierdoor levert de VIC een bijdrage aan de interne beheersing van bedrijfsprocessen. Voor de accountant is de kwaliteit van (V)IC bepalend voor de noodzakelijke breedte en diepgang van de accountantscontrole. De jaarlijkse interim controle van de accountant is veelal gericht op de kwaliteit van de administratieve organisatie (AO) en de (V)IC's. De gemeenteraad kan voor de jaarrekeningcontrole aandachtspunten meegeven aan de accountant. Deze aandachtspunten worden ook betrokken bij de uitvoering van de VIC's.

De accountant is tot op heden zeer positief over de wijze waarop Hilversum haar rechtmatigheidsaspecten monitort. Dit willen wij graag zo houden. In 2023 zetten wij onder andere in op het verder optimaliseren en professionaliseren van onze verbijzonderde interne controles.

3.5.10 Effectindicatoren

Het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen en de opgaven in de stad brengt kosten met zich mee. Om een eenduidig beeld te vormen over de beleidsresultaten van de gemeente en gemeenten onderling te kunnen vergelijken zijn er een aantal beleidsindicatoren verplicht gesteld door het Rijk. Onderstaande indicatoren hebben betrekking op de bedrijfsvoering.

Indicatoren	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Toelichting
Formatie (excl. College, Raad, Griffie en Rekenkamer)	678	676	690	De toename komt voort uit het extra formatiebudget in 2022 wat nog niet was vertaald in de paragraaf bedrijfsvoering van de begroting 2022.
Bezetting (excl. College, Raad, Griffie en Rekenkamer)	652	n.v.t.	n.v.t.	
Formatie kosten ambtelijke organisatie *	56.952	58.375	64.660	Loonkosten ambtelijke organisatie incl. bijkomende personele kosten en gebudgetteerde inhuur minus opbrengsten dienstverlening voor derden. Incl. Structurele loonsverhoging van 3%.
Formatie College	7	7	6	Het vorige college bestond uit 6,6 fte. Het huidige college bestaat uit 6 fte.
Kosten college *	1.340	1.249	1.299	Kosten, incl. pensioenopbouw en wachtgeld voormalige wethouders. De verhoging is gevolg van de loonontwikkeling o.b.v. de cao Rijk.
Inhuur: totale kosten *	12.173	1.311	4.046	Het uitgangspunt is en blijft dat er alleen wordt ingehuurd als er voldoende budget is – zij het inhuurbudget, salarisbudget of materieel budget. Betreft inhuur t.a.v. de bedrijfsvoering/overhead en ook de inhuur op

				taakveldniveau. De genoemde kosten van inhuur in de kolom jaarrekening 2021 worden gedekt uit de vacatureruimte en exploitatieruimte. Een uitgebreide toelichting staat vermeld onder 3.5.9 Kosten ingehuurd personeel bladzijde 186 van de jaarstukken 2021.
Saldo automatisering (saldering baten en lasten) *	3.942	8.276	8.832	De ICT-lasten bestaan uit personeelskosten, kapitaallasten (afschrijving en rente) en materiële lasten (hardware kosten die niet geactiveerd worden, licentie- en onderhoudskosten). Het verschil tussen 2021 en 2022 wordt veroorzaakt doordat in 2021 alleen de materiele kosten zijn opgenomen. Vanaf 2022 zijn ook de personele ICT-kosten opgenomen.
Saldo huisvesting (saldering baten en lasten) *	4.421	2.753	2.829	De huisvestingskosten betreffen de kosten van de panden die de gemeente gebruikt voor de eigen bedrijfsvoering: Raadhuis, Stadskantoor, kantoorvilla Oude Enghweg 21, Gemeentewerf en Wilhelminastraat.
Middelen ten behoeve van de Raad/Griffie *	1.900	1.799	1.807	De kosten van de griffie betreffen zowel de personeelslasten van de griffie als het materiële budget van de griffie. De kosten van de rekenkamer betreffen zowel de personeelslasten als het onderzoeksbudget. Tevens is hierin meegenomen het budget voor de accountantskosten.

3.6 Verbonden partijen

3.6.1 Inleiding

In de regelgeving wordt met een verbonden partij bedoeld: een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

Deze paragraaf verbonden partijen bevat de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen alsmede een lijst van de verbonden partijen. Deze lijst is als volgt onderverdeeld:

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. vennootschappen en coöperaties;
3. stichtingen en verenigingen;
4. overige verbonden partijen.

Per verbonden partij wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:

- de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- het gemeentelijk belang in de verbonden partij in het jaar en het jaar ervoor;
- het financiële resultaat van de verbonden partij in het jaar en het jaar ervoor;
- de omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het einde van het jaar en het jaar ervoor;
- de risico's van de verbonden partij voor de financiële positie van de gemeente.

De prestaties van de verbonden partijen zijn *niet* in deze paragraaf beschreven, maar in de programma's. In de programma's is de informatie opgenomen over de doelstellingen, de beoogde maatschappelijke effecten, de wijze waarop gestreefd wordt deze effecten te bereiken, en de betrokkenheid hierbij van de verbonden partijen.

3.6.2 Visie op verbonden partijen

Het beleid van de gemeente Hilversum inzake verbonden partijen is vastgelegd in twee nota's: de *P&C-nota Verbonden partijen* en *Sturen op verbonden partijen*.

In de *P&C-nota Verbonden partijen* (2008) is onder andere geregeld welke vragen beantwoord moeten worden voordat besloten wordt om aan een verbonden partij te gaan deelnemen:

1. Wordt door deelname een publiek belang gediend? Welk belang is dat?
2. Kan dit publieke belang ook zelfstandig door de gemeente worden verwezenlijkt? Zo ja, wat zijn de voordelen en nadelen van verwezenlijking via een verbonden partij?
3. Kan aangetoond worden dat de voordelen van deelname groter zijn dan het standaardbezwaar van verlies aan bestuurlijke grip?
4. Wat zijn de financiële risico's, en hoe wegen die op tegen de voordelen van deelname?
5. Is er keuze mogelijk met betrekking tot de rechtsvorm van de verbonden partij, en zo ja welke vorm verdient de voorkeur?

De nota *Sturing op verbonden partijen* (2013) heeft als doel 'de sturingsmogelijkheden van raad en college van B en W op de huidige verbonden partijen te verbeteren.' Hiervoor zijn tien verbeterpunten geformuleerd, waaronder:

- 'sturen en controleren op financiën én prestaties (is geleverd conform afgesproken prestaties?)';

- ‘waar dit nu nog onvoldoende inzichtelijk wordt gemaakt, in gesprek te gaan met de verbonden partij over de opname van duidelijk geformuleerde doelen, prestaties en prestatie-indicatoren in de begroting en de jaarrekening’;
- ‘tijdens de begrotingsbehandeling te bepalen op welke onderwerpen college van B&W en/of de raad de komende tijd wil (mee)praten’.

3.6.3 Beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Er is gestart met het ontwikkelen van een visie op samenwerking en de verschillende rollen van gemeente en organisaties in samenwerkingen, waarbij wordt aangegeven welke vormen van governance mogelijk en gebruikelijk zijn en welke risico's daarbij horen. In september 2020 heeft hierover een beeldvormende sessie met de raad plaatsgevonden. In 2021 is mede door de Corona pandemie de oorspronkelijke planning niet gehaald. Gezien de bestuurlijke prioriteiten en de veelheid van onderwerpen is de visie op samenwerking en een afwegingskader samenwerking (waaronder Verbonden Partijen) in het 2e kwartaal van 2022 uitgewerkt. De verwachting is dat de nieuwe raad in het laatste kwartaal van 2022 de “Visie op Samenwerking en Governance Verbonden Partijen” vaststelt.

De beleidsvoornemens van de gemeente Hilversum voor de individuele verbonden partijen zijn opgenomen in de doelen die hieronder en bij de programma's beschreven zijn. Daarnaast hebben wij, zowel voor onze eigen organisatie als de verbonden partijen, aandacht voor een doelmatige en doeltreffende besteding van financiële middelen. Praktisch vertaald moeten de begrotingsbudgetten goed zijn onderbouwd en moet die onderbouwing actueel zijn. Niet goed onderbouwde budgetten (zogenaamde beukennoten) moeten vrijvallen of beschikbaar komen voor andere ambities. Dit heeft onze continue aandacht in de contacten met diverse verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regeling

Regio Gooi en Vechtstreek

Bestuurlijke deelname van de gemeente	In 2022 behandelden de gemeenteraden een geactualiseerde gemeenschappelijke regeling (Hilversum 2 februari 2022). Deze is per 1 maart 2022 in werking getreden. Behalve de uittreding van Weesp zijn er ook enkele technische wijzigingen doorgevoerd. Op basis van die regeling heeft ieder lid een gelijke stem. Dit betekent dat Hilversum dan 17% van de stemmen (1 van de 6) heeft. Een andere bepaling in de gemeenschappelijke regeling is de positie van de voorzitter. Aan het algemeen bestuur wordt een onafhankelijk voorzitter toegevoegd: de burgemeester van de grootste gemeente. Dat betekent dat Gerhard van den Top voorzitter is. Als lid namens Hilversum zal wethouder Van Hunnik plaatsnemen in het algemeen bestuur. Verder wordt het algemeen bestuur uitgebreid met een lid namens de gemeente Eemnes wanneer het onderwerpen betreft die ook hen aangaan. Ook zij hebben een gelijke stem, wat het aandeel van Hilversum op 17% brengt.	
Partners	Gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Huizen, Laren, Wijdmeren en op specifieke taken ook gemeente Eemnes.	
Doel en openbaar belang	In de gemeenschappelijke regeling is het doel als volgt: Doel is de wenselijk geachte samenwerking tussen de gemeenten in Gooi en Vechtstreek en Eemnes zodanig vorm te geven dat de aan de Regio GV opgedragen taken doelmatig en doeltreffend worden uitgevoerd met behoud van de regie van de gemeenten onder waarborging van de betrokkenheid van gemeenteraden bij de regionale samenwerking.	
	2022	2023
Financiële belang van de gemeente	€ 40,2 mln	€ 39,0 mln
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 858.000 nadeel vóór mutatie bestemmingsreserves	€ 849.000 nadeel vóór mutatie bestemmingsreserves
Toelichting	Cijfers 2022 respectievelijk 2023 zijn gebaseerd op begroting 2022 respectievelijk begroting 2023. De bijdrage 2023 bestaat uit een bedrag van € 20,0 mln (2022: € 18,9 mln) aan gemeentelijke bijdrage en het doorbetalen van € 19,0 mln (2022: € 21,3 mln) aan middelen, die Hilversum als centrumgemeente ontvangt. Van de € 20,0 mln gemeentelijke bijdrage 2023 (2022: € 18,9 mln) is € 10,2 mln (2022: € 9,9 mln) voor de GAD. De begroting 2023 van de Regio GV bedraagt circa € 92,3 mln (2022: € 92,8 mln vóór begrotingswijzigingen).	
	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 10.420.000	€ 9.571.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 68.329.000	€ 67.925.000
Toelichting	Cijfers eigen en vreemd vermogen zijn gebaseerd op de begroting 2023.	

Relevante beleidsinformatie	De gemeenschappelijke regeling heeft een openbaar lichaam ingesteld als bedoeld in artikel 8 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De opheffing van de regeling en de ontbinding van het openbaar lichaam is geregeld in artikel 40 van de Gemeenschappelijke Regeling Regio Gooi en Vechtstreek). Hierin is bepaald dat bij opheffing een liquidatieplan vastgesteld wordt door het algemeen bestuur waarbij afspraken worden gemaakt over de vereffening van het vermogen. De verdeelsleutel van deze vereffening is gelijk aan de verdeelsleutel die is bepaald bij het aangaan van de diverse verplichtingen. In beginsel is dat op basis van het inwonersaantal. Deze zelfde verdeling van financiële verantwoordelijkheid geldt ook bij een nadelig jaarresultaat, dat niet opgevangen kan worden met de eigen reserves. Dat betekent dat in geval van schulden bij opheffing of tekorten bij de jaarrekening de gemeente Hilversum hiervoor voor ongeveer 37 % aansprakelijk is). Als gevolg van de herindeling met Amsterdam is de gemeente Weesp na 48 jaar geen eigenaar meer van de gemeenschappelijke regeling Regio Gooi en Vechtstreek. De Regio sloot in 2021 met Amsterdam dienstverleningsovereenkomsten voor de inzameling van huishoudelijk afval (3 jaar) en de regioconservator (4 jaar). Met deze overeenkomsten beogen Amsterdam en de Regio Gooi en Vechtstreek langdurig continuïteit van dienstverlening te realiseren voor inwoners uit Weesp. De overige taken en diensten van de Regio zijn per 1 januari 2022 of worden per 1 januari 2023 overgedragen aan de gemeente Amsterdam. De ontvangen uittreedsom (€ 4,1 mln) zal de Regio GV gebruiken ter dekking van de tijdelijke frictiekosten.
Risico's	De Regio Gooi en Vechtstreek geeft in de begroting 2023 aan dat tegenover het risicoprofiel van ruim € 1,46 mln een weerstandscapaciteit van ruim € 1,2 mln staat. De daaruit voortvloeiende ratio is met 0,82 matig te noemen (1=voldoende). Als grootste risico's benoemt de Regio GV de ontwikkeling van de lonen en prijzen samen ruim € 375.000, en diverse risico's bij de GAD € 515.000.
Programma	4. Bestuur
Website	http://www.regiogv.nl

Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	Statutaire vestigingsplaats is Hilversum. Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. De burgemeester van Hilversum maakt deel uit van en is voorzitter van het dagelijks en het algemeen bestuur. Het bestuur beslist bij meerderheid van stemmen. Hilversum heeft 1 van de 6 stemmen in het algemeen bestuur.	
Partners	De gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Huizen, Laren, Wijdmeren.	
Doel en openbaar belang	De taken en verantwoordelijkheden van de veiligheidsregio zijn vastgelegd in de Wet veiligheidsregio's (Wvr). In hoofdlijnen is dat conform artikel 10 Wvr: a. het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises; b. het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; c. het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid; d. het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing. Deze taken worden gezamenlijk uitgevoerd door de brandweer, politie, GHOR en Bevolkingszorg; e. het instellen en in stand houden van een brandweer; f. het instellen en in stand houden van een Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR). De GHOR coördineert de inzet van geneeskundige diensten tijdens rampen en grote ongevallen; g. het voorzien in de meldkamerfunctie; h. het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; i. het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken.	
	2022	2023
Financiële belang van de gemeente	€ 8.620.057	€ 8.852.563
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 0 (geen mutaties reserves)	€ 35.000 nadeel (voor mutaties reserves)
Toelichting	Het totaal van de exploitatie 2023 bedraagt € 26,8 mln (2022: € 26,1 mln). Van de totale gemeentelijke bijdragen aan de Veiligheidsregio draagt gemeente Hilversum circa 42% (2022: ook 42%) van de kosten. Voor 2023 bestaat dit uit de volgende bedragen: -Algemene bijdrage € 8.343.844 (2022: € 8.110.127). -Bijdrage Bevolkingszorg € 139.546 (2022: € 136.921). -Bijdrage Huisvesting € 369.173 (2022: € 373.009).	
	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 2.477.594	€ 3.560.243
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 15.272.999	€ 27.427.967

Toelichting	Cijfers 2022 en 2023 zijn gebaseerd op de Programmabegrotingen 2022 en 2023 in de Veiligheidsregio.
Relevante beleidsinformatie	Taakdifferentiatie: Het huidige brandweerstelsel is gebaseerd op een mix van vrijwilligheid en beroepsbrandweer. Door Europese en internationale regelgeving en jurisprudentie blijkt dat de huidige situatie niet ongewijzigd in stand kan blijven. Besluitvorming hierover dient te resulteren in nieuwe wet- en regelgeving en daardoor in een herziening van de huidige brandweerorganisatie die daarna voldoet aan die nieuwe wet- en regelgeving. Na landelijke besluitvorming over de toekomstige vorm van de brandweerorganisatie en de bijbehorende financiële consequenties, kunnen vervolgens de regionale organisatorische, personele en financiële consequenties afgewogen worden en bestuurlijk afgehecht worden. De verwachting is dat deze besluitvorming in 2021 plaatsvindt. Vanaf 2022 kan dan begonnen worden met het doorvoeren van wijzigingen in de organisatie. Evaluatie Wet op de Veiligheidsregio's: De Wet veiligheidsregio's (Wvr) is nu tien jaar van kracht. In opdracht van de Minister van Justitie en Veiligheid (J&V) zijn doeltreffendheid en effecten van de Wvr geëvalueerd. Dit heeft eind 2020 geresulteerd in een rapport met adviezen. De besluitvorming naar aanleiding van deze adviezen moet nog plaats vinden. Wat de feitelijke impact is van de in het rapport gegeven adviezen is nog onduidelijk. Het proces zit op dit moment nog in de evaluatie- en adviesfase. De invloed van de Veiligheidsregio is op dit onderwerp beperkt en is er een grote afhankelijkheid van de besluitvorming door de overheid. Werkgeversvereniging landelijke brandweer: Het is belangrijk dat de veiligheidsregio's en vakbonden ook in de toekomst collectieve arbeidsvoorwaarden voor het personeel van de veiligheidsregio's kunnen vaststellen, waardoor alle veiligheidsregio's niet afzonderlijk over de arbeidsvoorwaarden van hun personeel hoeven te overleggen in de lokale GO's. Hiervoor dient de gemeenschappelijke regeling (GR) van VRGV gewijzigd te worden. Besluitvorming in het college heeft in april 2021 plaatsgevonden en op 30 juni heeft het Algemeen Bestuur ingestemd om deel te nemen aan de werkgeversvereniging (verslag AB VRGV 30 juni).
Risico's	De verdeelsleutel van de gemeentelijke bijdragen is geregeld in artikel 32 van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek 2016. Vervolgens bepaalt artikel 35 van deze regeling dat bij (gedeeltelijke) opheffing het algemeen bestuur een verdeling opstelt. Als verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdragen wordt dezelfde verhouding toegepast als bij de algemene uitkering uit het gemeentefonds aan de individuele gemeenten voor openbare orde en veiligheid voor brandweer en rampenbestrijding opgenomen bedragen. Dezelfde verdeling van financiële verantwoordelijkheid geldt ook bij een nadelig jaarresultaat, dat niet opgevangen kan worden met de eigen reserves. De deelnemende gemeenten dragen in een eventueel tekort bij op basis van het aantal inwoners. In geval van tekorten bij de jaarrekening is de gemeente Hilversum voor zo'n 42% aansprakelijk. Opheffing van dit wettelijk verplichte openbaar lichaam kan alleen

door de rijkswetgever geïnitieerd worden, maar de kans op een negatief rekeningresultaat is mogelijk.

In de programmabegroting 2023 geeft de Veiligheidsregio aan dat zowel de weerstandscapaciteit als het risicoprofiel beide uitkomen op € 1,5 mln en daarmee de ratio van het weerstandsvermogen 1,0 bedraagt. Het grootste risico zou zijn: Taakdifferentiatie brandweerpersoneel. In december 2019 is een voorlopig besluit genomen in het Veiligheidsberaad om taakdifferentiatie tussen beroeps en vrijwilligers nader uit te werken. Daarbij gaat het er om dat er objectief vastgesteld kan worden dat er verschil is tussen een vrijwilliger en beroeps. In de eerste helft van 2022 zal er meer duidelijkheid komen in de gevolgen van taakdifferentiatie. De VRGV heeft geen invloed op het vervolgtraject dat gelopen wordt met de betrokken partijen (werkgevers, werknemers en het ministerie van Justitie en Veiligheid).

Het financiële risico is voor het gehele land fors, maar met name voor de veiligheidsregio's die voor een groot deel drijven op vrijwilligheid. Gelet op de eerste aannames blijkt dat er bij de VRGV een minimaal risico is van € 2.000.000 per jaar. Het standpunt van de veiligheidsregio's is dat de extra kosten door taakdifferentiatie volledig door het ministerie van Justitie en Veiligheid gecompenseerd moeten worden. Doordat de verdeling van de rijksmiddelen op dit moment ongewis is loopt de VRGV een financieel risico. We gaan ervan uit dat vanaf 2023 invulling aan taakdifferentiatie zal worden gegeven. Het financieel risico schatten we in op 30% van de extra kosten. Over 2 jaar gerekend is het financieel risico € 1.200.000.

Programma

4. Bestuur

Website

www.vrgooienvechtstreek.nl

Werkvoorzieningsschap Tomingroep		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	Namens Hilversum zit portefeuillehouder Heller in het Algemeen Bestuur (AB). Op grond van de Gemeenschappelijke Regeling Tomingroep worden op basis van het voortschrijdend tienjaars-gemiddelde aandeel van de deelnemende gemeenten in het aantal SW-medewerkers bij Tomingroep de onderstaande zaken bepaald: -het aandeel in het eigen vermogen; -eventuele dividenduitkering of verliescompensatie; -de stemverhouding in bestuursvergaderingen van het Schap. Voor Hilversum is het voor 2022 vastgestelde aandeel 32,3 % (vastgesteld door AB Tomin op 9 maart 2022).	
Partners	De gemeenten Almere, Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Huizen, Laren, Wijdmeren.	
Doel en openbaar belang	Het Werkvoorzieningsschap voert namens de deelnemende gemeenten taken uit in het kader van de 'oude' Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) die gericht zijn op het aanbieden van aangepast werk aan mensen met een arbeidsbeperking.	
	2022	2023
Financiële belang van de gemeente	€ 6.505.203	€ 6.329.062
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 220.000 verlies	€ 167.000 verlies
Toelichting	Het financieel belang is de jaarlijkse rijksbijdrage Wsw die Hilversum via de algemene uitkering ontvangt en doorsluisst naar het werkvoorzieningsschap. De genoemde bedragen 2022 en 2023 zijn gebaseerd op de meicirculaire 2022. Het Schap heeft een 100% deelneming in Tomingroep BV. Het Schap en de BV hebben een meerjarige samenwerkingsovereenkomst afgesloten. In deze overeenkomst garandeert de BV aan het Schap een nulresultaat, en verklaart het Schap dat de SW-medewerkers bij de BV worden gedetacheerd. Het nulresultaat houdt in dat een negatief resultaat bij het Schap wordt gecompenseerd door een garantietoekenning door de BV. Het uiteindelijke resultaat van het Schap is daarmee in elk boekjaar minimaal € 0. In 2023 bedraagt het negatief resultaat Schap € 167.000 (2022: € 220.000) , en de garantietoekenning BV € 167.000 (2022: € 220.000). De totale begroting 2023 Tomin Schap bedraagt € 22,5 mln (2022: € 24,7 mln). Het financieel resultaat 2022 en 2023 zijn o.b.v. begroting 2023 Tomin Schap. Voor de jaren 2022 en 2023 wordt geen dividend verwacht.	
	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 5.569.000	€ 5.569.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 5.517.000	€ 5.392.000
Toelichting	Cijfers 2022 en 2023 zijn op basis van de begroting 2023 Tomin Schap.	
Relevante beleidsinformatie	De primaire taak van het Werkvoorzieningsschap is om zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de sociale werkvoorziening (SW).	

In 2015 (invoering Participatiewet) werd de toegang tot de Wsw afgesloten. Sindsdien neemt het zittend Wsw-bestand en dus ook de rijkssubsidie Wsw jaarlijks af. Uitvoering van de Wsw voor het zittend bestand is sindsdien duurder (door het ontbreken van schaalvoordelen) en inefficiënter (door verlies expertise in afbouwende SW-bedrijven). In 2015 besloten de gemeenten in het Werkvoorzieningsschap daarom om Tominggroep ook in te zetten als arbeidsontwikkelinstrument, naast haar primaire taak als uitvoerder van de SW. Dit bleek door uiteenlopend beleid van de deelnemende gemeenten niet eenvoudig en is daarom sinds 2017 teruggedraaid naar vrijwillige inkoop. In juni 2019 werd besloten om eventueel dividend niet meer uit te keren aan de deelnemende gemeenten maar in te zetten voor nieuwe werkgelegenheidsprojecten (het Werkvoorzieningsschap is daar volgens de statuten toe bevoegd). Over boekjaar 2018 zou het in 2019 aan Hilversum uit te keren dividend afgerond € 76.000 hebben bedragen. Vanaf 2019 is er geen dividend gerealiseerd. In de loop van de zomer van 2019 bleek dat Tominggroep BV (100% dochter van het Werkvoorzieningsschap) voor het eerst in tenminste 25 jaar, het jaar zou gaan afsluiten met een tekort van rond de € 2,3 mln. De oorzaak lag in een combinatie van incidentele en meer structurele zaken zoals vervanging van langdurig zieken, tegenvallers in de omzet en veel extra inhuur van uitzendkrachten.

Naar aanleiding van de verliezen over 2019, is het Algemeen Bestuur van het Werkvoorzieningsschap Tomin in 2020 een verkenning gestart naar mogelijkheden om Tomin door te ontwikkelen tot arbeidsontwikkelbedrijf, dat toegerust is op de toekomst en waarbij de huidige bestuursopdracht (waarbij verliezen BV worden gecompenseerd door plaatsing P-wetters) wordt herzien. Medio 2021 zijn de uitkomsten van de verkenning met de raad gedeeld. Daarin staat dat de koersbepaling Tomin in de periode 2022-2025 een doorontwikkeling tot een werkleerbedrijf wordt. De tweede helft van 2021 is benut om een bedrijfsplan op te stellen voor de periode 2022-2025. Dit bedrijfsplan is intussen afgerond en wordt vanaf 2022, fasegewijs, geïmplementeerd.

De gemeenten zetten de in de Algemene Uitkering ontvangen Wsw-bijdrage (rijkssubsidie Wsw) door naar het Schap. Doordat het Wsw-bestand afneemt, stijgen de kosten relatief door het ontbreken van schaalvoordelen. De strategienota ging uit van plaatsing P-wetters en groei van de onderneming. Dit is niet rendabel gebleken omdat P-wetters relatief duur zijn (zonder marktconforme begeleidingsvergoeding) en omdat voor het extra werk relatief dure inhuur ingezet moest worden. De nadelen konden worden opgevangen omdat de Tominggroep (in relatie tot andere SW-bedrijven in het land) een uitzonderlijk grote buffer had, namelijk het gezamenlijk eigen vermogen van het Schap en de BV. Het eigen vermogen loopt nu echter snel terug en is in 4 jaar tijd fors gedaald. De gemeente is 100% risicodrager voor haar aandeel (= het aantal werkdagen van de in de gemeente Hilversum wonende werknemers).

Risico's

Programma

Website

3. Werken

www.tominggroep.nl

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	De wethouder met vergunningverlening en handhaving in portefeuille, heeft zitting in het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV). De verdeling van de stemmen wordt bepaald aan de hand van de jaarcijfers van het voorafgaande jaar. Het stempercentage in 2023 is daarom nog niet bekend. Dit wordt vastgesteld in 2023 aan de hand van de jaarcijfers over 2022. Het stempercentage in 2022 is 4,35.	
Partners	De provincies Flevoland en Noord-Holland, en de gemeenten Almere, Blaricum, Dronten, Gooise Meren, Huizen, Laren, Lelystad, Noordoostpolder, Urk, Wijdmeren, Zeewolde.	
Doel en openbaar belang	De OFGV verricht voor de gemeente activiteiten op het gebied van milieu. Dit zijn een aantal door het rijk verplichte activiteiten en niet verplichte activiteiten. Waaronder het verlenen van omgevingsvergunningen milieu, afhandelen van meldingen en klachten, toezicht houden en handhaven. Verder kan de OFGV adviserende, ondersteunende en uitvoerende werkzaamheden verrichten op het gebied van de fysieke leefomgeving. Ook verzorgt de OFGV de uitvoering van programma's en projecten voor de deelnemers, waaronder het leveren van milieutechnische kennis en het uitvoeren van onderzoek en metingen. Tot slot helpt de OFGV mee bij de voorbereiding op de Omgevingswet.	
	2022	2023
Financiële belang van de gemeente	€ 604.914	€ 621.338
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Toelichting	De bovenstaande cijfers 2022 en 2023 zijn gebaseerd op de 2e begrotingswijziging 2022 en de Begroting 2023 van de OFGV. Onze deelname in 2023 is nog niet bekend. Die wordt in 2023 bepaald aan de hand van de jaarcijfers over 2022. In 2022 nemen wij deel voor 4,35%. In het kader van de nieuwe GR is afgesproken dat de bijdrage als gevolg van meerwerkopdrachten na vaststelling van de GR meetelt in het stemrecht binnen de OFGV. Vooralsnog zijn geen meerwerkopdrachten aan de OFGV verstrekt. De totale begroting van de OFGV in 2023 is € 14,4 mln (2022: € 14 mln na de tweede begrotingswijziging 2022).	
	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.366.825	€ 1.295.561
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 5.300.295	€ 5.300.295
Toelichting	De bovenstaande cijfers 2022 en 2023 zijn gebaseerd op de begroting 2023 van de OFGV.	
Relevante beleidsinformatie	De OFGV moet voldoen aan de kwaliteitscriteria en dat ook verantwoorden. Deze criteria zijn vastgelegd door alle deelnemers in hun Verordening VTH van 2016. Zij zijn bedoeld om de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (de VTH-taken) te professionaliseren en de kwaliteit in de organisatie te borgen. De kwaliteitscriteria hebben onder andere betrekking op de robuustheid van de organisatie, de professionaliteit van de medewerkers en de	

Risico's

kwaliteit van de uit te voeren taken. Uitvoering hiervan blijft onder de aandacht van Hilversum en de andere deelnemers. De OFGV heeft een instrument ontwikkeld om dit te monitoren.

In de begroting 2023 noemt de OFGV o.a. de volgende risico's:

indexering, Omgevingswet (digitale stelsel, omscholing, taakverandering), wegvallende overige opbrengsten, ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, omvang takenpakket, eisen aan de taakuitvoering en ziekteverzuim. De OFGV heeft een vrij beschikbare weerstandscapaciteit van € 725.427 en noemt een benodigde weerstandscapaciteit van € 785.000: de ratio komt daarmee op 0,92. Dit valt binnen de daarvoor afgesproken bandbreedte.

Programma

1. Wonen en leven

Website

www.ofgv.nl

Vennootschap of Coöperatie

GEM Crailo BV

Bestuurlijke deelname van de gemeente	GEM Crailo BV is opgericht op 1 mei 2018. De aandeelhouders zijn de gemeenten Hilversum (45%), Gooise Meren (45%) en Laren (10%). De wethouders Financiën vertegenwoordigen hun gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouder). De wethouders Ruimtelijke Ordening (in Hilversum de projectwethouder Crailo) vertegenwoordigen hun gemeente in het Bestuurlijk Overleg.	
Partners	Gemeenten Gooise Meren en Laren.	
Doel en openbaar belang	GEM Crailo BV heeft ten doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van plangebied Crailo voor woningbouw en bedrijvigheid en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.	
	2022	2023
Financiële belang van de gemeente	zie toelichting	zie toelichting
Financieel resultaat van de verbonden partij	niet bekend	niet bekend
Toelichting	In de Jaarstukken 2021 is de meest actuele informatie over de GEM Crailo BV opgenomen. Deze is hieronder opgenomen. Op 2 maart 2022 heeft de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van GEM Crailo BV de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie als onderdeel van het jaarverslag 2021 en het jaarplan 2022 van GEM Crailo BV vastgesteld. De omvang van de intergemeentelijke grondexploitatie bedraagt € 87,8 miljoen waarbij de geraamde winst van de grondexploitatie op eindwaarde per 31 december 2030 € 5,4 miljoen bedraagt (contante waarde per 1 januari 2022: € 4,5 miljoen). Het financieel resultaat van de verbonden partij vloeit voort uit de intergemeentelijke grondexploitatie, die jaarlijks geactualiseerd wordt. Begin 2022 is een financieel verslag over de periode 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021 beschikbaar gekomen: het resultaat na belastingen bedraagt € 1,4 miljoen in 2021.	
	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
Eigen vermogen van de verbonden partij	niet bekend	niet bekend
Vreemd vermogen van de verbonden partij	niet bekend	niet bekend
Toelichting	In de Jaarstukken 2021 is de meest actuele informatie over de GEM Crailo BV opgenomen. Deze is hieronder opgenomen. Het volgestorte aandeelkapitaal van Gem Crailo BV bedraagt (oprichting 1 mei 2018) € 1.000 per 31-12-2021. Het aandeel van Hilversum daarin is 45% (€ 450). GEM Crailo BV heeft een kredietfaciliteit bij de BNG Bank van € 20 miljoen, waarvan de maximale opnamelimiet tot 1 juli 2020 is vastgesteld op € 10 miljoen. De gemeente Hilversum staat voor 45% borg (gemeente Gooise Meren voor 45% en gemeente Laren voor 10%). Het vreemd vermogen per 31-12-2022 bedroeg € 47,7 miljoen.	

	Begin 2022 is een financieel verslag over de periode 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021 beschikbaar gekomen. De geactiveerde kosten van de grondexploitatie per 31-1-2021 bedragen € 46,0 miljoen. GEM Crailo BV heeft eind december 2020 de gronden van de gemeente Hilversum, de gemeente Laren en de gemeente Gooise Meren overgenomen tegen een totaalbedrag van € 33,2 miljoen. De koopsom is voldaan door middel van een uitgestelde betaling. Deze uitgestelde betaling dient uiterlijk op 31 december 2029 plaats te vinden. Eind december 2021 heeft GEM Crailo BV een laatste deel van een perceel van de gemeente Hilversum aangekocht dat per abuis vergeten was bij de aankoop van gronden in 2020. Deze grond is zonder uitgestelde betaling afgerekend in 2021, voor een bedrag van € 222.000.
Relevante beleidsinformatie	In 2022 is de uitvoeringsfase in volle gang. De eerste gesprekken over gronduitgifte zijn door de GEM Crailo BV eind 2021 gevoerd. In 2022 zijn veel activiteiten worden opgepakt omtrent sloop en sanering en het vaststellen van voorlopige en definitieve inrichtingsplannen voor de openbare ruimte. Daarnaast worden de eerste percelen uitgegeven ter ontwikkeling. Verder zal GEM Crailo BV actief participeren in de ontwikkeling van de mobiliteitsvisie van de verkeersknoop A1. Vooral de verbetering van de bereikbaarheid van het OV-knooppunt van voetgangers en fietsers is een belangrijk onderwerp. Over de financiële effecten en/of de omvang daarvan voor GEM Crailo BV bestaat op dit moment nog geen inzicht.
Risico's	Op 2 maart 2022 heeft de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van GEM Crailo BV de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie als onderdeel van het jaarverslag 2021 en jaarplan 2022 van GEM Crailo BV vastgesteld inclusief een risico- en gevoeligheidsanalyse. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden de risico's beschreven.
Programma Website	5. Financiën en grondexploitaties

BNG Bank N.V.		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	De gemeente Hilversum heeft 120.939 van de 55.690.720 aandelen en daarmee 0,2% van het stemrecht op de AVA (Algemene Vergadering van Aandeelhouders). De gemeente wordt op de AVA vertegenwoordigd door de wethouder Financiën.	
Partners	De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.	
Doel en openbaar belang	De BNG bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger en is het voor de gemeente mogelijk om op eenvoudige wijze toegang te krijgen tot de geldmarkt. Toelichting: het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.	
	2022	2023
Financiële belang van de gemeente	€ 275.741	€ 250.000
Financieel resultaat van de verbonden partij	niet bekend	niet bekend
Toelichting	Hilversum bezit 120.939 aandelen, op de balans gewaardeerd tegen € 274.000. Het dividend uit jaar T wordt in jaar T+1 begroot en verwerkt. Het in 2022 uitgekeerde dividend over 2021 bedroeg € 275.741 (raming € 250.000). Voor 2023 is een te ontvangen dividend over 2022 van € 250.000 begroot. Een prognose van de financiële resultaten over 2022 en 2023 geeft de bank niet vrij. De BNG Bank emitteert leningen die beursgenoteerd zijn. Om die reden is de BNG Bank gehouden aan regels die de Autoriteit Financiële Markten (AFM) stelt aan het verstrekken van mogelijk koersgevoelige informatie. Het verstrekken van cijfers en verwachtingen over eigen vermogen en netto resultaat valt daar uitdrukkelijk onder. De BNG Bank gaat pas tot publicatie van de gerealiseerde resultaten over na behandeling van de door de externe accountant goedgekeurde jaarrekening en het voorstel tot winstuitkering door de Raad van Commissarissen (RvC). Het laatst bekende resultaat is de nettowinst na belastingen over 2021. Stand per 31-12-2022 Stand per 31-12-2023	
Eigen vermogen van de verbonden partij	niet bekend	niet bekend
Vreemd vermogen van de verbonden partij	niet bekend	niet bekend

Toelichting	De verwachte eindstanden 2022 en 2023 van het eigen en vreemd vermogen geeft de BNG niet vrij om dezelfde redenen als de prognose van de financiële resultaten niet wordt vrij gegeven. De laatst bekende stand van het eigen dan wel vreemd vermogen is de stand per 31-12-2021 en bedroeg € 5,1 mld respectievelijk € 144 mld.
Relevante beleidsinformatie	Gezien de onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten vindt de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2022.
Risico's	Gering. De ratings van de BNG zijn respectievelijk Aaa bij Moody's, AAA bij Fitch en AA+ bij Standards & Poor's en zijn daarmee gelijk aan de ratings van de Nederlandse Staat.
Programma	5. Financiën en grondexploitatie
Website	www.bngbank.nl

Vitens N.V.		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	Als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De gemeente Hilversum heeft 89.569 van de 5.777.247 aandelen en daarmee 1,55 % van het stemrecht in de AVA.	
Partners	De aandelen van de N.V. zijn in handen van provinciale en gemeentelijke overheden.	
Doel en openbaar belang	Het statutaire doel van Vitens is de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, waaronder de winning, de productie, het transport, de verkoop en de distributie van water (statuten art 3 lid 1). Het doel van de deelname van Hilversum is het beïnvloeden van het beleid van Vitens, teneinde de prijs van water voor de Hilversumse burgers en bedrijven zo laag mogelijk te houden.	
	2022	2023
Financiële belang van de gemeente	€ 0	€ 0
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 27,1 mln	€ 36,1 mln
Toelichting	Hilversum bezit 89.569 aandelen Vitens, op de balans gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van € 89.569 (€ 1,-/aandeel). De te verwachten resultaten over 2022 en 2023 zijn gebaseerd op de financiële projectie 2022-2024 van Vitens zoals die is geagendeerd in de AVA van november 2021. Het te verwachten dividend over 2022 (uit te betalen in 2023) bedraagt € 0 per aandeel.	
	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 625,2 mln	€ 666,3 mln
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 1.462,1 mln	€ 1.550,1 mln
Toelichting	Bovenstaande prognose van het eigen en vreemd vermogen per 31-12-2022 en 31-12-2023 zijn gebaseerd op de financiële projectie van Vitens zoals die is geagendeerd in de AVA van november 2021.	
Relevante beleidsinformatie	Door de toenemende vraag naar drinkwater staat Vitens voor een 'enorme investeringsopgave'. Vitens zal daarom de komende jaren geen dividend uit aan aandeelhouders.	
Risico's	Geringe risico's. Het betreft een bedrijf met een monopolie op het gebied van drinkwater.	
Programma	5. Financiën en grondexploitatie	
Website	www.vitens.nl	

Coöperatie Parkeerservice U.A.		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	Hilversum is 1 van de 14 leden in de Algemene Leden Vergadering (ALV) en heeft daar 1 stem. Portefeuillehouder Bereikbaarheid en Parkeren neemt deel aan de ALV.	
Partners	Gemeenten Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Barneveld, Bergen (NH), Gouda, Hogeveen, Lelystad, Nieuwegein, Nijkerk, Woerden, Zandvoort en Zeist, en Parkeren Amersfoort B.V.	
Doel en openbaar belang	1. De Coöperatie heeft ten doel het bewerkstelligen van samenwerking tussen de Coöperatie en haar Leden op het werkgebied van de Coöperatie en het voorzien in de stoffelijke behoeften van de Leden van de Coöperatie door het sluiten van overeenkomsten van opdracht met de Leden ter zake van het bedrijf dat door de Coöperatie wordt uitgeoefend ten behoeve van de Leden op het gebied van het adviseren en leveren van diensten ter zake van garagebeheer, straatparkeerbeheer en straatparkeerhandhaving in het geografisch werkgebied van de Leden. 2. Als neven doel kan de Coöperatie andere belangen op het gebied van parkeren van haar Leden behartigen.	
	2022	2023
Financiële belang van de gemeente	€ 1.349.381	€ 1.409.158
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Toelichting	De jaarlijkse bijdrage is op basis van afgenomen producten. De bijdrage van Hilversum is gebaseerd op de af te nemen diensten door Hilversum aan de Coöperatie en de jaarlijkse begroting van de Coöperatie. De begroting 2023 is vastgesteld in de Algemene ledenvergadering van 24 juni 2022. In de voorliggende begroting wordt derhalve uitgegaan van een inflatie over 2023 van 2,4% met een doorwerkingseffect 2022 van 2,7%, in totaliteit samen 5,1%. Voor 2022 en 2023 wordt een resultaat van € 0 verwacht. De totale exploitatie van de Coöperatie is voor 2023 begroot op € 10,3 mln (2022: € 9,6 mln).	
	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
Eigen vermogen van de verbonden partij	niet bekend	niet bekend
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Toelichting	De Coöperatie neemt in de begroting geen balans-standen op. De laatste bekende standen komen uit de jaarrekening 2021. Het eigen vermogen per 31-12-2021 bedroeg € 2.216 mln. Het vreemd vermogen was per 31-12-2021 € 0 mln.	
Relevante beleidsinformatie	In de visie 2025 is als uitgangspunt opgenomen dat de Coöperatie streeft naar een geleidelijke groei met één lid per jaar. Ten tijde van het opstellen van de begroting waren de gevoerde gesprekken met potentiële nieuwe leden onvoldoende concreet om daarvoor nu al kosten en omzet voor te leveren diensten en activiteiten te ramen. In de begroting 2022 was voor 2023 rekening gehouden met een bedrag	

Risico's

van € 515.000 aan nog niet ingevulde structurele stelposten ter dekking van het vertrek van 2 leden. Gezien het voorgaande is deze stelpost nog niet ingevuld en blijven staan.

Door de gekozen rechtsvorm van Coöperatie met Uitgesloten Aansprakelijkheid is er geen verhaalsrecht op de leden voor de schulden en tekorten van de coöperatie. Hilversum betaalt de jaarlijkse bijdrage in 4 termijnen, dus bij een eventueel faillissement is Hilversum maximaal een kwart van de jaarlijkse bijdrage kwijt. De Coöperatie werkt aan de financiële continuïteit. Mede door de in 2018 ingezette transitie zijn risico's beter afgedekt en worden kosten beter doorbelast aan de leden. Het financiële risico is daardoor beperkt.

Programma

3. Werken

Website

www.parkeerservice.nl

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht BV

Bestuurlijke deelname van de gemeente	De gemeente heeft als aandeelhouder, in de persoon van de wethouder Economie, in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AVA), de mogelijkheid om richting te geven aan de werking van de ROM. De bevoegdheden van de AVA zijn onder andere het benoemen van de Raad van Commissarissen (RVC), het benoemen van directie en investeringscomité op voordracht van de RvC, het vaststellen van het investeringsreglement en het besluiten over statuten, uitgifte van aandelen en tussentijdse uitkeringen. De governance is zo ingericht dat er geen belangenverstrengeling kan ontstaan. De sturingsmogelijkheid van de Raad is dan ook op afstand.
Partners	De gemeenten Utrecht en Amersfoort, de provincie Utrecht, de Universiteit van Utrecht en het Universitair Medisch Centrum Utrecht en het Ministerie van EZK.
Doel en openbaar belang	De ROM Regio Utrecht BV versterkt de economische structuur van de regio Utrecht en richt zich hierbij op de thema's uit de Regionaal Economische Agenda; toekomstbestendige leefomgeving, gezonde mensen en digitalisering. Door ondersteuning van het bedrijfsleven en het ecosysteem wordt het innovatieve vermogen van de regio versterkt en via deze weg de welvaart en het welzijn blijvend vergroot. Zij sluit aan op de activiteiten van de Economic Board Utrecht waar bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden elkaar vinden in het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken. De ROM Regio Utrecht BV is het antwoord op een aantal uitdagingen; 1. Het creëren van een aanspreekpunt in de regio om cofinanciering te krijgen vanuit Invest-NL in het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Oplossingen die vaak een slecht, moeilijk financierbare top kennen. 2. De Regio Utrecht beschikt over een zeer bescheiden omvang aan stimuleringsinstrumenten voor het MKB. Er is weinig effectieve business development capaciteit om innovatie bij het bedrijfsleven en daarmee steun bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken tot stand te brengen. De ROM beschikt over business development capaciteit waardoor bedrijven sneller in staat zijn om hun product door te ontwikkelen en op te schalen. 3. De ROM gaat via haar Participatiefonds voorzien in een op dit moment niet in te vullen behoefte naar kapitaal bij het innovatieve bedrijfsleven 4. De versterking van de inzet op internationalisering van het bedrijfsleven door bundeling van capaciteit binnen de tak trade en invest. 5. Het zorgen voor een helder en eenduidig aanspreekpunt in de regio voor bedrijven met een business development en of investeringsvraag. Het bestaande Healthier Urban Living POC (Proof of concept) fonds dat haar funding kent via EFRO middelen en werkt met achtergestelde leningen is in beheer van de ROM BV. Hierdoor wordt versnippering van capaciteit voorkomen.

	2022	2023
Financiële belang van de gemeente	€ 2.000.000 kapitaaloverdracht / € 135.000 jaarlijkse exploitatiebijdrage	€ 2.000.000 kapitaaloverdracht / € 135.000 jaarlijkse exploitatiebijdrage
Financieel resultaat van de verbonden partij	niet bekend	niet bekend
Toelichting	De financiële resultaten over 2022 en 2023 zijn op dit moment nog niet bekend. Het financieel resultaat na belastingen over 2021 bedroeg ruim € 20.000 (positief).	
	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
Eigen vermogen van de verbonden partij	niet bekend	niet bekend
Vreemd vermogen van de verbonden partij	niet bekend	niet bekend
Toelichting	Het eigen vermogen bedraagt eind 2021 bijna € 52 miljoen. Hiervan is circa € 1,3 miljoen ingezet ten behoeve van een drietal participaties in bedrijven. Het jaar 2021 was het eerste jaar van de ROM. De verwachting is dat uiteindelijk sprake zal zijn van zo'n 7 tot 10 participaties op jaarbasis. Naast het participatiefonds wordt er overigens ook geïnvesteerd vanuit het POC fonds. Het geïnvesteerd vermogen vanuit het POC fonds bedraagt per eind 2021 circa € 0,8 miljoen, dit bedrag is verdeeld over een vijftal investeringen.	
Relevante beleidsinformatie	Bijna alle partners hebben besloten tot een aanvullende storting. De gemeente Hilversum heeft € 1 miljoen bijgestort. Hiermee is het financieel belang van de gemeente Hilversum in totaal € 2 miljoen. De gemeente Hilversum heeft als aandeelhouder een belang van 3,88% in de ROM Regio Utrecht BV.	
Risico's	In lijn met gelijksoortige risico's wordt de maximum bandbreedte ingeschat op de totale hoogte van de deelneming: € 2 miljoen. De kans van optreden van dit risico wordt met 1% zeer klein ingeschat. Dit individuele ROM risico wordt opgenomen in het overkoepelende risico dat het portfolio van onze gemeentelijke borgstellingen, garanties, rechtstreekse geldleningen en deelnemingen beslaat.	
Programma	3. Werken	
Website		

Stichtingen of verenigingen

Stichting Gooisch Natuurreservaat

Bestuurlijke deelname van de gemeente	Het bestuur wordt gevormd door een afvaardiging van de participanten van het GNR plus een onafhankelijk voorzitter en twee onafhankelijke deskundigen. Samen hebben zij 14 stemmen te verdelen, waarvan Hilversum er 4 heeft. Hilversum wordt vertegenwoordigd door de wethouder Natuur & Groen.
Partners	De andere participanten van het GNR zijn de gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Huizen en Laren.
Doel en openbaar belang	1. De instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van de aldaar gelegen terreinen, ten einde deze ten eeuwigden dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden, en 2. aan het publiek, door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren.

	2022	2023
Financiële belang van de gemeente	€ 805.550	€ 783.508
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 13.765 verlies vóór mutatie reserves	€ 69.205 verlies vóór mutatie reserves
Toelichting	De netto bijdrage (gedefinieerd als bruto bijdrage -/- verlaging vanwege inzet afkoopsommen Amsterdam + provincie NH/- BTW teruggave op basis van de transparantieregeling) bedraagt in 2023 € 783.508 (2022: € 805.550). De bruto bijdrage van Hilversum bedraagt in 2023 € 1.407.960 (2022: € 992.540). Deze bruto bijdrage is opgebouwd uit een participantenbijdrage van € 1.354.600 (2022: € 963.870) en rijwielpaden € 53.360 (2022: € 28.670). De bijdrage wordt verlaagd omdat de afkoopsommen van Amsterdam en provincie NH worden ingezet voor bijna € 1,2 mln (waarvan voordeel Hilversum € 497.190). Het GNR betaalt jaarlijks op basis van de transparantieregeling BTW terug aan de deelnemers. Hilversum ontvangt over 2023 € 127.262 (2022: € 90.860) uit exploitatie en projecten. De begroting 2023 van het GNR bedraagt circa € 7,1 mln (2022: € 6,1 mln). In de begroting 2023 houdt het GNR rekening gehouden met een loonstijging van 1,9% en een prijsstijging van 1,6%. Bovenstaande bedragen voor 2022 en 2023 zijn op basis van de begroting 2022 en 2023.	
	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.748.000	€ 1.679.700
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 860.600	€ 845.600
Toelichting	De bedragen voor het eigen en vreemd vermogen zijn op basis van de begroting 2023.	

Relevante beleidsinformatie	Na het vertrek van de gemeente Amsterdam en provincie Noord-Holland wordt gekeken hoe de afkoopsommen van de twee vertrekkende partijen het best beheerd kunnen worden en hoe de participanten kunnen ingroeien naar een hogere participantenbijdragen in de toekomst.
Risico's	In de begroting 2023 noemt de Stichting GNR de volgende risico's: Personeel De stichting is eigen-risicodrager voor WW-uitkeringslasten en (langdurig) ziekteverzuim. Bij een aantal (langdurige) ziektegevallen tegelijk bestaat het risico dat werkzaamheden niet meer uitgevoerd worden of, moeten worden uitbesteed. Projecten De projectuitvoering kent een aantal risico's, te weten: 1. Stel dat de Nationale Postcode Loterij in de toekomst besluit om het Goois Natuurreservaat niet meer als beneficiant aan te merken, dan zullen de ambities voor het realiseren van projecten in overeenstemming met de dan beschikbare middelen moeten worden bijgesteld. 2. Eventuele overschrijdingen van kostenramingen bij projectuitvoering komen voor risico en rekening van de stichting. Voor de afdekking van dit risico houdt GNR een bestemmingsreserve aan. Subsidie Natuur- en Landschapsbeheer Tijdens de subsidieperiode 2017-2022 ontvangt de stichting GNR jaarlijks subsidie; vanaf 2020 jaarlijks circa € 0,7 mln en legt hierover verantwoording af. Wanneer de stichting onvoldoende voldoet aan de subsidieverplichtingen SNL, kan de subsidieverstrekker een deel van de subsidie terugvorderen. BTW Compensatiefonds De participanten mogen de door de stichting GNR betaalde omzetbelasting verrekenen, maar of dat ook lange tijd zo blijft is niet zeker. Dit is een mogelijk risico voor de participanten en daarmee indirect ook voor de stichting.
Programma	1. Wonen en leven
Website	www.gnr.nl

Uitvaartstichting Hilversum		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	De stichting biedt jaarlijks haar jaarrekening, tarievenlijst en meerjarenbegroting ter goedkeuring aan het college aan. De verantwoordelijke portefeuillehouder (beheer, vastgoed, grondexploitaties) is voorzitter van de Raad van Toezicht. Dit lid heeft een vetorecht ten aanzien van alle besluiten die in de Raad van Toezicht worden genomen.	
Partners	Geen	
Doel en openbaar belang	De gemeente heeft op grond van de Wet op de Lijkbezorging de plicht een gemeentelijke begraafplaats te hebben. De stichting heeft tot doel om de begraafplaatsen én het crematorium van de gemeente Hilversum op een professionele, efficiënte en effectieve wijze te exploiteren.	
	2022	2023
Financiële belang van de gemeente	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 66.123 winst	€ 109.064 winst
Toelichting	De cijfers 2022 en 2023 komen uit de Meerjarenbegroting 2022-2026.	
	Stand per 31-12-2022	Stand per 31-12-2023
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 208.444 negatief	€ 99.380 negatief
Vreemd vermogen van de verbonden partij	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Toelichting	De stand per 31-12-2022 en 31-12-2023 betreffen prognoses op basis van de Meerjarenbegroting 2022-2026 en Jaarrekening 2021. Het eigen vermogen per 31-12-2021 bedroeg -/- € 274.567 (negatief). Het vreemd vermogen per 31-12-2021 (€ 2,7 mln) bestond uit de onderhoudsvoorziening (ruim € 2,4 mln), kortlopende schulden van € 0,1 mln, en leaseverplichtingen € 0,1 mln. Er zijn geen langlopende schulden.	
Relevante beleidsinformatie	Er bestaan enkele privaatrechtelijke afspraken tussen gemeente en USH, vastgelegd in een hoofdovereenkomst die betrekking heeft op het onderhoud aan en vervanging van gemeentelijke eigendommen. De USH benut deze eigendommen om invulling te geven aan de wettelijke taken die de gemeente op gebied van begraven en cremieren heeft. De stichting is volledig verantwoordelijk voor de exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen en het crematorium en voert dit uit voor eigen rekening en risico. Eind 2022 zijn de gemeente en USH voornemens aanpassingen door te voeren met betrekking tot de afspraken uit de hoofdovereenkomst, evenals relevante artikelen uit de oprichtingsstatuten. Onderdeel hiervan zijn wijzigingen in de bestuurlijke deelname in de stichting. Gelijktijdig vinden er gesprekken plaats over de opname van de Joodse begraafplaats aan de Vreelandseweg in het beheer en onderhoud door de USH.	

Risico's	Het risico voor de gemeente betreft primair het versterken van het eigen vermogen en of de liquiditeitspositie van de stichting. Gezien de resultaten van het afgelopen jaar en de huidige liquiditeitspositie is dit risico beperkt.
Programma	1. Wonen en leven
Website	www.uitvaartstichtinghilversum.nl

3.7 Grondbeleid

3.7.1 Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen. De paragraaf grondbeleid in de jaarrekening en begroting is in samenhang met de nota Grondbeleid, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen en controleren van het grondbeleid. In artikel 16 van het BBV is bepaald waaruit de verplichte paragraaf grondbeleid ten minste dient te bestaan. Kort gezegd geeft de gemeenteraad in de paragraaf grondbeleid van de programmabegroting aan, wat het te voeren grondbeleid het komende jaar is om de ruimtelijke doelstellingen/opgaven van de gemeente Hilversum te realiseren. In de paragraaf grondbeleid van de eerstvolgende jaarrekening wordt vervolgens gerapporteerd wat er is gerealiseerd en hoe dit zich verhoudt tot de aanvankelijke voornemens uit de begroting.

3.7.2 Grondbeleid in Hilversum

De raad heeft op 12 december 2019 de nota Grond- en Vastgoedbeleid vastgesteld. Vastgoed- en grondtransacties zijn belangrijke instrumenten om de gemeentelijke doelstellingen te helpen realiseren. Gekozen is voor situationeel grond- en vastgoedbeleid: per situatie wordt voor de best passende strategie gekozen. Daarbij kan de rol van de gemeente variëren in een actieve, een regisserende of een faciliterende rol. De verbeteringen in de stad en voor de bewoners vormen het maatschappelijke rendement dat we nastreven. Op basis van dat uitgangspunt worden zorgvuldige afwegingen gemaakt voor financieel rendement en risicobeheersing.

Via deze nota maakt de gemeente Hilversum transparant op welke manier zij gebruikmaakt van het grondbeleid en de bijbehorende instrumenten.

Daarbij is aangegeven welke afwegingen de gemeente maakt bij haar rol in gebiedsontwikkeling. Er is een beslisboom opgenomen aan de hand waarvan de gemeente besluit om vastgoed te behouden, af te stoten of te verwerven.

Vastgoed

De gemeente Hilversum wil tot een vastgoedportefeuille komen die weliswaar kleiner van omvang zal zijn, maar maatschappelijk van grote betekenis kan zijn omdat bewust is gekozen voor het behouden of verwerven van objecten.

Op basis van onderstaande stellingen wordt bepaald welke objecten behoren tot de voorraad kernvastgoed en ondersteunend vastgoed:

- Panden en grond die niet bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen worden afgestoten.
- Panden en grond met maatschappelijk nut worden behouden en daarbij wordt gekozen voor een actieve aanpak.
- Panden en grond die een strategische positie innemen voor het realiseren van gemeentelijke doelstellingen worden verworven (koop of huur).

3.7.3 Uitvoering grondbeleid 2023

Rapportages

De gemeente Hilversum actualiseert jaarlijks de grondprijzen in overeenstemming met het geldende grondbeleid. In de raad van 7 september 2021 is de Uitwerkingsnota Grondprijzen vastgesteld. In de uitwerkingsnota kiest Hilversum voor een andere grondprijsmethodiek bij de bepaling van de grondprijzen voor de segmenten snippergroen, sociale huurwoningen en maatschappelijk vastgoed. Door de grondprijzen vast te stellen op basis van de residuele grondprijsmethodiek wordt het grondbeleid van Hilversum binnen de drie segmenten reëler en transparanter.

Sinds vorig jaar stelt de gemeente Hilversum elk jaar een Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkelingen (MPG) op. Het MPG maakt de cumulatieve effecten van de gebiedsontwikkelingen in Hilversum inzichtelijk. In samenwerking met de Rekeningencommissie wordt het MPG doorontwikkeld.

Grondexploitaties

Per 1 januari 2023 zijn er twee lopende grondexploitaties, Anna's Hoeve Bouwplan en Stationsplein. Op basis van de actualisatie van de grondexploitaties 2022 (Raadsbesluit 9 juni 2022), is de verwachting dat de grondexploitatie Anna's Hoeve Bouwplan wordt afgesloten in 2025 met een positief resultaat van € 4.376.000. In 2021 is bij de jaarstukken op grond van de verordening in het BBV een tussentijdse winst genomen van € 407.000.

De verwachting is dat de in 2021 geopende grondexploitatie Stationsplein in 2027 met een negatief resultaat van € 388.500 wordt afgesloten.

In 2023 is de verwachting dat de fiscale winst gemeentebreed op € 167.000 zal uitkomen. Dit is opgebouwd uit een fiscale winst op de reclame openbare ruimte van € 244.000 en een fiscaal verlies op de grondexploitaties van € 77.000. In de programmabegroting 2023 is de bijbehorende verschuldigde vennootschapsbelasting van € 25.000 verwerkt.

De gemeenteraden van Hilversum, Laren en Gooise Meren hebben op 18 december 2017 de Intergemeentelijke grondexploitatie Crailo vastgesteld. Voor de samenwerking is op 1 mei 2018 een gezamenlijke privaatrechtelijke entiteit ingericht, GEM Crailo BV. De kapitaals-/risicodeelname voor de gemeente Hilversum, Gooise Meren, Laren bedraagt respectievelijk 45%, 45% en 10%. Deze grondexploitatie wordt elk jaar door de GEM Crailo BV geactualiseerd.

Ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen spelen in 2023:

- Actualiseren van het Meerjarig perspectief gebiedsontwikkeling.
- Anna's Hoeve: Alle gronden zijn verkocht, dit jaar oplevering van de woningen van bouwveld 2.3b. De woningen op bouwveld 5.2 zijn in aanbouw. De grond van bouwveld 4.1/4.2 is nog niet geleverd aan de ontwikkelaar, de bouw van woningen is nog in voorbereiding.
- Stationsgebied: voortzetten van het verwerven van panden en gronden aan de Koninginneweg. Voorbereiding uitgifte en uitgifte van het eerste bouwblok.
- Postcodegebied 1221: Opstellen stedenbouwkundig plan. Voortzetten van verwerven van panden aan de Larenseweg, Kleine Drift en Zuiderweg..
- Crailo: GEM Crailo B.V. (Gemeenschappelijke exploitatiemaatschappij) geeft uitvoering aan de eigen grondexploitatie met de overgedragen gronden.
- Arenpark: Na vaststelling van het stedenbouwkundig plan wordt een grondexploitatie voorbereid en geopend.
- Circusterrein: Inzetten op tijdelijke en flexibele woonconcepten in aanvulling op reguliere woningbouw.
- Verder ontwikkelen van instrumenten voor de financiële beheersbaarheid van projecten, zoals portfolio- en projectmanagement.

Gronduitgifte: verkoop/ erfpacht

Wij verwachten in 2023 vanuit de grondexploitaties geen grond te verkopen. Wij verwachten geen grond in erfpacht uit te geven.

Exploitatieplannen / anterieure overeenkomsten

De gemeente is in beginsel verplicht om bij het vaststellen van een bestemmingsplan een exploitatieplan vast te stellen. Hiervan kan een gemeente afzien als zij de door haar te maken kosten op een andere manier kan verhalen. Bij alle betreffende bestemmingswijzigingen zijn of worden

afspraken gemaakt met de betrokkenen over dit kostenverhaal. In 2023 zal evenals in 2022 meer gebruik gemaakt gaan worden van het instrument anterieure overeenkomst bij ruimtelijke ontwikkelingen dan voorheen.

Verkoop niet-strategisch bezit

De verkoop van niet-strategisch bezit is voor netto € 5.972.000 verwerkt in de begroting 2023 en gedoteerd aan de reserve Stedelijke Ontwikkeling.

4. Het overzicht van baten en lasten

4.1. Meerjarig overzicht van baten en lasten

bedragen x € 1.000

	Rekening 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			2024	2025	2026
Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Programma's												
1. Wonen en leven	65.971	-33.843	32.128	71.476	-37.665	33.811	70.768	-36.275	34.493	35.422	35.593	34.331
2. Zorg	96.002	-6.365	89.636	98.758	-7.674	91.084	100.863	-6.614	94.249	94.448	92.764	92.348
3. Werken	69.527	-40.910	28.618	62.498	-34.302	28.197	62.303	-33.780	28.523	28.606	27.748	27.354
4. Bestuur	20.146	-2.484	17.662	21.169	-3.162	18.007	19.675	-1.539	18.136	18.027	18.371	18.234
Overhead	34.732	-1.597	33.135	34.877	-743	34.134	35.083	-497	34.585	33.900	33.106	32.812
5. Financiën en grondexploitaties	8.216	-5.544	2.672	9.476	-10.549	-1.073	8.622	-8.855	-233	8.921	13.974	19.207
Algemene dekkingsmiddelen	-366	-200.954	-201.320	-84	-204.321	-204.404	0	-221.770	-221.770	-232.371	-240.642	-231.152
Onvoorzien	0	0	0	100	0	100	100	0	100	100	100	100
Vennootschapsbelasting	46	0	46	1.426	0	1.426	25	0	25	29	43	37
Resultaat voor mutatie reserves	294.274	-291.696	2.577	299.698	-298.415	1.282	297.439	-309.330	-11.891	-12.918	-18.943	-6.729
Reserves												
1. Wonen en leven	2.587	-2.400	187	2.289	-1.586	703	7.292	-722	6.570	1.263	1.187	1.258
2. Zorg	0	-179	-179	2.700	0	2.700	0	0	0	0	0	0
3. Werken	0	-902	-902	0	-797	-797	0	-350	-350	-300	-300	-150
4. Bestuur	38	-50	-12	38	0	38	38	0	38	38	38	38
5. Financiën en grondexploitaties	6.511	-9.771	-3.260	642	-5.562	-4.920	5.286	-638	4.648	10.916	17.018	4.583
Mutatie reserves	9.136	-13.301	-4.166	5.669	-7.944	-2.275	12.616	-1.710	10.906	11.918	17.943	5.729
Resultaat na mutatie reserves	303.410	-304.998	-1.588	305.367	-306.360	-993	310.055	-311.040	-985	-1.000	-1.000	-1.000

4.2 Toelichting op de wijzigingen

520.000. Ten aanzien van WMO geldt ook dat de achterstanden van de afhandelingstermijnen verder oplopen. Om de afhandelingstermijnen door het gestegen aantal aanvragen sinds 2017 tijdig af te kunnen handelen en het de uitvoering van de WMO toekomstbestendig te maken wordt extra formatie gevraagd (3,5 fte: 270.000). Voor 2023 wordt er daarnaast een incidenteel budget gevraagd van € 168.000 voor de benodigde inhaalslag. Ten aanzien van de taakstelling financieel gezond sociaal domein (zie RIB 2022-49) lukt het niet deze volledig in realiseren en er wordt voorgesteld dit deel vrij te laten vallen (2023: € 450.000 en 2024: € 250.000). De WMO is een openeinde regeling waarbij er beperkt interventies mogelijk zijn. Wij denken dat wij, met bovenstaande budgetten, de zorg kunnen leveren die de inwoners toekomt. Zekerheden kunnen echter niet gegeven worden. Indien nodig wordt de raad geïnformeerd over eventuele mee- of tegenvallers.						
14. Actualisatie rentelasten langlopende leningen	435	0	435	500	500	500
De raming van de rentelasten over langlopende leningen is geactualiseerd. De rentelasten nemen toe door de stijgende trend van de rentetarieven en de toenemende leningschuld.						
15. Passende Buitenschoolse opvang	200	0	200	200	200	200
Vanaf 2023 bieden we de algemene voorziening Passende BSO (op basis van de Wet Kinderopvang) aan waarin de bestaande lokale algemene voorziening BSOi en het bestaande maatwerkdienstverleningsproduct BSO+ (op basis van de Jeugdwet) opgaan. Bij Passende BSO subsidieert de gemeente de extra kosten die een kinderopvangorganisatie moet maken voor een kleinere groepsgrootte (11 kinderen ipv 20 kinderen) en de hoger opgeleide begeleiding.						
16. Stelpost nominale ontwikkelingen - Indexatie lonen en subsidies	-200	0	-200	-200	-200	-200
Jaarlijks wordt de verwachte cao-verhoging in de begroting verwerkt. De te verwachte cao-verhoging wordt vastgesteld op basis van de CPB ramingen. Het CPB verwacht in 2023 een verhoging van 3%, wat overeenkomt met een verhoging van € 1.800.000. Daarnaast is als gevolg van de toenemende inflatie in deze begroting rekening gehouden met een bedrag van € 300.000 aan extra toe te kennen subsidiegelden. Deze verhogingen wordt gedekt door de inzet van de stelpost nominale ontwikkelingen. Het restant van de stelpost is daarmee € 200.000 en valt vrij ter gedeeltelijke dekking van de in deze begroting overige claims voor nominale ontwikkelingen						
17. Begroting Regio Gooi & Vechtstreek 2023-2026	221	-124	97	58	86	53
Op basis van de kaderbrief van de Regio is in de Voorjaarsnota een stelpost voor de hogere bijdrage aan de Regio opgenomen. Op 14 juli jl. is in het Algemeen Bestuur van de Regio Gooi en Vechtstreek de Regiobegroting vastgesteld. De stelpost uit de Voorjaarsnota is nu uitgewerkt naar de werkelijk te verwachten lasten 2023 en verder. Het nadeel wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere GAD kosten door meer inwoners. Deze hogere bijdrage wordt meegenomen in de berekening van de kostendeckendheid van de afvalstoffenheffing.						
18. Parkeerservice	91	0	91	91	91	91
Parkeerservice voert werkzaamheden uit ten behoeve van de parkeergarages, de parkeerautomaten en handhaving ten behoeve van parkeren. De kosten voor 2022 waren als gevolg van de uitvoeringsovereenkomst verhoogd met € 39.000. De uitvoeringsovereenkomst 2023 stijgt als gevolg een wijziging van de tarieven zoals vastgesteld in de Algemene Ledenvergadering van Parkeerservice met ten opzichte van 2022 met € 52.000. Dit leidt tot structurele lastenstijging van € 91.000.						
19. Afschaffing hondenbelasting per 1 januari 2023	55	0	55	105	105	105
In het coalitieakkoord 2022-2026 "Hilversum koesteren" is de afschaffing van de hondenbelasting opgenomen. Dit leidt tot een structurele inkomstenderving van 510.000 en een structurele lastenvermindering van 55.000. Dit betreft een aanvulling op het saldo dat vermeld staat in het coalitieakkoord. In het coalitieakkoord wordt rekening gehouden met een totale lastenvermindering van € 110.000 in 2023 en € 160.000 in de daarop volgende jaren. Dit is te optimistisch. De daadwerkelijke structurele lastenvermindering bedraagt € 55.000. Hetgeen leidt tot een aanvullende begrotingswijziging van € 55.000 in 2023 en € 105.000 structureel vanaf 2024.						
Totaal Autonome ontwikkelingen	4.923	-11.919	-6.996	-10.272	-12.024	-2.081

Amendementen						
A22/92 Menstruatiearmoede, bloedserieus.	15	0	15	0	0	0
In 2023 wordt een bedrag van 15.000 euro vrijgemaakt vanuit de algemene middelen om menstruatieproducten beschikbaar te stellen bij verschillende uitgiftepunten, zoals de voedselbank, buurtcentra, andere semioverheidsinstellingen en waar nodig op scholen. In samenwerking met het armoedefonds. Hierbij wordt, naast de reguliere menstruatieproducten ook gekeken naar eventuele behoefte aan duurzame producten zoals menstruatiecup, die meermaals kunnen worden gebruikt.						
Totaal Amendementen	15	0	15	0	0	0

28. Minimaregelingen structureel naar 130%	110	0	110	110	110	110
Bij de kadernota 2021 is middels Amendement 21-77 de inkomensgrens voor 2022 van de resterende minimaregelingen op 130% van het minimumloon gelegd. Hiermee ligt de inkomensgrens van alle minimaregelingen voor 2022 op de inkomensgrens van 130%. Voorgesteld wordt om de inkomensgrenzen voor alle minimaregelingen structureel op 130% te leggen. Dit vergroot de uitlegbaarheid naar de inwoner en voorkomt schommelingen, hetgeen wellicht bijdraagt aan de betrouwbaarheid van de overheid. In lijn met amendement 21-77 is de verwachting dat hiervoor een extra budget van structureel € 110.000 nodig is.						
29. Nieuwe aanbesteding beheer en exploitatie sporthallen en zwembad	23	-191	-168	-168	-168	-168
Het beheer van zwembad De Lieberg en de 4 gemeentelijke sporthallen (De Meent, Kerkelanden, Dudok Arena en De Lieberg) is opnieuw aanbesteed voor een periode van 5 jaar. De nieuwe contractuele afspraken leiden enerzijds tot een verhoging van de huurinkomsten en anderzijds tot een verhoging van de bijdrage aan de exploitatiekosten.						
30. Leges paspoorten, rijbewijzen, NID kaarten en VOG	104	-261	-157	-177	-181	-261
Op basis van het historisch verloop is een inschatting gemaakt van het aantal te leveren diensten, waarvoor leges geheven worden. Deze mutaties leiden tot aanpassing van zowel de opbrengsten leges als de lasten voortvloeiend uit de hiermee samenhangende afdrachten. Bij de berekening is gebruik gemaakt van de tarieven 2022. De tarieven 2023 zijn op dit moment nog niet bekend.						
31. Omgevingsmonitor	100	0	100	0	0	0
Het ontwikkelen van een Omgevingsmonitor volgt op het vaststellen van de Omgevingsvisie in 2023 en wordt in 2023 ontwikkeld binnen het programma Datagedreven sturing. De monitor is bedoeld om de voortgang van de Omgevingsvisie te volgen alsmede een jaarlijks gesprek met inwoners en organisaties daarover te voeren als onderdeel van de beleidscyclus. De monitor bevat zowel een periodieke 'foto' als een 5/10 jaar forecasting. Het ontwikkelen van een Omgevingfoto is onderdeel van het raadsvoorstel 'afronding fase 2 participatie Omgevingsvisie'. In 2023 wordt een programma van eisen opgesteld en een eerste versie van de monitor geproduceerd.						
32. Plan van Aanpak omgevingsvisie	50	0	50	0	0	0
Op 13 juli 2022 heeft de gemeenteraad fase 2 van het bestuurlijk PvA Omgevingsvisie afgerond met een raadsbesluit. In het (geamendeerde, A22-59) besluit heeft de raad in afwijking van het bestuurlijk PvA het college opgedragen de ontwerp Omgevingsvisie voorafgaand aan het formele inspraakproces aan de raad ter besluitvorming voor te leggen. De consequentie daarvan is er meer inzet gepleegd moet worden om de ontwerp Omgevingsvisie vast te stellen (o.a. aanpassing Omgevingsvisie nav het raadsbesluit) en dat de inzet tot ver in 2023 doorloopt (participatie, inspraak en aanpassen Omgevingsvisie nav inspraak). Voor 2023 is geen budget in de begroting beschikbaar. De wethouder RO heeft namens het college bij behandeling van het amendement aangegeven dat vanwege het amendement middelen in de begroting 2023 moeten worden opgenomen. Er is voor de extra werkzaamheden (communicatie, participatie, opstellen omgevingsvisie) in 2023 € 50.000,- uitvoeringsbudget nodig.						
33. Opheffen stelpost efficiënte bedrijfsvoering	100	0	100	150	150	150
In de kadernota 2020 is een stelpost opgenomen van € 50.000 in 2022, € 100.000 in 2023 tot € 150.000 structureel vanaf 2024. Achtergrond van deze stelpost is het realiseren van besparingen op formatie door invoeren van nieuwe digitale kernapplicaties zoals nieuwe Zaaksysteem, E-HRM en financiële administratie en het inzetten van robotisering innovatie tools. Daarnaast moet het huidige digitale inkoop-bestel en factuurproces (end to end) in elkaar worden gevoegd en gedigitaliseerd. Bij de Voorjaarsnota 2022 is jaarschijf 2022 al afgeboekt maar na verdere analyse is vastgesteld dat de stelpost volledig afgeboekt moet worden. De aanbesteding van het nieuwe financiële systeem is vertraagd en zal 01-01-2024 worden geïmplementeerd, Robotisering is niet uitgevoerd en de invoering van digitale kernapplicaties Zaaksysteem en E-HRM hebben niet geleid tot besparingen. Ook wordt niet verwacht dat invoering van het nieuwe financiële systeem vanaf 2025 kan leiden tot een besparing.						
34. Inzet reserve Regionaal mediacentrum	0	0	0	0	0	0
Conform het raadsvoorstel Stichting Mediafonds (raad 9 juni 2022) wordt het restant van de reserve Regionaal Mediacentrum (RMC) ingezet voor de uitvoering van de startnotitie in 2024 en 2025.						
Totaal Actualisatie bestaand beleid	8.696	-3.665	5.031	9.153	13.467	718
Overige verschillen	3.751	-3.551	200	219	289	300
Totaal Begroting 2023 - 2026	20.096	-18.626	1.470	7.495	12.062	8.967

4.3 Uitgangspunten

In dit hoofdstuk zijn de uitgangspunten waarlangs de begroting 2023-2026 is uitgewerkt weergegeven. We streven naar een begroting na die aan de volgende uitgangspunten voldoet:

1. Concreet
2. Financieel gezond (positief begrotingssaldo)
3. Uitvoerbaar
4. Leesbaar voor burgers
5. Passend binnen wettelijke kaders

Omschrijving	Uitgangspunt
Lonen en pensioenpremie	3% voor 2023 ev. (t.o.v. begroting 2022)
Prijsindexering (materiële budgetten)	2,9% (t.o.v. begroting 2022)
Subsidie indexatie	4% (t.o.v. begroting 2022)
Afvalstoffenheffing	1,5%
Rioolheffing	4,0%
Marktgeden	Woensdag: 2,9% Zaterdag: 2,9%
Overige lokale leges, rechten en heffingen	2,9% (of conform het wettelijk vastgestelde tarief)
Rekenrentes	Investerings 1,40% Grondexploitaties 1,50% Voorziening grondexploitaties 2,00%
Algemene uitkering	Meicirculaire 2022
(Financiële) regels	BBV, Financiële verordening gemeente Hilversum 2022, Coalitieakkoord 2022-2026

Ontwikkelingen	1 januari 2022	Begroting 2023 (1 januari 2023)
Aantal inwoners	<u>91.733</u>	<u>92.000</u>
Waarvan 0 t/m 14 jaar	15.463	15.548
Waarvan 15 t/m 64 jaar	58.989	59.156
Waarvan 65 jaar en ouder	17.281	17.296
Aantal uitkeringsgerechtigden (WWB -incl. WIJ-, BBZ, IOAW, IOAZ, Adreslozen)	2.050	2.000
Aantal woonruimten	43.390	43.690

Lonen

De huidige cao loopt tot 1 januari 2023. Er is nog geen concrete indicatie te geven over de wijzigingen in de cao per 2023. Op dit moment wordt minimaal uitgegaan van de Augustusraming 2022 van het Centraal Planbureau (CPB). Het indexatiepercentage voor Loonvoet sector overheid is 3%. Ter dekking van deze te verwachte verhoging is de stelpost nominale ontwikkeling beschikbaar. Hiervoor is in deze begroting € 1,8 mln gereserveerd.

Prijsindexering

Het Centraal Planbureau berekent doorlopend de Nationale Consumentenprijsindex (cpi). Met deze indexering wordt een inschatting gemaakt van de verwachte prijsstijging van producten en diensten. De cpi voor 2022 is geraamd op 2,9% (Augustusraming 2022). We stellen voor om de budgetten voor 2023 niet automatisch te verhogen met de cpi. Daar waar knelpunten ontstaan wordt in deze begroting een indexatie op deze specifieke budgetten voorgesteld.

Subsidie indexatie

Bij de kadernota is een bedrag van € 300.000 beschikbaar gesteld voor de indexatie van subsidiebudgetten. Dit staat gelijk aan 2 % indexatie op de subsidiebudgetten. Door de oplopende inflatie is besloten in deze begroting een extra bedrag van € 300.00 beschikbaar te stellen. Daarmee worden subsidiebudgetten in totaal met 4% geïndexeerd.

Afvalstoffenheffing, rioolheffing en marktgelden

Uitgangspunt voor de afvalstoffen- en rioolheffing en marktgelden is, het kostendekkender maken van het tarief. De afvalstoffenheffing wordt voor 89% en rioolheffing voor 99% kostendekkend. De afvalstoffenheffing stijgt met 1,5% en de rioolheffing met 4,0%. Voor de marktgelden komt de kostendeckering op 92%. Het tarief stijgt in 2023 met 2,9%.

Overige lokale leges, rechten en heffingen

Conform bestendig beleid stijgen de overige lokale leges, rechten en heffingen met het inflatiepercentage van 2,9% of conform het wettelijk vastgestelde tarief (bijvoorbeeld: rijbewijs, paspoort). In overeenstemming met de financiële verordening worden de tarieven jaarlijks door de raad vastgesteld (art 15).

Kostentoerekening

Ten behoeve van het bepalen van de kostendekkendheid van leges, rechten en heffingen wordt van de betreffende producten de kostprijs berekend. Volgens de nieuwe financiële verordening worden hierbij betrokken: (1) overheadkosten; (2) rente van ingezet vreemd vermogen; (3) bijdragen en onttrekkingen aan voorzieningen; (4) afschrijvingskosten van in gebruik zijnde activa.

Investerings

De kapitaallasten van voorgenomen investeringen zijn opgenomen in het investeringsprogramma 2021-2024. De rentelasten zijn berekend tegen een renteomslag van 1,4%.

De in de begroting opgenomen investeringen worden bij het vaststellen van de begroting door de raad automatisch geautoriseerd, tenzij de raad aangeeft dat hij voor bepaalde investeringen een apart raadsvoorstel wil (art 4 lid 6 Financiële verordening 2022).

Grondexploitaties

De rente die conform het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording toegerekend wordt aan grondexploitaties is het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Voor 2021 is dit rentepercentage 1,5%.

Toekomstige verliezen op negatieve grondexploitaties zijn gedekt middels de voorziening negatieve grondexploitaties. Er wordt gewerkt met een rentetoerekening van 2,0%, conform het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording.

Algemene uitkering

Bij de beoordeling of er sprake is van een materieel sluitende (meerjaren)begroting wordt, voor wat betreft de algemene uitkering uit het gemeentefonds, uitgegaan van de meicirculaire 2022 en de daarin opgenomen uitkeringsfactoren en de laatste fase van de herijking van het gemeentefonds.

(Financiële) regels

Bij het opstellen van de begroting wordt uitgegaan van de financiële verordening gemeente Hilversum 2022 (vastgesteld 22 april 2021), het BBV en het coalitieakkoord 2022-2026.

Structureel en reëel begroten

De begroting en meerjarenraming zijn structureel en reëel in evenwicht. Structurele lasten moeten gedekt worden door structurele baten, waarbij er onder de streep geen sprake mag zijn van een tekort. Incidentele intensiveringen worden gedekt uit incidentele middelen. Indien er geen incidentele dekking is, dan moet er dekking gevonden worden in een onttrekking uit een bestemmingsreserve of de algemene reserve.

De ramingen zijn zo realistisch mogelijk. Zoals gebruikelijk is de gemeente sterk afhankelijk van externe factoren, zoals de uitkomsten van financiële verdeelmodellen, besluitvorming vanuit de rijksoverheid, en de ontwikkeling van de economie. Dat betekent op onderdelen – met name in het sociaal domein met veel autonome ontwikkelingen – een best mogelijke schatting.

4.4 Overzicht van incidentele baten en lasten

Nr	Omschrijving	Begroting 2023		saldo	saldo	saldo
		lasten	baten	2024	2025	2026
1	Beheer en onderhoudssysteem gemeentewerf	30				
2	Specifieke uitkering stimulering Sport (SPUK)		-170			
3	HOV contract	1.282	-1.282			
4	Bruisend Hart	250				
5	Coalitieakkoord	325		825	750	100
6	Reserve Stedelijke Ontwikkeling	7.272	-500	1.300	1.300	1.300
	Projectportfolio en formatie	500				
7	Reserve Mobiliteitsfonds		-222	-12	-62	-62
8	Reserve Herplantfonds	20		20	20	20
9	Reserve Regionaal mediacentrum			-45	-71	
	Subsidie Stichting Mediafonds			45	71	
	Totaal programma 1	9.679	-2.174	2.133	2.008	1.358
10	Onderwijshuisvesting	805		1.372	600	600
11	Laaggeletterdheid	141		155		
12	Nationaal Programma Onderwijs	750	-750			
13	Coalitieakkoord	25		50		
	A22/92 Menstruatiearmoede, bloedserieus	15				
	Totaal programma 2	1.736	-750	1.577	600	600
14	Minimabeleid doelgroepen TONK en TOZO	350				
15	Personeel Inkomensregelingen	288				
16	Coalitieakkoord	50		150	325	200
17	Afhandeling TOZO	350		300	300	150
	Reserve TOZO		-350	-300	-300	-150
18	Schuldhulp en minimabeleid	1.000		1.000		
	Totaal programma 3:	2.038	-350	1.150	325	200
19	Organisatieontwikkeling	125				
20	SaaS :Datagedreven werken	100		100		
	SaaS: Doorontwikkeling zaaksysteem	100				
21	Coalitieakkoord			550	100	50
22	Reserve decentrale loonruimte	38		38	38	38
	Totaal programma 4:	363	-	688	138	88
23	Resultaat grondexploitaties		186	-475	-214	0
24	Mutaties grondexploitaties	1.153	-500	971	351	2.216
	Mutaties grondexploitaties (onderhanden werk)	-1.153	500	-971	-351	-2.216
25	Verkoopopbrengst panden	80	-4.043			
26	Verkoop perceel voormalig zwembad Crailoo		-2.009			
27	Algemene reserve		-638			
	Algemene reserve					
28	(Coalitieakkoord/behoedzaamheidsbuffer)			1.000	1.500	2.000
29	Algemene reserve (saldo begroting)	5.286		9.916	15.518	2.583
	Totaal programma 5:	5.366	-6.504	10.441	16.804	4.583
	Totaal incidentele lasten en baten begroting 2023-2026	19.182	-9.778	15.989	19.875	6.829
	Totaal lasten en baten begroting 2023 en saldi 2024-2026	310.055	-311.040	-1.000	-1.000	-1.000
	Totaal structurele lasten en baten begroting 2023-2026	290.873	-301.262	-16.989	-20.875	-7.829

Toelichtingen:

1. Technische installaties Gemeentewerf: Voor het beheer en onderhoud is het werken met een beheer/onderhoudsmanagementsysteem noodzakelijk, eenmalige aanschaf kost € 30.000.

2. SPUK: Op basis van de te verwachten uitgaven en investeringen voor sportaccommodaties is de teruggaaf SPUK sport voor het jaar 2023 berekend. De regeling stopt na 2023.

3. HOV contracten: Onderdeel van de HOV overeenkomst met de provincie van januari 2014 is de uitvoering van deelproject 6 (de verlegde weg over Anna's Hoeve) in opdracht van de provincie Noord Holland. Na afronding van de werkzaamheden worden de kosten verrekend met de ontvangen voorschotten.

4. Bruisend Hart: Voor het opstellen van het bestemmingsplan Bruisend Hart is in 2023 € 250.000 geraamd.

5. Coalitieakkoord: In het Coalitieakkoord zijn diverse eenmalige budgetten opgenomen. Onder programma 1 zijn dat: Mobiliteitsplannen, pilot aansluiting nachtnet, OV knooppunt Crailo, parkeer(beleid), sportevenementen, erfgoedhuis, verkenning isolatiefonds, beleid afvalscheiding, milieu, opstellen wijkgerichte uitvoeringsagenda's Meent/Kerkelanden en inzet op flex wonen

6. Storting Reserve Stedelijke Ontwikkeling/projectportfolio en formatie: Aan de reserve Stedelijke ontwikkeling worden in de komende jaren toevoegingen gedaan uit de algemene middelen, maar ook met incidentele opbrengsten uit vastgoed verkopen. Van de lijst niet-strategisch vastgoed kunnen in 2023 naar verwachting 17 objecten worden verkocht. Na aftrek van de extra lasten voor tijdelijke uitbreiding van de formatie Vastgoed resteert in 2023 een netto opbrengst van € 5.972.000 om toe te voegen aan de Reserve stedelijke ontwikkeling. De intentie is om de toevoegingen uit de algemene middelen van jaarlijks € 1.300.000 structureel te verwerken. Echter vanuit het oogpunt van de wetgever worden deze toevoegingen incidenteel aangemerkt. Ter dekking van extra formatiekosten bij diverse teams wordt in 2023 € 500.000 onttrokken aan de reserve Stedelijke ontwikkeling.

7. Mobiliteitsfonds: Aan deze reserve worden de van derden verkregen middelen voor het niet kunnen voldoen aan een bestaande parkeernorm toegevoegd. Deze reserve zal worden ingezet voor het in brede zin accommoderen van de parkeersituatie en het vergroten van de bereikbaarheid van de gemeente Hilversum.

8. Herplantfonds: Aan deze reserve worden de van derden verkregen middelen toegevoegd die ontvangen worden voor de afkoop van de herplant van bomen bij het verlenen van een kapvergunning. Gemiddeld wordt hiervoor jaarlijks een bedrag van € 20.000 ontvangen.

9. Reserve Mediacentrum: De onttrekkingen in 2024 en 2025 zijn ten behoeve van de subsidie aan de Stichting Mediafonds.

10. Onderwijshuisvesting: Er is een Integraal Huisvestingplan (IHP) voor de komende 16 jaar opgesteld en door de Raad vastgesteld in mei 2020. Voor 2022 en 2023 zijn incidentele lasten opgenomen voor tijdelijke huisvesting en afwaardering van schoolgebouwen die worden gesloopt voor nieuwbouw.

11. Laaggeletterdheid: Om de regierol te versterken heeft het Rijk aan Hilversum als centrumgemeente extra budget beschikbaar gesteld voor de periode tot en met 2024. De bijdrage van het Rijk voor de aanpak van laaggeletterdheid wordt overgedragen aan de Regio Gooi en Vechtstreek ten behoeve van de uitvoering van het regionaal actieplan "Taal is de sleutel" en is gestart in 2021.

12. Nationaal Programma onderwijs: De gemeente Hilversum ontvangt van de rijksoverheid €2,1 miljoen uit het Nationaal Programma Onderwijs. Dit is tbv een herstelplan om onderwijsvertragingen in te halen die kinderen opliepen tijdens de coronapandemie.

13. Coalitieakkoord: In het Coalitieakkoord zijn diverse eenmalige budgetten opgenomen. Onder programma 2 zijn dat: Participatie (monitoring uitstroom) en opstellen actieplan ouder worden in Hilversum.

14. Minimabeleid doelgroepen TONK en TOZO

De coronaregelingen TOZO/Tonk zijn in 2021 beëindigd. De verwachting is dat hierdoor het beroep op de reguliere bijzondere bijstand incidenteel zal toenemen. Om die reden is extra maatwerkbudget nodig om de minima te kunnen ondersteunen.

15. Inkomensregelingen personeel: De afgelopen jaren zijn de aanvragen levensonderhoud toegenomen, mede als gevolg van Covid-19. Ook is het aantal mensen met een uitkering gestegen.

Dit leidt tot meer werk voor de afdeling Sociaal Domein. Hiervoor is in 2022 en 2023 3 fte extra capaciteit beschikbaar gesteld voor € 216.000 per jaar). Eveneens wordt geïnvesteerd in de e-dienstverlening (2 jaar 1 fte: € 72.000/jaar). Dekking 2023 vindt plaats via de algemene reserve (zie programma 5). Uit evaluatie zal moeten blijken of de (structurele) capaciteit in evenwicht is met de werkzaamheden

16. Coalitieakkoord: In het Coalitieakkoord zijn diverse eenmalige budgetten opgenomen. Onder programma 3 zijn dat: Lobby HBO onderwijs, opstellen/uitvoeren gebiedsagenda centrum/werklocaties mediapark/inlopen, tekort praktijkgeschoolde arbeid en experimenteren met de basisbaan.

17. Afhandeling TOZO: De TOZO is per 1 oktober 2021 gestopt maar er zijn nog een drietal verschillende onderdelen waar de uitvoering mee bezig zal blijven de jaren: Debiteurenbeheer Tozo bedrijfskapitaal, Uitvoering beleid Misbruik & Oneigenlijk gebruik en Terugvorderen / debiteurenbeheer verstrekte TOZO uitkeringen levensonderhoud. Voor de komende jaren worden deze uitgaven gedekt vanuit de TOZO reserve.

18. Schuldhulp en minimabeleid. De huidige economische ontwikkelingen hebben voor vele burgers grote gevolgen. Dit zal naar grote waarschijnlijkheid tot gevolg hebben dat de hulpvraag bij de gemeente zal toenemen. Om deze extra vraag te kunnen verwerken wordt er in deze begroting een stelpost van € 1.000.000 opgenomen voor de komende twee jaar. De raad zal over de besteding van deze middelen geïnformeerd worden.

19. Organisatieontwikkeling: Op basis van het concernplan is er in 2022 en 2023 budget opgenomen t.b.v. het organisatie-breed ontwikkelprogramma “Persoonlijk leiderschap” en een management-development traject.

20. SaaS oplossingen: De opgenomen investeringsbudgetten “datagedreven werken” van € 100.000 in 2023 en 2024 en “doorontwikkeling zaaksysteem” van € 100.000 in 2023 zijn omgezet van investering naar exploitatie. Hilversum is namelijk geen eigenaar van deze applicaties, maar maakt er slechts gebruik van. Daarom moeten deze lasten in de exploitatie worden verantwoord i.p.v. opname als activa op de balans.

21. Coalitieakkoord: In het Coalitieakkoord zijn diverse eenmalige budgetten opgenomen. Onder programma 4 betreft dit: Hilversum 600 jaar, verruiming Horeca buiten centrum en Dierenasiel.

22. Reserve Decentrale loonruimte: Er wordt jaarlijks een budget aan deze reserve toegevoegd conform oude cao afspraak.

23. Resultaat Grondexploitaties: De resultaten (tussentijdse winstnemingen) uit de grondexploitaties zijn opgenomen conform de actualisatie grondexploitaties 2022 (raad 9 juni 2022).

24. Mutaties Grondexploitaties: Mutaties grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel. Het totaal van de lasten en het totaal van de baten grondexploitatie dient in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen te worden. De mutatie met de balanspost voorraden, waarmee een saldo van € 0 gerealiseerd wordt, wordt afzonderlijk opgenomen in het overzicht incidentele baten en lasten.

25. Verkoop niet strategisch Vastgoed : Van de lijst niet-strategisch vastgoed kunnen in 2023 naar verwachting 17 objecten worden verkocht (zie ook onder programma 1) Om de verkoop van panden in de periode 2022 t/m 2024 te realiseren, is de formatie tijdelijk uitgebreid , kosten € 80.000, besluitvorming kadernota 2021. Deze extra lasten worden gedekt binnen de verkoopopbrengsten.

26. Verkoop voormalig zwembad Crailoo: Het perceel grond aan de Naarderweg wordt verkocht, onder aftrek van de boekwaarde kan er in 2023 een boekwinst worden gerealiseerd van ruim € 2 miljoen. Deze wordt gedoteerd aan de Reserve stedelijke ontwikkeling (zie programma 1).

27. Bijdrage Algemene reserve: Deze dient ter dekking van de lasten “personeel inkomensregelingen” en “minimabeleid doelgroepen TOZO en TONK”, zoals opgenomen onder programma 3.

28. Storting Algemene reserve (Coalitieakkoord): Vanuit het Coalitieakkoord betreft dit de extra stortingen in de Algemene reserve voor het creëren van een behoedzaamheidsbuffer.

29. Storting Algemene reserve (begrotingssaldo): De begroting laat een voordelig saldo zien. Om de toekomstbestendigheid van de gemeentefinanciën te vergroten is ervoor gekozen om een

structureel saldo van € 1.000.000 te presenteren. Het saldo daarboven wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

5. De uiteenzetting van de financiële positie

5.1 Meerjarige balans

	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose
Meerjarenbalans (Bedragen X € 1.000)	Eindbalans	Eindbalans	Eindbalans	Eindbalans	Eindbalans
ACTIVA	2022	2023	2024	2025	2026
Immateriële vaste activa	2.616	2.516	2.416	2.316	2.216
Materiële vaste activa	279.213	286.582	320.037	351.342	385.671
Financiële vaste activa	23.171	23.171	23.171	23.171	23.171
TOTAAL VASTE ACTIVA	305.000	312.269	345.624	376.829	411.058
Voorraden	-481	4.077	5.023	-3.537	-857
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	25.236	25.236	25.236	25.236	25.236
Liquide middelen (kas- en banksaldi)	15	15	15	15	15
Overlopende activa	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	37.270	41.828	42.774	34.214	36.894
TOTAAL	342.270	354.097	388.398	411.043	447.952

	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose
Meerjarenbalans (Bedragen X € 1.000)	Eindbalans	Eindbalans	Eindbalans	Eindbalans	Eindbalans
PASSIVA	2022	2023	2024	2025	2026
Eigen vermogen	68.400	79.306	92.224	111.166	117.895
Saldo Begroting	993	1.000	1.000	1.000	1.000
Voorzieningen	11.877	11.747	10.928	10.619	10.064
Vaste schulden met rentetypische looptijd > één jaar	195.311	213.008	228.505	234.001	259.498
TOTAAL VASTE PASSIVA	276.581	305.061	332.657	356.786	388.457
Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd < één jaar	35.189	18.536	25.241	23.757	28.995
Overlopende passiva	30.500	30.500	30.500	30.500	30.500
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	65.689	49.036	55.741	54.257	59.495
TOTAAL	342.270	354.097	388.398	411.043	447.952

Toelichting bij: Meerjarige balans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het BBV voorgeschreven dat bij de uiteenzetting van de financiële positie een geprognosticeerde balans moet

worden opgenomen. Deze balans moet meerjarig zijn en geeft inzicht in de ontwikkeling van onder andere de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

De presentatie moet aansluiten bij de balans in de jaarrekening maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. In de prognose zitten een aantal aannames omdat de toekomstige mutaties ongewis zijn.

Bij de prognose van de eindbalansen van de jaren 2023 t/m 2026 is rekening gehouden met de mutaties voortvloeiende uit;

- Het investeringsprogramma 2023-2026
- Openstaande kredieten uit voorgaande jaren
- De actualisatie grondexploitaties 2022
- De mutaties in de reserves en voorzieningen
- De reguliere begroting 2023 inclusief meerjarenraming
- De financieringsbehoefte voor de jaren 2023 t/m 2026

5.2 EMU saldo

	2022	2023	2024	2025	2026
Omschrijving	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2023	Volgens begroting 2024	Volgens begroting 2025	Volgens begroting 2026
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-6.478	11.906	12.918	18.943	6.729
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	8.779	7.269	33.355	31.205	34.229
3. Mutatie voorzieningen	37	-130	-819	-309	-555
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-5.803	4.558	946	-8.560	2.680
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-9.417	-51	-22.202	-4.011	-30.735

Toelichting bij: EMU saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMI-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Van dit maximale tekort van 3% van Nederland is 2,6% voor de rijksoverheid en 0,4% voor de decentrale overheden.

De EMU-systematiek werkt evenwel op een andere manier dan het baten- en lastenstelsel dat decentrale overheden hanteren. Investerings- en uitgaven die worden gedekt uit reserves tellen bijvoorbeeld niet mee in de uitkomsten van het baten- en lastenstelsel, maar tellen wel door in het EMU saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Een negatief saldo betekent dat de uitgaven groter zijn dan de inkomsten. Voor de gemeente Hilversum is dit in alle jaren het geval.

De individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. Aangezien het EMU-saldo van Hilversum onder de referentiewaarde uitstijgt, is de bijdrage van Hilversum aan het landelijke EMU-saldo geen aandachtspunt. Een of meer andere overheden zullen onder hun referentiewaarde moeten blijven, om ervoor te zorgen dat de Nederlandse overheid als geheel onder de EMU-norm van 3% blijft. De referentiewaarde voor Hilversum wordt bekend gemaakt bij de septembercirculaire.

5.3 Investerings

Taak veld		Vast- gesteld investe- rings progra- mma	*_ po st	Investerings				af- schr in jare n
				2023	2024	2025	2026	
	1. Programma Wonen en Leven							
2.1	Vervanging openbare verlichting armaturen 2023	ip 2023		506				15
2.1	Vervanging openbare verlichting armaturen 2024	ip 2024			506			15
2.1	Vervanging openbare verlichting armaturen 2025	ip 2025				506		15
2.1	Vervanging openbare verlichting armaturen 2026	ip 2026					506	15
2.1	Vervanging lichtmasten	ip 2026					191	40
2.1	Vervanging afgeschreven wegen 2023	ip 2023		3.476				50
2.1	Vervanging afgeschreven wegen 2024	ip 2024			3.476			50
2.1	Vervanging afgeschreven wegen 2025	ip 2025				3.476		50
2.1	Vervanging afgeschreven wegen 2026	ip 2026					3.476	50
2.1	Deklagen geluidsreducerend asfalt	ip 2026					482	7
2.1	Deklagen gesloten asfalt	ip 2023		307				15
2.1	Deklagen gesloten asfalt	ip 2024			307			15
2.1	Deklagen gesloten asfalt	ip 2025				307		15
2.1	Deklagen gesloten asfalt	ip 2026					307	15
2.1	Wegwerkzaamheden in combinatie met rioleringen 2023	ip 2023		376				50
2.1	Wegwerkzaamheden in combinatie met rioleringen 2024	ip 2024			376			50
2.1	Wegwerkzaamheden in combinatie met rioleringen 2025	ip 2025				376		50
2.1	Wegwerkzaamheden in combinatie met rioleringen 2026	ip 2026					376	50
2.1	Divers (w.o. auto te gast, fietspaden, van linschotentunnel)	ip 2023	*	4.500				50
2.1	Vervangen Nissan Navara calamiteitenvoertuig	ip 2025				70		8
2.1	Vervangen camera's installaties binnenstad	ip 2025				55		8
2.1	Vervangen Volkswagen transporter vri's	ip 2026					60	8
2.1	Vervanging deklaag 2e fietsbrug Hilversums kanaal 2025	ip 2025				85		50
2.1	Vervangen brugdek 2e kanaalbrug Kortenhoeft	ip 2025				362		50
2.1	Infrastructuurle maatregelen 2023	ip 2023		1.600				50
2.1	Subsidie infrastructuurle maatregelen 2023	ip 2023		-850				50
2.1	Infrastructuurle maatregelen 2024	ip 2024			1.100			50
2.1	Subsidie infrastructuurle maatregelen 2024	ip 2024			-600			50
2.1	Infrastructuurle maatregelen 2025	ip 2025				1.100		50
2.1	Subsidie infrastructuurle maatregelen 2025	ip 2025				-600		50
2.1	Infrastructuurle maatregelen 2026	ip 2026					1.100	50
2.1	Subsidie infrastructuurle maatregelen 2026	ip 2026					-600	50
2.1	Verkeersregelininstallaties	ip 2023		553				15
2.1	Verkeersregelininstallaties	ip 2024			810			15
2.1	Verkeersregelininstallaties	ip 2025				495		15
2.1	Verkeersregelininstallaties	ip 2026					353	15

2.1	Afsluiting Kleine Spoorbomen	ip 2023		1.000				50
2.1	Centrumring	ip 2023	*	9.000				50
2.1	Arenapark	ip 2023	*	4.500				50
2.1	Nieuwe buurtvoorzieningen Riebeeck	ip 2025	*			1.200		50
2.1	OV knooppunt Crailo verbeteren en Park&Bike onderzoek	ip 2024	*		1.000			40
2.1	Realisatie transferium en hub Arenapark	ip 2024	*		1.500			40
2.1	Extra fietsparkeerplekken centrum en OV knooppunten	ip 2024	*		500			20
2.1	Nieuwe Bibliotheek en herinrichting Kerkbrink	ip 2023	*	500				50
2.1	Beweegvriendelijker openbare ruimte	ip 2023	*	500				10
2.1	Opstellen en uitvoeren gebiedsagenda centrum	ip 2023	*	500				10
2.1	Opstellen en uitvoeren gebiedsagenda Zuid West	ip 2023	*	500				10
2.1	Opstellen en uitvoeren gebiedsagenda Mediapark	ip 2023	*	500				10
2.1	Voorbereiden en uitvoeren herinrichting Gijsbrecht	ip 2023	*	1.800				40
2.2	Uitbreiding parkeerapparatuur	ip 2023		100				10
2.2	Uitbreiding parkeerapparatuur	ip 2024			100			10
2.2	Uitbreiding parkeerapparatuur	ip 2025				100		10
2.2	Vervanging parkeerapparatuur Bloemenbuurt Noord	ip 2025				251		10
2.2	Uitbreiding parkeerapparatuur	ip 2026					100	10
2.2	Aanpassen parkeermeters i.v.m. uitfasen 2G netwerk	ip 2024			200			10
2.2	Ondergrondse fietsenstalling	ip 2024	*		38.150			40
2.2	Bijdrage derden ondergrondse fietsenstalling	ip 2024	*		-21.750			40
2.4	Vervanging beschoeiing Hilversumse Meent, groengordel	ip 2023		303				20
2.4	Vervanging beschoeiing Sportpark Loosdrecht	ip 2024			303			20
2.4	Vervanging beschoeiing Hilversumse Meent, groengordel	ip 2025				424		20
2.4	Vervanging beschoeiing Hilversumse Meent	ip 2026					424	20
2.4	Vervangen meerstoelen/remmingpalen Hemeltje	ip 2024			202			50
5.2	Zwembad Arenapark	ip 2024	*		18.000			50
5.7	Speelvoorziening	ip 2023		351				10
5.7	Speelvoorziening	ip 2024			619			10
5.7	Speelvoorziening	ip 2025				668		10
5.7	Speelvoorziening	ip 2026					564	10
5.7	Renovatie groenvoorzieningen 2023	ip 2023		230				10
5.7	Renovatie groenvoorzieningen 2024	ip 2024			230			10
5.7	Renovatie groenvoorzieningen 2025	ip 2025				230		10
5.7	Renovatie groenvoorzieningen 2026	ip 2026					230	10
5.7	In stand houden bomenbestand 2023	ip 2023		209				50
5.7	In stand houden bomenbestand 2024	ip 2024			209			50
5.7	In stand houden bomenbestand 2025	ip 2025				209		50
5.7	In stand houden bomenbestand 2026	ip 2026					209	50
5.7	Aanpak kastanjebloedingsziekte 2023	ip 2023		218				50
5.7	Aanpak kastanjebloedingsziekte 2024	ip 2024			218			50
5.7	Aanpak kastanjebloedingsziekte 2025	ip 2025				218		50
5.7	Aanpak kastanjebloedingsziekte 2026	ip 2026					218	50
5.7	Vergroenen speelterreinen start (6 plekken)	ip 2023	*	200				50
5.7	Kwaliteitsimpuls Oude Haven	ip 2023	*	971				50
5.7	Ecoverbinding Laapersveld	ip 2023	*	156				50

5.7	Natuurverbinding Raabos-Raaweg	ip 2024	*		514			50
5.7	Vergroenen speelterreinen 2 (6 plekken)	ip 2024	*		200			50
5.7	Ecologische verbindingzones in de stad versterken	ip 2024	*		100			50
5.7	2 koele plekken	ip 2024	*		200			50
5.7	Biodiverse vijvers	ip 2024	*		130			50
5.7	Natuurinclusieve maatregelen	ip 2024	*		200			50
5.7	Verwijderen zinloze verharding	ip 2024	*		100			50
5.7	Kwaliteitsimpuls Gooise Vaart	ip 2025	*			911		50
5.7	Plantsoenen Diependaalselaan	ip 2025	*			380		50
5.7	Vergroenen speelterreinen 3, incl Neuwegpark	ip 2025	*			740		50
5.7	Ecologische verbindingzones in de stad versterken	ip 2025	*			100		50
5.7	2 koele plekken	ip 2025	*			200		50
5.7	Biodiverse vijvers	ip 2025	*			130		50
5.7	Natuurinclusieve maatregelen	ip 2025	*			200		50
5.7	Verwijderen zinloze verharding	ip 2025	*			100		50
5.7	Stadsranden verbinden met het buitengebied	ip 2025	*			200		50
5.7	Koele groene route (excl.civil werk)	ip 2025	*			1.000		50
5.7	Vergroenen speelterreinen 4 (6 plekken)	ip 2026	*				200	50
5.7	Ecologische verbindingzones in de stad versterken	ip 2026	*				100	50
5.7	2 koele plekken	ip 2026	*				200	50
5.7	Biodiverse vijvers	ip 2026	*				130	50
5.7	Natuurinclusieve maatregelen	ip 2026	*				200	50
5.7	Verwijderen zinloze verharding	ip 2026	*				100	50
5.7	Stadsranden verbinden met het buitengebied	ip 2026	*				200	50
5.7	Koele groene route 2 (excl. civiel werk)	ip 2026	*				1.000	50
7.2	GWP vervangen afgeschreven riolering 2021-2026	ip 2023		3.667				75
7.2	GWP vervanging groot hemelwaterriool O.Loosdrechtseweg	ip 2024			315			75
7.2	GWP vervangen afgeschreven riolering 2021-2026	ip 2024			3.667			75
7.2	GWP vervangen afgeschreven riolering 2021-2026	ip 2025				3.667		75
7.2	GWP vervangen afgeschreven riolering 2021-2026	ip 2026					3.667	75
7.2	Vervangen VW crafter wachtdienst gemalen	ip 2024			50			8
7.2	Vervangen VW crafter V-862-KN	ip 2025				70		8
7.2	Vervangen VW crafter V-483-KT	ip 2025				60		8
7.2	Vervangen riool inspectiecamera	ip 2025				60		10
7.2	Spaarvoorziening riolering ip 2023	ip 2023		-3.667				
7.2	Spaarvoorziening riolering ip 2024	ip 2024			-3.982			
7.2	Spaarvoorziening riolering ip 2025	ip 2025				-3.667		
7.2	Spaarvoorziening riolering ip 2026	ip 2026					-3.667	
7.2	Splitsen hemelwater van vuilwater fase 2	ip 2024			1.387			75
7.2	Optimalisatie hemelwaterafvoer openbare ruimte fase 2	ip 2024			888			75
7.2	Afkoppelen en infiltreren grote daken postcode 1221 fase 2	ip 2024			1.026			75
7.2	Grondaankoop waterbergingskelder en vijver Centrum/Oost	ip 2023		3.500				
7.2	Vuilwaterbergingskelder Oost	ip 2025				5.752		
7.4	Geluidsanering centrumring	ip 2025				2.500		10
1. Totaal Programma Wonen en Leven				35.506	50.251	21.935	10.126	

	2. Programma Zorg							
4.2	Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting 2023	ip 2023		12.231				40
4.2	Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting 2024	ip 2024			12.658			40
4.2	Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting 2025	ip 2025				21.528		40
4.2	Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting 2025	ip 2026					14.465	40
	2. Totaal programma Zorg			12.231	12.658	21.528	14.465	
	3. Programma Werken							
	3. Totaal programma Werken							
	4. Programma Bestuur							
0.4	Paspomaat - Docudistri	ip 2023		60				5
0.4	Applicatie VTH	ip 2023		250				5
0.4	Streekarchief	ip 2023		110				5
0.4	Bedrijfsvoering financieel pakket	ip 2023		322				5
0.4	Bedrijfsvoering financieel pakket bijdrage wijdemeren	ip 2023		-166				5
0.4	Vervanging Firewall	ip 2023		125				5
0.4	Vervanging Wifi access-points	ip 2024			100			5
0.4	Vervanging netwerkkapapparaat	ip 2023		175				5
0.4	Vervanging mobiele telefoons	ip 2024			300			3
0.4	Vervanging laptops personeel en bestuur	ip 2026					860	4
0.4	RPA (robotisering)	ip 2023		50				5
0.4	RPA (robotisering)	ip 2024			50			5
0.4	Duurzaamheid en circulariteit	ip 2023		120				10
0.4	Duurzaamheid en circulariteit	ip 2024			120			10
0.4	Vervanging vloerbedekking Raadhuis	ip 2023		240				10
0.4	Herinrichting kantoren agv versneld hybride werken	ip 2023		175				10
0.4	Herinrichting kantoren agv versneld hybride werken	ip 2024			175			10
0.4	Vervangen vergaderschermen/dig. whiteboards DDP1/OE21	ip 2023		52				10
0.4	Vervanging zonwering DDP1, OE21 en WS	ip 2023		90				10
0.4	Vervanging zonwering DDP1, OE21 en WS	ip 2024			50			10
0.4	Aanpassing receptie stadskantoor incl. nieuwe koffiebar	ip 2023		225				10
0.4	Renovatie toiletgroepen raadhuis	ip 2023		60				10
0.4	Renovatie pantry's stadskantoor	ip 2023		50				10
0.4	Investerings agile werken	ip 2023		90				5
0.4	Investerings agile werken	ip 2024			90			5
0.4	Duurzaamheidsmaatregelen Raadhuis	ip 2023	*	1.420				40
0.4	Duurzaamheidsmaatregelen Stadskantoor	ip 2023	*	870				40
	4. Totaal programma Bestuur			4.318	885		860	
	5. Programma Financiën en Grondexploitaties							
8.2	Koninginneweg WVG Stationsgebied	ip 2023		93				-
8.2	WVG Entree Oost	ip 2023		9.793				-
	5. Totaal programma Financiën en Grondexploitaties			9.886				
	Totaal gemeente Hilversum			61.941	63.794	43.463	25.451	

Toelichting bij: Investerings

Met het investeringsprogramma 2023-2026 bieden wij u inzicht in de voorgenomen investeringen voor de komende vier jaren. De jaarschijven zijn geactualiseerd naar aanleiding van de voorgenomen nieuwe investeringen in de stad, reeds genomen besluiten en de stijgende kosten.

Bij deze begroting wordt voorgesteld de kredieten in de jaarschijf 2023 vrij te geven, met uitzondering van de met sterretjes gemarkeerde posten.

Personeels- en organisatiekosten

In de BBV-notitie Materiële Vaste Activa (januari 2020) is voorgeschreven dat salariskosten die direct aan een actief zijn toe te rekenen moeten worden geactiveerd. De financiële verordening 2022 van de gemeente Hilversum is (onder andere) op dit onderdeel aangepast. In het investeringsprogramma 2023-2026 is de personeelskosten verwerkt in de investeringsbedragen.

Spaarvoorziening riolering

Sinds het begrotingsjaar 2021 wordt op de investeringskredieten die betrekking hebben op de riolering, ieder jaar een bedrag uit de spaarvoorziening riolering in mindering gebracht. Dit heeft als effect dat de kapitaallasten van deze investeringen nihil zijn.

Autorisatie investeringskredieten

Investeringsen maken via de kapitaallasten (rente en afschrijving) deel uit van de exploitatiebegroting. Bij de vaststelling van de begroting/meerjarenraming wordt tegelijkertijd de investeringskolom voor het komende jaar (2023) door de raad geaccordeerd. De financiële ruimte voor de investeringen is dan gereserveerd voor het komende jaar. Dit geldt niet voor alle investeringen. Bij het vaststellen van de begroting wordt ook bepaald voor welke investeringsvoorstellen het college op een later tijdstip naar de raad zal gaan voor de autorisatie van het krediet. Deze investeringen zijn in het investeringsprogramma met een sterretje gemarkeerd.

Als regel geldt dat (1) het bestedingsdoel (wat willen we bereiken), (2) de planning (deze is de basis voor de bestedingstermijn van het budget), (3) de onderbouwde financiële raming (de basis voor het begrote bedrag) en (4) het uitvoeringsplan (welke activiteiten zijn nodig) van investeringen helder moeten zijn. Voor investeringen op het gebied van het beheer (van bijvoorbeeld de openbare ruimte) is dit in de regel zo, omdat daar door de raad vastgestelde onderhoudsplannen onder liggen die voorzien zijn van een uitvoeringsplanning. Investeringsen die niet aan deze voorwaarden voldoen worden geschrapt.

5.4 Reserves

- = onttrekking en += toevoeging

bedragen x 1.000

Ref	omschrijving reserve	2023				2024			2025			2026		
		saldo begin	toe-voeging	ont-trekking	saldo einde	toe-voeging	ont-trekking	saldo einde	toe-voeging	ont-trekking	saldo einde	toe-voeging	ont-trekking	saldo einde
1	Afvalstoffen (egalisereserve)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Stedelijke ontwikkeling	2.161	7.272	-500	8.933	1.300	0	10.233	1.300	0	11.533	1.300	0	12.833
3	Mobiliteitsfonds	1.219	0	-222	997	0	-12	985	0	-62	923	0	-62	861
4	Herplantfonds	142	20	0	162	20	0	182	20	0	202	20	0	222
5	Regionaal mediacentrum	116	0	0	116	0	-45	71	0	-71	0	0	0	0
	Totaal programma 1	3.638	7.292	-722	10.208	1.320	-57	11.471	1.320	-133	12.658	1.320	-62	13.916
6	Opvang Oekraïners	2.700	0	0	2.700	0	0	2.700	0	0	2.700	0	0	2.700
	Totaal programma 2	2.700	0	0	2.700	0	0	2.700	0	0	2.700	0	0	2.700
7	Inzet HHT middelen	6	0	0	6	0	0	6	0	0	6	0	0	6
8	TOZO	2.237	0	-350	1.887	0	-300	1.587	0	-300	1.287	0	-150	1.137
	Totaal programma 3	2.243	0	-350	1.893	0	-300	1.593	0	-300	1.293	0	-150	1.143
9	Decentrale loonruimte	346	38	0	384	38	0	422	38	0	460	38	0	498
	Totaal programma 4	346	38	0	384	38	0	422	38	0	460	38	0	498
10	Algemene reserve	56.887	5.286	-638	61.535	10.916	0	72.451	17.018	0	89.469	4.583	0	94.052
11	Covid-19	2.587	0	0	2.587	0	0	2.587	0	0	2.587	0	0	2.587
12	Corona herstelagenda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Totaal programma 5	59.474	5.286	-638	64.122	10.916	0	75.038	17.018	0	92.056	4.583	0	96.639
	Totaal alle programma's	68.401	12.616	-1.710	79.307	12.274	-357	91.224	18.376	-433	109.167	5.941	-212	114.896

1. Afvalstoffenheffing (egalisereserve)

Het doel van deze reserve is het beschikbaar houden van niet bestede financiële middelen voor de egalisering van de tarieven afvalstoffenheffing in de komende jaren. De reserve is in het verleden vooral gevormd door meevallers in de uitgaven van de Gewestelijke Afvalstoffendienst. Conform raming worden de laatste middelen uitgegeven in 2022 en zou deze reserve bij de jaarrekening 2022 opgeheven kunnen worden.

2. Stedelijke ontwikkeling

Het doel van deze reserve is het beschikbaar hebben van middelen voor projecten in de stad. Naast de toevoegingen uit de algemene middelen kunnen ook incidentele meeropbrengsten uit vastgoed verkopen aan deze reserve toegevoegd worden.

Structureel wordt in 2023 en volgende jaren € 1,3 mln. aan deze reserve toegevoegd met daarnaast in 2023 de meeropbrengsten van de verkopen van het niet-strategisch vastgoed (€ 3,963 mln.) en het perceel voormalig zwembad Crailoo (€ 2,009 mln.). Ter dekking voor de projectportfolio wordt € 500.000 onttrokken.

3. Mobiliteitsfonds

Aan deze reserve worden de van derden verkregen middelen voor het niet kunnen voldoen aan een bestaande parkeernorm toegevoegd. Deze reserve zal worden ingezet voor het in brede zin accommoderen van de parkeersituatie en het vergroten van de bereikbaarheid van de gemeente Hilversum.

In 2020 zijn parkeerverbeteringen in het Rode Dorp aangebracht. Ter compensatie van de kapitaallasten van deze investering is een onttrekking van € 12.000 geraamd. Daarnaast worden in 2023 de lasten voor de nachttrein (€ 160.000) en een extra parkeertelling (€ 50.000) uit deze reserve gedekt. Vanaf 2025 is jaarlijks € 50.000 voor een parkeertelling opgenomen. Dit is noodzakelijk voor het toetsen en onderbouwen van (toekomstige) grote projecten zoals Stationsgebied en Arenapark alsmede planontwikkelingen zoals HOV en centrumgebied.

4. Herplantfonds

Aan deze reserve worden de van derden verkregen middelen toegevoegd die ontvangen worden voor de afkoop van de herplant van bomen bij het verlenen van een kapvergunning. Gemiddeld wordt een bedrag van € 20.000 hiervoor ontvangen en toegevoegd. Vanuit de reserve zal de gemeente nieuwe bomen planten als compensatie.

5. Regionaal mediacentrum

Het doel van deze reserve was om de subsidie-afbouw te dekken en hervormingen van de lokale omroep tot een regionaal mediacentrum mogelijk te maken. Naar aanleiding van motie 18-109 is een deel deze reserve aangewend voor een subsidieregeling innovatieve lokale journalistiek. Het restant van de reserve Regionaal Mediacentrum (RMC) is beschikbaar voor subsidie aan de Stichting Mediafonds Hilversum.

6. Opvang Oekraïners

Het bestedingsdoel van deze reserve is dekking bieden voor de financiële effecten als gevolg van te treffen maatregelen voor de opvang van gevluchte Oekraïners. De gemeente ontvangt van het Rijk een specifieke uitkering voor de opvang van Oekraïense ontheemden. In het geval dat deze specifieke uitkering niet kostendekkend zou blijken, zou voor het tekort een beroep op deze reserve kunnen worden gedaan.

7. Inzet HHT middelen

De resterende zgn. HHT (huishoudelijke hulp toelage) gelden zijn in een reserve gestort. Besloten is deze middelen in te zetten voor dekking van het regionaal arbeidsmarktbewerkingsplan 'Werken aan Werk' en het uitvoeringsplan 'Focus op werk'.

8. TOZO

Het doel van deze reserve is middelen beschikbaar te houden voor de afrekening met de regiogemeenten en voor nog te maken toekomstige TOZO-lasten. Voor een drietal verschillende onderdelen is de organisatie de komende jaren nog mee bezig met de uitvoering: debiteurenbeheer Tozo bedrijfskapitaal, Uitvoering beleid Misbruik & Oneigenlijk gebruik en Terugvorderen/debiteurenbeheer verstrekte TOZO uitkeringen levensonderhoud. De komende jaren worden deze uitgaven gedekt vanuit de TOZO reserve.

9. Decentrale loonruimte

Het doel van deze bestemmingsreserve is het voldoen aan de afspraken met het Lokaal overleg dat de niet in enig jaar bestede middelen voor de decentrale arbeidsvoorwaarden worden gereserveerd voor toekomstige uitgaven op dit terrein. In de begroting is een structureel bedrag van 0,1 % van de loonsom (= € 38.000) opgenomen voor het decentrale arbeidsvoorwaardenoverleg. Aanwending van dit budget voor concernbrede activiteiten vindt plaats in ruggespraak met het Lokaal Overleg.

10. Algemene reserve

Een algemene reserve is bedoeld als buffer (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van financiële tegenvallers. In 2023 zijn er onttrekkingen begroot, die een relatie hebben met de reserve Covid-19. De door het Rijk uitgekeerde coronamiddelen zijn in de reserve Covid-19 gestort, maar de looptijd van deze reserve is tot 1 januari 2023. Met als uitgangspunt dat het eindsaldo van de reserve Covid-19 in de Algemene reserve wordt gestort, is in de Voorjaarsnota 2022 daarom in 2023 een onttrekking geraamd van € 638.000 uit de Algemene reserve die nog gerelateerd is aan de coronacrisis. Het betreft een bedrag van € 350.000 voor extra maatwerkbudget ter ondersteuning van minima en een onttrekking van € 288.000 voor extra formatie voor de afdeling Sociaal Domein. Dit in verband met de toename van het aantal aanvragen levensonderhoud evenals het aantal mensen met een uitkering.

Om niet alle begrotingsruimte in de toekomst in te vullen wordt conform het coalitieakkoord een bedrag in de algemene reserve gestort als behoedzaamheidsbuffer. De toevoeging is een oplopende reeks van € 1 miljoen in 2024 naar € 2 miljoen in 2026.

Deze begroting heeft structureel een voordelig saldo van € 1.000.000, het restant saldo wordt structureel toegevoegd aan de algemene reserve.

11. Covid-19

Doel van de reserve is om dekking te geven aan lokale uitgaven die veroorzaakt worden door de coronacrisis, waarvoor geen compensatie van de rijksoverheid beschikbaar is en essentiële en/of maatschappelijke dienstverlening betreffen voor de Hilversumse samenleving. De bestedingstermijn van deze reserve loopt af op 31 december 2022, maar is nog niet opgeheven. Op het moment van opstellen van de begroting 2023 was nog € 2,587 mln. beschikbaar. Dit met de kanttekening dat in 2023 een bedrag van € 638.000 voor coronagerelateerde lasten uit de Algemene reserve wordt onttrokken.

12. Corona herstelagenda

Het doel van de reserve Corona Herstelagenda is het dekken van de herstelmaatregelen na de coronacrisis die zijn opgenomen in de vastgestelde Corona Herstelagenda. De besteding van de middelen is geraamd in 2022, maar de reserve is nog niet opgeheven.

5.5 Voorzieningen

- = onttrekking/vrijval en + = toevoeging

bedragen x € 1.000

Nr	omschrijving voorziening	2023				2024			2025			2026		
		saldo begin	toe-voeging	vrijval en onttrek-king	saldo einde	toe-voeging	vrijval en onttrek-king	saldo einde	toe-voeging	vrijval en onttrek-king	saldo einde	toe-voeging	vrijval en onttrek-king	saldo einde
1	Spaarvoorziening rioleringen	0	3.806	-3.806	0	3.806	-3.806	0	3.806	-3.806	0	3.806	-3.806	0
2	Egalisatievoorziening rioleringen	707		-425	282		-275	7			7			7
3	Onderhoud parkeergarages	241	331	-207	365	331	-240	456	331	-447	340	331	-376	295
4	Onderhoud begraafplaatsen	183	33	-66	150	33	-179	4	33	-30	7	33	-33	7
5	Onderhoud culturele huisvesting	510	262	-235	537	262	-343	456	262	-92	626	262	-55	833
6	Onderhoud sportaccommodaties	1.424	457	-575	1.306	457	-1.195	568	457	-713	312	457	-618	151
7	Onderhoud sluizen, gemalen en recreatie	177	28	-36	169	28	-41	156	28	-45	139	28	-45	122
8	Inkomsten Nike	36	12	-12	36	12	-12	36	12	-12	36	12	-12	36
	Totaal programma 1	3.277	4.929	-5.362	2.844	4.929	-6.091	1.682	4.929	-5.145	1.466	4.929	-4.945	1.450
9	Onderhoud gymlokale schoolgebouwen	431	167	-7	591	167	-56	702	167	-209	660	167	-572	255
10	Onderhoud voorzieningen jeugd	168	187	-184	171	187	-204	154	187	-167	174	187	-165	196
	Totaal programma 2	599	354	-191	762	354	-260	856	354	-376	834	354	-737	451
11	Ziggo deal	421	0	0	421	0	0	421	0	0	421	0	0	421
	Totaal programma 3	421	0	0	421	0	0	421	0	0	421	0	0	421
12	Pensioenen wethouders	6.256	225	-220	6.261	225	-220	6.266	225	-220	6.271	225	-220	6.276
13	Onderhoud ambtenarenhuisvesting	717	307	-226	798	307	-169	936	307	-307	936	307	-527	716
	Totaal programma 4	6.973	532	-446	7.059	532	-389	7.202	532	-527	7.207	532	-747	6.992
14	Onderhoud overige gebouwen	262	139	-85	316	139	-33	422	139	-215	346	139	-80	405
15	Planexploitaties	345	0		345	0		345	0		345	0		345
	Totaal programma 5	607	139	-85	661	139	-33	767	139	-215	691	139	-80	750
	Totaal alle programma's	11.877	5.954	-6.084	11.747	5.954	-6.773	10.928	5.954	-6.263	10.619	5.954	-6.509	10.064

1. Spaarvoorziening riolering

Het doel van deze voorziening is om de lasten van de jaarlijkse investeringen in de riolering te kunnen dekken, zodat deze niet meer geactiveerd hoeven te worden (ideaalcomplex). Voor het begrotingsjaar 2023 is een toevoeging geraamd van ca. € 3,8 mln. De toevoeging is dit jaar verhoogd als gevolg van hogere vervangingsinvesteringen riolering door de inflatie en de doorberekening van personeelslasten. Deze begrote toevoeging wordt in hetzelfde jaar aan de voorziening onttrokken om de in het begrotingsjaar gemaakte investeringen te dekken.

2. Egalisatievoorziening riolering

Het doel van deze voorziening is om de jaarlijkse resultaten van de exploitatie riolering te verrekenen. Bij jaarlijks te bepalen tarieven kunnen middelen uit deze voorziening vrij worden gemaakt, waarmee (gedeeltelijke) tariefsverhoging kan worden voorkomen.

3. Onderhoud parkeergarages

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst te kunnen voorzien in het adequaat onderhoud van de gemeentelijke parkeergarages en om de schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd.

4. Onderhoud begraafplaatsen

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud aan de begraafplaatsen te kunnen plegen en om schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd.

5. Onderhoud culturele huisvesting

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud te kunnen plegen aan de gebouwen voor culturele huisvesting en het museum. Daarmee vangen we schommelingen in de hoogte van de uitgaven op. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd.

6. Onderhoud sportaccommodaties

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud aan het zwembad, de sporthallen en de sportvelden te kunnen plegen en om schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd.

7. Onderhoud sluizen, gemalen en openbare recreatie

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud te kunnen plegen aan de gebouwen. Daarmee vangen we schommelingen in de hoogte van de uitgaven op. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd.

8. Inkomsten Nike

Het doel van deze voorziening is om de huurinkomsten, die verkregen zijn uit de onderverhuur van de atletiekbaan op het Arenapark te besteden conform de met Nike afgesproken voorwaarden. De toevoeging aan de voorziening betreft de verwachte inkomsten uit onderverhuur.

9. Onderhoud gymlokalen schoolgebouwen

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud aan de gymnastieklokalen bij onderwijsgebouwen te kunnen plegen en om schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd.

10. Onderhoud voorzieningen jeugd

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud te kunnen plegen aan de gebouwen, die gebruikt worden voor buurt- en clubhuizen en kinderopvang. Daarmee vangen we schommelingen in de hoogte van de uitgaven op. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd.

11. Ziggo deal

De gemeente heeft met Ziggo op 27 januari 2016 een vierjarige samenwerkingsovereenkomst afgesloten waarmee een einde kwam aan de geschillen over de tariefharmonisatie. Op basis hiervan is afgesproken gezamenlijk te investeren in de verdere ontwikkeling en zichtbaarheid van Hilversum als mediastad. De looptijd van de samenwerking is formeel beëindigd, maar nog niet alle van Ziggo ontvangen middelen zijn besteed conform de afspraken. Dat maakt het noodzakelijk om deze te verlengen. Voor de besteding van de resterende middelen is een addendum opgesteld waarin de afspraken over de benutting van het resterend budget zijn vastgelegd. De in deze voorziening opgenomen middelen worden hiervoor aangewend.

12. Pensioenen wethouders

In 2012 zijn de maximale verplichtingen voor de pensioenlasten van de (oud-)wethouders becijferd en via een voorziening afgedekt. Een deel van de verplichting wordt gedekt door een belegging bij ASR Levensverzekeringen (voorheen Loyalis). Aan het eind van ieder jaar wordt het totaal van deze verplichting (gespaarde deel bij ASR Levensverzekeringen en de gemeentelijke voorziening) geactualiseerd en verwerkt. ASR levensverzekeringen N.V. heeft aangegeven in 2022 met de verzekering te willen stoppen per. De gevolgen van deze wijziging zijn nog niet in deze begroting verwerkt. De jaarlijkse toevoeging is € 250.000 en het uit deze voorziening te onttrekken bedrag voor pensioenuitkeringen voormalig wethouders is geraamd op € 220.000.

13. Onderhoud ambtenarenhuisvesting

Ter dekking van het jaarlijks groot cyclisch onderhoud is een onderhoudsvoorziening ingesteld voor de ambtelijke gebouwen, waarvan het Raadhuis en het stads kantoor de belangrijkste zijn. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd.

14. Onderhoud overige gebouwen

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud aan de overige gebouwen te kunnen plegen en om schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Het uitgangspunt voor de toevoegingen en onttrekkingen is het vastgestelde MOP 2020-2029. Op basis van de laatst vastgestelde jaarstukken worden de bedragen in deze onderhoudsplannen jaarlijks geactualiseerd.

15. Planexploitaties

Deze voorziening heeft als doel financiële dekking te bieden voor de verwachte saldi voor grondexploitaties met een nadelig resultaat. De voorziening is een optelsom van de contante waarden van deze saldi. Op basis van de actualisatie grondexploitaties 2022 bestaat het saldo uit het nadelig resultaat Stationsgebied en wordt jaarlijks een bedrag aan deze voorziening toegevoegd. De

hoogte van deze toevoeging is gebaseerd op een renteberekening om bij het afsluiten van de nadelige grondexploitatie op de benodigde eindwaarde te komen.

5.6 Subsiestaat

Het Rekenkameronderzoek naar subsidieverstrekking van 14 juni 2022 geeft verbeterpunten weer op het gebied van rechtmatigheid met als concrete aanbeveling het instellen van subsidieplafonds. In de begroting wordt op hoofdlijnen vastgelegd hoeveel middelen er beschikbaar zijn, waarbij de begroting wordt gehanteerd als een maximaal uit te geven bedrag. Echter op het moment dat deze middelen op zijn, kan dit niet als reden worden gebruikt om geen subsidie te verstrekken. Dit is namelijk geen geldige grond voor afwijzing. Voor het verstrekken van subsidies is alsnog een wettelijk basis nodig. Dit kan zowel door subsidieregelingen (inclusief subsidieplafond) te vormen voor de activiteiten waar we subsidies voor verlenen, als door gebruik te maken van de mogelijkheden waarvoor geen wettelijk voorschrift nodig is (begrotingssubsidies, incidentele subsidies, Europese subsidies, en spoedsubsidies).

In deze begroting 2023 wordt dit opgelost door een subsiestaat op te nemen en voor alle partijen, waarvoor geen subsidieregeling is, met begrotingssubsidies te gaan werken (een uitzonderingssubsidie benoemd in artikel 4:23 Awb) Op de subsiestaat wordt elke organisatie apart vermeld. Dit is een mogelijkheid om rechtmatig subsidies te verstrekken, zonder dat een wettelijk voorschrift nodig is.

Op de lange termijn worden deze tekortkomingen hersteld door alsnog een wettelijke basis te creëren in de vorm van subsidieregelingen. Binnen deze subsidieregelingen worden ook subsidieplafonds ingesteld.

Pr.	Doelstelling	Organisatie	Begrotings-subsidie
1	Duurzame Stad & Mooie Stad	Stichting Botanische Tuin dr. Costerus	3
1	Duurzame Stad & Mooie Stad	Stichting Pinetum Blijdenstein	30
1	Levendige stad	Bink Kinderopvang B.V.	203
1	Levendige stad	C.V. Globe CKC U.A.	470
		St. De Zilveren Camera van de Nederlandse Vereniging	
1	Levendige stad	Van Fotojournalisten	103
1	Levendige stad	St. Openb.Bibliotheek en Volksuniversiteit Hilversum	2.080
1	Levendige stad	Stichting ART Hilversum	6
1	Levendige stad	Stichting Dudok Architectuur Centrum	252
1	Levendige stad	Stichting Filmtheater Hilversum	132
1	Levendige stad	Stichting Grafisch Atelier 't Gooi	84
1	Levendige stad	Stichting Hilversumse Meent	30
1	Levendige stad	Stichting Le Champion	25
1	Levendige stad	Stichting Mediaplein	166
1	Levendige stad	Stichting Museum Hilversum	691
1	Levendige stad	Stichting Podium De Vorstin	1.204
1	Levendige stad	Stichting Raadhuisconcerten	8
1	Levendige stad	Stichting Sportclub Gehandicapten Gooi en Eemland	2
1	Levendige stad	Stichting SportFair	15
1	Levendige stad	Team Sportservice Provincie Utrecht	19
1	Levendige stad	Team Sportservice Provincie Utrecht	367
1	Mooie stad	Stichting Huurteam G&V	40
1	Mooie stad	Stichting WAC-Hilversum	10
2	Kansrijke stad	Bink Kinderopvang B.V.	120
2	Kansrijke stad	St. Openb.Bibliotheek en Volksuniversiteit Hilversum	53
2	Kansrijke stad	Stichting Alberdingk Thijm Scholen	94
2	Kansrijke stad	Stichting IMC Weekendschool	25
2	Kansrijke stad	Stichting Jeugdeducatiefonds	27
2	Kansrijke stad	Stichting Maatjesproject Gooi & Vechtstreek	30

2	Kansrijke stad	Stichting Noor	19
2	Kansrijke stad	Stichting Proceon	75
2	Kansrijke stad	STIP Hilversum	711
2	Kansrijke stad	Yverta	5
2	Kansrijke stad, ondersteunende stad	Reg. Samenwerkingsverband Unita	16
2	Kansrijke stad, verbindende stad	Stichting Scouting Regio Gooi	5
2	Ondersteunende stad	Humanitas District Noordwest	27
2	Ondersteunende stad	Slachtofferhulp Nederland	31
2	Ondersteunende stad	Stichting Rechtswinkel Hilversum	8
2	Verbindende stad	Stichting Vier het Leven	3
2	Verbindende stad	Autismesoos Hilversum	1
2	Verbindende stad	Hilversummers.nl	55
2	Verbindende stad	Mantelzorgweek	14
2	Verbindende stad	Stichting Avondschool Actief	3
2	Verbindende stad	Stichting Gooi en Vecht Inclusief	30
2	Verbindende stad	Stichting Speel-o-theek De Steeg	10
2	Verbindende stad en kansrijke stad	Stichting Speel-o-theek De Steeg	10
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Bestuur Nederlandse Ver. voor Autisme (NVA)	2
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Heelo BV	228
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	HipHelpt Hilversum	2
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Leger des Heils	15
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Mama Vita	3
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	MEE Utrecht, Gooi & Vecht	569
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Parkinson Vereniging	1
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	St Funtours	3
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	St Rolstoelbus	3
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Stichting Alzheimer Nederland	6
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Stichting Hilversumse Meent	73
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Stichting Hilverzorg, locatie Kerkelanden	88
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Stichting Maatjesproject Gooi & Vechtstreek	222
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Stichting Present Hilversum	40
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Stichting Schuldhulpmaatje Hilversum en omstreken	17
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Stichting Versa Welzijn	4.948
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Stichting Viore	20
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Stichting VluchtelingenWerk West en Midden-Nederland	172
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Stichting Wijkcentrum De Zoutkeet	35
2	Verbindende stad en ondersteunende stad	Urban Farming 035	10
3	Ondernemende stad	Koepelorganisatie Hilversum i.o.	25
3	Ondernemende stad	MBO College Hilversum	50
3	Ondernemende stad	Mediacollege Amsterdam	50
3	Ondernemende stad	Mediastages BV	9
3	Ondernemende stad	Ondernemersvereniging Arenapark & Laapersveld	40
3	Ondernemende stad	Ondernemersvereniging Zuid West	40
3	Ondernemende stad	Stichting BIZ Vastgoed Gijsbrecht	50
3	Ondernemende stad	Stichting Centrum Hilversum	55
3	Ondernemende stad	Stichting Hilversum Marketing	615
3	Ondernemende stad	Stichting Hogeschool van Amsterdam	40
3	Ondernemende stad	Stichting Media Perspectives	260
3	Ondernemende stad	Stichting Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid	245
3	Ondernemende stad	Stichting Ollie's Productions	15
3	Ondernemende stad	Stichting Ondernemersfonds Gijsbrecht	60
3	Ondernemende stad	Stichting Stadsfonds Hilversum	1.060
3	Werkende stad	Stichting JobOn	18
Totaal			16.387

6. Bijlagen

6.1 Overzicht van taakvelden per programma

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2023			2024	2025	2026
	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0.10 Mutaties reserves	7.292	-722	6.570	1.263	1.187	1.258
0.63 Parkeerbelasting	0	-4.650	-4.650	-4.650	-4.611	-4.611
2.1 Verkeer en vervoer	17.711	-2.004	15.707	15.424	14.891	14.864
2.2 Parkeren	4.472	-1.444	3.028	3.096	2.946	2.854
2.4 Economische havens en waterwegen	452	-67	385	382	372	362
5.1 Sportbeleid en activering	1.213	-9	1.203	1.404	1.578	1.527
5.2 Sportaccommodaties	2.826	-1.215	1.611	1.740	1.714	1.690
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	4.506	-479	4.026	4.043	4.285	4.280
5.4 Musea	1.288	-338	950	947	946	944
5.5 Cultureel erfgoed	883	-5	878	924	871	869
5.6 Media	1.842	-2	1.841	2.594	2.871	2.799
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.944	-384	6.560	6.663	6.914	6.866
7.2 Riolering	6.620	-8.895	-2.275	-2.260	-2.263	-2.248
7.3 Afval	10.447	-12.684	-2.237	-2.670	-3.222	-3.646
7.4 Milieubeheer	3.413	-16	3.398	3.463	4.184	3.829
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	442	-338	104	101	105	102
8.1 Ruimtelijke ordening	3.182	-457	2.726	2.556	2.429	2.425
8.3 Wonen en bouwen	4.527	-3.287	1.240	1.664	1.583	1.425
Programma 1. Wonen en leven	78.061	-36.997	41.063	36.686	36.780	35.589
4.2 Onderwijshuisvesting	9.504	-199	9.305	9.226	8.325	8.146
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	7.549	-4.863	2.686	2.699	2.543	2.540

6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	12.054	-360	11.694	12.092	12.839	12.913
6.2	Toegang	1.960	-4	1.956	2.003	2.002	1.995
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	5.137	-745	4.392	4.437	4.007	3.991
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	10.798	-36	10.762	10.643	10.588	10.582
6.71B	Begeleiding (WMO)	6.391	0	6.391	6.268	6.266	6.260
6.71C	Dagbesteding (WMO)	1.100	0	1.100	1.150	250	250
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	25	0	25	25	25	25
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	9.149	-16	9.133	8.984	8.980	8.976
6.72B	Jeugdhulp behandeling	10.231	0	10.231	10.232	10.239	10.239
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	1.545	0	1.545	1.545	1.545	1.545
6.73A	Pleegzorg	800	0	800	950	950	950
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	140	0	140	140	140	140
6.74A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	231	0	231	233	236	240
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	1.038	0	1.038	1.038	1.038	1.038
6.74C	Gesloten plaatsing	230	0	230	230	230	230
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	12.602	-303	12.299	12.302	12.306	12.305
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang	5.155	0	5.155	5.155	5.155	4.900
6.82A	Jeugdbescherming	1.758	-6	1.752	1.748	1.747	1.746
6.82B	Jeugdreclassering	150	0	150	150	150	150
7.1	Volksgezondheid	3.317	-81	3.236	3.201	3.203	3.188
Programma 2. Zorg		100.863	-6.614	94.249	94.448	92.764	92.348
0.10	Mutaties reserves	0	-350	-350	-300	-300	-150
3.1	Economische ontwikkeling	3.138	-77	3.061	3.427	3.398	3.226
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	121	0	121	171	245	245
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	339	-642	-303	-327	-328	-328
3.4	Economische promotie	716	-1	715	714	714	714

6.3	Inkomensregelingen	46.864	-33.031	13.833	13.580	12.615	12.458
6.4	Begeleide participatie	6.411	-1	6.410	6.122	5.989	5.936
6.5	Arbeidsparticipatie	4.715	-29	4.686	4.919	5.114	5.102
Programma 3. Werken		62.303	-34.130	28.173	28.306	27.448	27.204
0.1	Bestuur	3.815	-3	3.812	3.811	3.810	3.810
0.10	Mutaties reserves	38	0	38	38	38	38
0.2	Burgerzaken	2.180	-1.280	899	478	461	379
0.4	Overhead	35.083	-497	34.585	33.900	33.106	32.812
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	9.041	-14	9.027	9.130	9.199	9.199
1.2	Openbare orde en veiligheid	4.640	-242	4.398	4.609	4.902	4.846
Programma 4. Bestuur		54.796	-2.036	52.760	51.964	51.515	51.084
0.10	Mutaties reserves	5.286	-638	4.648	10.916	17.018	4.583
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.886	-7.575	-5.689	370	472	470
0.5	Treasury	0	-340	-340	-64	175	196
0.61	OZB woningen	1.084	-12.469	-11.386	-11.614	-12.188	-12.523
0.62	OZB niet-woningen	823	-11.617	-10.793	-11.222	-11.475	-11.717
0.64	Belastingen overig	1.353	-745	608	453	450	449
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-196.897	-196.897	-207.316	-215.008	-204.959
0.8	Overige baten en lasten	947	0	947	4.869	9.877	14.753
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	25	0	25	29	43	37
8.2	Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	2.629	-982	1.646	1.174	1.130	1.485
Programma 5. Financiën en grondexploitatie		14.033	-231.263	-217.230	-212.404	-209.506	-207.225
Totaal		310.055	-311.040	-985	-1.000	-1.000	-1.000

6.2 Toelichting weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze bijlage bevat een specificatie van zowel de top 10 risico's als de overige risico's die betrokken zijn in de berekening van de *benodigde* weerstandscapaciteit.

Risicobeschrijvingen - Top 10

Top	Risico Nr.	Invloed (%)	Risicogebeurtenis	Financieel Minimum	Financieel Maximum	Kans	Toelichting
1	R100	17,7%	BUG - Negatief saldo inkomsten-uitgaven bijstand	€ 0	€ 2.200.000	40%	In de jaren 2015 tot en met 2018 was het budget voor de BUG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) ontoereikend en is gebruik gemaakt van de landelijke vangnetregeling. Voor de jaren vanaf 2019 zijn de lasten hoger dan het ontvangen BUG budget, maar voldoen we niet aan de voorwaarden van de vangnetregeling. De landelijke vangnetregeling betreft een getrapte vergoeding, waarbij tekorten deels worden gecompenseerd door het Rijk. Door de landelijke vangnetregeling wordt het tekort voor Hilversum afhankelijk van de hoogte van het landelijke BUG-budget (macrobudget). Voor Hilversum geldt dat het tekort BUG door de vangnetregeling niet hoger zal zijn dan rond de € 3 miljoen. In de meerjarenraming gaan we uit van een structureel tekort van € 0,8. Hieruit blijkt dat de gemeente Hilversum op begrotingsbasis ook voor de jaren 2023 en verder niet in aanmerking zal komen voor de vangnetregeling. In de begroting 2023 is het maximale risico ten aanzien van de BUG € 2,2 miljoen (verschil tussen het begrote tekort en het gemaximaliseerde tekort). Om dit risico te beheersen wordt ingezet op het stimuleren van de uitstroom en het zoveel als mogelijk beperken van de instroom. We doen dit o.a. op basis van het nieuwe beleidsplan Focus op Werk en de regionale arbeidsmarktanalyses van het UWV. Op basis van de resultaten 2019 en begin 2020 waren we hierin succesvol. Als gevolg van de Covid-19 maatregelen is de instroom echter aanzienlijk gestegen. Dit heeft in 2021 geresulteerd in een beperkt nadeel. De meerjarige effecten van de Covid-19 maatregelen zijn vooralsnog onbekend. Daarnaast bestaat het risico dat het macrobudget in de toekomst voor ons nadelig wordt aangepast. Vooralsnog is het onduidelijk hoe het macrobudget zich voor de gemeente Hilversum meerjarig zal ontwikkelen. Het macrobudget beweegt voor Hilversum mee met de gemiddelde landelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat er budgettaire ruimte ontstaat zodra Hilversum het beter doet dan het landelijk gemiddelde. Als Hilversum het slechter doet dan het landelijk gemiddelde leidt dit tot een tekort.

Top	Risico Nr.	Invloed (%)	Risicogebeurtenis	Financieel Minimum	Financieel Maximum	Kans	Toelichting
							Door de stijgende lasten en onzekere inkomsten bestaat het risico dat de begroting onvoldoende middelen biedt voor de uitvoering van de BUIG. Wij schatten in dat dit risico de komende jaren aanwezig blijft en de kans van voordoen op 40%.
2	R206	13,4%	Ontwikkelingen in de Grex (geconsolideerd risico)	€ 0	€ 5.000.000	20%	Risico's die betrekking hebben op de ontwikkeling van (potentiële en bestaande) Grex-en zijn in dit geconsolideerde risico opgenomen. De risico's voor de grex-en Anna's Hoeve Bouwplan en het Stationsgebied staan toegelicht in het MPG en worden financieel in dit geconsolideerde risico opgenomen ten behoeve van de berekening van het weerstandsvermogen. De financiële verwachtingen staan vermeld in de paragraaf Grondbeleid waarbij rekening is gehouden met de onderliggende risico's. Hieronder worden enkel risico's toegelicht die in de toekomst mogelijk onder een Grex kan komen te vallen en de GEM Crailo. Risicomanagement vormt een vast onderdeel van project control en de ontwikkelingen worden structureel gemonitord. Ten opzichte van het vorige risicoprofiel (t.t.v. Jaarstukken 2021) zijn stappen gezet in de vertaling van de risico's vanuit project control naar het weerstandsvermogen. De kwantificering van dit risico is om die reden verhoogd in dit nieuwe risicoprofiel. <u>Sloop voormalig UWV</u> De vernieuwing van het Stationsplein is in gang gezet met de sloop (in 2018) van het voormalig UWV-pand aan het Stationsplein 25. De sloopkosten zijn uitgekomen op € 843.000 en zijn in het investeringsprogramma opgenomen. Op deze wijze kan de gemeente Hilversum, als te zijner tijd een grondexploitatie (Grex) wordt geopend voor de ontwikkeling van de grond, het krediet bij de Grex betrekken. Hiervoor geldt dat binnen 5 jaar nadat de investering is geactiveerd, een Grex moet zijn geopend (uiterlijk in 2023). Komt het niet binnen 5 jaar tot een Grex, dan dient de investering volgens de regels van het BBV in één keer te worden afgeschreven. In het najaar van 2022 wordt het nieuwe voorstel bestemmingsplan Stationsgebied door de raad behandeld. De kans dat uiterlijk in 2023 een GREX geopend wordt, ligt daarom nog in de lijn der verwachting. Totdat het besluitvormingsproces voltooid is, blijft dit risico wel bestaan. <u>GEM Crailo</u> De gemeente Hilversum heeft samen met de gemeenten Gooise Meren en Laren de gebiedsontwikkeling Crailo op zich genomen. De gemeenten hebben hiervoor een grondexploitatie maatschappij (GEM) opgericht. De gemeente Hilversum staat voor 45% (€ 9 miljoen) borg voor de door GEM Crailo BV bij de BNG aangetrokken kredietfaciliteit, aangetrokken ter overbrugging van de zogenaamde "badkuipkosten". Bij ontwikkeling van een gebied gaan de kosten altijd voor de baat uit. Het risico op het aanspreken van de borgstelling door de BNG wordt als minimaal (1%) ingeschat.
3	R261	11,7%	Verhoging energielasten gemeente Hilversum	€ 120.000	€ 1.032.000	50%	De energiemarkt is momenteel erg beweeglijk. De olie- en gasprijzen zijn de afgelopen maanden gestegen en dit vertaalt zich door in de energieprijzen. Deze prijsstijging komt enerzijds door de grote vraag naar energie waardoor belangrijke leveranciers van aardgas moeite hebben om op korte termijn extra gas te

Top	Risico Nr.	Invloed (%)	Risicogebeurtenis	Financieel Minimum	Financieel Maximum	Kans	Toelichting
4	R103	9,2%	Tegenvallende uitkering gemeentefonds (AU)	€ 0	€ 1.800.000	25%	leveren. Anderzijds heeft de oorlog in Oekraïne de energiemarkt nog verder onder druk gezet. De stijgende energielasten hebben ook effect op de energierekening van de gemeente Hilversum. Op basis van de CBS-gegevens wordt uitgegaan van een maximale lastenstijging van 86% ten opzichte van 2021. De komende maanden wordt dit risico nader onderbouwd/gekwantificeerd. De hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is afhankelijk van de Rijksuitgaven. Dit gaat op basis van het principe "samen de trap op en af", het 'accres' genaamd. Meer Rijksuitgaven betekent meer geld voor het gemeentefonds, minder Rijksuitgaven betekent minder geld voor het gemeentefonds. Daarnaast zijn er nog algemene mutaties op basis van de wijzigingen van de Hilversumse aantallen van de verdeelmaatstaven, die de basis vormen van de verdeling van het gemeentefonds (aantallen inwoners, woonruimten, bijstandsontvangers, leerlingaantallen etc.). Ook deze kunnen ertoe leiden dat Hilversum meer of minder geld uit het gemeentefonds ontvangt. Bijvoorbeeld: het inwonertal van Hilversum groeit. Dit heeft een gunstige uitwerking op de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De Algemene uitkering bestaat voor een bedrag van ongeveer € 18 miljoen uit Integratie- en Decentralisatie uitkeringen. Het overige bedrag van € 179 miljoen is te beschouwen als het klassieke deel van de algemene uitkering. Een afwijking van 1% is € 1,8 miljoen. Op dit moment zijn er veel onzekerheden rondom de ontwikkeling van de algemene uitkering: - Onder uitputting bij het Rijk; via het principe trap op trap af wordt de algemene uitkering bij onderbesteding verminderd - Ravijn 2026; In 2026 komt de opschalingskorting weer terug en wordt het accres verlaagd, de financiële ruimte in 2026 daalt daarmee sterk - Jeugdzorg; Alleen voor het jaar 2023 zijn extra middelen voor de Jeugdzorg toegekend. Onzekerheid blijft bestaan over de middelen na 2023 - Loon en Prijsontwikkeling; Niet alleen de reguliere exploitatielasten stijgen, maar ook de investeringsprojecten worden duurder door de loon- en prijsontwikkelingen.
5	R184	8,2%	Het niet halen van taakstellende bezuinigingen Welzijn en Zorg	€ 0	€ 2.000.000	20%	In de afgelopen periode is invulling gegeven aan de diverse taakstellingen en zijn onderdelen afgeboekt. De taakstelling loopt in de meerjarige begroting op tot € 0,6 miljoen voor Jeugd en € 1,4 miljoen voor WMO. Inmiddels is zijn alle onderliggende maatregelen uitgewerkt. Zie voor de meest actuele uitwerkingen o.a. RIB 2022-49 "Voortgangsrapportage Naar een financieel gezond sociaal domein" Voorzichtigheidshalve wordt het totaal van de taakstellingen als maximumbedrag van dit risico aangehouden (€ 2 miljoen). Vooralsnog wordt de kans van optreden ingeschat op 20%. Afhankelijk van de invulling van de in te vullen taakstelling zou het kans percentage in een volgend risicoprofiel kunnen worden bijgesteld.

Top	Risico Nr.	Invloed (%)	Risicogebeurtenis	Financieel Minimum	Financieel Maximum	Kans	Toelichting
6	R99	8,1%	Meer gebruik van voorzieningen WMO	€ 250.000	€ 750.000	40%	De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de regelingen behorende bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Deze regelingen hebben een open-einde-karakter. De rekeningcijfers kunnen als gevolg van diverse onzekerheden in positieve, maar ook in negatieve zin afwijken van de begroting. De belangrijkste onzekerheden hebben betrekking op de te verwachten normale instroom en/of uitstroom. Bij verder gelijke omstandigheden wordt op termijn een groeiend beroep op de individuele voorzieningen verwacht, omdat op basis van demografische ontwikkeling steeds meer ouderen te verwachten zijn en omdat ouderen steeds langer zelfstandig thuis zullen blijven wonen. Vooruitkijkend zien wij voor de komende jaren de volgende risico's: • Prijsontwikkelingen. Diverse contracten met zorgaanbieders houden de mogelijkheid van (jaarlijkse) prijsindexering open. Deze contractuele indexaties zijn vaak afhankelijk van landelijk bepaalde indices en kunnen afwijken van de in de begroting gehanteerde prijsindexering. • Stijging van de vraag door bijvoorbeeld de groei van het aantal inwoners of andere demografische ontwikkelingen. Ook voor de komende jaren wordt verwacht dat het aantal inwoners zal stijgen. • Met de invoering van een gemaximaliseerde eigen bijdrage – onafhankelijk van het zorggebruik, inkomen en vermogen – via het zogeheten "abonnementstarief" heeft het Rijk het doel gehad stapeling van eigen bijdragen bij een huishouden te voorkomen. Als gevolg van deze (voor veel mensen) verlaging van de eigen bijdrage hebben zich vanaf 2019 meer mensen bij het Sociaal Plein gemeld, waardoor de afhandelings- en zorgkosten zijn gestegen. Na een eerste sterke stijging direct na invoering lijkt een stabiele lichte groei waarneembaar. Daardoor lijken de kosten WMO beter beheersbaar/voorspelbaar te worden. • Het uitvoeringsplan 'ontmoeten en ondersteuning in de wijken' en ook de "Agenda WMO-welzijn in de wijk 2019-2021" veronderstellen o.a. dat de vraag naar individuele (duurdere) zorg via het Sociaal Plein zal dalen doordat meer burgers gebruik zullen gaan maken van de uit te breiden algemene voorzieningen (basisvoorziening begeleiding). De kans bestaat dat deze verschuiving zich later of anders voordoet dan nu verondersteld. Maar zelfs als de verschuiving plaatsvindt, kan het zijn dat de Wmo-uitgaven blijven stijgen door de eerdergenoemde autonome groei. Bovenstaande risico's zijn niet te splitsen in afzonderlijke componenten omdat het niet mogelijk is de gevolgen die zich gezamenlijk (kunnen) voordoen afzonderlijk te herkennen of inzichtelijk te maken.
7	R98	6%	Meer gebruik van voorziening Jeugdzorg	€ 0	€ 750.000	40%	De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de regelingen behorende bij de Jeugdwet. Deze regelingen hebben een open-einde-karakter. Rekeningcijfers kunnen als gevolg van diverse onzekerheden in positieve, maar ook in negatieve zin afwijken van de begrotingsramingen. Vooruitkijkend zien wij voor de komende jaren de volgende risico's: - Prijsontwikkelingen. Diverse contracten met zorgaanbieders houden de mogelijkheid van (jaarlijkse) prijsindexering open. Deze contractuele indexaties zijn vaak afhankelijk van landelijk bepaalde indices en kunnen afwijken van de in de begroting gehanteerde prijsindexering. - Stijging van de vraag door bijvoorbeeld de groei van het aantal inwoners of andere demografische

Top	Risico Nr.	Invloed (%)	Risicogebeurtenis	Financieel Minimum	Financieel Maximum	Kans	Toelichting
							ontwikkelingen. Ook voor de komende jaren wordt verwacht dat het aantal inwoners zal stijgen. - De toegang tot de jeugdzorg loopt niet alleen via het Sociaal Plein, maar ook via gemachtigde verwijzers zoals huisartsen, jeugdartsen, medisch specialisten en gecertificeerde instellingen, waardoor er minder grip is op de kosten van deze zorg. - De afgelopen periode is er veel te doen rondom de uitvoering van de jeugd wet. Wachtlijsten GGZ, regionale aanpak etc. Afhankelijk van de maatregelen die het rijk gaat voorschrijven kan dit gevolgen hebben voor de hoogte van de lasten. - De wettelijke grondslag van het woonplaatsbeginsel is met ingang van 1 januari 2022 gewijzigd. Dit zorgt ervoor dat het aantal jeugdigen waar Hilversum verantwoordelijk voor is per saldo met circa 25 stijgt. Het is nog niet bekend of dit ook hogere lasten met zich meebrengt. Dit is afhankelijk van de zorgvorm die de jeugdige ontvangt en de bijbehorende kosten per jeugdige. In de nota "Visie & Agenda Jeugdhulp 2019-2021" hebben wij aangegeven het belangrijk te vinden te investeren in jeugdhulp en dan vooral in de preventieve en voorliggende voorzieningen sfeer. Hierdoor beperken we hopelijk een verdere stijging van de uitgaven. Bovenstaande risico's zijn niet te splitsen in afzonderlijke componenten omdat het niet mogelijk is de gevolgen die zich gezamenlijk (kunnen) voordoen afzonderlijk te herkennen of inzichtelijk te maken.
8	R262	4,2%	Mogelijke prijsstijgingen aanbestedingen archief -en parkeersysteem	€ 100.000	€ 200.000	70%	Jaarlijks wordt het meerjarige investeringsprogramma geactualiseerd. Het in 2022 geactualiseerde investeringsprogramma maakt onderdeel uit van de programmabegroting 2023. In dit investeringsprogramma is een saldo opgenomen voor het aanbestedingstraject rondom het archief en het aanbestedingstraject parkeren. Het in het investeringsprogramma opgenomen saldo is, mede gezien de forse stijging van de marktprijzen, mogelijk niet toereikend. Voor deze aanbestedingen in 2022/2023 is het nog onzeker welke investering een SaaS-oplossing wordt en welke niet en tegen welke contractprijs. De lasten voor SaaS-oplossingen worden niet geactiveerd en dienen direct te worden betrokken in de lopende exploitatie. Afhankelijk van de marktprijzen en de aanbestedingskeuze kan dit leiden tot een bijstelling van de meerjarenbegroting. Bij de voorjaarsnota 2023 vindt een verdere uitwerking plaats.
9	R257	4,2%	Minder inkomsten lokale belastingen - uitstel betaaltermijnen en faillissementen	€ 200.000	€ 500.000	30%	Vanaf de start van de coronacrisis is voorzien dat economische schade bij burgers en bedrijven kan ontstaan door het wegvallen inkomsten. De omvang van het risico is geschat op 500K zijnde (grootweg) 10% van de openstaande vorderingen per 31-12-2021. De verwachting is dat het na-ijlende effect van de coronacrisis in 2020-2021 pas de komende jaren op de inkomsten van de gemeentelijke belastingen zal optreden. Op dit moment is het aantal uitgesproken faillissementen nog laag vergeleken met de periode voor het uitbreken van corona (bron: CBS). Om deze reden is het risico percentage verlaagd van 50% naar 30%. De gemeente monitort de ontwikkelingen wat betreft betalingsachterstanden van gemeentelijke belastingen zodat snel gesignaleerd kan worden wanneer het risico op begint te treden.

Top	Risico Nr.	Invloed (%)	Risicogebeurtenis	Financieel Minimum	Financieel Maximum	Kans	Toelichting
10	R218	2,8%	Projectenkalender informatiemanagement staat onder druk	€ 0	€ 350.000	50%	De druk op de projectenkalender in de informatiemanagement keten (I-keten) neemt toe. Projecten in deze I-keten zijn projecten met een groot ICT en/of proces component. De toenemende druk in combinatie met capaciteitsuitdagingen leidt tot uitstel van projecten. Het uitstel van projecten kan mede door de hoge inflatie en stijgende prijzen leiden tot aanvullende financiële lasten. Daarnaast zijn in de meerjarenbegroting, specifiek voor deze I-keten, taakstellende bezuinigingen opgenomen. Deze reeds opgenomen taakstellende bezuinigingen kunnen mogelijk niet in de gestelde termijn gehaald worden door bovengenoemde redenen.

Risicobeschrijvingen - Overige

Top	Risico Nr.	Invloed (%)	Risicogebeurtenis	Financieel Minimum	Financieel Maximum	Kans	Toelichting
	R243	2,5%	Het niet halen van taakstellende bezuinigingen Onderwijs, Werk en participatie	€ 0	€ 500.000	25%	In de meerjarenraming 2022 is een structurele taakstelling opgenomen die oploopt tot € 0,9 miljoen: - Minima: € 0,1 miljoen - Onderwijs: € 0,3 miljoen - Bewindsvoering: € 0,5 miljoen Van deze taakstelling zijn minima en onderwijs reeds uitgewerkt en voor de jaren 2020 en 2021 gerealiseerd. Derhalve resteert de taakstelling inzake bewindsvoering. Ten grondslag van deze taakstelling ligt de veronderstelling dat het verbeterde beleid schuldhelpverlening de lasten bewindsvoering naar beneden brengt. Uit nieuwe inzichten blijken deze uitgaven echter minder variabel. De taakstelling loopt op naar € 0,5 miljoen in 2024. Tot en met 2022 is het mogelijk gebleken de taakstelling op te vangen binnen de bestaande minimabudgetten. Voorzichtigheidshalve wordt het totaal van de resterende taakstellingen als maximumbedrag van dit risico aangehouden (€ 0,5 miljoen). Vooralsnog wordt de kans van optreden ingeschat op 25%. Afhankelijk van de mate van realisatie zou het kans percentage in een volgend risicoprofiel kunnen worden bijgesteld.
	R106	2,5%	Extra heffingen VPB over reclame-inkomsten (Vennootschapsbelasting)	€ 125.000	€ 125.000	50%	Vanaf 1 januari 2016 moeten publiekrechtelijke ondernemingen (waaronder gemeenten) vennootschapsbelasting (VPB) betalen voor de fiscale winst die zij met hun ondernemingsactiviteiten maken. De belastingdienst is een procedure gestart over de (privaatrechtelijke) reclame-inkomsten. Mocht de belastingdienst in het gelijk worden gesteld, dan zou er over twee jaren achterstallige VPB gevorderd kunnen worden. De jaarlijkse VPB-afdracht wordt geraamd op zo'n € 62.500 per jaar, waarmee het risicobedrag uitkomt op € 125.000. Afhankelijk en in afwachting van de definitieve juridische uitspraak wordt de kans van optreden van dit risico op 50% ingeschat. Het risico is ongewijzigd ten opzichte van het vorige risicoprofiel (t.t.v. jaarstukken 2021) omdat er nog geen nieuwe ontwikkelingen zijn (geweest) in de juridische procedure.

Top	Risico Nr.	Invloed (%)	Risicogebeurtenis	Financieel Minimum	Financieel Maximum	Kans	Toelichting
	R258	2,5%	Lokale belastingen - meer bezwaarschriften OZB a.g.v. wettelijke omzetting m3 naar m2	€ 180.000	€ 230.000	30%	Door wetswijziging in de gemeentelijke belastingen per 1 februari 2022 dienen alle woningen omgezet te zijn van m3 indicatie naar m2 en gewaardeerd te worden op m2. Dit project zal ertoe leiden dat meer burgers maar vooral meer No Cure No Pay bedrijven worden verleid om bezwaren in te dienen. De verwachting is een toename in het aantal bezwaarschriften van ongeveer 50% en de kans dat die toename er komt wordt geschat op zo'n dan 75%. In 2021 zijn ongeveer 2000 bezwaren ontvangen, voor 2022 verwachten we ongeveer 3000 bezwaren voor Hilversum. Het behandelen van een bezwaarschrift kost circa 3 uur werk maal een tarief van €60, resulteert in een minimumbedrag van €140.000 tot circa € 180.000. Daarnaast waren de bijkomende kosten van het bezwaarschrift totaal circa € 107.000, hetgeen op basis van een toename van 50% resulteert in een range van € 42.000 tot circa € 54.000. Dit is een landelijke trend die zichzelf al aankondigt op radio en TV. Het risico percentage is verlaagd van 50% naar 30%, omdat inmiddels een deel van de aanslagen met betrekking tot 2022 is opgelegd zonder bezwaarschrift tot gevolg.
	R265	<2,5%	Achterstallige huur Frans Halslaan 57A wordt mogelijk niet (volledig) ontvangen	€ 0	€ 430.000	25%	De Stichting Primair Onderwijs Hilversum (STIP) maakt al vele jaren gebruik van het schoolgebouw aan de Frans Halslaan 57A dat door de gemeente gehuurd wordt. Op basis van de leerlingenaantallen had STIP met ingang van schooljaar 2017/2018 geen recht meer op deze locatie. Om deze reden was de gemeente voornemens de onderhavige huurovereenkomst op te zeggen. In 2016 heeft de vorige bestuurder van STIP de gemeente uitdrukkelijk verzocht om deze locatie aan te houden en deze blijven te gebruiken voor International Primary School (IPS) Hilversum. De huur die de gemeente aan de verhuurder betaalt, zou door STIP aan de gemeente worden vergoed. In eerste instantie zou STIP deze huurovereenkomst van de gemeente overnemen door middel van een in de plaats stelling. De verhuurder ging akkoord met deze in de plaats stelling. Dit zou hebben geleid tot een rechtstreekse huurrelatie met de eigenaar. In dezelfde periode zijn STIP en de gemeente een onderzoek gestart naar een alternatieve locatie voor de bestaande drie IPS-vestigingen. Dit leidde tot de verwachting dat de IPS op korte termijn elders zou worden gehuisvest. Daardoor is de gemeente huurder gebleven en zou STIP de huur aan de gemeente betalen. Over de periode van september 2017 tot en met maart 2022 zijn de leerlingenaantallen van STIP niet zodanig zijn gestegen dat een uitbreiding van de onderwijscapaciteit voor STIP noodzakelijk was. Daardoor heeft STIP ook geen recht op vergoeding van de kosten van het gebruik van de Frans Halslaan 57A. In de jaarstukken 2021 stond een post nog te ontvangen huur voor deze locatie van € 350.154. De voor 2022 begrote huur voor dit pand bedraagt € 80.000. De verhuurder heeft aangegeven de verhuur per 31/12/2022 te zullen beëindigen. De totale omvang van dit risico komt daarmee uit op zo'n € 430.000. Ondanks dat dit de afgelopen jaren meerdere keren is besproken met het bestuur van STIP en de achterstallige huurbedragen vanaf 2017 in december 2021 aan STIP in rekening zijn gebracht, is het

Top	Risico Nr.	Invloed (%)	Risicogebeurtenis	Financieel Minimum	Financieel Maximum	Kans	Toelichting
							onzeker of deze posten daadwerkelijk van STIP zullen worden ontvangen. Begin dit jaar is deze situatie opnieuw besproken met het bestuur van STIP. De kans dat de achterstallige huur niet volledig zal worden voldaan wordt ingeschat op 25%.
	R205	2%	Verbonden partijen (<i>geconsolideerd risico</i>)	€ 0	€ 500.000	30%	De gemeente Hilversum heeft verschillende betrekkingen met een diversiteit aan Verbonden Partijen. Als externe partij is het voor de gemeente moeilijk om invloed uit te oefenen op risico's van Verbonden Partijen. Er is bijvoorbeeld vaak sprake van een risico inzake het al dan niet toereikend zijn van de begroting van een Verbonden Partij met mogelijk meerkosten in de bijdrage van de gemeente tot gevolg. Door de risico's echter scherp te houden, blijven we op de hoogte van actuele ontwikkelingen en kunnen we tijdig en concreet het gesprek aangaan met de betreffende partij. De individuele risico's per verbonden partij worden gegroepeerd en als geheel beoordeeld in dit geconsolideerde risico. Ten opzichte van het vorige risicoprofiel (ten tijde van de jaarstukken 2021) zijn de tien onderliggende risico's nagenoeg gelijk gebleven. Ze hebben allemaal een kleine kans van optreden (1-25%). De kwantificering van dit geconsolideerde risico is daarom ook ongewijzigd ten opzichte van het vorige risicoprofiel.
	R197	<1,5%	Vertraging invoering Omgevingswet - extra inspanning met minder effectiviteit	€ 80.000	€ 200.000	25%	Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. De verwachte invoeringsdatum is 1 januari 2023. De nieuwe Omgevingswet brengt de volgende risico's met zich mee: 1) Tijdige aansluiting op digitale stelsel. Dit risico is inmiddels klein. Voor de koppelingen DSO zijn contracten met softwareleveranciers aangegaan. 2) Onduidelijkheid verplichte overdracht taken omgevingsdienst Flevoland en Gooi en Vechtstreek zoals bijv. milieu toezicht. Dit zou ertoe kunnen leiden dat medewerkers naar een andere organisatie gaan of andere werkzaamheden krijgen. Risico wordt klein ingeschat. 3) Extra inhuur medewerkers dan wel medewerkers met andere vaardigheden. Dit is een reëel risico. In de kwantificering is bij het maximumbedrag uitgegaan van 2 medewerkers à € 200.000 totaal. 4) Extra kosten i.v.m. opstellen omgevingsvisie Hilversum 2040. 5) Afhankelijk van de besluitvorming omtrent eventueel vergunning vrij bouwen, kan er sprake zijn van een lagere legesopbrengst. Het bedrag is nu nog niet te kwantificeren en zodoende niet in de kwantificering van dit risico opgenomen. <i>Actualisatie na peildatum: na het opstellen van dit risicoprofiel is besloten € 50.000 hiervoor op te nemen in de begroting 2023. Dit dient als eerste dekking voor het mogelijk optreden van het risico. De kwantificering van dit risico is daardoor niet meer actueel. In het volgende risicoprofiel (bij de jaarstukken 2022) wordt het (rest)risico opnieuw beoordeeld en de kwantificering geactualiseerd.</i>
	R97	<1,5%	Extra uitgaven t.b.v. het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs	€ 0	€ 275.000	25%	Voor de sturing op de financiën en risico's van onderwijshuisvesting wordt gewerkt met een investeringsplafond en een algemeen investeringskrediet onderwijs. Deze systematiek biedt de mogelijkheid om voorzieningen in de onderwijshuisvesting boven dit investeringsplafond af te wijzen en

Top	Risico Nr.	Invloed (%)	Risicogebeurtenis	Financieel Minimum	Financieel Maximum	Kans	Toelichting
							risico's op te vangen met eerdere overschotten uit het algemeen investeringskrediet onderwijs. Daarmee zijn maatregelen genomen om binnen het investeringskrediet te blijven. In mei 2020 heeft de gemeenteraad het door gemeente en schoolbesturen opgesteld integraal huisvestingsplan (IHP) voor het onderwijs vastgesteld. Het IHP is opgesteld voor een periode van 16 jaar. In die periode kan van alles gebeuren, wat nu nog niet wordt voorzien. Onzekerheden zijn groei en krimp van scholen in het algemeen en specifiek de wetswijziging rond uren bewegingsonderwijs. Daarnaast zijn er risico's zoals bijvoorbeeld asbestsanering, complexe inpassing van nieuwe schoolgebouwen door gebrek aan ruimte (bijvoorbeeld door combineren school en woningen/kantoren), gewijzigd onderwijsbeleid, grondaankoop en extra tijdelijke huisvesting/gymvoorziening als gevolg van vertraging. Een ander risico zijn de groeiende ambities in het kader van duurzaamheid dat mogelijk een grotere investering vraagt. Daarnaast wordt onderzocht of de gemeentelijke bijdrage de exploitatielasten van de gymlocatie, van het basisonderwijs, dekt. Het grootste risico betreft de marktomstandigheden in de bouw. De afgelopen jaren is er sprake van een ongunstige markt voor opdrachtgevers. De effecten hiervan worden meegenomen in de raming van de projecten in het IHP. In het IHP staan per opgave verschillende oplossingsrichtingen beschreven. Financieel is gekozen voor de minimale variant, wat het totaal is van alle goedkoopste oplossingen per school. Dit zijn oplossingen op hoofdlijnen. Wanneer de uitvoering start, wordt onderzocht wat op dat moment de beste oplossing is waarbij de minimale variant i.i.g. het uitgangspunt is. Het kan voorkomen dat toch de duurste oplossing de best uitvoerbare oplossing is. Tegenover deze negatieve risico's bestaat een aantal zaken die kunnen leiden tot lagere rente en afschrijving. De lastigste te ramen is 'vertraging'. Immers, er zal dan later rente en afschrijving in de exploitatie worden opgenomen. Bovenstaande is vertaald naar een risicobedrag ter grootte van € 275.000 aan kapitaallasten, welke is berekend op basis van een kwart van het investeringsrisico tussen de duurste en de goedkoopste oplossingen. We schatten de kans in op 25%.